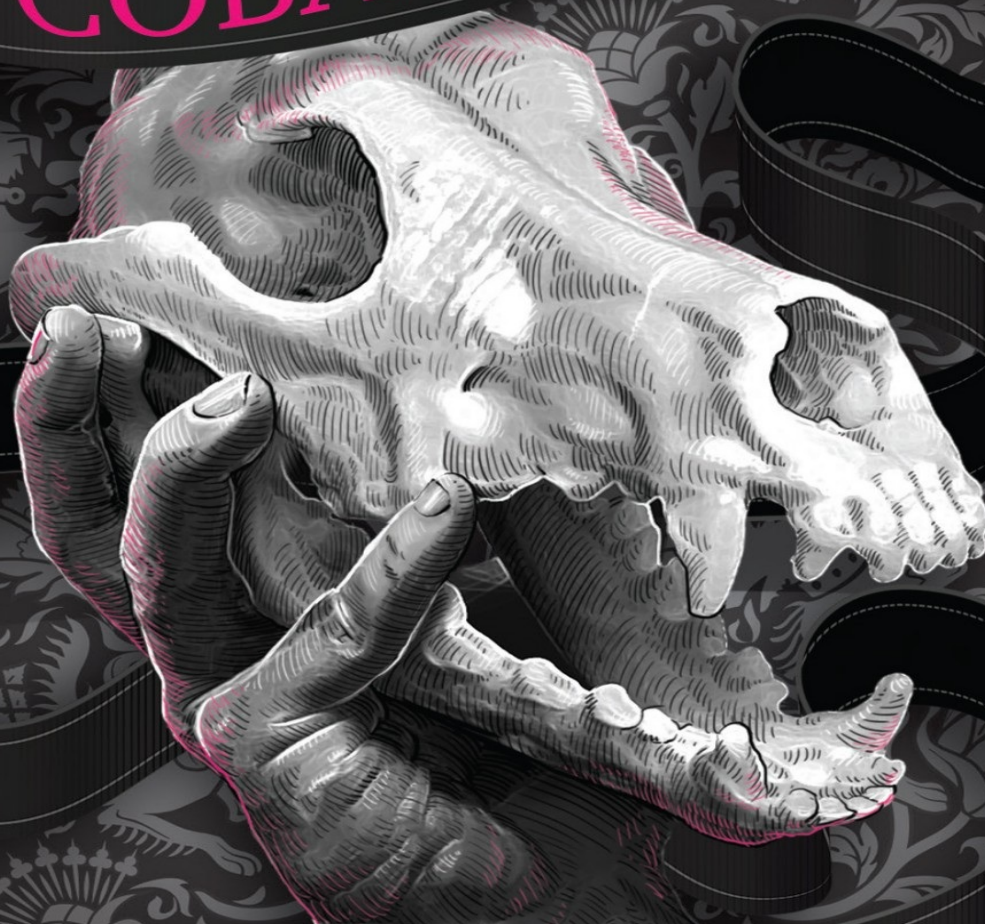

НЕ ТВОЄ
СОБАЧЕ ДІЛО

МАРТИН ЯКУБ

Vivat
ВИДАВНИЦТВО

НЕ ТВОЄ
СОБАЧЕ ДІЛО

МАРТИН ЯКУБ

Мартин Якуб
Не твоє собаче діло

кримінальний роман

Жодну з частин даного видання не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі без письмового дозволу видавництва

Серія «Художня література»

Дизайнер обкладинки Олександр Корешков

Електронна версія створена за виданням:

Якуб М.

Не твоє собаче діло / Якуб Мартин ; — Х. : Віват, 2021. — 368 с. — (Серія «Художня література», ISBN 978-966-942-826-4).

ISBN 978-966-982-269-7 (укр.)

У детектива Макса Гедзя нова справа: в автомобільній аварії, повертаючись від клієнта, гине юристка Марина, дружина впливового бізнесмена. Поліція списує все на нещасний випадок, однак чоловік вважає, що це вбивство, і наймає колишнього однокласника для розслідування.

<1>

Що ви відчуваєте, коли дивитеся на дітей, які граються в пісочниці?

Може, радість?

Усмішка лізе на обличчя, коли ви спостерігаєте, як присипана піском дівтора будує кострубаті замки з різнокольорових пасочок?

Або любов?

Бо перед очима постають свої діти чи онуки, які так само безтурботно граються, не зважаючи ні на що. І хоч ви розумієте, що, звісно, свої найкрасивіші, найталановитіші, найрозумніші, але при цьому і до цих, чужих малюків відчуваєте любов.

Чи, може... ностальгію? Ви згадуєте своє щасливе дитинство, коли не було жодних відповідальностей, не було роботи, платні за комунальні послуги й найбільшою життєвою трагедією було те, що сусідський пацан украв вашу іграшку.

Бувають такі поганці, які відчувають огиду. Вони на дух не сприймають оцих верескливих створінь, у яких інтелекту менше, ніж у собаки, і все, на що вони здатні, — це противно кричати і пудити собі в штани.

Те, що відчуваю я, коли бачу дітей у пісочниці, одним словом не назвеш.

Спочатку по тілу повзуть мурахи. З'являються десь на стегнах, далі перебираються на живіт і спину, частина повзе на руки аж до самих пальців, основна ж маса прямує вгору, на потилицю, і врешті-решт зупиняється десь на скронях. І там починає жалити тисячами маленьких жал. Далі паморочиться голова, як від різкого вставання з ліжка. Тіло стає кволим, як учорашній попіл, аж доводиться докладати неабияких зусиль, щоб не впасти. Але ці фізичні симптоми — то верхівка айсберга. Найжахливіше відбувається всередині.

Страх сковує все єство. Розбиває душу на сотні нерівних гострих уламків, які ніколи не зберуться до купи в початковому вигляді. Мозок відмовляється аналізувати. Він посилає хибні сигнали в усі органи чуттів, а потім... потім повертає кризь час та простір назад, у

неминучість, яка заміщує собою реальність.

Мені вісім. І в моїх ніздрях знову запах бузку з букета, який тримає в руках тітка Валя. Вона сидить на лавці біля дитячого майданчика та лузгає зернята, кидаючи лушпиння позаду себе в траву. Я чую, як двірник Степан брязкає ключами біля дверей у підвал. Смакую пломбір у вафельному стакані, куплений за власні кишенькові. У моїй руці — тенісний м'ячик. Справжній. Жовтий, як сонце. Це велика цінність. Такий з усіх хлопців мого двору є тільки в мене. Батько подарував. Я нікому його не даю — граюся сам. Кидаю в стіну нашого будинку, він повертається, а я уявляю себе Пітом Сампрасом.

І ще я вкотре бачу перелякані очі Насті. Секунда. Навіть менше. І все...

Десь у глибині моєї свідомості зароджується крик. Він несамовито клекотить, як лава в жерлі вулкана, стрімко наростає, мов снігова лавина, і зі свистом виривається, наче північний вітер:

— Настя!!! Ні!!! — крик виривається назовні.

А далі — морок. Суцільна чорнота. Бо чорний — це колір смерті.

Собаки рідко бувають сумні. Коли думаєш про собаку, передусім бачиш веселий, майже усміхнений писок, смиренні й дещо грайливі очі та рухливий хвіст, що теліпається так, наче пришитий до тулуба одним швидким стібком.

Однак собаки, окрім своєї життєрадісної вдачі, — дуже проникливі істоти. Вони відчують стан хазяїна краще за найліпшого психотерапевта.

От і Лазар, старий чорний лабрадор, не був винятком. І хоч як хотілося йому побігати в парку під сонячними променями, так щоб висока трава лоскотала його пузо, він смиренно йшов поруч із хазяїном. Лазар знав: якщо він захоче й попросить, то хазяїн зніме повідець і дозволить побігати, — але розумів, що потрібен саме тут, біля нього.

Вік хазяїна було важко визначити з першого погляду. Таких називають «чоловік середніх літ». Однак які вони, ті «середні літа»? Сорок, п'ятдесят чи, може, шістдесят — сказати було важко. На ньому було довге сіре пальто, з-під якого визирали чорні костюмні штани та до блиску начищені черевики. Ішов він неспішно, і в тій ході відчувалися гордість і розпач одночасно. Колись усміхнене його обличчя втратило життєлюбність, і було щось жахливе й жорстоке в його погляді. У руках він тримав квіти. Червоні троянди.

Лазар та чоловік вийшли на алею велетенських каштанів, під якими на лавках сиділи молоді матусі, погойдуючи дешеві візочки зі своїми такими довгоочікуваними, дорогими немовлятами. Забачивши великого собаку, матусі підсунули коляски ближче до себе й ні на мить не зводили з нього своїх невиспаних очей.

Їхня путь уже майже скінчилася. Залишилося пройти наскрізь алею. Якихось десять хвилин — і вони на місці.

Аж раптом із кущів вибіг молодий спанієль. Може, трохи більше року. Підліток. Забачивши іншого зі свого виду, спанієль зупинився й почав нюхати повітря, смішно витягуючи писок уперед. Лазар насторожився та виструнчив хвіст, однак агресії не виявив. Спанієль відчув, що небезпека йому не загрожує, і дуже обережно підійшов до

Лазаря. Той терпляче дав малому обнюхати себе з усіх боків. Закінчивши знайомство, спанієль почав гасати перед самим носом Лазаря туди-назад, дзвінко гавкаючи, немов запрошуючи до відомої лише собакам гри.

Лазар відчував несамовиту енергетику, яку випромінював молодий пес. Хвіст Лазаря і собі несміливо задрижав, дедалі більше розхитуючись за амплітудою, як старовинний метроном на ста шістдесяти ударах. Пес повільно повернув голову і подивився вгору на хазяїна.

Той посунув рукав пальта, глянув на годинник, ледь усміхнувся і відщібнув карабін повідця від нашийника. Прудко, як ніхто й не очікував би від такого старого собаки, Лазар рвонув уперед, на галявину, в центрі якої блищало озеро. Спанієль радісно дзявкнув, передбачаючи веселощі, і побіг слідом. Він швидко наздогнав Лазаря і спробував схопити його зубами за хвіст, однак той різко обернувся і лапою повалив малого на землю. Песик викрутився, як в'юн, і погнав далі, запрошуючи нового товариша за собою.

— У вас дуже гарний пес, — сказала дівчина, що з'явилася з тих самих кущів, з яких виник і спанієль. — А це мій бешкетник. Його звати Едмон.

Вона була ще зовсім молода — років двадцять, може, двадцять два. Чимось навіть схожа на свого собаку — таке саме розкуйовджене волосся і такий самий пустотливий погляд. Здавалося, вона й сама не проти була б бігати по галявині і качатися зараз із собаками у високій траві.

— Дякую, — відповів чоловік.

Вони стояли мовчки й усміхалися, дивлячись на викрутаси своїх улюбленців.

— І квіти у вас також гарні. Для коханої? — спитала дівчина.

Чоловік подивився на квіти, потім на дівчину й приязно мовив:

— Так.

— Це так ми-и-ило... — протяжно мовила дівчина. — Я впевнена, вона вас дуже любить.

Продовжуючи усміхатися, чоловік почав видивлятися свого собаку, який зник у заростях очерету.

— Ой, чекайте... Ви бачили? — стрепенулася дівчина. — У вас там чотири троянди в букеті! Парне число — це ж для... померлих. Це,

напевно, якась помилка.

Чоловік перевернув букет і глянув на квіти, ніби хотів упевнитись, що троянд саме чотири.

— Ні, немає помилки, — сказав він. — Все правильно.

— Ой, вибачте. — Дівчина опустила очі. — Я... чесно... не хотіла...

— Не переймайтеся. Ви ні в чому не винні, — сказав чоловік.

Дівчина шукала, що відповісти, але не знайшла.

— Перепрошую, мені вже час іти, — сказав чоловік. — Лазар, до мене!

Очерет затріщав, і за мить вибіг Лазар та попрямував до господаря. Коли він наблизився, чоловік нахилився, погладив його по голові та пристебнув повідець.

— Ходімо, друже, — покликав він собаку, а відтак обернувся до дівчини: — До побачення. Гарного вам дня.

— І вам... — відповіла та.

Було вже майже опівночі. Марина Овсієнко сіла в машину, зачинила за собою двері й замкнула їх. Увімкнула світло, опустила козирок і подивилася на себе в дзеркало. Обличчя було стомлене, однак щасливе.

Марина накинула пасок безпеки й перевірила його, різко відтягнувши від себе. Колись, у її дитинстві, їхня сім'я їхала машиною з Криму. Батько, якого вона любила більше за всіх, загинув в аварії, і винуватцем був п'яний водій «жигулів», що вилетів на зустрічну. Батько, як і всі впевнені в собі чоловіки, ніколи не пристібався.

Марина завела двигун свого «акорда-купе». Вітя міг би придбати їй будь-яке авто, ну там новенький «каєн» чи «ескалейд», однак вона пишалася тим, що купила цю машину на гроші, які заробила сама. Тим паче, що ця машина їй дійсно подобалась і той факт, що їй уже понад десять років, Марину зовсім не засмучував.

Марина повернула голову і побачила у вікні будинку чоловіка, який дивився на неї. Він помахав їй рукою. Вона усміхнулась і також помахала. Потім повільно рушила: дорога така собі, і варто бути обережною, щоб не втрапити у вибоїну.

Виїхавши на трасу, Марина розслабилась і додала швидкості.

Додому не хотілося. Хотілося розвернути авто і повернутися до тієї, іншої домівки й до чоловіка в тому вікні.

Рішення піти врешті-решт знайти роботу було дуже правильним. Напевно, єдино правильним її рішенням за останні роки. Це, звичайно, викликало черговий сплеск скандалів удома, але вони й так не затихали. Вітя був категорично проти, щоб вона поверталася до своєї «дебільної юридичної практики».

«Хочеш мати свої гроші — то займись чимось пристойним. Тим, чим мають займатися дружини багатих чоловіків. Салон краси, галерея, шоурум... А про Сашка ти подумала? Як йому буде без матері?»

Марина сама не розуміла, як їй вдалося вистояти. І те, що вона у свої тридцять п'ять працювала зараз на найнижчій за ієрархією

посаді молодшого юриста, її аж ніяк не принижувало. Це було щось важливіше за посади й гроші. Тим більше, стільки грошей, скільки має прямо зараз від Віті, вона не заробить, навіть якщо стане міністром юстиції.

Чи вона хоче йому довести, що є сильною, незалежною жінкою?

Це неможливо. Тоді треба його полишити, бо з таким чоловіком, як Вітя, не можна бути ні сильною, ні незалежною. А коли з'явився Сашко, стало ще складніше.

«Само-повага». Це слово почало поволі втрачати свій первинний сенс та набувати значення «само-тність».

Хоча насправді Марина вірила, що Вітя її любить. Любить, може, навіть більше, ніж вона його. А коли жінка вірить, що її люблять, вона готова чіплятися за це до останнього.

Утома накочувалася хвилями. Важкий був день. Важкий, але з таким приємним закінченням.

Марина зупинила авто на узбіччі. Відстібнула пасок безпеки і вийшла. Ліхтарів не було, тому єдиним джерелом світла стали фари її «акорда». Марина поплескала себе руками по обличчю, поприсідала. На вулиці було вже прохолодно, і ці кілька хвилин поза теплим салоном мали вплив нашатирю. Свідомість прояснилася.

Помітила його не відразу. Спершу почула якісь звуки, що наближались. Потім пригледілась і побачила попереду високу фігуру, що бігла в її бік по дорозі. Марина, ляклива від природи, заскочила всередину автівки і стрімко замкнула двері на центральний замок. Коли завела мотор, то чітко розуміла, що це чоловік. Відстань від нього до автівки була вже метрів двадцять. У потужному світлі фар було не розгледіти обличчя, однак видно, що чоловік біжить, хаотично розмахуючи руками, і щось кричить.

Марина врубила задню передачу і швидко почала рухатися назад. Їзда задом не була її найкращим умінням. Не раз вона шкрябала свою та чужі машини, коли паркувалася. Чоловік віддалявся, однак продовжував бігти назустріч.

Коли відстань збільшилася метрів до п'ятдесяти, Марина зупинилася та натисла на гудок. Чоловік також зупинився й стрепенувся, немов пробуджений сновиди. А потім іще з більшою швидкістю побіг у її бік.

Секунду перед Мариною стояв вибір: назад або вперед. Вона

перемкнула коробку на драйв, газ — у підлогу і поїхала вперед, сподіваючись, що чоловік зійде з траєкторії руху машини. Але він, напевно, безсмертний. Навіть не подумав звертати.

В останній момент Марина встигла викрутити кермо ліворуч і ледь-ледь змогла об'їхати зустрічного. Час уповільнився, і вона побачила в пасажирське вікно його перекошене, брудне, неголене обличчя. Побачила, як він заносить руку та б'є в шибку, а потім зникає.

Марина крутонула кермо праворуч, машину хитнуло в один бік, потім в інший, але широкий «акорд» добре вчепився в асфальт, і машина втрималася на дорозі.

Від'їхавши ще метрів на сто, Марина поглянула в дзеркало заднього огляду і дуже зраділа, коли нікого там не побачила. Жінка видихнула й рушила далі, набравши швидкість, удвічі вищу за дозволену.

Попереду дорога підіймалася на горбок. Коли авто виїхало на нього, зненацька перед машиною з'явився якийсь звір. Він був великий, із сяючими очима. Автоматично Марина крутонула кермо праворуч, намагаючись його об'їхати.

...У популярній статті, яка гуляє по соціальних мережах, ідеться, що смерть непристебнутого водія внаслідок зіткнення автомобіля, що рухається зі швидкістю 80 км/год, з нерухомим об'єктом настає за нуль цілих дві десятих секунди. Через 0,026 секунди після удару сила, в тридцять разів більша за вагу авто, зупиняє рух на лінії передніх сидінь, а водій без паска безпеки продовжує рухатися в салоні зі швидкістю, з якою їхав автомобіль. Через 0,044 секунди водій грудною кліткою ламає кермо та з силою в дев'ять тонн ударяється об панель. Через 0,092 секунди водій врізається в лобове скло та зазнає ушкоджень черепної коробки. Через 0,150 секунди після зіткнення, йдеться в статті, водій уже мертвий. Настає повна тиша. Бризки скла, уламки пластику та заліза падають на землю. Місце зіткнення окутує хмара пилуки.

Марина була непристебнута — не встигла того зробити, та й ніхто не став би порпатися з паском безпеки, коли на тебе біжить божевільний. Нерухомим об'єктом у цьому випадку був старий дуб, у який врізалася Марина після того, як вилетіла з дороги.

Стаття виявилася брехливою: для того щоб померти, Марині

знадобилися не зазначені в статті частки секунди, а ціла хвилина і сорок сім секунд. «Акорд» був привезений зі США, і місцеві кулібіни, ремонтуючи його, вирішили не заморочуватись із подушками безпеки, тому ті, відповідно, не вистрілили. Десь між 0,092 та 0,150 секунди Марина пробила головою лобове скло, ковзнула по капоту і, зачепившись ногою за стійку, перекинулась і приземлилася в траву за метр від свого авто.

Передня ліва фара «акорда», немов лампа в операційній, освітлювала те, на що перетворилося її тіло. Марина отримала травми, як то кажуть, несумісні з життям: були ушкоджені печінка, нирки, селезінка, численні переломи кінцівок, грудної клітки. Її колись красиве обличчя, в яке вкладено сотні тисяч у найкращих косметологічних салонах, було пошматоване склом.

Поперек був перебитий у трьох місцях. Тому Марина не відчувала болю, проте розуміла, що помирає. Світло було, але не те, що в кінці тунелю, — їй у вічі лупив довбаний ксенон.

«От сука...» — прошепотіла вона, перед тим як померти, так і не встигнувши побачити чоловіка, що спускався до неї з узбіччя.

Макс прокинувся зненацька, видавши гучний звук губами, мов переляканий жеребець. Він різко підвівся й спробував намацати телефон та тумбочці. Ні тумбочки, ні телефона не було. Було інше. Несказаний бодун, що змусив Макса заплющити очі й повернутися на подушку, яка чомусь виявилась значно більшою, ніж він звик. Макс розплющив очі і з хвилину дивився в стелю, тріщинки на якій також здалися йому незнайомими. Згодом огледівся й остаточно зрозумів, що перебуває аж ніяк не в себе вдома. Це була невеличка кімната, оповита килимами з усіх боків. Сам він лежав на старенькому розкладаному дивані, який ще за його дитинства називався «Малютка», а зараз уже був як мінімум «Дідусик». Постіль, щоправда, була свіжа — пахла альпійським лугом, принаймні так його собі уявляли хіміки компанії-виробника. Підковдра була вкрита червоними квітами, а посередині виднівся картатий ромб коричневої верблюжої ковдри. Макс дуже повільно підняв ковдру, бо мав певні підозри. Однак вони не справдилися. Близна була на місці. Щоправда, не та, яку він одягав учора вранці, — то були боксерки, а тут якісь старечі сімейні труселя.

— Та ну нафіг, — сказав Макс і наморщив лоба. Це, на його думку, мало б допомогти йому згадати події попередньої ночі, однак мозок не дуже хотів працювати, а натомість послав імпульс у сечовий міхур, намагаючись відвести від себе удар.

Раз пам'ять не відновлювалася, Макс залучив дедуктивний метод не гірше за самого Шерлока й зупинився на думці, що вчора, певно, десь перебрав і зняв якусь дівулю в барі. Ну а далі те-се, одне-друге, поїхали до неї додому. Чесно кажучи, не найгірший варіант закінчення алкотуру: він цілий та неушкоджений і хай не у своєму, але у ліжку.

Протез був також на місці, пристебнутий, — певно, Макс навіть у несвідомому стані вирішив не знімати його, щоб не травмувати дівчину своєю куксою. На непідготовлених вона справляла неабияке враження — щось середнє між огидою і жалістю. Але за ніч протез добряче натер шкіру. Кукса нила, проте не настільки, щоб Макс

забув про те, що йому дуже хочеться в туалет.

Максів одяг лежав на стільці біля протилежної від дивана стіни. Акуратно складений. Поверх джінсів і сорочки лежали його рідні труси. Макс роззирнувся, а потім швидко скинув сімейки й одягнув власну білизну. Зняті труси покрутив у руках, не знаючи, що з ними робити. Уже думав був пожбурити їх у квартиру, та вирішив, що це буде марнотратство, й акуратно склав труси та поклав на диван. Одяг був випраний, і від нього також пахло альпійським лугом.

«А вона мені все більше подобається», — подумав Макс і надягнув джінси. Шкарпетки лежали під самим низом.

«Та не може такого бути!» Дірка не великому пальці лівої ноги, та сама, яка часто зупиняла Макса від візитів до когось «у гості», була зашита!

Вмираючи від цікавості побачити, що за скарб йому трапився, а також підштовхуваний сечовим міхуром, Макс вийшов у коридор. Було темно. Макс намагався не видавати жодних звуків. Однак на підлозі був паркет, а це така штука, яка створена для того, щоб рипіти.

— Сонечко, ти вже прокинувся? — почувся жіночий голос.

«Сонечко? А чи це вже не занадто?» — подумав Макс та чкурнув у туалет, де полегшав грамів на двісті-триста.

У туалеті умивальника не було, тому рук він не помив.

Вийшовши, Макс видихнув і пошкандибав на кухню, звідки долинали ароматні запахи та звуки смаження. Намагаючись укотре відвернути увагу від настирливих думок, мозок послав сигнал у шлунок, який невдоволено почав відчитувати Макса за вчорашнє, натякаючи, що було б непогано, якби хоч зараз його погодували нормальною їжею — саме тією, аромат якої доносився з кухні.

«Цікаво, яка вона? Білявка чи брюнетка? Худа чи товста?» — думав Макс, поки йшов коридором ті два метри до кухні.

Тамара Іванівна якраз смажила яєшню, коли Макс зайшов на кухню. Саме завищав чайник, тому вона не почула Максів вигук «Твою мать!» відразу після того, як його потріпане обличчя визирнуло в дверях. Він скривився і заціпенів.

— Проходь, сідай, — сказала Тамара Іванівна та вказала на табурет, що стояв між стареньким холодильником і розхитаним

столиком, а сама взялася перегортати запашну яєшню.

«Що за хрін?» — питав себе Макс.

Однак відступати було вже пізно. Це ж треба було так вляпатися. Все, про що він міг думати в той момент, — це оті старечі сімейні труселя.

Перед плитою стояла жіночка, років на двадцять старша від нього. На ній був халат, здається, пошитий з того самого матеріалу, що й підковдра. Її не можна було назвати повною, але й худю вона точно не була. Волосся, вже наполовину сиве, було стягнуте в тугу гулю.

«Таки білявка, молодець! Так тримати!» — підбадьорив себе Макс і поглянув у бік вікна.

Тамара Іванівна, мугикаючи під ніс якусь веселу мелодію, насипала заварки в чайничок і залила окропом. Її гарний настрій вкінці зіпсував Максові його власний.

«Цікаво, на якому я зараз поверсі? Бо якщо не вище за третій, то я, чесне слово, готовий вистрибнути, інакше прямо тут і згорю від сорому».

Тамара Іванівна переклала вміст сковорідки в тарілку з блакитною облямівкою. Збоку поклала бутерброд з маслом. І урочисто поставила все це перед примороченим Максом, що отетеріло втупився у вікно.

— Ти тойво... поїж, чуєш, — сказала жінка.

Фізіологія виявилась сильнішою за метафізику, тому Макс вирішив спочатку поїсти, а потім уже розпитати цю тітку про всі деталі, тим паче, що вигляд усе мало напрочуд смачний.

Яєшня і справді виявилась неймовірною. Зазвичай Макс їв яєшню за власним рецептом: береш яйця, розбиваєш їх і кидаєш на пательню, смажиш. Іноді, коли є, перед яйцями на пательню ллєш декілька крапель олії. Далі солиш — вуаля.

Страва ж, яка лежала перед ним, була просто витвором кулінарного мистецтва: окрім яєць, тут була варена ковбаса, дрібно нарізані помідори, якась пахуча трава. Зверху все було присипано сиром, який розтанув і тягнувся, як у піці. Мішлен відпочиває.

Поки Макс наминав яєшню, Тамара Іванівна поставила перед ним великий кухоль і налила з чайничка заварки майже до країв, навіть не думаючи розбавляти її окропом. Рідина була темно-

коричневого кольору, як кока-кола. Потім насипала туди чотири ложки цукру. Подумала... і додала ще одну. Судячи з усього, вона добре розуміла, що Максові зараз потрібно поновити рівень глюкози. Поряд із чаєм жінка поставила тарілку з домашнім пісочним печивом.

— Дякую, дуже смачно. — Макс упорався зі сніданком за лічені хвилини. Він і справді був дуже вдячний. Бо в цій яєшні відчувався не лише смак, а щось таке, про що Макс уже давно забув, — турбота.

— На здоров'я, — сказала Тамара Іванівна. — Попий ще чаю. Після вчорашнього варто.

Макс доторкнувся до паруючого кухля.

— Ви мені, звісно, вибачте... — промимрив він. — Така справа... Я нічого не пам'ятаю...

— Воно й не дивно, — Тамара Іванівна засміялась. — Ти пий, пий чайок, поки не охолонув.

Вона відсунула стілець і всілася навпроти Макса за столом. Сперлася ліктями на стільницю, підборіддя поклала на долоні.

— Що, прямо анічогісінько не пам'ятаєш? — перепитала вона та підступно всміхнулася.

Макс похитав головою.

— Це ж треба. — Коли Тамара Іванівна всміхалася, то ніби втрачала років десять. — Не нервуйся ти так... Було близько першої ночі, я саме Яніну Соколову закінчила на ютьюбі дивитися. Чую — машина приїхала. Визирнула з вікна — дивлюсь: таксі біля під'їзду стоїть і двигуна не вимикає. Гарчить як навіжене. Потім таксист вилазить, обходить машину і суне до заднього пасажирського. Відчиняє двері і давай кричати: «Забирайся, ти мені зараз машину заблюєш!» А пасажир йому, значить, щось нерозбірливе відповідає. Таксист нахилився і почав шарпати того пасажира. Той, в принципі, не дуже й пручався. Витягнув водій його й полишив прямо в калюжі перед під'їздом — скільки я вже писала у ЖЕК, щоб ту яму заасфальтували, та нуль на масу. Ну, як ти вже зрозумів, пасажиром був ти.

Не те щоб Максу було дуже соромно, радше неприємно. Тому він сконцентрувався на поїданні печива й на чудодійному напої.

— Таксист поїхав, а ти, бідолаха, хвилин десять намагався підвестися, хоч бери й собі знімай і на той же ютьюб викладай, так

це було весело. Врешті-решт ти зрозумів, що це тобі не вдасться, тому навкарачках доповз до лавки й абияк на неї заліз. Ну думаю, проспиться, і по тому. Пішла далі інтернет дивитись. Але на душі ніяково. Хвилини за десять виглядаю — а ти, горе, скотився з тої лавки на землю, лежиш долілиць і хропеш. Ну, думаю, ненормально це. Все ж людина. А вночі холодненько. Думаю: раз таксі привезло, значить, точно десь тут живе. І хоч боязко було, все ж вирішила добудитись. Одягнулася, вийшла з під'їзду. Спробувала розштовхати — ти очі розплющуєш, а сказати толком нічого не можеш. Тільки мукаєш. Думаю: ну хоч із землі підійму. Берусь за руку, а там оце, — Тамара Іванівна кивнула на Максів протез. — Ох і жалко мені стало тебе, — зітхнула вона. — Як я тебе до ліфта дотягла, сама не знаю, а ти ще й пручався, як вередлива дитина. Тут уже було легше: взяла покривало, тебе на нього перекотила і так до ліжка й довезла.

— Мені дуже соромно, — сказав Макс. — Правда.

— Та ладно тобі, — сказала Тамара Іванівна. — З ким не буває. У мене самої син десь твого віку, в Харкові живе. Може, і йому хтось колись допоможе, коли він того потребуватиме.

— Дякую вам, — сказав Макс. — У мене ще одне питання. Делікатне, так би мовити... Ви мене навіщо роздягли?

— Спочатку ти в тому одязі сидів у калюжі, потім спав на землі. Без варіантів, щоб я тебе в ньому на ліжко поклала, — рішуче відповіла вона.

— Але ж... і труси також? — спробував заперечити Макс.

— Ой, та що ти як маленький. Чого я там не бачила, — Тамара Іванівна махнула рукою. — Двох хлопців виховала. Ну а труси... То мого чоловіка... покійного...

Вона зітхнула, підвелась і почала мити посуд.

Макс відчував, що має щось сказати, але досвіду спілкування зі старшими жінками, які тебе підібрали на вулиці, повністю переодягли, включно з білизною, і вклали в ліжечко, у нього точно не було.

— Я, певно, піду, — сказав Макс. — Ще раз вам дуже дякую.

— Я твій телефон вимкнула й у прихожій на полиці поклала, пілікав усю ніч, — сказала Тамара Іванівна.

Телефон лежав на полиці з книжками. Біля полиці висіла дошка з фотографіями. Зверху — діти, невістки онуки... Далі — давніші

знімки. На вицвілому чорно-білому фото була молода красива білявка під ручку зі статним високим чоловіком.

«Це його труси, напевно», — подумав Макс.

Була ще фотографія щасливого собаки. Кажуть, собаки не вміють усміхатися, та оцей точно давив либу. Макс десь вичитав, наче собаки копіюють поведінку господарів, — певно, в цій сім'ї так часто всміхалися, що й собака навчився.

Узявши телефон, Макс звернув увагу на серію книжок з однаковими корінцями. «Золотий фонд детективу». Така сама серія була у батька в Горлівці. Щось понад двадцять томів, класика жанру: Дешил Хеммет, Реймонд Чендлер, Пітер Чейні, Жан Батист Кайє та інші. Батько не дозволяв читати — казав, там дуже багато жорстокості. Та Макс нишком прочитав майже все.

— Гарні книжки, — сказав Макс.

— Звісно, — відповіла Тамара Іванівна. — Люблю детективи.

— Я також, — Макс на секунду застиг. — До побачення, — сказав він і вийшов з квартири.

Прохолодне вранішнє травневе повітря остаточно протверезило Макса, коли він вийшов на вулицю. Радувало, що це все ж таки був його двір на Солом'янці: ті самі запарковані на газонах автівки, цілодобовий ларьок, у якому в Макса вже була відкрита кредитна лінія, дитячий майданчик, де вранці гралися дітлахи, вдень сиділи пенсіонери, а вночі тусувала молодь. Уся ця обстановка до болю нагадувала двір дому номер двадцять один по вулиці Кірова в Горлівці, де ріс Макс. Не вистачало хіба що ліцейського футбольного стадіону, де дітлахами ганяли м'яча, аж доки матері не починали репетувати: «Коля... Петя... Вова... Максим... додому їсти!»

Під'їзд, із якого він вийшов, сусідив з тим, у якому розташовувалась квартира, що її Макс винаймав цього разу. Його помаранчевий «гольф-4» на литовських номерах вірно стояв у тіні великої липи. Довгий час після втрати «таврії» він пересувався на своїх двох та на громадському транспорті. Маршрутки вважав, м'яко кажучи небезпечними. І неприємними. У бомжів у підвалі буває охайніше і краще пахне, ніж у київських маршрутках.

На роботі в кол-центрі, куди влаштувався після справи Рити Сенченко, він довго не всидів. По-перше, ніяких нервів не вистачить витримувати навалу ідіотичних коментарів від клієнтів, по-друге, важко працювати, коли твій начальник — хлопака на десять років молодший і на кожну репліку тобі хочеться розквасити його шмаркливого носа. З іншими роботами також не клеїлося, тому Макс вирішив-таки отримати ліцензію приватного детектива. Зареєструвався як приватний підприємець, надав усі довідки, найбільшим гемороєм з яких стала довідка про стаж роботи не менше трьох років у слідчих або оперативних підрозділах, — і тут довелося просити про допомогу Крота, бо інакше не бачити б йому ліцензії як своїх вух. З Кротом, до речі, все більш-менш владналося, навіть на пиво декілька разів ходили, однак сідати на голову не хотілося.

Але виявилося, що все не так просто, як бажалося. Люди не ставали в чергу до дверей його офісу, тим паче якщо взяти до уваги,

що жодного офісу в Макса не було. Ціни на нерухомість у Києві — космічні. На рекламу також грошей не було. Але декілька справ Максові все-таки вдалося вичепити — здебільшого шпигування за невірними чоловіками. Жалості до тих, кого вдавалося зловити на гарячому, не було анітрохи. Макс не вважав, що це щось аж надто жахливе, — просто їм не вистачало клепки сховати всі кінці так, щоб дружина не запідозрила. Якщо вже берешся до такого філігранного заняття, як подружня зрада, будь ласкавий зробити все так, щоб і твоя друга половинка залишалася щасливою в стані солодкої необізнаності.

Було одне дуже цікаве замовлення з пів року тому. Підозрюваний — подивишся на нього й ніколи не скажеш, що в тій полисілій голові стільки розуму. Справжній профі адюльтеру: чотири роки жив на знімній квартирі з іншою дівчиною, маючи дружину та двох дітей. Аж доки не спалився на такій дурні, як чек з паркінгу в тому місці, де він, на думку дружини, аж ніяк не міг бути. Дружина почала сама щось копати, істерики влаштовувала. А з нього як з гуся вода. Бідолаха дружина довела себе до нервового зриву, і тут одна з колишніх Максових клієнток порадила до нього звернутися. Довелося місяць працювати: сволота така, щось відчув, перервав будь-які контакти з коханкою і почав удавати з себе ідеального сім'янина. Щодня як штик повертався додому, до дружини.

Упіймати його допоміг айфон. Не його айфон — там-то якраз він підчищав найменші докази, — а айфон, який отримав дуже спостережливий охоронець бізнес-центру, де працював чолов'яга. Саме він неодноразово бачив, як до дядька в машину сідала вдвічі молодша за нього дівчина.

Однак замовлень було так мало, що ледь-ледь вистачало на життя. Останнє, наприклад, було два місяці тому, і за нього Макс досі не отримав остаточний платіж.

Макс помацав кишені, сподіваючись знайти цигарки, однак знайшов лише ключі та гаманець. Заглянув усередину: все багатство на місці — двадцять сім гривень.

Макс підійшов до ларька, потеревенив з продавчиною, купив цигарки за дев'ятнадцять гривень — найдешевші з пристойних. Потім повернувся, віддав вісім у рахунок погашення боргу, все одно

вони погоди не робили. Почута від Григорія Петровича порада: хоч як буває складно, завжди віддавати борги, як не грошима, то вчинками, — запала в душу. Хоча для себе Макс затямив: грошима набагато дешевше, ніж вчинками.

Цигарка була смердюча, але курити так хотілося, що задоволення Макс отримав би й від «прими», а ці принаймні були з фільтром.

Макс увімкнув телефон. Майже відразу пролунав дзвоник. Номер не був записаний. Макс спочатку подумав скинути, але все ж вирішив прийняти: а раптом це щодо нового замовлення?

— Алло, Муха, привіт, — пролунав жіночий голос. — Ти як там? Живий?

«Муха» — так Макса називали лише в школі. Макс розказував, що то нібито від мушки на пістолеті, але, по правді, це назвисько він отримав, бо був надміру приставучий. Аж така обізнаність говорила тільки про те, що ця жінка знає його дуже давно. Та й Макс її знає, тільки от голосу не вгадує.

— Ну... — сказав Макс. — Ніби живий. А це хто? Люсько, ти?

— От довбаний алкоголік, — реготнула жінка. — Яка я тобі Люська? Ти зовсім нічого не пам'ятаєш?

— А що я маю пам'ятати? — спитав Макс.

— Наприклад, учорашній вечір, — продовжила вона з особливим знущанням.

— Та все як завжди, подивився вечірню казочку і ліг спати о дев'ятій, — Макс вирішив підтримати гру.

— Так-так, пригадую, було десь за п'ятнадцять абсент чи, може, десята по віскарю, правда? — сказала жінка.

— Маруська! — крикнув Макс.

— Ти диви, згадав, — сказала Маруся.

— Ну а хто ще може такі алкометафори видавати? — реготнув Макс. — А тепер, коли все стало на місця, давай серйозно. Я не маю уявлення, де був учора вночі, і буду тобі дуже вдячний, якщо розповіси.

— Ой, де тебе тільки не носило, — сказала Маруся. — Нас із трьох барів вигнали.

— От віриш: зеро, повна амнезія. Наче пам'ять хтось викрав, — сказав Макс.

— Та й не дивно: я ж казала тобі, що мішати абсент із віскарем, а потім запивати все пивом — не найкраща ідея. Але тебе було вже не зупинити, тим паче що я пригощала.

— Я тобі все віддам, — моментально відреагував Макс.

— Ага, звісно, ти мені й про свої фінанси також учора повідав, — сказала Маруся. — Не парся: якби до тебе магічним чином повернулася пам'ять, ти б згадав, що я вчора святкувала підвищення по роботі. У мене тих грошей тепер буде... Власне, чого я дзвоню. Пам'ятаєш Вітю Овсієнка?

— Як можна забути такого рідкісного мудака? — скривився Макс.

— А ти знаєш, що він дуже багатий мудак? — уточнила Маруся.

— Нічого дивного в тому не бачу. Ким там його старий був? — сказав Макс. — Офіційно — директором ринку «Олександрія», а неофіційно... ну, ти сама знаєш. Усі в нас про нього знали.

— Ну, вони давно в Київ перебралися. Бізнесом займаються. Будівництво елітної нерухомості. Коротше. Тобі ж гроші треба? Хочеш трохи заробити? — спитала Маруся.

— Якщо це пов'язане з тим кретином, то ні. У мене все не настільки погано, — відповів Макс.

— Ну я тобі розкажу, а ти вже вирішуй, бо Вітя може в один момент розв'язати всі твої фінансові проблеми. Насправді, там історія сумна. Його жінка, Марина, минулої осені загинула... Автокатастрофа. Вони живуть за містом, у котеджному містечку. Вона їхала ввечері додому, звернула з дороги і врізалась у дерево. Поліція все списує на нещасний випадок, та й немає доказів чогось іншого. А Вітя не може заспокоїтись і вважає, що його дружину вбили. Готовий великі гроші заплатити тому, хто розплутає цю справу.

— Це, звісно, дуже сумно і все таке, але повторюю, ні, мене це не цікавить, — сказав Макс. — Я з тим придурком сцяти на одному квадратному кілометрі не стану.

— Ну як знаєш, — відповіла Маруся. — Я ж просто допомогти хотіла.

— І я дуже тобі за це вдячний. Але не переварюю я того Вітю, — сказав Макс.

— Добре. Тоді бувай, — похмуро сказала вона.

— Марусь, ну не ображайся. Не можу я з ним працювати, — сказав Макс. — Я його не бачив років двадцять, і мені від того було дуже добре.

— Та ладно. Проїхали. Це твої таргани, я в них не лізу, — сказала Маруся. — До речі, треба буде якось повторити.

— По-любому. Тільки наступна наша зустріч моїм коштом! — сказав Макс.

— Та добре, добре. Тільки я дешевої горілки в генделику не питиму. Так і знай.

Маруся поклала трубку. Макс записав її номер в пам'ять телефона і підкурив уже третю сигарету.

Повз нього, цокаючи кігтями по асфальту, пробіг пес. Навіть не глянувши на Макса, певно, спішив у якихось своїх нагальних собачих справах — ну там сміттєвий бак розпатрати чи дерево якесь обісцяти. Пес був такого самого окрасу, білий з великими коричневими плямами на спині, як його Барс із дитинства.

Саме Барс у ті часи був його єдиним другом і захисником.

Колись вони гуляли в парку. Макс знайшов велику палицю, жбурляв її, а Барс приносив. Він був середнього розміру, а палиця — досить великою. Усе це мало досить кумедний вигляд, доки на горизонті не з'явився Дядя Федір зі своїми двома посіпаками. Головний хуліган його школи, що тримав у страху всі букви від першого до сьомого класу.

Особливих претензій до Макса Дядя Федір не мав. Пожитися з нього не було чим. Навіть бутерброди, які давали Максіві в школу, були жалюгідні — з ліверною ковбасою, яку відмовилися б їсти й вуличні коти.

Макс, на відміну від інших терпів, ніколи не жалівся вчителям, коли його лупцювали. Був кволий, худий, так що гамселити його було нудно й нецікаво. Певно, єдина причина не давала Федору облишити його в спокої — те, що Макс ніколи не плакав. Жодного разу з тих десятків разів, коли його принижували, били чи знущалися. Не плакав, лише сопів. А це неабияк розпалювало в хулігана спортивний інтерес.

— О! Дивіться. Максімка! — закричав Дядя Федір ще здалеку.

Вони підійшли на два метри, коли Барс саме повернувся з палицею в зубах.

— А це що за блошатник? — Дядя Федір сплюнув за землю.

— Не займай його, — сказав Макс.

— Хочу і займаю! — крикнув хуліган і посунув до Макса.

Барс випустив палицю, став перед господарем і почав шкірити зуби.

Дядя Федір зупинився.

Барс стояв насторожено.

Хуліган зробив ще один крок.

Барс, який завше був таким лагідним і милим псом, почав гарчати.

Дядя Федір посміхнувся, потім сплюнув. Цього разу в нього це вийшло не так філігранно, і плювок мало не потрапив йому на футболку.

— Ходімо, хлопці, — сказав Дядя Федір. — Хто його знає, мо', воно скажене. Не дуже хочеться потім уколи в живіт. А цей гівнюк у нас своє отримає.

Посіпаки підтримали свого лідера, розвернулись і пішли вглиб парку.

Макс готовий був розцілувати свого собаку...

І тут Макс ляснув себе по лобі.

«Бляха-муха! Лакі!»

Лакі був теперішнім Максовим псом, якого чоловік урятував він неминучої смерті. І хоча зараз Лакі вимахав уже в бугая з німецьку вівчарку завбільшки, норовом він був радше подібний до лабрадора. Попри важку долю в дитинстві, в нього абсолютно не було ні злості, ні агресії.

Навіть зараз перед Максом у коридорі повністю понівеченої квартири, серед розгризених меблів та пір'я з подушок, сидів такий собі собачий ангелок. Лакі дивився на Макса радісними очима й теліпав хвостом. Немов хотів сказати: «Хазяїне, це ти? А тут таке було! Я ліг спати, прокидаюся — а хтось у квартирі гармидеру наробив! Я? А я до чого?? Кажу ж, я спав».

Макс, чухаючи потилицю, зайшов у кімнату. Лакі поважно чимчикував поперед нього та підходив до кожної зіпсутої речі, як селянин, що з гордістю демонструє врожай на городі. Виглядало так, ніби Макса тут не було не одну ніч, а цілий місяць. У деяких місцях Лакі навіть примудрився повідривати шпалери.

Макс сів на диван, у спинці якого зяяла величезна діра, де крізь залишки поролону стирчали металеві пружини, і знову почав нишпорити по кишенях за цигарками. Лакі сів навпроти. З хвилину він дивився на хазяїна, а тоді гавкнув.

— Не наривайся, паскудо! — крикнув на нього Макс.

— Гав! — відповів Лакі й замахав хвостом. Потім підійшов і поклав Максові голову на коліно, дивлячись угору.

Макс різко спихнув його голову.

— Іди з моїх очей. Бо я за себе не відповідаю! — крикнув Макс. — Що ж мені робити? Але ж ти й тварина!

Лакі ще раз гавкнув і пішов із кімнати з настроєм як у письменника-початківця, роботу якого вщент розгромив критик.

Посидівши ще трохи, Макс подався в комору й дістав совок та віник, щоб почати прибирати безлад, який Лакі зчинив у квартирі.

Пролунав вхідний дзвінок. Макс глянув у вічко.

«Мені срака».

У вічку виднівся хазяїн квартири Микита Павлович, а збоку від нього стояла противна сусідка знизу, Клавдія Нікітішна.

— Добрий день, Микито Павловичу. — Макс прочинив двері сантиметрів на десять і, притримуючи їх рукою, сам став у просвіті, щоб затулити розгاردіяш, який панував у коридорі. — Як ваші справи?

Микита Павлович завжди мав суворе обличчя, навіть коли йому було весело. Це виглядало досить кумедно, якщо додати невисокий зріст та надміру гладке пузо.

— Максим, що за фігня? — сказав Микита Павлович замість привітання. — Що в тебе там уночі відбувалося? Знову вечірка була?

— Не знаю, що в нього там було, але спати цілий під'їзд не міг, — пропищала Клавдія Нікітішна.

— А ви впевнені, що це в мене? — спитав Макс.

— Ні, ти диви, гівно, він ще й знущається?! — Тендітна Клавдія Нікітішна відсунула немаленького Микиту Павловича, наче прищавого підлітка. — Ти з мене дуру не роби, — посварилася вона на Макса скрюченим пальцем. — Я на світі живу вже сімдесят п'ять років і таких, як ти, падлюк, бачила не один десяток.

Клавдія Нікітішна мала такий вигляд, який тільки й можна уявити для жінки на ім'я Клавдія Нікітішна: худюща бабця в

товстезних окулярах на носі та з величезною сивою курдулею на голові.

— Спочатку тупотіли пів ночі, потім стали щось важке кидати на підлогу, а тоді взагалі собака вити почав як недорізаний. — Клавдію було вже не проїняти. — І ще ж, розумієш, негідник такий: я, стара людина, піднялась і дзвонила у двері, то він не відчинив.

Вона спробувала знайти підтримку в хазяїна квартири, однак з його вигляду було ясно: він тільки й чекає, коли це все закінчиться і він зможе спокійно поїхати знову на дачу до своїх патисонів з помідорами. Тому Клавдія вирішила вдарити по найболючішому.

— Микито, був би живий твій батько, царство йому небесне, він би вмить цього пройдисвіта витурив. І правду він про тебе казав, що ти ні риба ні м'ясо.

Заборонений прийом спрацював, адже ніщо так не б'є по людині, як згадка про незакриті дитячі травми, отримані від батька. Навіть якщо батька вже давно немає на цьому світі, та й тобі самому вже під шістдесят. Для Макса, звичайно, було б добре, якби Микита Павлович обурився, послав бабку куди подалі та й поїхав собі на дачу перевіряти, чи зійшла розсада помідорів, але, скоріше за все, його батько мав рацію.

— Так, Максим, знаєш що, Клавдія Нікітішна поважна людина, заслужений працівник освіти, і мені дуже неприємно, що ти приносиш їй проблеми. Тому, мабуть, будемо з тобою прощатися, давай, два тижні до кінця місяця доживай і шукай іншу квартиру, — сказав він, потупивши очі в підлогу.

Клавдія Нікітішна була хотіла щось повідомити про те, що два тижні — це забагато, однак у той момент Лакі й собі вирішив подивитися, хто там прийшов, і протиснувся в Макса між ніг. Побачивши Клавдію Нікітішну, він зайшовся гавкотом, на який, чесно кажучи, стара заслуговувала. Макс спробував його заштовхнути назад у квартиру, задля чого прибрав руку. Нахиляючись до Лакі, він штовхнув двері. Ті з рипінням відчинилися.

— Мати Василева! — сплеснула руками Клавдія Нікітішна.
Микита Павлович застиг із відкритим ротом.

В принципі, Макс розумів рішення Микити Павловича. Хтозна, як він би вчинив, коли б це була його власна квартира — може, навіть і не дав би часу на збори до вечора, а копняками спустив би такого мешканця зі сходів, як пропонувала Клавдія Нікітішна. Однак факт залишався фактом: Максові було потрібно знайти нове житло до кінця дня. А це, знаєте, в Києві не так просто зробити, а без грошей і взагалі неможливо. Тому, виставивши пріоритети, Макс спочатку вирішив добути грошей. Більш-менш реальний варіант був один: Іра, колишня клієнтка, повинна була виплатити решту заробленого ним — п'ятсот доларів. Цього мало б вистачити на кілька днів у якійсь паршивій подовбавій квартирі й на перший і останній місяць за довгострокову. Менш вірогідним варіантом було позичити в нечисленних друзів, але з його кредитною історією на це не випадало дуже сподіватися.

Макс узяв Лакі на повідець і пішов гуляти. Собака поведився так, наче нічого не сталося: коли Макс відпустив його, почав носитися туди-сюди, намагаючись упіймати ворону. Але то він так думав, а насправді це ворона з ним гралася: відлітала на відстань трохи меншу, ніж безпечна, чекала, доки неповороткий Лакі доплентається до неї, і в останній момент стрімко здіймалася в небо, лишаючи Лакі захлинатися гавкотом на землі.

Макс закурив, дістав телефон і набрав Іру. У її справі Макс відпрацював чітко. Надав усі можливі докази зради її чоловіка, видруки дзвінків, адреси, де той чинив перелюб з коханкою, відео з камер спостереження супермаркету, де чоловік купував шампанське та найменшу коробку «Рафаелло» щоразу, коли навідувався до своєї пасії. Та що там казати — навіть фото сцен у ліжку були високої якості, за всіма правилами мистецтва, хоч виставку роби. Ірі ті фотографії також сподобалися, вона довго плакала, мабуть, від неабиякого естетичного задоволення, потім подала на розлучення. І попросила в Макса відстрочку з платежем на місяць. Минуло вже два. Кілька тижнів тому, коли він їй телефонував, сказала, що все пройшло успішно, вона тепер вільна людина, однак щоб виплатити

гроші, потрібен ще час. У будь-якій іншій ситуації Макс, звісно, зачекав би, але — ну що робити, коли аж так приперло...

З того боку підняли слухавку, однак не відповіли. Коли людина не відповідає на дзвінок звичним «алло» або «слухаю», варто чекати якоїсь фігні.

— Іра? — спитав Макс.

— Так, Максе, привіт, — відповіла Іра.

— Вибач, що турбую, — сказав Макс. — У тебе все нормально?

— Угу. Все супер.

— Тут така справа. Мені дуже потрібні гроші. Ти не могла б мені їх виплатити? — сказав Макс, потім додав через кілька секунд: — Хоча б половину?

— Знаєш що... — відповіла Іра. — Я тобі нічого не винна.

І скинула виклик.

«Тиць-пердиць, — подумав Макс. — Як це — нічого не винна?»

І зателефонував ще раз.

Скинула.

Ще раз.

Знову те саме.

У третій раз слухавку підняли.

— Алло! Іро... — крикнув Макс.

— Значить, слухай сюди, козел! — несподівано з телефона пролунав чоловічий голос. — Ще раз сюди зателефонуєш — я тобі всі кістки переламаю!

— Тпр-р-ру! Ти прямо по телефону мені кістки ламатимеш? Це хто там такий борзий? — спитав Макс.

— Я тобі чітко сказав — не дзвони сюди більше. Пойняв? — відповів чоловік.

— Діма, поклади трубку! — долинув здалека голос Іри.

— Та почекай, — відповів Діма, її колишній чоловік. — Чуєш, ти... не був би ти калікою, то точно станеш після того, як я тебе опрацюю. Ти вже нашкодив нашій сім'ї, падло! Ще гроші якісь хочеш?

— Я... нашкодив... сім'ї? — Макс від подиву аж заїкатися почав. — Тобто це не ти, мудака, нашкодив своїй сім'ї, коли наштрикував бухгалтерку на свій... ебонітовий стрижень, а я?

— То була помилка, — якимось навіть сором'язливо відповів Діма.

— Ми з Ірою знову разом.

— Та мене не гребуть твої помилки! — крикнув Макс. — Я роботу виконав, Іра мені винна гроші.

— Ще раз повторюю, якщо ти не пойняв. Гроші тобі не світять. А спробуєш до неї наблизитися...

— Діма! Поклади телефон...

— Коротше, я тебе попередив.

І вже Діма скинув дзвінок.

Макс хотів був пожбурити свій телефон, однак в останній момент усвідомив, що без телефона знайти квартиру буде ще важче. Тому просто виматюкався, чим заслужив осудливі погляди бабусь, які обсіли лавки навколо дитячого майданчика.

Наміру повернути собі зароблені гроші Макс не полишив, однак зрозумів, що порішати до вечора це питання точно не вийде. Ще викличуть поліцію, ну а угоди з Ірою в нього, звісно, не було. А без угоди його претензії на гроші можуть трактуватися як здирництво. Не менш важливим фактором у прийнятті Максом рішення було те, що Діму, двометрового лося, просто так на понт не візьмеш.

Решту дня Макс провів за телефонними дзвінками тим поодиноким друзям, яких він мав у Києві. Кого просив пустити його переночувати, кого — позичити грошей. Ніхто не зглянувся над стражденним. А зважаючи на Максів і без тих відмов препаскудний настрій, після його різких реплік у відповідь кількість друзів у нього суттєво зменшилася. Кроту Макс телефонувати не став.

Десь близько шостої вечора безсилий Макс повернувся до вже не своєї квартири. Повкидав свій небагатий скарб у великий похідний рюкзак.

— Ну що, морда? — звернувся Макс до Лакі. — Ти задоволений?

Лакі мовчки хрумкав свій корм.

Прощання з хазяїном квартири пройшло мовчки. Макс не просив, Микита Павлович сліз не лив. Сказав лише, що викличе майстрів і порахує, скільки Максіві потрібно буде сплатити за ремонт. Макс погодився. На тому й розійшлися.

Добре, що хоч була машина. Не на вокзалі ж ночувати. Так-сяк можна перекантуватись. А на ранок Макс обов'язково щось придумає.

Макс вийшов із під'їзду, тримаючи на плечах важезний рюкзак.

Десь третину з тієї ваги складав мішок з собачим кормом.

— Ходімо, — Макс смикнув Лакі за повідець, чим перервав, напевно, останнє в його житті обсцикання саме цього парапета біля під'їзду.

Хрюкнувши від невдоволення, Лакі побіг за ним.

Пройшовши двадцять метрів, Лакі відчув, що йому конче необхідно закінчити перервану справу, і рвонув у бік наступного під'їзду, біля якого парапет був ще ним сьогодні не обісцяний. Це виявився той самий під'їзд, з якого Макс вийшов уранці. Макс подивився на свій «гольф», що так само стояв під липою. Останнім часом почали турбувати болі в попереку, і спання в автомобільному кріслі навряд чи посприє їх зникненню.

Зваживши всі можливі варіанти, зі словами «Ну а хулі, що я втрачаю» Макс зайшов. Піднявся пішки. Біля квартири Тамари Іванівни поставив на підлогу рюкзак, Лакі завів за нього, щоб, коли двері відчиняться, собаки не було видно.

— Я тебе прошу: ні звуку, аж доки не дам команду, — сказав Макс пошепки. — Хоч раз у житті вдає із себе вихованого цуцика.

Той слухав, висолопивши язика. Усвідомлення сказаного він продемонстрував своєрідно — почав чесати задньою лапою собі вухо.

Макс махнув на нього рукою і подзвонив у двері.

Тиша. Потім кроки. Двері відчинилися. Вперлися в рюкзак. Лакі опинився у схованці між дверима і стіною.

— О! Які люди? Ну і як ти почуваєшся? — спитала Тамара Іванівна без ані найменшого здивування. Так, ніби Макс — її син, який прийшов додому з роботи, і зараз прозвучить: «Винеси сміття, я поки борщ розігрію».

— Вам правду чи щось вигадати? — спитав Макс.

— Після того, що було між нами, — тільки правду і нічого, крім правди, — усміхнулася Тамара Іванівна.

Макс зашарівся. Він стояв, неспроможний продовжити розмову.

— Та кажи вже, — засміялася Тамара Іванівна.

— Ну, якщо коротко, мене вигнали з квартири. І грошей у мене немає, щоб орендувати іншу. Я хотів би спитати... — він набрав повітря в легені й голосно видихнув... — чи не можу я у вас переночувати.

Тамара Іванівна подивилась трохи вище, ніж голова Макса, десь

у стелю під'їзду.

— Це лише до завтра, — поспішив сказати Макс. — Просто реально нема куди подітися... Я заплачу скільки скажете... Але вже також завтра...

І тут з'явився його паскудність Лакі. Просунув свій гострий писок десь між Максовою ногою і рюкзаком. Але, варто віддати йому належне, не почав репетувати на Тамару Іванівну, як на Клавдію Нікітішну, а з цікавістю її розглядав. Що не кажи, собаки все ж відчують людей.

— А це хто в нас тут такий? — Тамара Іванівна сплеснула в долоні.

Вона присіла і без ані найменшого остраху притягла решту Лакі до себе й почала гладити. Собака аж отетерів від такого зухвальства, та за секунду вже тарабанив хвостом по дверях, відбиваючи секунди собачого щастя.

«От зараза. Зранку зробив так, що нас вигнали з квартири, а ввечері, судячи з усього, допоміг знайти іншу».

Макс не помилився.

— Ух ти моя радість! — сказала Тамара Іванівна, заходячи у квартиру.

Лакі ввійшов у кураж і намагався стати на задні лапи, а передні закинути на Тамару Іванівну.

— Максе, кімната тобі вже знайома, — сказала жінка. — Заходь, заходь.

І коли Макс поніс рюкзак углиб квартири, крикнула йому вслід:

— Давай мий руки... ну... руку, я зараз борщ розігрію.

Було вже по дев'ятій, коли Макс вийшов надвір покурити і набрав Вітю Овсієнка.

— А, це ти. Сідай. — Вітя підвівся з-за свого робочого столу.

Вітя не пройшов війну, госпіталі, ампутацію та фактичне бомжування по гуртожитках, однак вигляд мав набагато гірший за Макса. Хоча життя в нього до останніх подій було, м'яко кажучи, не зі складних. У дев'яностих його батько був водночас і директором, і «кришею» ринку «Олександрія» в Горлівці. Потім, у десяти роки, після президентських виборів, він перевіз усю сім'ю в Київ, де почав скупати землю та нерухомість. Сьогоднішній Вітя був виконавчим директором великого холдингу, і права була Маруся: судячи з інтер'єру його кабінету, грошей у нього було як маку в бабусиному пирозі. Одне крісло коштувало, певно, більше, ніж квартира, яку знімав Макс.

«Колишня квартира. Нема в мене квартири. Тому треба бути максимально терплячим, щоб цей ідіот погодився зараз видати аванс. З іншого боку, знову втрата квартири штовхає мене хоч на якісь дії. Чи то долі бракує фантазії, чи то я настільки тупий, що не можу засвоїти цей урок».

Вітя підійшов. Макс подав йому ліву руку. Вітя подивився, а тоді вступився в протез.

— А це шо? — спитав він.

— Довга історія, — відповів Макс.

— Ясно, — сказав Вітя. — Рука — то фігня. Чекай... Права? Все одно фігня. Жити можна. У мене колись на складі чувак один працював. Здоровий такий, кулаки як моя голова. Богатир. А потім я дізнався: йому осколком хер відірвало... Оце проблема. Та ти сідай.

Макс потонув в обіймах шкіряного дивана.

— Пити щось будеш? Чай, каву, віскі? — спитав Вітя.

— Можна кави? — спитав Макс.

— Можна, але тільки з віскі.

Вітя криво посміхнувся. Макс точно знав, що Вітя — його одноліток, одна вигляд той мав на всі п'ятдесят. Сірий колір обличчя градієнтом переходив у майже чорні діри під очима, від яких, мов гирла пересохлих річок на поверхні Марса, розбігалися глибокі

зморшки. Ну, якщо він о десятій ранку починає заливатися віскарем, то й не дивно.

— Саша, принеси каву! — крикнув Вітя десь у стелю. Немов та Саша мала б сидіти весь час на люстрі й чекати, доки начальник чогось попросить.

Вітя дістав зі старовинного дерев'яного глобуса, який виявився баром, прямокутну пляшку віскі, взяв звідти ж два кришталеві бокали й поставив на стіл біля Макса. Сам усівся на дивані навпроти й наляв по половині.

Відчинилися двері, й увійшов Саша. Так, так. Саме увійшов, а не увійшла, бо Сашею виявилася не якась довгонога секретарка, а хлопець років двадцяти п'яти в костюмі з краваткою.

Макс уважно подивився на хлопця. Потім на Вітю. «Він що, гей? — подумав. — Та наче ні. Хай покійна, але дружина була. Дитина ніби є».

Саша поставив перед Максом каву в порцеляновій чашці з блюдечком. Запахло арабікою з нотками шоколаду.

— Дякую дуже, — сказав Макс.

Саша кивнув і вийшов.

Макс, хоч і намагався, не зміг не подивитися в його бік.

— Дивуєшся, що в мене пацан секретут? — спитав Вітя.

— Ну, є таке, — сказав Макс.

— Це один іноземний коуч порадив. Бабла отримав за свої консультації... Тобі стільки й за рік не заробити, скільки він за два дні скопив.

«От ніяк же, падло, не змінився. Я навіть його пожалів десь усередині. Все-таки дружина загинула. Та де там. Правду кажуть, що люди не змінюються. Ну, чекай, я з тебе стільки грошей витягну, що тобі твій коуч дитиною здасться».

— Порадив змінити секретутку-дівчину на секретута-хлопця. Ти собі не уявляєш, скільки я часу звикав. Зву, а приходить він. Ну не бляха-муха! Я навіть рідше став його гукати. А потім уторопав, що в тому й прикол: раніше дівок я кликав, щоб на їхні цицьки та сраки дивитись, а цього — тільки коли дійсно щось потрібно. Дійшло?

— Дотепно, — відповів Макс.

— Ага. Ну, пригощайся, — сказав Вітя і відсorbнув віскаря.

Макс також пригубив, але навіть для нього це було зарано. Та й

він ще повністю не відійшов від гулянки з Марусею, уривки з якої лише почали відновлюватись у пам'яті. Тому Макс узявся за каву.

— Якщо куриш, то можеш тут курити, — сказав Вітя.

Макса двічі прохати не треба було.

— Бачив когось із наших? — спитав Вітя.

— Ну... якось так склалося: мене ніщо не пов'язує з минулим, — відповів Макс.

— Правильно, нічого в тій дірі не було такого, що б варто було згадувати.

Макс, звісно, мав що згадати. Однак то були не найприємніші спогади.

— І ти, значить, приватний детектив.

— Є таке.

— Що, в ментуру з нашою пропискою не взяли? — Вітя заіржав.

— І як, були успішні справи?

— Ну, не хочу брехати... — звісно, Макс брехав. — За рік у мене було десять справ. І я розкрив усі.

— І що за справи?

— Та різне, були корпоративні, були...

— Убивства були? — перебив Вітя.

— Ні, — відповів Макс. — Але... розслідування вбивства нічим не відрізняється від будь-чого іншого. Ну, і ти ж мене знаєш...

— Та знаю, знаю. Що там, до речі, твої старі? Сконали?

Як же Максу схотілося вбити ці слова тому в пельку. Було все важче стримуватися.

Замість відповіді Макс відсorbнуv віскі.

— Оце ти правильно придумав, — сказав Вітя.

Він підлив собі ще алкоголю і за два ковтки випив його.

— Я тобі скажу по правді: якихось особливих сподівань на тебе в мене нема, — сказав Вітя. — Але, знаєш, іноді і палиця стріляє. — Він знову заіржав.

— Обговорімо умови, — крізь зуби сказав Макс.

— Ну... — З внутрішньої кишені піджака Вітя дістав гаманець. — Скільки?

— Передоплата — тисяча доларів.

— Нехило, — хмикнув Вітя. — Я думав, максимум сотку попросиш.

Однак він дістав пачку доларів та відрахував десять папірців.

— Розписку написати? — спитав Макс.

Вітя махнув рукою.

«Пів справи зроблено. Залишилась найменш цікава частина», — подумав Макс.

Навіть у детективах, яких Макс прочитав добряче, він завжди нудився в частині, коли розслідувач балаболив. Тому йому менш подобались англійські детективи, там Агата Крісті чи Конан Дойл, де все найцікавіше відбувалося в розмовах. Більше до душі були американські або французькі, де менше базару — більше дії: погоні, постріли, тортури. Словом, як у житті. У житті теревенять мало.

— То ти вважаєш, що твою дружину вбили? — спитав Макс.

— Що значить «вважаю»? — кинув Вітя. — Так і є.

— А що поліція? — спитав Макс.

— Ну, ти ж не вчора на світ народився. Мудаки вони. Вчепились за першу-ліпшу версію, і все. Нещасний випадок за відсутністю доказів іншого. І справу закрито.

— Чому ти... впевнений, що це не нещасний випадок? — спитав Макс.

— Я ще б пойняв, якби аварія була. Любовуха якась, перешкода на дорозі. Але цього всього немає. Просто їхала, раптово крутнула кермо і врізалася в дерево.

— Звідки їхала? — спитав Макс.

— Вона юристка, була на консультації у свого клієнта, — відповів Макс.

— Вночі? — здивувався Макс.

— Так, вночі. У цьому немає нічого дивного.

— Що за клієнт?

— Та хер його знає, — сказав Макс. — Якийсь полупокер, у якого клепки не вистачило нормально вирулювати з податками. То вона його намагалася відмазати від податкової. Ну, сука, казав же їй, щоб кидала цю б... роботу.

— Ну, пізно було. Чому вона не могла втратити контроль через утому і з'їхати з дороги?

— Може, й так. Могла заснути і все таке. Але є одна штука, яка мені не дає спокою. Вона була непристебнута.

Макс знизав плечима.

— Слухай, вона завжди пристібалась, — продовжив Вітя. — І мене змушувала також. У неї якась манічка була. Пунктик. Якби на ній був пасок, то від такого зіткнення нічого б не було. Ну, пару синців і все.

Макс відвів погляд убік.

«Джекпот, — подумав він. — Це ж можна місяцями його на бабки розводити, вдаючи активну діяльність. Треба буде Марусьці виставити добрячий могорич».

— Так, так, я все розумію, — сказав Вітя. — Аргумент такий собі. У поліції, певно, позаочі сміялися з моїх підозр. Та ти не знав Марину. Це було просто неможливо, щоб вона не наділа пасок безпеки. У неї батько загинув в аварії, бо був без паска.

— Що каже той клієнт? — спитав Макс.

— Та що він може казати. Каже, закінчила працювати й поїхала. Судячи з усього, він залишився вдома — є свідчення сім'ї, сусідів про те, що він нікуди не виїжджав.

Макс вирішив підіграти йому: потрібно було значно розширити поле діяльності.

— Чи були в Марини вороги? — спитав Макс. — Вона ж юристка, може, комусь перейшла дорогу. Хтось із минулих клієнтів...

— Я не знаю, це треба в її начальника запитати з контори, де вона працювала, — сказав Вітя.

— Ну, може, хтось їй погрожував? Нічого такого не помічав? — спитав Макс.

— Якщо й було, то я про це не знаю, — відповів Вітя. — Вона нічого такого не розказувала.

Пролунав стук у двері.

— Ну?! — крикнув Вітя.

З'явився Саша.

— Що там?! Ти не бачиш — я зайнятий! — гаркнув Вітя.

— Вікторе Петровичу, перепрошую, — сказав Саша. — Справа важлива. Це пов'язане з вашим сином.

— Що там знову той придурок учворив? — спитав Вітя.

— Дзвонили зі школи, — сказав Саша. — Просять вас приїхати. Кажуть, була бійка, в якій Олександр зазнав ушкоджень.

Вітя допив віскі. Покрутив у руках склянку, потім пожбурих її в стіну в дальній кінець кабінету. Вона розсипалася на сотні

маленьких краплинок, що виблискували наче кристали Сваровскі в сонячному світлі, яке лилося крізь панорамні вікна офісу.

— Цього мені ще не вистачало, — сказав Вітя. — Набери Льоню, скажи, щоб був готовий.

— Він уже чекає на вході, — сказав Саша.

— Добре, — відповів Вітя та звернувся до Макса: — А ти починай. Повідомляй про все, що знайдеш. Пойняв?

— Добре, домовились, — сказав Макс.

Вітя, матюкаючись, вийшов з кабінету. Саша залишився стояти у дверях. Макс зрозумів, що секретар чекає саме на нього — впевнитись, що він вийде, нічого не потягнувши з офісу. Макс захопив зі столу Вітіну пачку цигарок і вийшов.

Підстаркуватий паркувальник допоміг йому виїхати, навіть зупинив потік, що плентався в напрямку Мечникова. Він так старався, що, напевно ж, заслужив якісь чайові, але дрібних гривень у Макса не було — не давати ж йому сотню доларів.

— Дякую вам, — крикнув Макс висунувшись із вікна машини.

Той лише усміхнувся і показав рукою «ОК», а потім махнув, мовляв, їдь уже.

У Макса була своя тактика. Він уже встиг трохи розібратись у психології клієнтів. Головне — показати результат у найближчі години після отримання завдатку. Це справляє неймовірне враження за замовника. Ще одне правило — за жодних обставин не повідомляти про інші справи, які йдуть паралельно. Клієнти мають бути переконані, що вони єдині і що детектив займається лише їхньою справою.

Тому Макс не поїхав до Тамари Іванівни. За Лакі можна було не перейматися, бо, судячи з усього, вони порозуміються. Ну а ввечері він заплатить гостинній тітці скільки вона скаже та й поїде в готель — гроші тепер є. Макс уточнив у Вітіного асистента адресу юридичної фірми, в якій працювала Марина: Юрківська, 25-а. Поділ. «Юрисконсульт груп», директор Ігор Іванович Коновалов.

Такі назви говорили дуже багато про власників фірм. Це дуже по-радянськи: тоді будь-який вияв творчості вважався чимось антинародним, тому й назви організацій являли собою чітку, тільки скорочену назву того, чим у них займалися. Воєнторг, держрибгосп, союздрук, машприладторг. За таким лекалом, коли Макс нарешті розкрутиться й відкриє не простеньку ппешку, а справжню фірму, вона мала б називатися ТОВ «Баблобухло».

Подолу Макс не любив і не розумів натовпів туристів, які вештаються подільськими вулицями на чолі з бородатими екскурсоводами. Якщо в центрі більш-менш усе причесано, то на Подолі панує застій, який наближається до повного занепаду.

Ще коли тільки він переїхав до Києва, то, наслухавшись місцевих про унікальність Подолу, забрів у якийсь двір, де половина будинків була вже напівзруйнована, а друга половина — напівціла. І на кожному з тих будинків висіли таблички «Пам'ятка архітектури 18... якогось року». Але головне здивування було: коли він пригледівся, у прогнилих підрамниках вікон побачив очі старезних людей, схожих на привидів. Виявилось, що ті «пам'ятки» — не купа будівельного сміття, а житло для багатьох людей.

Юридична фірма «Юрисконсульт груп» мала такий список

послуг: «Створення, реєстрація та ліквідація юридичних осіб; представництво інтересів фізичних та юридичних осіб в органах державної влади; ведення бухгалтерського обліку на підприємствах; консультації в галузі законодавства; інше». Вхід з двору, другий під'їзд, перший поверх. Код на домофоні 12. Це все було написано на невеличкій рекламній розкарячці, що стояла з боку вулиці.

Макс запаркував машину біля тої вивіски, потім зайшов у двір. Швидко знайшов потрібний під'їзд, натиснув на 12К на домофоні. Приємний жіночий голос поцікавився, чого йому, Макс, треба. Він збрехав, що потрібна консультація щодо відкриття юридичної особи.

Двері були добротні, замки також у нормі — такі точно однією рукою не відкрити, тут рук шість потрібно і спеціальне знаряддя. Клацнув замок, і Макс потрапив усередину.

Ремонт був дуже пристойний. Зустрічала його висока стійка ресепшну, за якою стояла ефектна білявка.

— Я вас вітаю в компанії «Юрисконсульт груп», — сказала дівчина. — Поки присядьте, зараз підійде наш провідний юрист. Ви будете щось...

— Взагалі-то я до Ігоря Івановича, — сказав Макс. — Від Віктора Овсієнка. Повідомте його, будь ласка.

На секунду у білявки здійнялася в подиві брова, однак вона незначним зусиллям м'язів обличчя повернула її назад. Зразу видно — професіоналка.

— Так, звісно, зачекайте тут, — сказала вона і зникла за сусідніми дверима.

Макс підійшов до стійки, ніби хотів подивитися, чи не переховується там ще хтось. Не виявивши нікого, Макс відчув нагальну потребу перевірити сантехніку. У коридорі він швидко знайшов необхідні двері. Та тільки торкнувся до ручки — вони відчинились, і звідти визирнула дівчина. Вона так перелякалася, що навіть скрикнула. Макс також відсахнувся, але не через переляк, а щоб дати дівчині можливість вийти. Її обличчя було в ластовинні і взагалі досить миле, проте почало нервово сіпатися. Макс аж соромно стало. Не зронивши ані звуку, дівчина чкурнула в коридор і зникла за одними з дверей з іншого боку.

Максові інтуїтивно схотілося подивитися на себе у дзеркало, щоб зрозуміти, що ж так її налякало. «Треба буде поголитися», —

подумав Макс, чухаючи свою тижневу щетину.

— Ігор Іванович готовий вас прийняти, — сказала білявка, яка з'явилася в кабінеті. — Будете чай, каву?

— Якщо можна, воду. Тільки в пластиковому стакані.

Білявка усміхнулася. Макс зайшов у кабінет Ігоря Івановича.

Приміщення було ніби не з цього будинку. Видно, що гроші в цього Ігоря Івановича водяться і він може зняти собі офіс хоч на Хрещатику. Певно, є якась причина, чому чоловік розташував свою фірму в потрісаному будинку у нетрях Подолу.

Вигляд власника офісу так само шокував Макса, як і шикарний ремонт. Трохи за сорок, дорогий костюм-трійка, модна зачіска. Не так, не так Макс уявляв власника фірми з назвою «Юрисконсульт груп». То скоріше мав би бути лисуватий дядько з великим черевом.

Ігор Іванович також уважно роздивлявся прибульця.

— Катерина не вгадала, ви точно не поліцейський, — сказав Ігор Іванович. — Не податківець. Та й на пожежника не схожий. Хто ж ви?

— Приватний детектив Макс Гедзь власною персоною, — сказав Макс і театралью вклонився.

Ігор Іванович усміхнувся, як усміхаються, коли дивуються.

— Справжній приватний детектив? Це ж треба. А чи можу я побачити вашу ліцензію?

Макс із гордістю дістав посвідчення. Це було приємне відчуття, що ти не якийсь там пройдисвіт, а справжній детектив.

Ігор Іванович ретельно роздивився документ і повернув Максові.

— Дозвольте поцікавитися, що привело вас до мене? — спитав Ігор Іванович.

Макс без запрошення сів на стілець, що стояв біля столу директора. У якомусь нуарному детективі він мав би ще закинути ноги на стіл.

— Я працюю в інтересах Віктора Овсієнка, — відповів Макс.

— А... Овсієнко, — Ігор Іванович зітхнув. — Така трагедія.

— Так, це правда. Завжди прикро, коли вмирає молода жінка. Ще гірше, коли її вбивають.

Макс уважно дивився на реакцію юриста. Не те щоб він був великим спеціалістом з фізіогноміки, але серіал «Збреші мені»

разом з половиною людства передивився. Ігор Іванович поклав руку собі на шию ззаду та ледь-ледь почесав, хоча Макс був упевнений, що в нього там нічого не чесалося. Однак що значить цей жест? У серіалі його не показували.

— Вітя, Вітя... І ви що, йому вірите? — спитав Ігор Іванович.

— Вірити — це до священника, моя справа — розслідувати цей злочин. Докопатися до правди, так би мовити. Чи юристи по-іншому працюють?

Ігор Іванович проігнорував запитання.

— Ми всі страждаємо через загибель Марини, — сказав він. — Ви собі не уявляєте, якою чудовою людиною вона була. Людиною і працівницею. Це велика втрата для всіх нас...

— Для всіх вас? — перепитав Макс.

— Для команди «Юрисконсульта». Я особисто своїми каналами перевіряв роботу поліції. Отримав доступ до матеріалів слідства. Там не було нічого, що вказувало б на те, що це не був нещасний випадок. Жахливий, але нещасний випадок. Я розумію біль Віктора, однак у нього нема нічого. Йому потрібно змиритись і жити далі. Як і всім нам.

— У нього є пасок безпеки, — сказав Макс.

— Перепрошую? — перепитав Ігор Іванович.

— Пасок безпеки, — повторив Макс. — Марина не була пристебнута. А, за словами мого клієнта, вона завжди дбала про свою безпеку.

— Ну, це несерйозно, ви ж розумієте.

— Ніколи не можна применшувати значущість людських звичок.

— Це правда, — погодився Ігор Іванович. — Але не завжди. Можуть бути різні фактори, які пересилюють навіть підсвідомі дії. Один з них — втома. Ніколи не пробачу собі, що дозволив їй відвідати клієнта так пізно. Так, звісно, справа була нагальна, але якби ж я тільки знав...

— Розкажіть, будь ласка, що це була за справа, що такого нагального було...

— Жартуєте? — обурився Ігор Іванович. — Я готовий надати вам будь-яку інформацію, крім тієї, яка стосується клієнтів компанії. Необхідні дані я передав на запит поліції, а замовника, від якого їхала Марина, допитували кілька разів. Не ображайтесь, однак ваш

юридичний статус детектива не може мене зобов'язати надавати вам будь-яку інформацію. Я й говорю з вами тільки через те, що розумію біль чоловіка Марини. Та й, з іншого боку, якби я, наприклад, відмовився з вами говорити, він би понапридумував собі ще чогось.

— Хоч яка причина, я вам дякую, — сказав Макс. — Але ж ви розумієте, що я прийшов до керівника компанії, в якій працювала загибла. Більшість моїх питань буде стосуватися її роботи, а її робота, як я розумію, це захист різних клієнтів.

— Мушу повторити, що на питання, які зачіпають інтереси клієнтів компанії, я не відповідатиму, — сказав Ігор Іванович.

Двояка ситуація. Його позиція може означати те, що він дійсно дуже гарний і порядний юрист, чим пояснюється коштовне облаштування його офісу. Водночас він міг ховати інформацію, яка б пролила світло на загибель Марини.

— Добре, я вас почув. Жодних імен, жодних посад. — Макс провів рукою по губах, імітуючи застібання блискавки. — Чи були в Марини справи, які вона програла, внаслідок чого хтось сів у тюрму? Попросту кажучи, чи могли в неї бути вороги, які хоча б теоретично хотіли завдати їй шкоди?

— Вибачте. Як, ви сказали, вас звати?

— Макс Гедзь.

— Ви, певно, не дуже вправний детектив, — сказав Ігор Іванович. — Бо якби ви були професіоналом, то зібрали б інформацію про компанію «Юрисконсульт груп» перед тим, як навідатися до мене. Але добре, поясню вам: компанія, яку я створив, має бездоганну репутацію, серед наших клієнтів — лише порядні люди. Ми не беремося за будь-яку роботу. Основний пул справ — корпоративні та цивільні.

— Ну, знаєте, де корпоративні справи, там гроші, а де гроші, тим паче якщо хтось втратив велику суму, через, припустімо, програш справи в суді, там навіть порядна людина може перетворитися на зовсім непорядну.

— Мені здається, я досить чітко сформулював думку про те, що не збираюся з вами обговорювати внутрішні справи компанії.

— Так, так, у мене все добре зі слухом, але ж мова не про вашу компанію, а про можливе вбивство...

У кімнату зайшла білявка — таке враження, що саме в потрібний

момент.

— Я перепрошую, — сказала вона і поставила на стіл перед Максом пляшку води та паперовий стаканчик. — Пластикового не було.

— Дуже вам дякую, — сказав Макс.

Макс дочекався, доки білявка вийде. Налив собі води в стакан. Великими ковтками влив у себе рідину, бо сушило.

— Вибачте, буду змушений вас перебити, у мене не так багато часу, — сказав Ігор Іванович. — Робота сама себе не зробить.

— Добре, добре, — сказав Макс. — Ви казали, що отримали матеріали слідства. А чи не залишилось у вас копії?

— Знаєте, на жаль, ні. — Ігор Іванович почав демонстративно клацати на комп'ютері, показуючи, що розмова закінчилася.

— Дякую за приділений час, — сказав Макс і підвівся.

— І вам до побачення. — Ігор Іванович зрадів, побачивши, що прибулець нарешті йде. Навіть підвівся, щоб провести його до дверей.

Коли Макс вийшов за поріг його кабінету, то обернувся.

— Від вас переказати вітання Вікторові?

Ігор Іванович пильно на нього подивився.

— Ви хоч розумієте, що робите тільки гірше, підтримуючи його підозри? Це його доведе до божевільні. А в нього великий бізнес, дитина... — Ігор Іванович знову зітхнув. — Яка залишилася без матері. Моя вам порада: не займайтеся дурнею. Ніякого вбивства там не було... Якщо... якщо... Чекайте! Якщо тільки вашою метою не є розвести нещасного на гроші... — Ігор Іванович помахав вказівним пальцем, як Роберт де Ніро. — А ви не такий простачок, яким здаєтесь на перший погляд... Так, це трохи аморально, але хто я такий, щоб засуджувати?

«Ти також не промах: розкусив мене й оком не повів», — подумав Макс.

— Та що ви таке кажете, шановний, — відповів Макс. — Для мене репутація не менш важлива, ніж для вас. Ну, не буду більше забирати ваш час. До побачення.

— Почекайте секунду. — Ігор Іванович зник за дверима.

Макс подивився на білявку, яка привстала вже зі свого стільця за стійкою ресепшну. З кабінету полинув звук принтера.

Ігор Іванович повернувся, тримаючи в руках файл із паперами.

— Ось. — Ігор Іванович простягнув файл Максові. — Не дякуйте.

Макс швидко пробігся очима по паперу.

— Чого ж не дякувати? — сказав Макс. — Дякую, бо є за що.

— Та прошу, — сказав Ігор Іванович і повернувся до кабінету.

— І вам спасибі, — звернувся Макс до білявки. — Вода з ваших рук — немов еліксир молодості.

Хоч як вона намагалася стриматись, однак усе-таки всміхнулася. Що не кажи, але люди позитивно сприймають компліменти.

«Сьогоднішній день мені подобається! — У гарному настрої Макс вийшов у двір. — Штука баксів у кишені, і перша ж опитана людина надає таку корисну інформацію».

Він увівся на лавку в глибині двору, закупив і почав читати висновок судмедексперта щодо огляду тіла Марини Овсієнко. У документі йшлося про стан трупа, коли його знайшли. Макс мав змогу побачити все на власні очі, бо у файлі було декілька фотографій загиблої. Вона лежала за метр від свого автомобіля, автомобіль же був у великій канаві, передньою частиною впершись у дерево, чим завдав дереву і собі значних ушкоджень.

Мова, якою пишуть такі папери, мало схожа на звичайний засіб спілкування. Поліцейські документи — це особливий вид консерватизму, де людина сприймається не як індивід, особистість, а як статистичні дані. Колись жива особа фігурувала в цьому документі не інакше як «загибла» і «тіло». Якщо перекласти те, що було там написано, загальнозрозумілою мовою, вийде щось на зразок: на місці загибелі Марини Овсієнко не знайдено жодних доказів, які свідчили б про те, що мала місце насильницька смерть. Травми Марини Овсієнко не можна було отримати іншим чином, окрім зіткнення автомобіля з нерухомим об'єктом.

Раптом Макс почув схлипи. Він покрутив головою і побачив дівчину, яка сиділа на сусідній лавці, сховавши обличчя в долонях. Схлипувала вона не дуже голосно, проте заважала вчитуватися в папери.

— Вибачте? — спитав Макс, підійшовши до неї. — У вас щось трапилося?

Одягнута вона була простенько, навіть трошки занадто легко як для травня. Дівчина підвела голову. Симпатична. Білявка з тонким обличчям. Саме такі Максу завжди подобалися. Псував загальне враження тільки великий, досить свіжий синець під лівим оком. Він був зволожений сльозами.

— Чого тобі?! — буркнула дівчина. — Не до тебе, бачиш. Не займай мене. Йди куди йшов.

— Я просто подумав... — сказав Макс. — Подумав, що вам потрібна допомога.

— Ти мені не допоможеш, — схлипнула дівчина.

— Ну, можу хоча б спробувати.

— То зроби так, щоб усі чоловіки зникли... і ти разом з ними, — сказала вона.

— Ну, як мінімум другу частину я можу виконати хоч зараз, — відповів Макс.

Він зробив кілька кроків від дівчини, але чомусь розвернувся. Вона дивилась в інший бік.

— Ну хочете, я йому ноги переламаю? — сказав Макс.

Дівчина повернулась і огледіла його знизу доверху, а потім зверну донизу.

— Є курить? — спитала вона.

Макс простягнув сигарету і допоміг підкурити. Потім сів на лавку поруч. Дівчина нічого не сказала. Макс і собі закурив. Від дівчини злегка пахло алкоголем.

Макс мовчав і не заговорював до неї. Вона також мовчала й гучно видихала дим.

— За що це мені? — сказала дівчина. — Ну живуть же люди,

дітей народжують, старіють поруч одне з одним. — Вона знову почала плакати.

Макс сидів мовчки. Може, й треба було якось її заспокоїти, приобійняти. Але він ніколи не вмів заспокоювати жінок, коли ті плакали.

— Він нормальний в принципі, — продовжила дівчина. — Просто так рук не розпускає, тільки коли вип'є. Ну шарпне за руку, буває, сильно. Але це вперше він мене вдарив кулаком. Я й не думала...

— Він слабак, — сказав Макс.

— Я, звісно, десь сама винна, — сказала дівчина. — Він ревнивий, просто скажений. Я його не попередила, що після роботи домовилася з подружками зустрітись, а телефон сів, я й не помітила. Коли побачила, відразу зарядила — а там двадцять пропущених від нього. Побоялася передзвонити, есемеску написала, що з Маринкою і Наталкою сидимо в кафе. Він відповів: «Добре. Вдома поговоримо». А коли я прийшла додому, застала його п'яним. Почав обзиватись останніми словами, я не стерпіла й сама на нього рота відкрила. То він мені його закрив. Я вирвалася і втекла. Цілу ніч тинялася. Навіть через міст перейшла. І от я тут. Не знаю, куди податися. На роботу в такому вигляді — не варіант. Додому не піду. Друзям показатися соромно.

— А батьки? — спитав Макс.

— Батьки в Жашкові. Та й не зможу я їм сказати про це. Вони проти нашого шлюбу були. Батько його точно пристрелить.

«То, мабуть, і варто було б розказати», — подумав Макс.

Якби в нього була власна квартира, Макс, певно, спробував би запросити її до себе. Навряд чи вона б погодилася, звісно.

— Я коли їхав, то бачив тут неподалік вивіску «Хостел» — ліжко по 250 гривень. Можеш там пересидіти якийсь час, — сказав Макс.

— У мене грошей немає, — сказала дівчина. — Навіть сумочку з собою не взяла, коли з квартири вибігла.

— Я дам тобі грошей.

— Ти серйозно? — спитала вона.

Макс саме перед візитом до «Юрисконсульта» розміняв долари, отримані від Віті. Мовчки дістав гаманець і витягнув звідти п'ятсот гривень.

— Такого не буває, — сказала дівчина і несміливо взяла гроші.

— Та всяке буває, — усміхнувся Макс. — Дивись: виходиш на Межигірську, десь метрів сто в напрямку Контрактової, там буде через дорогу такий будинок з білої цегли, ось там я бачив ту вивіску.

— І ти так просто даєш мені гроші?

— Уже дав.

— Дякую. Дай мені свій телефон.

— Ще й телефон? — усміхнувся Макс.

— Я про номер. Як же я тобі гроші поверну?

Макс відірвав клаптик паперу від документів, які йому дав Ігор Іванович, і записав свій номер.

— Мене звати Поліна, — сказала вона.

— А я Макс.

Дівчина ще раз подякувала і пішла. Макс дивився їй услід, доки вона не вийшла з двору.

Макс сів у свій автомобіль і поїхав до Тамари Іванівни. Зупинився біля супермаркету «Фора», де було з десяток паркувальних місць. Перше і найближче до входу — для людей з особливими потребами. Свідомість людей трохи краща, і Макс часто паркувався на своєму законному місці. Хоч одна перевага в тому інвалідстві.

Макс зайшов і подався рядами. Хотів якось віддячити Тамарі Іванівні за доброту і не збирався жлобитись. Узяв пристойну коробку цукерок «Асорті» від «Рошену» та шампанське. Уже йшов до каси, коли зрозумів, що такий набір дуже схожий на холостяцьке розуміння того, як потрібно йти до жінки на побачення. Посміявшись із себе, Макс узяв кошик і накидав туди різних харчів: ковбас, сирів, овочів та фруктів.

Уже в під'їзді пахло смачнющою смаженою картоплею. Макс, який нічого не їв зранку, мало не вдавився слиною. Запах картоплі наближався в міру того, як Макс підіймався до квартири Тамари Іванівни.

Макс дзеленькнув у двері. Спочатку почувся тупіт Лакі і радісний гавкіт, потім — кроки жінки.

— О! — сказала Тамара Іванівна. — Ти вчасно. Я саме картоплі насмажила.

«Ех, була б вона вдвічі молодша, точно б оженився», — подумав Макс. Він презентував Тамарі Іванівні свої покупки, й вона хазяйновито почала розсовувати все по полицях на кухні та в холодильнику.

Поївши, Макс запитав, скільки винен за житло. Також повідомив, що переночує в готелі, допоки знайде квартиру.

— Значить, слухай сюди. Ти вештаєшся цілий день бозна-де, а Лакунчик увесь час сидить удома, — серйозно сказала Тамара Іванівна.

— Ну, не цілий день... — почав був Макс.

— Так не піде, — перебила його Тамара Іванівна. — Це жива істота з купою енергії, він будь-яку квартиру перетворить на бедлам,

якщо з ним не гуляти... У мене є пропозиція. Я давно думала про те, щоб ту кімнату здати комусь, не так через гроші, як через те, щоб самій не нудитись. А тут ти зі своїм красунчиком...

Лакі в цей час стояв у неї за спиною з неймовірною смиренністю та поглядом, якому б позаздрив навіть кіт зі «Шрека». Відчувши, що йдеться про нього, він замахав хвостом. Тамара Іванівна ніжно погладила собаку по голові.

— Коротше, залишайтеся у мене, — сказала вона.

— Я навіть не знаю... — відповів Макс, хоча чудово розумів, що не має жодного аргументу проти.

— Та що тут знати. Погодься ж, тобі буде так зручніше.

— Ну, в принципі... — почав Макс.

— От і добре, — відповіла Тамара Іванівна.

Вони ще трохи посиділи, узгодили всі деталі щодо квартплати, комунальних платежів. Тамара Іванівна навідріз відмовилася від платні за готування їжі. Однак закупами продуктів мав займатися Макс.

Засинаючи, Макс зловив себе на дивному відчутті, ніби перебуває вдома.

Прокинувся Макс від того, що Лакі лизав його обличчя. А коли чоловік спробував відіпхнути пса, той дзвінко загавкав — і сон минув без сліду. Макс глянув на годинник — восьма тридцять. Пройшовся по квартирі, Тамари Іванівни вже не було. Макс насипав Лакі корму, бо той міг стулити пельку і не гавкати, лише коли їв. На кухні на столі стояли три тарілки, на яких лежали чотири сирих яйця, натертий сир і нарізаний батон. На плиті — велика сковорідка. Яка турбота.

Макс повернувся до себе в кімнату, виколупав з рюкзака свіжу білизну, зубну щітку та прийняв душ. Дивне відчуття. Складалося враження, що життя почало налагоджуватися.

Повернувшись на кухню, Макс увімкнув маленький пузатий телевізор і став готувати собі сніданок.

«У Харкові агресивно налаштовані молодики побили та опустили у сміттєвий бак заступника міського голови Сергія Красненка...» — говорила ведуча новин.

«Агресивно налаштовані... — хмикнув Макс. — Це ще хай спасибі скаже, що в сміттєвий бак, а не у шахту ліфта».

Макс висипав поверх яєць натертий сир і почекав, доки той розплавиться. Коли поставив тарілки на стіл, то почув, що входні двері відчинилися. Лакі дременув у коридор, і за мить звідти пролунав голос Тамари Іванівни:

— Ти ж моя радість! Дивись, що я тобі принесла.

Невдовзі Лакі прибіг на кухню з різнокольоровим м'ячиком у пащі. Макс хотів був узяти й роздивитися, однак Лакі іграшку не віддавав.

— Смачного, — сказала Тамара Іванівна.

— Дякую, — відповів Макс.

— Що там новенького? — спитала жінка та хитнула головою в бік телевізора.

— Та я тільки ввімкнув. Якогось чинушу в Харкові у сміттєвий бак засунули.

— Так йому й треба, — прокоментувала Тамара Іванівна. — Ці

виродки у владі нічого не роблять, доводять людей до сказу, вибору не лишають. Дограються, чесне слово.

Макс помітив: Тамара Іванівна, ще відтоді як зайшла, була якась дуже активна. І весь час, навіть коли говорила про передумови чергових заворушень, якимось хитро всміхалася.

— А чого це ви така весела? — спитав Макс, пережовуючи яєшню.

— Бо є на те причина, — відповіла Тамара Іванівна і підморгнула.

Вона дістала з сумки якісь папери і поклала перед Максом.

— Але ж це...? — скрикнув Макс.

Перед ним лежали матеріали справи Марини Овсієнко, які йому передав її колишній роботодавець.

— Насамперед я хочу вибачитися, — почала Тамара Іванівна, натягнувши на себе театральну винуватий вигляд. — Я не навмисно. Зовсім забула, що живу вже не сама, й зайшла полити квіти у твою кімнату. Ти спав як убитий. Я полила. А коли поверталася, то побачила у тебе на тумбочці ось ці папери. Чесно, не знаю чому, але вирішила їх переглянути...

— Ну, знаєте... — сказав Макс. — Те, що я винаймаю у вас кімнату, не дає вам права...

— Ти їж, їж, — перебила Тамара Іванівна. — Кажу ж, я не навмисно. Але слухай далі.

Це було настільки нахабно, що Макс не зміг нічого протиставити.

— Оскільки дата на справі вже пів року тому, то я зрозуміла, що хтось, хто тобі цю інформацію дав, не згоден з висновками, які тут наведені. Відповідно, тобі потрібно знайти те, що їх би заперечило. Я сама не сильно петраю в медицині, то збігала до сусідки...

«Бляха, що відбувається. Якийсь сюр, — Макс закипав від роздратування. — Мало того, що вона нахабно втрутилася в мої справи, то ще й побігла до сусідів розказувати».

— Миколаївна зараз на пенсії, але до того була завідувачкою відділення хірургії в десятій лікарні, — сказала Тамара Іванівна. — Не маючи в наявності тіла, складно щось віднайти. На перший погляд, схоже на те, що це таки справді був нещасний випадок. Однак Миколаївна примітила дещо, що, на її думку, не дуже

вписується в стандартний перелік отриманих після ДТП травм. Ось, подивись сюди...

Тамара Іванівна поклала перед Максом одну з фотографій, на якій були частина обличчя, шия та плече загиблої. Усе це було заляпане темною в чорно-білій версії кров'ю.

— Ніщо не здається тобі підозрілим? — спитала Тамара Іванівна, грайливо поправивши посивілий локон волосся, що спав на усміхнене обличчя.

— Постривайте. Так не піде, — сказав Макс. — Давайте все спочатку. Ви без дозволу взяли мої документи. Фактично викрали. А потім пішли з ними до сусідки. Я нічого не переплутав?

Гарний настрій Тамари Іванівни пропав, як запах цигарки після м'ятної цукерки. Вона опустила очі, ніби школярка, яка не вивчила урок. Нижня губа почала тремтіти.

— Я... я... просто хотіла допомогти.

— Ви повинні розуміти, що ось цим... — Макс узяв у руки папери й потряс ними в повітрі, — можете нашкодити не лише мені, але й собі. Це не іграшки, не черговий детективний роман. Це тіло, як ви кажете, належало Марині Овсієнко, абсолютно реальній людині, яка ходила, дихала, про щось мріяла, а потім перетворилася на безформний шматок м'яса. У неї залишилися чоловік і маленький син.

Макс підвівся і, гучно брязкаючи, помив після себе посуд і склав його на полицку.

— Більше ніколи не чіпайте моїх паперів, — сказав він. Згріб папери в купу і вийшов з кухні.

Коли він зайшов у свою кімнату, то, всівшись на диван, почав розглядати фотографію, на яку вказала Тамара Іванівна. Шия була вигнута, що робило рану на ній ще більш відкритою. Нерівні, посічені краї шкіри свідчили, що ця рана була отримана, коли Марина Овсієнко вилетіла крізь вікно. Макс іще довго дивився на фото, однак нічого незвичного не зміг побачити. Його це розізлило, і він вийшов у під'їзд покурити.

Коли повернувся, то знову зайшов у свою кімнату і ретельно вглянувся у фотографію.

— Та ну нахрін. Нічого не бачу, — вголос сказав Макс і пішов на кухню.

Тамара Іванівна чекала його за столом. Вона вже заварила собі чаю і гучно сьорбала його вприкуску з печивом.

— Я не жартую, — сказав Макс, зупинившись у дверях кухні. — Ніколи більше не чіпайте моїх речей без дозволу.

— Обіцяю, більше не буду, — Тамара Іванівна перехрестилася. — Навіть перенесу вазони до себе, щоб не заходити у твою кімнату, хоча там їм дуже добре, бо південно-західний бік.

— Добре. Я вам вірю, — сказав Макс і сів на стілець поруч. — Розкажіть вже, що там ваша Миколаївна побачила.

Тамара Іванівна засяяла.

— Ось, дивись. — Вона вказала на дві маленькі круглі рани на шиї, трохи вище від основних ушкоджень. Їх майже не можна було помітити, бо вся шия була в крові. І вони вирізнялися лише тим, що були трохи темніші.

У Макса в голові почали виринати сцени з фільмів «Сутінки», які він дивився з Дашею. Однак вирішив не жартувати на цю тему.

— І що найцікавіше, — продовжила Тамара Іванівна, знайшовши потрібний папірець. — В оцьому звіті судмедексперта, де описано ушкодження, про ці ранки — ані слова.

Дослідити тіло Марини Овсієнко не було як. Навіть ексгумацію не зробиш, бо Вітя надав перевагу не звичайному, традиційному похованню, а кремації. Дивно, але Макс також хотів, щоб його спалили. Навряд чи з релігійних причин — з Богом у Макса були складні стосунки. Просто думка, що він гнитиме в труні глибоко під землею, а потім через сотні років хтось викопав його череп і досліджуватиме, викликала в Макса ворухіння волосся на потилиці.

Коли Макс прийшов в італійський ресторан «Pizza Pazza» на Володимирській, Петра ще не було.

«Петро Максименко, судмедексперт» — було підписано висновок. Спеціалістів такого профілю не так і багато на весь Київ, тому вже за кілька годин Макс мав його телефон. Спочатку той навідріз відмовлявся говорити, та коли Макс запропонував пообідати в ресторані й заплатити за обох, Петро погодився.

Макс обрав столик на терасі, з якої було видно моторошну будівлю Служби безпеки України, й замовив кави. Він ніколи б не здогадався, що судмедексперт матиме такий вигляд. По-перше, зазвичай це люди набагато за нього старші, наприклад підстаркуватий Віленович, який працював у відділку Крота. А цей був навіть молодший за Макса — років тридцять, не більше.

По-друге, судмедексперти — хай трохи дивні, але нормальні люди. Нормальний одяг, нормальна зачіска. Петро ж мав вигляд потяганого рокера. Довге немите волосся було стягнуте у хвіст, на плечах висіла на декілька розмірів більша шкірянка, з-під якої виднілася футболка з написом «Ария». Офіціант вказав Петрові на столик, за яким сидів Макс.

— От чесно скажу: прийшов тільки тому, що ви перший приватний детектив, який до мене звернувся, — сказав Петро та всівся на стілець, скинувши рюкзак на сусідній.

— Ну що ж, приємно хоч у чомусь бути першим, — відповів Макс. — Радий, що у вас вийшло прийти.

Однак Петро не почув цієї фрази, бо вже був повністю сконцентрований на меню. І лише коли він зробив замовлення

ввічливому офіціантові — велику піцу «Чотири сири», лазанью, салат «цезар» і темне пиво, — то звернув увагу на Макса.

— Нагадайте, про яку страву... тьху... справу ви казали? — спитав Петро.

— Марина Овсієнко, — відповів Макс, а коли побачив абсолютну пустоту в погляді Петра, додав: — Тридцять п'ять років. Автомобільна аварія.

— Марина... Овсієнко... — Петро наморщив лоба, намагаючись пригадати. — А-а-а. Згадав. Білявка?

Макс кивнув.

— Так там усе ж ніби ясно, — сказав Петро. — Смерть настала через перелом поперека, а якби не це, то вона б обов'язково померла від розриву печінки. Хм... Там немає нічого такого, для чого потрібно винаймати приватного детектива. Стовідсоткова смерть унаслідок травм, отриманих при ДТП.

— Приватних детективів якраз і наймають тоді, коли потрібно піддати сумніву цю стовідсотковість.

Макс дістав із рюкзака віддрукувані фотографії та поклав їх на стіл.

— О! Бачу, ви не якийсь салага, — сказав Петро. — Аж розпирає, як вам вдалося добути ці фотографії... Хоча я не дурний, ви все одно ж не скажете. І що ви там викопали?

Макс дістав потрібний знімок.

— Ви ось це бачили? — Він вказав на два однакові отвори, які знайшла сусідка Тамари Іванівни.

Петро лиш поглянув на фотографію.

— У мене на тиждень п'ять-сім трупів. Ви правда думаєте, що я пам'ятаю кожную дрібненьку цяточку? Що тут у нас? — Він узяв у руки видрук та придивився уважніше. — Ну, хто його знає, що то за рани. — Він відклав фотографію на стіл. — Може, наштрикнулася на гілля, коли летіла через лобовуху. Та може бути що завгодно. Але зрозумійте: коли людина отримала такі ушкодження, на подібні подряпини ніхто не звертає уваги. Тим паче, вони аж ніяк не можуть бути причиною смерті. Наскільки я бачу, вони поверхневі. А чому вас це так зацікавило?

— Тобто ви їх окремо не досліджували? — спитав Макс. — Наскільки я розумію, можна було б дізнатися, яким саме чином були

завдані ці рани.

Петро незадоволено видихнув, закотивши очі.

— Мені цікаве інше: скільки ви отримуєте, ставлячи такі дурні питання?

Макс розумів, що втрапив на тип людини, який на третьому місці в його рейтингу мудацтва. Це люди заздрісні. Хоч скільки вони отримують грошей на роботі, завжди будуть незадовільно її виконувати, бо все одно вважають, що їх недооцінюють. І виправдовують себе тим, що є інші люди, які мають більше грошей. Вище за заздрісників — лише стукачі та скиглії.

Відповісти Максові завадив офіціант, який приніс одразу «цезар» і піцу.

— І що мені з цим робити? — сказав Петро. — Поки з'їм салат, піца вже охолоне.

Офіціант подивився на Макса, ніби той ніс відповідальність за снобізм його гостя, потім вибачився і забрав піцу.

— Немає чого з ними панькатися, — сказав Петро, підчепивши шматок підсмаженої курячої грудки на виделку. — Хрін ти в мене отримаєш, а не чайові.

«Чайові чайовими, а я б на твоєму місці побоявся їсти те, що він тобі принесе», — подумав Макс.

— Я до вас звернувся не для того, щоб вас у чомусь звинуватити, — сказав Макс. — Ви професіонал, який може мені допомогти. Бо ці рани — єдина річ, яка, на мою думку, не вкладається в список травм, що їх може отримати людина під час дорожньої аварії. Припустімо, ви цю фотографію бачите вперше. Припустімо, ці поранення людина отримала не під час автомобільної аварії. Що могло б спричинити їх?

З напханим «цезарем» ротом Петро знову подивився на знімок. Було видно, що залежність Макса від нього та визнання професіоналізму справили позитивне враження. Він шморгнув носом та витер його рукавом.

— Повторюю: це могло бути що завгодно. Я вже казав, вона могла наштริกнутися на якесь гілля, — мовив Петро.

— Скажіть, а чи можуть це бути сліди від укусу тварини? — запитав Макс. — Наприклад, собаки.

Петро ще раз уважно подивився на фото, наблизивши його

майже впритул до очей.

— Ну, я так не думаю, — сказав він. — Хоча, суто гіпотетично... може, й так.

Віднедавна Дашка стала повною вегетаріанкою, тому вибір місць для зустрічі значно звузився, і Макс, щоб догодити єдиній родичці, мусив розібратись і в цьому. Він щиро був здивований, що вегетаріанські страви — це не сама лише трава. Певно, щоб залучити у свою секту більше adeptів, вегани намагались імітувати нормальні страви. І, по правді кажучи, у них непогано виходило. Як то вдавалося — невідомо, але бургер із грибною чи буряковою котлетою смакував майже як з яловичою. Свої гастрономічні переконання Макс змінювати не збирався, але кому ж зашкодить різноманіття.

Цього разу вони вирішили відвідати кафе «Орангутан» на Петлюри. Макс приїхав на десять хвилин раніше, запаркувався на тротуарі біля входу і з цікавістю споглядав відвідувачів закладу. Окрім випадкових заброд, переважно в «Орангутан» заходила молодь.

Субкультури сучасної молоді не надто намагаються вирізнитися в одязі. Не паряться. От раніше можна було точно сказати, що цей у чорному з рожевим чубчиком — емо, цей патлатий із черепами на кофті — металіст, а оцей у кашкеті та спортивному костюмі — просто гопник. А от сучасна мода — це коли дівчата можуть вийти на вулицю просто в піжамах, а хлопці — в бабусиному светрі з оленями, і ніхто не вважає, що вони втекли з дурдому.

Дашка постукала у вікно автомобіля.

— Ти чого не заходиш? — спитала вона.

— Та я їх боюсь, — усміхнувся Макс.

— От ти дуринда.

Макс вийшов з машини. Дашка обійняла його і чмокнула в щоку.

— Рада тебе бачити.

— І я радий. Добре, що в тебе вийшло.

Кафе було повністю викладене маленькою білою квадратною плиточкою. Навіть стеля та меблі.

Вони замовили собі поїсти: Дашка — рол «дим-норі» та смузі «ананас-спіруліна». Макс узяв собі «шаурму» й апельсиновий фреш.

Це все коштувало дорожче за м'ясні страви. Як на Макса, це і є причиною того, що людство досі не повернулося у вегетаріанство. Якби той фалафель чи сейтан коштував дешевше за свинину або яловичину, без жодних переживань більшість відмовилася б від м'яса. А поки вегетаріанська «шаурма» коштує сімдесят п'ять гривень проти тридцяти п'яти за м'ясну, сподіватися на експансію вегетаріанства не варто.

Їм пощастило зайняти столик на двох у ніші біля вікна. Макс тримав паперовий номерок сімдесят один, який мав озвучити кухар, коли їхнє замовлення буде готове.

— Ну що? Ти як? — спитав Макс.

— Та нормально, — відповіла Дашка. — А ти? Як на роботі? Є щось цікаве?

— Також не жаліюся. З замовленнями, тьху-тьху-тьху, вирівнялось. Уже навіть відмовляюсь від деяких. Але в основному, звичайно, рутинна.

Макс не хотів грузити Дашку проблемами. У неї своїх вистачало. Вона вступила в Могилянку на бюджет. Факультет екології. А навчання в університеті — це вам не школа. Там і справді потрібно вчитися.

З часу останньої справи, тієї з Ритою-інстаграмницею, домовленості щодо спільної роботи над розслідуванням справ були переглянуті. Причому це зробила сама Дашка. Вирішила, що краще буде, якщо Макс працюватиме самотужки.

— Як там Діма? — спитав він.

Діма — бойфренд Даші. Ну, на вигляд нормальний хлопець. Комп'ютерник. Макс був переконаний, що довіряти хлопцеві, якому сімнадцять, не можна. Однак це не заважало Максowi до нього звертатися, коли потрібно було зламати чиюсь пошту.

Дашка зашарілася.

— Ну що Діма. Все добре. Ти ж знаєш... — сказала вона.

— У тому й справа, що нічого я не знаю. У тебе завжди все добре, — зреагував Макс.

— Отака я позитивна людина, — всміхнулася Даша.

— Слухай, Дашко. Щоб це не виглядало, наче ти на допиті, а я вдаю з себе турботливого дядечка, давай ти мені сама щось розкажеш. Таке, що тебе цікавить у житті.

— Ти ж розумієш: між нами вікова прірва. І абсолютно не факт, що тобі буде цікавим те, що до вподоби мені.

— А спробуй.

— Ну добре. Ти чув про таку гру «Детройт»?

— Це настолка чи на комп'ютері? — уточнив Макс.

— На плойці, — всміхнулася Даша.

— Ну давай, давай, принижуй мене далі, називаючи слова, яких я не знаю.

— Плойка — це приставка. Ну пам'ятаєш, у твоєму дитинстві були «Денді», «Сега»...

— Я був чемпіоном двору з «Мортал Комбат». Ще б не пам'ятати. Ото часи були... — Макс зробив жест рукою, який імітував випуск Саб Зіро льодяної стріли.

— З того часу приставки неабияк розвинулися. Головні конкуренти — «Ікс-Бокс» та «Соні Плейстейшн». У Дімки «сонька», вона ж «плойка». Так от. Цього року вийшла гра — взагалі вибух мозку. — Дашка приклала кулачки до лоба, потім різко їх відірвала, розчепіривши пальці. — Називається «Детройт». Це тіпа майбутнє, де роботи вже майже нічим не відрізняються від людей...

— Ну, теж мені дивина. В мій час...

— Так, слухай і не перебивай, бо...

— Все, все, мовчу.

— Новизна цієї гри в тому, що вона має понад сорок імовірних закінчень. Тобто майже все, що ти робиш під час гри, впливає на те, який буде фінал. Там троє основних персонажів і три сюжетні лінії. І прикинь: є навіть такі варіанти, коли всі три перси можуть загинути. Уявляєш? Граючи в цю гру, можна взагалі переосмислити й своє життя. Починаєш розуміти, що і в реалі кожне твоє рішення, навіть незначне, може вплинути на всю подальшу долю...

Очі Дашки горіли, коли вона розказувала про якихось Кару, Маркуса і Коннора. Про те, як андроїди повстали, бо не хотіли більше коритися людям. Про те, що можна вибрати мирне протистояння з людством або ж, навпаки, озброєний конфлікт. І не можна сказати, що Максу було не цікаво. Навпаки. Колись-бо вони тижнями сиділи біля приставки у Васька з шістнадцятої квартири, аж доки так не дістали його батька, що він розтrophив ту приставку молотком прямо в дітей на очах.

— А той варіант, коли Карі й Еліс не вдається врятуватися з концтабору для андроїдів...

— Чекай-чекай, не розказуй, — перебив її Макс. — Мені, блін, і справді цікаво, я б пошпилив. Слухай, а скільки коштує така приставка?

— Ну, нова — приблизно десятку. А якщо добре пошукати на OLX, можна гарну беушку знайти за п'ять.

— Реальні гроші, — сказав Макс.

— Є ще одна деталь. Самі ігри також коштують немало. Нова гра, коли виходить, то близько двох тисяч.

— Нехило.

— Але фішка в тому, що можна купити один диск, а потім мінятися з людьми. Або ж з'явилися цілі сервіси, на зразок тих, як у дев'яностих, ти розказував, були з відеокасетами.

— Сімдесят один! Ваше замовлення готове, — крикнув кухар.

Макс підійшов до стійки та забрав тацю із замовленням. «Шаурма» була і справді непогана, мало чим відрізнялася від справжньої. Дашка дала йому спробувати «дим-норі». На смак чимось подібне до суші, тільки теплих. Максові не сподобалось. А Дашка була у захваті.

Вони продовжували говорити про ігри. Зі свого боку Макс розповів про найкращу гру всіх часів і народів — «Герої Меча і Магії 3». Це була покрокова стратегія, в яку він без утоми грав на казенному комп'ютері в горлівському відділку міліції. Дашка відразу полізла в ютьюб та подивилася відео з гри. А потім довго сміялася з примітивної графіки.

— Багато ти розумієш! — жартома образився Макс, хоча насправді був дуже задоволений, що в них з Дашею знайшлася тема для розмови. Навіть подумав, що і справді купить собі цю приставку, щоб мати ще більше тем, аби з нею говорити.

— А як там твоє малювання? — спитав Макс.

— Ой, добре, — відповіла Дашка. — Якщо чесно, мені дуже подобається. Викладач каже, що в мене талант. Каже, мені потрібно в цьому розвиватись. У мене тепер мрія є: поїхати в Лондон у Королівський коледж Сент-Мартінс, на «фешн ілюстрейшн».

Макс не дуже розумів, що таке «фешн ілюстрейшн», але знаку не подав.

— Ну а що, гарна мрія, — сказав він.

— У них є програма, коли можна виграти грант і поїхати навчатися безкоштовно, — сказала Дашка.

— То в чому проблема?

— Ну, я ще сумніваюсь, — відповіла вона. — Бо одна річ — бути в Україні талантом, зовсім інша — за кордоном. Там конкуренція більша.

— Та ну, облиш, — сказав Макс. — Якщо тобі подобається малювати, то вперед. Я от, наприклад, вірю, що в тебе все вийде!

— Ти правда так думаєш? — усміхнулася вона.

— Ну звісно! Ти — найталановитіша з усіх Гедзів!

— Ой, ну харе заливать, — засміялася Дашка.

Вони вийшли на вулицю.

— Тебе підвезти? — спитав Макс.

— Та не треба, я люблю гуляти, — відповіла Даша.

— Добре посиділи.

— Еге ж. Мені теж сподобалося.

Дашка підійшла до нього та обійняла, як Максові здалося, лагідніше, ніж завжди.

— Пока, — сказав Макс і сів у машину.

— Чекай. — Даша постукала в пасажирське вікно. — Ти не забув про двадцять сьоме?

Макс гарячково почав згадувати, що ж таке двадцять сьомого.

— Ох і дірява в тебе макітра, — сказала Дашка. — Ну я ж говорила. Мітинг проти використання тварин у цирку. Я б дуже хотіла, щоб ти прийшов.

— Точно, «Цирк без тварин». Звісно, буду, — сказав Макс, слабо уявляючи, як цирк може бути без тварин.

Яку-не-яку, але Макс уже мав певну інформацію. Щоб відпрацювати свою штуку баксів, він вирішив не зволікати, а відразу повідомити Віті — потрібно було демонструвати якнайактивнішу діяльність. Принаймні на перших етапах розслідування. І хай усе це лише здогадки, та показати Віктору, якій він спритний — отримав документи, має версії, — просто вкрай важливо.

- Вітя, привіт, — сказав Макс.
- Здоров, — відповів той. — Щось накопав?
- Є одна версія. Потрібно зустрітися. Ти зараз в офісі?
- Ні. Вдома.
- Зайнятий?
- Бухаю.
- То я можу приїхати?
- Тільки якщо вип'єш зі мною, — сказав Вітя.

На вході в котеджне містечко «Лісове», до якого Макс приїхав по новообухівській трасі, охоронець спитав про зброю. Макс вказав на кобуру, яку й не намагався приховати.

— Треба здати, — сказав охоронець таким буденним тоном, що в цих словах загубився б цілий гурт сірих мишей.

Макс заглушив машину та увійшов до його будиночка. Свій газовий пістолет «Форт-12Р», якого, до речі, жодного разу ще не використав, поклав у коробку з-під взуття, що її поставив перед ним охоронець.

— Ще є? — спитав той.

Макс похитав головою. Охоронець доволі ввічливо обмацав його й попросив зняти протез. Макс виконав це. Знайшовши всередині відмички, охоронець кілька секунд подумав, а потім поклав їх у коробку до пістолета.

Далі служилий пояснив, як проїхати до хати Віті, і зник у своєму будиночку, навіть не попрощавшись. Та Макс не ображався. Йому було шкода всіх охоронців. І ханиг із супермаркетів, і найбільших профі зі служб охорони віпів. Сам побувавши в цій шкурі, Макс

зрозумів, яка скотська це робота. І хоч відбуваються якісь пригоди, а хоч місяцями сидиш і плюєш у стелю, — усвідомлення того, що ти живеш не своїм життям, прибиває найбільше. Охороняєш не себе чи своє майно, а чужих людей і чужі речі. Гірше, мабуть, тільки працювати на монетному дворі.

Будинок Віктора стояв окремо від решти котеджів. Він виявився не таким уже й великим, бо Максова уява малювала як мінімум «хонку» президента-втікача. Однак це був витвір дорогого європейського архітектора, мінімалістичний і сучасний дім — майже ідеальний дерев'яний куб з величезними панорамними вікнами, що виходили на власне озеро та, напевно, власний ліс.

«Цікаво, чи є в нього своя дичина в тому лісі, на яку він полює, мов якийсь середньовічний барон», — подумав Макс.

Біля входу стояв п'ятисотий «мерседес». Поблизу тинявся водій — дядько років п'ятдесяти в чорному костюмі та дурному картузі, який йому не личив. Макс подивився на його взуття. Начищене до блиску, але дуже старе.

— Слухай, — пошепки гукнув водій.

— Ну?

— Є курить?

Макс дав водієві кілька сигарет і став йому найкращим другом.

— Мене звати Льоня, — сказав водій.

Свого імені Макс назвати не встиг, бо Вітя, який саме відчинив двері, грізно зиркнув на водія, який похапцем сховав підпалену сигарету за спину.

— Ти... заходь, — замість привітання сказав Вітя. Він був добряче вгашений, але ще міцно стояв на ногах.

Облаштування будинку кардинально відрізнялося від його вигляду зовні. Так, ніби за це відповідали зовсім різні люди. Усередині він скоріше був схожий на якийсь музей Ханенків. Такому інтер'єру пасував би англієць-дворецький. Це було б дуже зручно, бо він міг би врешті-решт і виявитися вбивцею.

У коридорі стояв антикварний різьблений стілець з великою вазою на ньому. Макс почав роззуватися, щоб не замазати начищений до блиску паркет.

— Та забий, — сказав Вітя. — Вже немає нікого, кого б це бісило. Бахнеш?

— Ну хіба трохи.

Вони пройшли довгим темним коридором, оббитим деревом, і опинились у великому кабінеті. Вітя налив алкоголь у дві склянки з кришталевого графіна, що стояв на комоді поряд із важким бронзовим годинником, оперезаним янголятами.

Найбільше в кабінеті було книжок. Буквально заставлений стелажами з антикварними шкіряними корінцями.

— Ти це що, все прочитав? — спитав Макс.

— Та де там. Я тут часто з інвесторами зустрічаюсь. Тому й дав завдання архітектору закупити книжок — нехай думають, що я дофіга розумний і мене не надурити.

У глибині кабінету стояв робочий стіл Віті. Десять за таким міг сидіти Вінстон Черчилль. А хтозна, може, саме за цим він і сидів.

Розвернувшись до виходу, Макс побачив на стіні, на невеликій полиці, скелет якоїсь тварини.

— А це що?

— Та так, мисливський трофей, — усміхнувся Вітя. — Сідай.

Вітя вказав на диван. Макс підійшов і взяв склянку. Господар стоячи відпив половину, сьорбнув і Макс. «Ром. Непоганий».

— Як ти? — спитав Макс.

— Сука, все так паскудно. Вдаватися хочеться, — сказав Вітя, навіть не дивлячись на Макса. — Ще той ідіот учора відгріб.

— Ти про кого?

— Про синочка мого ненаглядного. Хоч скільки вчив його бути чоловіком, залишається нюнькою, весь у матір. Сопляк. Не здатний за себе постояти. Відгріб від якогось шмаркача по десяте число. Не витримую я цього вже, розумієш?

— Може, тобі до психотерапевта сходити? — спитав Макс.

Вітя скося подивився на нього.

— Був я в одного. Питаю, що зробити, щоб не так ковбасило. А він замість відповіді якісь дебільні запитання ставить: «Чи бувають у вас кошмари?», «Чому ви вирішили звернутися до спеціаліста?». Ніби я псих якийсь. А коли вже почав цікавитися моїм дитинством, про матір питати — я думав його придушити. Ну, плюнув і пішов.

— Може, молодий був, недосвідчений?

— Та яке молодий. Сивий хрін. Доктор наук. Усі вони дармоїди. Я їхню фішку зразу викупив. Накопати щось у дитинстві й

колупатися там, замість того щоб розв'язувати проблему. А в дитинстві у нас було дуже багато всякого лайна. Так, Максе? — Вітя заіржав.

Макса перекривило.

— А потім тих балачок буде дедалі більше. І щоб ти розумів — п'ятсот баксів на годину. Та мене не проймеш, я ні копійки йому не заплатив, — сказав Вітя. — Чітко розумію, коли мені очі замилують. Зі мною такий номер не пройде.

Вітя всівся навпроти Макса. Поклав перед собою айфон, до якого був примотаний якийсь пристрій.

— А це що в тебе? — спитав Макс. — Павербанк?

— Та ні, це щоб мене не могли відслідкувати. Сам розумієш, з моєю роботою потрібно бути насторожі. Ну що там у тебе? Розкажуй.

Макс дістав з рюкзака теку з паперами.

— Я не помітив — скажи, а у вас є в домі собака? — спитав Макс.

Вітя подивився на свою склянку. Влив решту рому собі в шлунок і поставив склянку на столик.

— До чого тут собака?

Макс виклав на стіл документи й фотографії.

— Вибач, що тобі знову доводиться на це дивитися. Ось тут і тут.

— Макс обвів олівцем кола навколо ран.

— І що це?

— Ну, на сто відсотків сказати не можна. Але я консультувався з експертами, і це дуже схоже на сліди від укусу досить великої тварини. Найімовірніше, собаки.

Якщо Вітя й оцінив, що Макс отримав доступ до оперативної інформації, то не показав цього. Він швидко проглянув фотографії.

— Це якась псина могла цапнути її, коли вона вже померла, — сказав Вітя.

— Так, можливо, — погодився Макс. — Однак за відсутності ті... Марини зараз не можна впевнено сказати, коли саме було завдано цих травм. Якщо припустити, що в її машині перебував собака, то саме цей укус міг спричинити аварію.

— У нас не було... ніякого довбаного собаки! — крикнув Вітя.

— Зрозумів. Але є ще такий варіант. Марина могла підібрати собаку по дорозі. До речі, це могло б пояснити й те, що вона була не пристібнута.

Вітя помасажував собі лоба.

— Якби в машині був собака, він залишив би після себе якийсь слід. Шерсть, слину, лайно, — втомлено сказав він. — Марина не підбирала б ніякої псини, вона ненавиділа собак... Машину досліджували. Нічого такого там не знайшли. Вона була сама.

— Але ж оце пропустили? — Макс вказав на фотографії.

— Це твоє припущення. Спростувати чи підтвердити це ти не можеш.

— До речі, дозволь питання. А чому кремація?

— Якось ми з нею говорили на цю тему. І вона сказала, що не хоче, аби її тіло гнило в землі. Вірила, розумієш, у переродження.

— Це неабияк ускладнює справу. Якби...

— Ти дістав! — крикнув Вітя. — «Якби», «якби», «може»... Ти детектив чи бабка з базару? У тебе є щось конкретне? Якщо ні, не забирай мого часу і вшивайся.

Макс узяв фотографії зі столу та вклав їх у файл.

— Минуло дуже мало часу, — сказав Макс. — Я, щойно отримав хоч якусь інформацію, приїхав до тебе. До того ж я встиг зустрітися тільки з Ігорем, директором фірми, в якій працювала Марина.

— І що він тобі наговорив?

— В принципі, нічого конкретного. — Макс вирішив не казати, що ці документи передав йому саме Ігор Іванович. — По правді, вважає, що твої підозри безпідставні.

— Довбаний мудило! — гаркнув Вітя. — Я по-людськи просив його звільнити Марину. А він, замість того щоб мене послухати, запропонував їй підвищення. Треба тоді було подзвонить пацанам, щоб ноги йому переламали, і Марина була б жива. — Вітя підвівся. — Йди працюй.

— Добре, — відповів Макс. — Ще одне. Я хотів би поставити декілька питань твоєму синові.

Вітя двома пальцями пом'яв собі перенісся.

— Він у своїй кімнаті, — сказав він. — На другий поверх, другі двері праворуч.

Вітя підійшов до комода й наповнив свою склянку, не запропонувавши Максові. Та той усе одно б і не погодився.

Макс піднявся широкими сходами на другий поверх. На стіні висіла велика фотографія, яка зображувала щасливе сімейство

Овсієнків. Вітя сидів на кріслі, схожому на трон, і підтримував рукою немовля, яке дивилося кудись убік несвідомим поглядом. Марина стояла поруч, поклавши руку на крісло.

Макс тихенько постукав.

— Дай спокій! — долинув звідти дитячий голос.

— Це приватний детектив. Мене звати Макс.

— Тоді тим більше йди геть, — сказав Саша.

Макс почухав потилицю. Коли дитина каже, що треба йти геть, то навряд чи відбудеться конструктивна бесіда.

— Я розумію, що ти відчуваєш, — сказав Макс.

— Та ні хріна ти не розумієш! — крикнув Саша. — Ніхто мене не розуміє! — З-за дверей почулося хлипання.

— Коли я був малим, мене також часто лупцювали в школі, — сказав Макс.

— Ніхто мене не бив! — крикнув малий.

— Відчини двері! — гаркнув Вітя ззаду.

Макс аж здригнувся. Як цьому кабанові вдалося так нечутно піднятися сходами?

— Не відчиниш, я зайду сам. А ти знаєш, що потім буде... — пригрозив Віктор.

Макс не знав, що могло б бути, якби малий не послухався, і не дізнався, бо двері майже миттєво відчинилися. Вітя заглянув усередину.

— Як ти мене вже дістав, — сказав він. Повернувся до Макса, хотів щось сказати, однак лише махнув рукою і рушив геть.

Макс зайшов. То була невелика кімната, не схожа на дитячу. Ні великих м'яких іграшок, ні постерів із зірками на стінах. Ліжко, стіл, стілець, поличка з книгами. На ліжку на боці, відвернувшись від дверей, лежав Саша.

Максові було ніяково. А коли людині ніяково, вона меле всілякі дурниці.

— Хочеш побачити мій протез? У мене руки немає, — запропонував Макс.

Саша секунд десять не реагував. Потім висунув заплакане обличчя.

— Справжній? — спитав, шморгаючи носом.

Макс постукав по протезу кісточками пальців.

— А можеш зняти? — спитав Саша з цікавістю.

Макс побачив фінгал у нього під оком. Краї вже пожовтіли, однак усередині переважав синьо-фіолетовий колір.

— Звичайно, — відповів Макс.

Він відстібнув протез і поклав на ліжко перед хлопцем. Той краєчками пальців доторкнувся до пластику, ніби хотів пересвідчитися, чи перед ним не справжня кінцівка. Потім уже впевненіше погладив. Підвів погляд і втупився в куксу.

— Фууу, — скривився Саша. — А тобі боляче? Як це — коли немає руки?

— Тепер уже не боляче, — відповів Макс. — Хіба що досі незвично. Найгірше — сни. Бо часто сниться, що в мене досі є рука. І от коли прокидаєшся й бачиш оце... — Макс поворушив куксою. — Трохи паскудно на душі.

Малий закивав.

— А тобі? Боляче? — спитав Макс і вказав на фінгал.

— Та фігня.

— Ну ти йому хоч наваляв у відповідь? — Макс продемонстрував потужний хук у повітрі.

Саша всміхнувся і повернувся до протеза. Узяв його в руки.

— Я думав, він важчий. А як ти втратив руку?

— На війні, — відповів Макс.

— А ти вбивав? Там, на війні? — пожвавився Саша. Він усівся на ліжку схрестивши ноги, протез поклав собі на коліна.

Макс не відповів. Підійшов по вікна. Звідтіля було видно паркан, а далі, аж до обрію, — ліс.

— Значить, вбивав, — сказав Саша. — Я, коли виросту, також піду на війну і буду там усіх вбивати.

Макс розвернувся. Не щодня почувеш від десятилітнього пацана, що він хоче позбавляти життя інших.

— Твій батько думає, що твою матір також убили, — сказав Макс.

— Угу, — відповів Саша, намагаючись надіти протез собі на руку.

— Ти теж так думаєш?

— Угу.

— А не знаєш, хто це міг зробити?

Малий не до кінця натягнув протез і розхитував ним з боку в бік.

— Прикольно, — сказав Саша. — Тільки хріново, що

пластмасовий. Краще б із титану, як у Залізної людини.

Макс підійшов до ліжка й присів перед ним.

— Я хочу в усьому розібратися, — сказав Макс.

— Бззззззз. Диж-диж. — Саша імітував рухи робота, вимахуючи протезом.

— Я думаю, що у твоєї мами в машині був собака.

Хлопець застиг. Він уважно подивився на Макса і голосно засміявся.

— Ахххахаха... Собаки у неї в машині точно не було...

— А що було? — спитав Макс.

— Ахххаха, — не вщухав Саша. — Собака. Це ж треба.

— А чому ти смієшся?

— Та забий, — сказав хлопець. Зняв протез зі своєї руки. — Мама була дурна. Сама винувата. — Хлопець узяв протез обома руками.

— Чому ти так говориш? — спитав Макс.

Малий зробив різкий рух і вдарив Макса його ж протезом у голову. Причому з правого боку, там, де Макс не міг захиститись. Удар був не дуже сильний, радше неочікуваний.

— І ти також дурний! — закричав Саша. — Дурний! Дурний!

Він замахнувся ще раз, однак Макс відскочив назад. Тоді Саша жбурнув протез у бік Макса.

— Іди звідси! — закричав Саша.

«Що це, бляха, було?» — подумав Макс, підійшовши до сходів.

Людей, зображених на картині, він уже не назвав би «щаслива родина». Тільки зараз роздивився картину детальніше. Тримавши на руках сина, Вітя мав утомлений вигляд. Його вуста ледь усміхалися, однак очі були суворі. Рука Марини, якою вона стискала бильце крісла, була така напружена, аж жили повилазили. Та й посмішка її була радше схожа на гримасу.

Проходячи повз Вітін кабінет, Макс заглянув усередину. Вітя спав на дивані, тримаючи в руках порожню склянку.

Макс вийшов з будинку. Авто стояло на місці, однак водія видно не було. Макс думав був поставити кілька питань охоронцю, забираючи свої речі. Однак хотілося чимдуж звідти забратися.

В очах у Макса потемніло. Удар, певно, влучив у якусь спеціальну точку на потилиці, яка відповідала за запаморочення. Макс зробив ще крок за інерцією, а потім осунувся і гепнувся на землю.

Учитель праці Семен Віленович якраз вийшов. Сказав, щоб хлопці продовжували збирати табуретки, а він має сходити до директора на нараду. Проте весь п'ятий «В» знав — та й решта класів у школі теж, — що коли він каже, ніби йде до директора на нараду, то насправді прямує до вчителя географії Петра Тихоновича перехилити «постограм».

Макс повертався з дальнього кутка майстерні й ніс у руках великий дерев'яний молоток, яким потрібно було, легенько стукаючи, забивати дерев'яну поперечинку в ніжку табуретки. Коли він пройшов повз місце, де стояв Федір, той різко розвернувся і вдарив ребром долоні Макса в потилицю. Макс упав на підлогу долілиць.

— Будеш знать, сучок, як на мене собак цькувати! — різко вигукнув Федір.

Він думав, що Макс почне рюмсати. Однак той навіть не поворухнувся — лежав, розкинувши руки в боки, мов зламана лялька. Федір не очікував, що вирубить пацана, і першою йому на думку спала гордість за себе, що він може з одного удару вирубити когось, хай навіть здохляка. Але потім він почав гадати про те, що буде, якщо удар виявився занадто сильним і він убив Макса. Ну, того зовсім не шкода. Тільки хтозна, як сприйме батько новину про те, що він убив у школі хлопця.

Трохи подумавши, Федько дійшов висновку, що навряд чи вдасться відбутися звичайним наганяєм. Скоріш за все, його не випускатимуть на вулицю цілий місяць. Тому Федір підскочив до Макса, який не подавав ознак життя, а навколо нього вже зібралися однокласники, як на похороні навколо труни.

— Бляха-муха! Агов! Відійти нахрін! — крикнув Федір і штовхнув однокласника, який схилився над Максом. — Ти цейво... чуєш...

альо! Не придурюйся!

Федір штурхнув ногою Макса в бік. Від того — жодної реакції, так, наче копнув дохлу корову.

— Ну сука ж ти така! — Федір схилився і почав трусити Макса за плечі.

— Переверни його! — крикнув хтось із оточення.

Федір смикнув за плече. Тіло Макса з легкістю перевернулося. Федір декілька разів ляснув по щоці рукою. Нуль реакції.

— Капець... — сказав Федір. — Здох!

Від міліції батько його, звичайно, відмаже. Але батька Федір боявся більше, ніж якусь там міліцію. Не раз і не два він отримував від нього запотиличники за набагато менші вибрики. А рука в батька була як кувалда.

Федір ще раз потрусив Макса за плечі.

— Чуєш! Малий! Вставай! — мало не схлипуючи, заверещав він.

Голос, який уже ніби зламався, в ту мить видав якийсь дівчачий ультразвук, що ввійшов у нейронні мережі Максового мозку, і той розплющив очі. Картинка пливла, проте він усе одно спробував підвестися.

— Живий! — вигукнув Федір. — Живий! — звернувся він до однокласників. — Ну тебе нафіг. Налякав мене, мудило!

Федір якось навіть по-дружньому допоміг Максові підвестися, обтрусив його піджак. Потім став перед ним, поклавши руки на плечі.

— Слухай, я не хотів так сильно, — сказав Федір. — Я знав, що ти здохляк. Але не думав, що настільки.

Макс мовчав.

— Ну ладно. Ладно. Тобі не звикати. Ти все життя будеш звідюлеї одгрібати, — реготнув Федір і, втративши інтерес, розвернувся.

Макс, у якого колотнеча перед очима вже трохи заспокоїлась, зрозумів, що досі тримає в руках отой столярний молоток. Ніхто його не зупинив, бо ніхто від нього цього не очікував.

— Федя! — крикнув Макс.

І коли той розвернувся, Макс із усієї сили, на яку тільки здатний десятилітка, вцілив дерев'яним молотком Федору в ніс. Щось хруснуло...

Макс не пішов одразу до квартири Тамари Іванівни. У голові роїлися сухі думки, які терміново потрібно було чимось змочити. Він запаркувався біля ресторану на Єреванській. Не треба бути Ейнштейном, щоб здогадатися: ресторан був вірменський. Макс заходив сюди нечасто, бо в ресторанах зазвичай потрібно платити, а з грошима в Макса були своєрідні стосунки. Але коли вже заходив, то гуляв на славу і залишав щедрі чайові.

— О! Максимка! Дорогий ти мій! — закричав Ашот Марікян, власник ресторану, щойно побачив, як Макс увійшов. Огрядний вірменин наблизився та загарбав його своїми ведмежими лапами. — Давненько тебе не було видно.

— Та, розумієш, дуже був зайнятий.

— Розумію, розумію. Я тобі скільки разів говорив: ти бажаний гість у моєму закладі. І можеш тут вечеряти навіть безкоштовно. — Ашот поплескав Макса по плечу. — Тільки якщо не частіше, ніж раз на тиждень, — засміявся.

— Не люблю я безкоштовно, — сказав Макс. — Тим паче це дуже некультурно — не платити за таку смачну їжу. Не можу я собі такого дозволити.

Ашот провів Макса до його улюбленого усамітненого столика в ніші між колонами та власноруч прийняв замовлення.

Макс не ображався на сина Віктора. Навпаки, було дуже шкода його. Судячи з усього, там уже якась психіатрія. Малий втратив матір, стосунки з батьком напружені, бійки в школі. Важко й уявити, що відчуває. А шукати допомоги він не мав де. І якщо Вітю Макс сприймав як мішок з грошима, в якому потрібно прогризти дірку, то зустріч із Сашею змінила сприйняття цієї справи. Як ніхто інший Макс розумів, що означає бути зовсім самотнім. Коли тебе настільки мало, аж навіть воша здається більшою. І будь-хто в довір'ї намагається розчавити тебе нігтем...

Макс розумів, що слова хлопця «Мама була дурна. Сама винувата» могли бути захисним механізмом мозку, який підказує відповіді на питання, що не мали б виринати в дитячій голові. Однак

зовсім не зважати на це не можна було.

Проблема в тому, що Саша, м'яко кажучи, — непростий співбесідник. Окрім жалю, хлопець викликав у Макса якийсь потойбічний страх. Таких дітей потрібно знімати у фільмах на зразок «Омен» чи «Дитя п'тьми». Цього разу він ударив його протезом, наступного — дістане бензопилку й поріже на шматочки. Ідей, як зробити Сашу приязним, у Макса не з'являлося. Водночас Макс не міг поговорити про почуте від малого з Віктором. Бо той також ставав підозрюваним.

«Що ж такого ти учворила?» — думав Макс.

Першою спадала на думку, звісно, подружня зрада. Останнім часом Макс занурився в цю тему, тому для нього це була буденність. Люди зраджують одне одному, навіть якщо зовні виглядають як ідеальні сім'ї. А судячи із зовнішніх ознак, стосунки між Мариною і Вітею були далекі від еталонних. Дуже вже ймовірна ситуація: якщо Марина дійсно ходила наліво, саме Вітя — підозрюваний номер один. Але в цю схему не лягало те, що Вітя найняв його розслідувати смерть Марини. Якщо він до цього причетний, то навряд чи йому потрібне заглиблення в деталі вже завершеної спроби. Нинішній хід речей був би для нього максимально комфортним: нещасний випадок як офіційний висновок поліції. Варіант, що Віті потрібен детектив-невдаха, аби заплутати сліди, цього разу не підходив.

Інший варіант, чому Марина могла б бути «сама винувата», — це робота. Звісно, менш ймовірно, що про це знав би її син Саша. Але він міг щось почути, якусь телефонну розмову під час дороги в школу. Дуже прискіпливий юрист може докопатися до інформації, здатної комусь зашкодити. Комусь, для кого вбивство — не злочин, а операційна рутинна. Нема людини — нема проблеми.

І оте «Жодних імен, жодних посад», яке йому озвучував Ігор Іванович, навпаки, змушувало все-таки отримати інформацію про останні справи Марини. Швидко наданий висновок з фотографіями міг бути таким собі відвабливим моментом, ніби: «Ось, дивись, мені приховувати нема чого». А по суті, він дав те, що, на його думку, доводить смерть Марини від нещасного випадку. Якщо Ігор Іванович до цього якось причетний, то документи мали би приспати пильність Макса.

— Щось ти занадто сумний! — сказав Ашот.

Він тримав у руках графин зі світло-коричневою рідиною та дві склянки. Поруч стояв офіціант із тацею, на якій лежали нарізка вірменських сирів, свіжі, абияк порубані овочі, тонкий лаваш і, звісно, баранячий шашлик.

«Бачила б це все Дашка — знову б зі мною спілкуватися перестала».

Ашот по-хазяйськи всівся навпроти і, наспівуючи якусь мелодію, налив алкоголь у склянки.

— Цей коньяк — чудодійний напій з моєї малої батьківщини, міста Чумбарак. Сумні думки він жене геть, а веселі... стають ще веселішими. — Ашот підсунув склянку до Макса. — Давай, давай... Ти тільки скуштуй!

Сперечатися з вірменином, який поводить себе гостинно, — це завдати йому смертельної образи. Та й було б чого. Коньяк був таки чудодійним. Хоча, в принципі, двісті п'ятдесят (які Ашот буквально залив у Макса) будь-якого алкоголю дали би приблизно той самий результат.

— У тебе є фейсбук? — спитав Ашот, підводячись.

— Є.

— Ану зайди і лайкни нашу сторінку! Мій менший син каже, що чим більше лайків, тим більше клієнтів. І відгук, відгук напиши!

Ашот поплескав Макса по плечу і пританцьовуючи пішов до бару. Він пив однаково з Максом, але навіть не захмелів.

Макс усміхнувся і слухняно відкрив на телефоні фейсбук. Віднедавна він мав там профіль, правда, нічого не постив. Та й друзів у нього було небагато — і в житті, і тим паче в соцмережі. Фейсбук радше використовував для роботи.

Він швидко знайшов сторінку ресторану, підписався на неї та залишив такий медоносний коментар, що ті, хто його читатиме, думатимуть: це писав бот на замовлення власника. Ну, в принципі, так і було.

Макс автоматом погортав стрічку і вже думав був відкласти телефон, як вирішив подивитися на сторінку Марини.

Марин Овсієнко в Києві, на щастя, виявилось не так багато, і Макс швидко віднайшов профіль. Сторінка була закрита. Декілька фотографій, де вона намагалася виглядати красивішою, ніж у житті. Дві світлини для шапки: море зі слідами на піску та галявина в лісі.

Вона була адвокаткою, тому не дивно, що не вивалювала свого життя наprivселюд. На «стіні» містилося десятків два повідомлень піврічної давності, в яких люди висловлювалися з приводу її смерті. «Цікаво, чи були вони на кремації Марини, чи обмежилися слізними повідомленнями в неї на сторінці?» — подумав Макс.

«О Боже, Марина, який жах. Не можу прийти до тями», — писала якась Ірина Самойлова.

«Ми ж із тобою домовлялися тільки вчора зустрітися на каві, ну як так? Негарно порушувати домовленості», — вправлялась у дотепності Марія Ковальчук, додавши смайлик зі сльозою.

«R.I.P.», — написав геній лаконічності Костянтин Леонов.

Ну і так далі... Та одне повідомлення привернуло увагу Макса. Воно було опубліковане через два тижні після смерті Марини.

#Твій погляд більше не побачить
Тієї хтивості навкруг.
Нехай весь світ по тобі плаче,
А ти поспи! Поспи, мій друг!#

Віршів Макс не любив. Мабуть, тому що не розумів. Однак щось йому підказувало: варто поспілкуватися з автором цього повідомлення. І яке ж було його здивування, коли він відкрив профіль і побачив дівчину, яку перелякав в офісі юридичної фірми, де працювала Марина!

Макс залишив Ашотові щедрі чайові й вийшов на вулицю. Година була вже пізня, тому люди поховалися по домівках дивитися вечірні політичні шоу. Макс встромив у зуби сигарету й підкурив.

Задзвонив телефон. Невідомий номер. Проте після того, як він розмістив у метро крихітну рекламку своїх послуг приватного детектива, Макс уже звик, що невідомі номери можуть дзвонити аж до п'ятнадцяти хвилин на першу. Бо саме тоді на кінцеву приходив останній потяг.

— Привіт, — сказав приємний жіночий голос. — Не спиш?

Макс із несподіванки ледь не впустив телефон.

— Ого! — відповів він. — Поліно, ти? Якщо чесно, і не сподівався, що ти подзвониш.

— Ну, це якісь твої заморочки. До речі, приємно, що впізнав.

— У тебе дуже гарний голос.

— Дякую. — Вона трошки помовчала, ніби очікуючи на ще якийсь комплімент.

— Як усе пройшло вчора? — спитав Макс.

— Дзвоню, щоб тобі подякувати. Мені здається, я ще ніколи так добре не спала.

— Я дуже радий. — Макс подумки похвалив себе за те, що йому прийшов на думку той хостел.

— Хотіла б відправити тобі гроші, — сказала Поліна.

— У тебе все добре? Ти зараз де? — Макс спробував перевести розмову в інший бік.

— Так, так, усе добре. Усе буде добре. Ти маєш картку, щоб я тобі скинула за хостел?

Картка у Макса, звісно, була. А ще в нього був план.

— Вибач, я старомодний у цьому. Не довіряю банкам, — відповів він.

— Але ж... мені якось потрібно віддати тобі гроші.

— Якщо хочеш віддячити — то запроси на каву.

Поліна знову замовкла.

— Я не наполягаю, не подумай, — сказав Макс. — Просто був би

дуже радий тебе знову побачити.

— Ти зможеш завтра о п'ятій? — спитала Поліна.

— Дай подумати... — і відразу: — Зможу.

— Супер. Давай зустрінемося в парку Шевченка. Біля бювета.

Там поруч непогана кав'ярня.

— Добре. Домовились.

— Ну тоді до завтра? — спитала Поліна.

— До зустрічі! — відповів Макс.

Коли він прийшов у квартиру Тамари Іванівни, вона вже вляглася спати. Лакі без зайвого ентузіазму зустрів його, великодушно дозволив потріпати за вухом та поплентався на кухню на свою лежанку.

— Максе, це ти? — почулося від Тамари Іванівни крізь зачинені двері.

— Так, я! — гукнув Макс у відповідь.

— Не кричи, сусіди вже сплять! — крикнула вона.

Макс усміхнувся. Потім прийняв душ, почистив зуби й собі пішов спати.

Дівчину, яка написала вірша на стіні покійної Марини Овсієнко, звали Наталя. Після години вмовлянь вона таки погодилася зустрітись і призначила зустріч у кафе «Крафт», неподалік роботи. Макс прийшов раніше. Щойно потрапив усередину, дівчина за баром лагідно привіталася. Поруч із нею на невеличкому столику стояла велика клітка з жовтою канаркою. Птаха також поздоровкалася з Максом дзвінким цвірінчанням.

Макс узяв собі подвійне еспreso й сів за дальній столик біля вікна.

Коли Наталя увійшла, Макс відразу її впізнав. Дівчина злякано роззиралась. Макс підняв руку, щоб позначити себе. Коли вона наблизилась до столика, підвівся.

— Я Макс.

Наталя була маленька на зріст, і їй довелося добряче задерти голову, аби подивитися йому у вічі. Її голова мимоволі смикнулася вбік. Потім знову.

«Вона взагалі здорова? — подумав Макс. — Якийсь нервовий тик».

Наталя продовжувала стояти.

— Сідайте, будь ласка, — сказав Макс. — Вам замовити щонебудь? Я вже про все дізнався — у них тут дуже смачні десерти.

Наталя сіла, не знімаючи куртки. Руки поклала на стіл, схрестивши пальці.

— Води, якщо можна, — сказала вона.

Макс пішов на бар та замовив води. Потім попросив ще собі кави і два «наполеони».

— Вибачте, що я вас тоді в офісі налякав, — сказав Макс.

Наталя знову смикнула головою. «Мене оточують хворі люди», — подумав Макс.

— Я нічого з цим не можу зробити. — Наталя ніби прочитала його думки. Ледь усміхнулася. — Не можу це контролювати. Воно просто є.

І ніби на підтвердження цього, її голова знову смикнулася.

— Хто-хто, а я вас розумію, — Макс кивнув на свій протез.

— Ну, у вас із головою принаймні все в порядку, — Наталя усміхнулася ширше.

«Оце ти, звичайно, видала. Тобі й не снилося, що в цій довбешці твориться», — Макс усміхнувся у відповідь. Він тільки зараз побачив, що вона була б досить милою, якби краще за собою доглядала й одягалась у щось сучасне.

Офіціантка принесла замовлення, поставила на стіл напої й торттики. Наталя відразу взяла повну склянку і трошечки надпила. А тістечко відсунула.

— Дякую, казала ж, не треба. Мені не можна солодкого.

— За фігурою слідкуєте?

— Саме так, знаєте, діабет дуже стимулює до цього, — вона знов усміхнулася.

Макс зашарівся. Міг би — вдарив би себе через довгий язик.

— А за воду... дякую, — зглянулася Наталя. — Дуже смачна. — І знову засміялася.

— Я вас хотів про дещо запитати, — сказав Макс. — Ви добре знали Марину.

Смик. Усмішка зійшла з її обличчя.

— Вона була добра до мене, — сказала Наталя, стискаючи в руках напівпорожню склянку. — Напевно, єдина ставилася до мене як до звичайної людини. Ви не подумайте, мене ніхто не ображає і все таке. Але цей погляд... Такий, як у вас був, коли я сіпатися почала.

— Ви товаришували?

— Наживо говорили лише на роботі. Іноді переписувалися. Нічого такого, звичайне спілкування.

— Яка вона була, Марина? — спитав Макс.

Наталя раптом глянула у вічі Максові. Її голова не сіпалася, і це здавалося дивним.

— Що? — спитав він.

— Дивне питання.

— Це чого?

— Ну, знаєте, незвичне. Поліція запитувала про факти, про поведінку, про що завгодно. Але мене ніхто не питав, якою вона була. Для них вона не була людиною, вони її навіть на ім'я не

називали. «Жертва», «загибла»... Ніби не про людину йшлося.

«Хто молодець? Я молодець! — сказав собі Макс. — Усе, що треба під час розмови зі свідком, — це показати свою людяність. А коли в тебе щодня з десяток жмуриків, яка там людяність. Треба її ще підігріти».

— У мене зовсім інакший підхід, — зауважив Макс. — Окрім голих фактів, відбитків пальців, телефонних дзвінків, для мене важливо, чим жила людина, що любила і через що засмучувалась. Ця нібито неважлива з першого погляду інформація може роз'яснити загальну картину. То ви мені розкажете, якою була Марина?

Наталя зітхнула.

— Вона була нещасна, — несподівано сказала. — От буває так: на перший погляд ніби все є. І врода, і сім'я, і... гроші. А людина нещасна. Бо не на своєму місці перебувала. Бо не виконувала свою дхарму...

— Ви хотіли сказати «карму»?

— Ні, це зовсім інше поняття.

— Вибачте, але я не в курсі. Що воно значить? — здивувався Макс.

— Ну, знаєте, важко так пояснити...

«То якого ти його вживаєш, якщо важко пояснити».

— Його треба розуміти, відчувати, — продовжила Наталя. — Якщо сказати по-простому... Людина для чогось тут народжується. Має мету свого існування. А для того, щоб тієї мети досягти, потрібно щось робити. Оце щось і називається дхарма.

— А для чого народилася Марина? — вирішив підіграти їй Макс.

— Цього ніхто не може сказати. І ніхто цього не міг би знати, крім самої Марини.

— Перепрошую, але тоді звідки ви знаєте, що вона не виконувала цю свою дхарму?

— А отут уже набирає чинності згадана вами карма. Коли людина діє проти свого призначення, вищі сили її карають.

— Це що, виходить, убивцю Марини мені потрібно шукати... — Макс указав пальцем у стелю. — Ось там?

— Дуже дотепно, — фиркнула Наталя і знову смикнула головою.

— Добре, а на вашу думку, що саме Марина робила не так?

— Ви розумієте, людина, яка живе, виконуючи свою дхарму, себто призначення, вже нічого не шукає. Вона щаслива від кожної миті свого життя. Марина такою не була.

«Виходить, Марина була нещаслива, бо не виконувала свою дхарму. А якби виконувала — то була б щаслива, — підсумував Макс. — Дуже змістовна розмова. Здається, мої сподівання щось із неї витягти були марні. По-любому якась сектантка».

— Вибачте, але я щось не врубаюсь, — сказав Макс. — Ви хочете сказати, що Марина не ту професію обрала? Наче ж їй подобалася юриспруденція...

Наталя закотила очі.

— У неї не було вибору. Стосунки в сім'ї були дуже непрості. Тому вона пішла на першу-ліпшу роботу. А оскільки до народження сина закінчила юридичний, то — в нашу контору. Але ця робота їй не підходила.

— Чому?

Наталя подивилась у вікно й зітхнула.

— Яюсь я прибирала переговорну після зустрічі і на місці, де сиділа Марина, побачила аркушик з малюнком. Звичайною ручкою вона намалювала собаку з крилами. Ніби вигадана істота, але вона була така... реальна. Я стояла, роздивляючись малюнок, як забігла Марина. Вона розчервонілась, наче школярка, коли побачила, що я це тримаю в руках. Я сказала, що в неї талант, один на мільйон. А вона... Відповіла, мовляв, це так, пустощі. Мабуть, завдяки цьому малюнку ми й почали спілкуватися.

— Ну то чому вона пішла в юристи, а не почала малювати картини?

— Хотіла довести своєму чоловікові, що чогось варта, — сказала Наталя. — А в його картині світу людина може бути успішною, тільки якщо заробляє великі гроші.

— Але ж є багаті художники?

— Я їй те саме казала. Але... напевно, тут на заваді стали її комплекси. Вона не вірила в те, що дійсно має талант.

— Проте багато людей не працюють там, де їм хочеться. І нічого. Живуть, ходять на роботу, але від цього не вмирають, — зауважив Макс.

— Невиконання своєї дхарми приводить людину в стан депресії,

незадоволеності. Коли все, що тебе оточує, не приносить радості. Ти починаєш її шукати, дуже часто не там, де треба. І падаєш іще нижче.

— І що знайшла Марина?

— Не що, а кого, — уточнила Наталя. — У всіх своїх бідах вона винуватила чоловіка. Він, як я розумію, був ще тим мерзотником. Але за своє життя відповідає кожна людина сама. У кожного є вибір і сили змінити все. А Марина вирішила: якщо цей чоловік не робить її щасливою, то потрібно знайти іншого.

«Таки подружня зрада. Як це банально. Але ж і життя наше не більш як одна велика банальність», — сказав собі Макс.

— Ви знаєте, хто він? — спитав він.

— На жаль, ні. Вона мені не розповідала. Але думаю, що хтось пов'язаний з роботою. Можливо, з її клієнтів.

— Чому ви так думаєте?

— Просто знаю, і все.

— Ви б мені дуже допомогли, якби дали трошки більше конкретики.

— Я вам і так сказала вже занадто багато. — Обличчя Наталі знову смикнулося. Одночасно з цим у неї пілікнув телефон. Вона подивилася на екран. Різко підвелася і вийшла з-за столу.

— Наталю, зачекайте, будь ласка, — сказав Макс.

Наталя зиркнула на нього. Розвернулася і пішла. Залишились порожня склянка і незайманий торт. Доганяти її він не став. Замість цього доїв «наполеон». Вона була однозначно з привітом.

Коли розраховувався за замовлення, канарка знову почала виспівувати.

— Як її звати? — спитав Макс.

— Кеш'ю, — відповіла дівчина й усміхнулася.

— Кеш'ю? — перепитав Макс і також вишкірився. — Як горіх?

— Ага.

Макс залишив на чай п'ятдесят гривень.

— Це вам на двох. Купіть Горішку чогось смачненького.

— Чуєш, мала, привіт, — Макс подзвонив Дашці.
— Якщо я мала, то ти знаєш хто? — відповіла вона.
— Знаю, знаю, — Макс усміхнувся. — Мужчина в розквіті сил.
— Ну-ну. А знаєш, що я цьому чоловікові подарую на наступний день народження?

— Що?
— Віник і совок.
— Це нащо?
— Аби прибирати той пісок, який з тебе сиплеться. Чого тобі?
— Та скучив.
— Зараз розревусь, — відказала Дашка. — Ти можеш дзвонити у двох випадках: або напився і в тебе прокинулися родинні почуття, або тобі щось треба. З голосу чую, що тверезий, тому викладай.

— Мені Дімона треба.
— То чого мені дзвониш?
— Щоб ти була в курсі. Твій же хлопець.
— Ясно. Знову щось протизаконне?
— Ти за кого мене маєш? — невинно заперечив Макс.
— За того, хто минулого разу просив Дімона зламати пошту якогось мужика.

— Я ж пообіцяв: такого більше не повториться. Просто потрібна консультація.

— Ясно, — сказала Дашка. — Так я тобі й повірила.
— Ну то я йому подзвоню?
— А я що? Дзвони. Діма вже дорослий. На відміну від декого.

Якби це була не Дашка, а будь-хто інший, Макс, певно, не змовчав би й не дозволив і близько говорити щось подібне. Але ця дівчина могла з ним робити що завгодно, а він заради неї однаково був готовий на все. Хоча нібито вони порозумілися, старе почуття провини не зникло в серці Макса. Ніщо не могло змінити те, що через нього загинули її батьки. І цей біль Макс нестиме все життя. Якби в нього тоді стало розуму почути Сергія...

— Бувай, — серйозно сказав Макс.

— Ма-аксе.
— Шо нада?
— Ну не ображайся, — вона змінила інтонацію на дитячу.
— Ото нема мені чого робити, на всяких підлітків ображатися, — відповів Макс.

— От і добре, — інтонація відразу повернулася до дорослої. — Ти ж пам'ятаєш? Цирк без тварин?

— Та мені вже той «цирк без тварин» ночами сниться.

— Люблю тебе, — сказала Дашка.

— І я тебе люблю, обіззяна.

Макс сів у машину і закурив. Потім набрав Діму, Дашиного хлопця, який вчився в тій же Могилянці на комп'ютерника.

— Ти зараз можеш говорити?

— Можу. Вийшов з аудиторії. Все одно мені там нудно, — відповів Діма. — Дашка мені маякнула в «телеграм», що тобі допомога потрібна. Кого зараз ламати будемо?

— А тобі аби ламати, — всміхнувся Макс. — Якщо коротко, розслідую вбивство.

— Вбивство! Та ладно! — скрикнув Діма. — Клааас!

— Ти нормальний?

— Нє, ну а шо! Це ж цікаво.

— Але ти хворий виродок.

— Від такого ж чую, — Діма засміявся. — Та розкажуй уже.

— Річ у тому, що мені потрібно дізнатися дещо про одну юристку. Вона працювала в юридичній компанії...

— О, то це жінка. Шкода. Краще б мужика замочили.

— Так. Я думаю, що з цим пов'язаний хтось із її колишніх клієнтів. Можеш зламати її робочу пошту?

— А кажеш, це мені «аби ламати». Пошта корпоративна?

— Так, робоча.

— Це складніше, — мовив Діма. — Швидко не буде точно. Юристи дуже дбають про безпеку, і там по-любому стоїть захист. Не кажу, що неможливо, але точно потрібно буде декілька тижнів поколупатися. А ти щось специфічне шукаєш?

— Та мені будь-яка інформація була б корисна. Програма-мінімум — хоча б дізнатися про справи, над якими вона працювала. Сам розумієш, у моєму статусі я не можу подавати офіційних

запитів.

— Тю, та це ж дуже просто. Для цього навіть не потрібно нічого ламати. Чув щось про «OpenDataBot»?

— Ну а ти як думаєш?

— Таке враження, що тобі років сімдесят, — підколов Діма. — Ну хоч про «телеграм» знаєш?

— Знаю, програма для спілкування. Дашка мені туди приколи всілякі скидає.

— Так ось, там є канал, у якому можна знайти інформацію по судових справах. Просто вводиш ім'я людини чи компанію, і програма з відкритих джерел шукає все, що є. Можна спробувати там. Я точно не впевнений, але думаю, юристів також можна знайти. Я тобі скину лінк у «телегу».

— Куди? — перепитав Макс.

— Ну блін, у «телеграм».

— Ага. Добре.

— Просто введи повне ім'я та подивись, що там є, — сказав Діма. — Якщо не знайдеш, тоді вже будемо залучати важку артилерію.

Макс був подумав сказати Дімі, щоб був обережнішим з висловами. Бо для когось «важка артилерія» — це просто метафора, а для когось — розкидані по полю шматки тіл людей, з якими ти ще звечора пив чай і травив анекдоти. Але промовчав.

— Дякую, Дімо, — сказав він натомість.

— Та нема за що.

Діма дійсно одразу прислав у «телеграм» лінк, натиснувши на який, Макс потрапив на спеціальний канал «OpenDataBot». Там пояснювалося, що тут застосовується алгоритм, який збирає з відкритих джерел інформацію про фізичних та юридичних осіб, включаючи судові справи, по яких вони проходили.

Спочатку Макс ввів просто «Марина Овсієнко». Програма хвилюк подумала й видала результат — близько сотні згадок. Макс натиснув на перше посилання і вийшов на постанову Адміністративного суду міста Житомир про винесене рішення у справі компанії «Житомирські солодощі», де Марина Овсієнко проходила свідком.

«Навряд чи це та сама Марина Овсієнко», — подумав Макс. Він переглянув свої записи та знайшов по батькові Марини —

Костянтинівна.

Наступний пошук дав тринадцять результатів. І це було вже точно влучання. Відкривши першу справу, Макс побачив згадку про юристку Марину Костянтинівну Овсієнко. То була якась магія. Офіційний запит на Міністерство юстиції розглядався б не один тиждень. А тут усе відбулося за лічені секунди.

Макса цікавила остання справа Марини. Відсортувавши по датах, він відкрив справу в Солом'янському суді міста Києва. Справа стосувалася несплати податків компанією ТОВ «Сімаргл Інвест» на суму 134 765 гривень. Поклацавши далі, Макс дізнався, що Марина вела справи цієї фірми близько року. На жаль, посадові особи з боку компанії не були названі: в усіх судових документах, які стосувалися ТОВ «Сімаргл Інвест», вони вказувалися як ОСОБА_1 та ОСОБА_2.

Це не дуже допомагало. Але принаймні Макс тепер знав назву компанії, яка була клієнтом Марини. Викуривши цигарку, допетрав, що тепер можна пошукати в цій програмі власне ТОВ «Сімаргл Інвест».

Він ввів у пошуковому рядку цю назву і, окрім уже зазначених судових справ про несплату податків, бот видав реєстраційну інформацію щодо компанії.

ТОВ «Сімаргл Інвест»

адреса: 01104, Київська обл., Шевченківський район, м. Київ,
вулиця В'ячеслава Липинського, 6

Керівник: Ігнатов Семен Іванович

— Слава сучасним технологіям! — вигукнув Макс і ввів у навігатор на телефоні адресу.

Вулиця В'ячеслава Липинського була біля метро «Золоті ворота». Тиха, спокійна та вщерть запаркована автомобілями з обох боків по всій довжині. Усі будинки на вулиці були щонайменше сторічні. Номер 6 — чотириповерховий, пофарбований у рожевий колір, з величезними арковими вікнами. Перед будинком стояв зелений паркан, за яким чулися звуки відбійного молотка.

Макс відчинив хвіртку та зайшов усередину. Вкриті пилом робітники колупались у траншеї, виритій вздовж усього будинку. Через траншею був перекинутий місток з європіддону. Макс подзвонив у двері. За хвилину відчинив охоронець. Ну як охоронець? Солдат у формі. Він оглянув Макса.

— Вам чого? — спитав солдат, чухаючи потилицю.

— Я прийшов у «Сімаргл Інвест», — сказав Макс.

— Не бачите? Ремонт іде.

— А ви не знаєте, де можна знайти цю компанію?

Солдат замість відповіді скривив пику та похитав довбешкою.

Макс вийшов за паркан і ще раз уважно поглянув на будинок, наче збирався щось побачити у вікнах. Перший поверх наступного будинку номер 8 займав магазин. Крізь великі вікна проглядали якісь барокові меблі. Прямо біля входу на тротуарі в тіні липи стояв плетений стіл з двома кріслами. На одному сиділа жінка з темним волоссям та щось гортала на планшеті.

— Вибачте, — сказав Макс до неї. — Ви тут працюєте?

— Так, — відповіла вона, вказавши на магазин.

— А не знаєте таку компанію «Сімаргл Інвест»?

Жінка звела погляд кудись угору та наморщила лоба.

— Ні... Не знаю.

— Це ваші сусіди. Ось у цьому домі розташовуються. — Макс кивнув на будинок, який ремонтувався.

— Там багато хто розташовувався, — відказала вона. — Але будинок уже рік на ремонті. Думаю, готують до продажу. А вам вони навіщо?

— Та трохи грошей назбирав, — збрехав Макс. — Хотів у щось

інвестувати. А цю компанію порадили знайомі.

— Шкода, — сказала жінка. — А ви не знаєте, хто там директор?

— Ігнатов Семен.

— Аааа! Семен! Точно, він же інвестиціями займається. Я просто назву його компанії не запам'ятала. Ану зачекайте.

Жінка взяла свій телефон та набрала номер.

— Алло, Семене, привіт... Це Іра з Липинського... Та нічого, слава Богу... Слухай, тут якийсь чоловік хоче гроші вкласти... — Жінка поглянула на Макса. — Так... Так... То я можу йому твій телефон дати? Добре... Заходь якимось на каву... Бувай... Запишіть номер, — звернулася вона вже до Макса.

— Дуже вам дякую, — сказав Макс.

— Бажаю удачі, — сказала жінка.

Семен призначив зустріч Максові на 14:00, себто за годину. Нова адреса «Сімаргл Інвест» — Богдана Хмельницького, 17, бізнес-центр «Леонардо». Пафосне місце, яке свідчило, що справи в того Семена йдуть непогано. Макс спочатку вбив адресу в навігатор, однак коли побачив, що там лише кілометр, вирішив піти пішки — під «Леонардо» навряд чи запаркуєшся.

Дійшов за десять хвилин. Перекурив, спустився до Хрещатика та з'їв дві перепічки в однойменному закладі. Сосиски повигризав, а тісто покидав товстим голубам, які до того знахабніли, що навіть вже не літали, а влаштовували альтернативну чергу за людськими недоїдками.

Пройшовши всі етапи охорони бізнес-центру, Макс піднявся на шостий поверх, а далі за вказівником підійшов до величезних дверей з металевою табличкою «Сімаргл Інвест». Здивувався, коли на ресепшні не побачив дівчат. Натомість його зустрів хлопець.

«Та що це таке відбувається? Мабуть, Семен радився з тим самим консультантом, що й Вітя».

— Проходьте, будь ласка, — хлопець показав на ще одні двері. Цього разу — без таблички. — Ви щось будете? Кави, чаю?

Макс би залюбки випив холодного пива, однак попросив води.

Кімната виявилась не кабінетом директора, а переговорною з великим столом, оточеним червоними шкіряними кріслами.

— Сідайте, де вам зручно, — сказав хлопець. — Семен Іванович

зараз підійде.

«Зараз» розтяглося хвилин на п'ятнадцять. Хлопець не тільки встиг принести води, а ще й Макс вицмулив пів літра і посидів на трьох кріслах, доки не обрав, на його думку, найзручніше.

«Якби я справді хотів вкласти гроші і стільки мусив чекати, то, певно, розчарувався б», — подумав Макс.

— Дуже перепрошую, — сказав Семен Іванович, який ввалився в переговорну. Це був невисокий повнявий чолов'яга трохи за сорок. Волосся, що вже почало тікати з голови, було ідеально вкладене, наче у нього в штаті був персональний перукар. На ньому був синій костюм. Незастібнутий піджак. Сорочка трохи замала, бо здорове пузо натягло ґудзики так, наче один необережний рух — і вони повилітають, загрожуючи поранити того, хто стане навпроти.

Побачивши Семена Івановича, Макс дуже засумнівався, що така ефектна жінка, як Марина, могла обрати собі отакого коханця. Їх навіть уявити поруч було важко. Вона ж, певно, на голову вища. Хоча... Хто їх, тих жінок, зрозуміє.

— Телефонна розмова була, — сказав Семен Іванович, усівшись навпроти Макса. — З американськими клієнтами. Ніяк не міг закінчити. Мене звати Семен Іванович, директор і власник компанії «Сімаргл Інвест». Для вас можна просто Семен.

— Я Макс. Можна просто... Макс. — Детектив усміхнувся й потис руку директорові. — То ви й з американцями працюєте?

— І з американцями, і з європейцями, і з індійцями... чи індусами... як там правильно, хто їх знає. Ми з усім світом працюємо, — сказав директор, натягнувши на себе гордовитий вигляд. — От здавалося б. Ситуація в нас неспокійна — ну, ця заварушка на сході. Це мало б лякати іноземців. Але ні, пруть, як мухи... на мед. Гріх не скористатися.

«Заварушка... Тебе б, мудило, на день у ту заварушку», — подумав Макс.

— То ви, значить, хочете вкласти гроші, — продовжив Семен Іванович. — До речі, давно знаєте Іру?

— Не так щоб дуже.

Семен Іванович почухав носа.

— Що саме вас цікавить: будівництво, сільське господарство, цінні папери чи, може, щось екзотичніше, наприклад

криптовалюта? — спитав він.

— Ну, я ще так конкретно не розбирався. Тому й вирішив звернутися до професіоналів, — відповів Макс.

— Ось це ви за адресою, — пожвавився Семен. — Ми на ринку вже десять років, і репутація — наше головне досягнення. Ви ж, певно, і так це знаєте, інакше тут би не сиділи.

«Але ж спритний, гад. Були б у мене гроші — точно б їх видурив».

— Ну, найперше, що можу вам порадити, — диверсифікувати ваші інвестиції. Кажучи по-простому — не складати все в один кошик. До речі, яку суму плануєте інвестувати? — спитав Семен Іванович.

— Моя люба бабуся пішла у кращий світ, — театральнo зітхнув Макс. — І залишила в спадок квартиру.

— Ну, квартири різні бувають, — підморгнув Семен.

— Чотирикімнатна на Рейтарській.

Семен звів очі в стелю та почав ворухити губами.

— Залежно від стану це десть сто п'ятдесят або й двісті тисяч.

— Двісті двадцять п'ять, якщо точніше, — сказав Макс.

— Тепер ясно, чому бабуся люба, — посміхнувся Семен.

— Ви ж розумієте, що я не планую одразу вкладати всю суму.

— Так, це дуже розумно. Я б на вашому місці також починав з невеликих сум, ну там у десять-двадцять тисяч, щоб подивитися динаміку. Звісно, якщо вкласти більше, то й отримати, відповідно, можна також більше.

— Так, так, — сказав Макс. — То що ви порадите?

— Дивіться: через моїх перевірених брокерів можна купити акції великих технологічних компаній — Apple, Microsoft, Cisco. Там прибуток невеликий, але майже на сто відсотків гарантований. Десть сім-вісім відсотків річних отримуєте, — сказав Семен. — Ідемо далі. У будівництво в Україні саме зараз я б вкласти не став. Останнім часом дуже впав попит на нове житло. А от сільське господарство — те, що треба. За інсайдерською інформацією, буде відкрито ринок землі, і сюди прийдуть потужні агрокорпорації. Це будуть нові дев'яності. Можна озолотитися. Дурні селяни, як тубільці, віддаватимуть свої паї за копійки.

«Безпринципна сволота. І матір свою б на панель віддав, якби це

приносило якісь там відсотки».

— Дуже цікаво, — сказав Макс.

— Не те слово.

— Скажіть, я можу поставити вам незручне запитання?

— Що завгодно! — відповів Семен, але дещо напружився.

— Перед тим як іти до вас, ви ж розумієте, я навів певні довідки, — сказав Макс. — І знайшов декілька судових справ, де ваша компанія обвинувачувалась у несплаті податків. Ви це розв'язали? Чи мені варто турбуватися?

Макс уважно спостерігав за реакцією. Однак співрозмовник був спокійний. Хоча дивно було б, якби людина в його статусі була легкозаймистою.

— Навіть не зважайте, — Семен махнув рукою. — Ви ж знаєте наші правоохоронні органи. Вони ці справи сотнями малюють. Усе для того, щоб бізнес у цій країні не розслаблявся. Але ви не хвилюйтесь. І ті справи, і всі майбутні, які, без жодного сумніву, будуть з'являтися, розсипаються за відсутністю доказів. У мене дуже сильні юристи. А до того ж лише вам по секрету скажу: власник юридичної компанії, яка веде всі мої справи, — мій зведений брат.

— Там щось згадувалось про компанію «Юрисконсульт»...

— Саме так! Звірюги, а не юристи, — сказав Семен, широко всміхаючись.

«Оце новина! — подумав Макс. — Дуже цікаво. Отже, Ігор Іванович і Семен Іванович — брати. Певно, по батьку. Таких збігів не буває. Це слизьке одоробло навряд чи могло б зацікавити Марину. А от Ігор — інша справа. Та й можливостей у нього було, певно, вдосталь — увесь час перед очима».

— Значить, ви добре знали Марину Овсієнко? — Макс вирішив іти ва-банк.

Усмішка зійшла з обличчя Семена Івановича. Він повільно підвівся з крісла.

— Чому ви питаєте?

— Ви ж розумна людина. Так? І все розумієте. — Макс продовжував сидіти.

— Що... що розумію?

— Не робіть з мене дурня! — Макс стукнув рукою по столу і також підвівся.

— Хто ви такий?

— Хто, хто! Дід пихто! Той, з ким не впорається жодний юрист, — крикнув Макс. — Убивство — це вам не мутки з податками.

Семен порухав плечима, ніби намагався поправити піджак.

— Ви про що? Марина ж загинула в автокатастрофі, — промовив він.

— Я вже чув цю байку! — гаркнув Макс. — А тепер розкажуй, як насправді вона загинула!

Семен боком посунув у напрямку дверей. Та ноги в Макса були явно довші, тому він випередив співрозмовника і став перед дверима переговорної.

— Але ж поліція... — почав белькотіти Семен, задкуючи у зворотний бік.

— Срати я хотів на те, що каже поліція, — просичав Макс.

Двері ззаду відчинились, і зазирнув секретут.

— Семене Івановичу, у вас усе тут у порядку? — спитав він. Але питання було радше риторичне, бо якби він і справді чекав відповіді, то позаду не стояв би здоровенний чоловік у чорній формі охоронця.

Семен, відчувши, що ситуація змінилася, прогнав переляк з обличчя і навіть витиснув із себе легеньку усмішку. Потім поглянув на свій дорогий годинник.

— Так, так, усе добре. Ми, певно, дуже емоційно обговорювали перспективи фондового ринку України, — сказав він. — Але, хоч як це прикро, все колись закінчується. Маю іншу зустріч. Був радий з вами познайомитись. Шкода, що ви вирішили не співпрацювати з нашою компанією. Може, іншим разом.

Семен уже сміливо підійшов до Макса і простягнув йому руку.

«Усе-таки професіонал, хоч і брехливе падло», — подумав Макс і потис руку Семенові.

Макс приїхав до парку одразу після зустрічі зі зведеним братом власника юридичної фірми. Йому здавалося, що він натрапив на правильний шлях.

Десь у глибині душі Макс був вдячний цьому Семенові, що не наказав спустити його зі сходів. Складалося враження, що зараз усі, хто заробляє понад тисячу доларів, наймають собі охоронців. І чим більше заробляє особа, тим суворіших. З іншого боку, Семен, напевно, просто не хотів, щоб його працівники були в курсі. А це, своєю чергою, доводило: йому таки є що приховувати. Хоча ще б трошки — і Макс повірив би, що Семен нічого не знає про вбивство Марини. Так уже талановито той вирячував очі.

Макс дістав телефон і набрав Вітю, щоб повідомити, чим, власне, займався. Однак той скинув виклик. Макс набрав ще раз, і знову те саме.

«Ну, ні так ні. На сьогодні мій робочий день закінчено». Зараз йому не хотілося думати про справи.

Чи то Поліна мала якісь особливості в загоєнні шкіри, чи то сучасна косметика вміє приховати будь-що, та Макс не побачив ані найменших слідів від того синця на її обличчі. Йому навіть стало трошки ніяково, коли він зрозумів, яка вона красива. Можливо, не красивіша, ніж якісь там фотомоделі чи стюардеси, але кутики рота, що постійно всміхалися, та великі блакитні очі підкреслювали її природну миловидність.

Макс зазвичай був ще тим патякалом, але Поліна самим своїм виглядом змушувала його червоніти й забувати слова, як школяра на першому побаченні.

Погода стояла прекрасна. Вони вирішили не сидіти в чотирьох стінах кафешки, а прогулятися парком. Це була ідилічна картина, в якій немає місця чомусь неправильному. Так змальовують сцени щастя в сімейних фільмах. Батьки з малечею, закохані парочки, пташки співають, сонце світить. У фільмах жахів, правда, з такого теж починають.

Макс ставив нейтральні питання про погоду, роботу, про Київ. Питав так обережно, що був схожий на кота, який прожив увесь вік у квартирі, а тут його вивезли на дачу й посадили у траву.

Поліна була весела, зовсім не така, як під час першої їхньої зустрічі. Кудись поділась агресія, зник переляканий погляд, і, здавалося, проявилася справжня людина. Така, якою вона бачить сама себе, а не якою її зробив навколишній світ. Відповідала щиро й безтурботно, аж можна було подумати, що вони вже знайомі цілу вічність. І при цьому між ними не було й натяку на близькість. Макс і на думку не спадало навіть узяти її за руку.

— Жарко. А знаєш що? Хочеш морозива? — спитав Макс, коли вони проходили повз ларьок у глибині парку.

— Морозиво не тамує спрагу. Воно холодне, і так здається. Але містить дуже багато цукру. І невдовзі стане ще гірше. Я б просто води випила.

— Я зараз.

Макс залишив Поліну на лавці в затінку, а сам, відстоявши чергу, приніс дві «Моршинські» та сів поруч. Поліна випила пів пляшки великими ковтками.

— Фух. Дякую. Ти мене вже вдруге врятував, — усміхнулася вона.

— На здоров'я, — відповів Макс і згадав день їхнього знайомства. Накотили злість і розпач, коли він уявив чоловіка, який її б'є. Макс не зміг приховати емоції й почав грати жовнами, аж зуби зарипіли. Поліна це помітила.

— Що з тобою? Наче привида побачив.

— Та нічого, все нормально.

— Та ну що я, не бачу? Кажі вже.

Макс відвернув голову, зробив останню затяжку та жбурнув недопалок у бік урни. Не влучив.

— Ти збираєшся це й далі терпіти? — несподівано навіть для себе випалив він і зітхнув з полегшенням. Макс щиро не розумів жінок, що залишаються з чоловіками, які їх гамселять. Це, певно, єдина річ, яку не можна прощати.

— Він пообіцяв, що це ніколи більше не повториться, — сказала Поліна, боячись зустрітися поглядом з Максом.

— Чому ти в це віриш? — спитав Макс.

— Він любить мене, — відрізала Поліна. — На колінах благав

вибачення. У нього проблеми на роботі, начальник не поважає його зовсім. Та і я хороша — не попередила, він хвилювався. Напився. Коротше, все разом якось навалилося, ось він і не втримався.

— Якби ти тільки знала, скільки разів я це чув...

Очі Поліни розширилися.

— Від кого ти це міг чути?!

— Від жертв домашнього насильства. Від сотень жінок із такими травмами. Які спочатку викликали поліцію, щоб угамувати чоловіка, а потім відмовлялися писати на нього заяву. — Макс помовчав. — Кожна це чимось виправдовувала. Кожна давала другий шанс. Кожна на щось сподівалася. Навіть тоді, коли лежали сині в лікарні, завжди щось тримало.

— У мене все по-іншому, — заперечила вона. — Людина може помилитися. До цього він ніколи мене не бив. І я вірю, що ніколи більше цього не зробить. Ти його зовсім не знаєш.

— Але ж... — почав був Макс.

Поліна підскочила з лавки.

— Максе! Я тебе прошу — не лізь. Я доросла дівчинка. Розберусь зі своїм життям. Дай мені спокій.

— Добре. Добре. — Макс також підвівся. — Обіцяю, що більше не заговорю з тобою про це.

Поліна полізла в сумочку й почала там порпатися. Вийняла гаманець. Дістала п'ятсот гривень і простягла Максові.

— Ніякого «більше» не буде, — сказала вона. — Дякую тобі за допомогу.

— Зачекай, — сказав Макс. — Вибач мені.

— Візьми, будь ласка, гроші. — Її погляд не передбачав варіантів.

— Ти що, не розумієш: мені не гроші потрібні? — Макс зробив крок у її бік, але вона відсахнулася і ступила назад.

— Не підходь до мене! — крикнула вона, аж відвідувачі парку закрутили головами, шукаючи, що відбувається.

Поліна нахилилась і поклала купюри на бордюр, притиснувши надпитою пляшкою води. Потім підвелась і подивилася на нього так, ніби намагалася знайти причину залишитись. Не знайшла — і подалася геть. Макс ходів підірватися, пояснити, що хоче для неї тільки добра. Але вкотре він цієї помилки не припуститься. Він дивився на неї, доки вона не зникла з поля зору. Тоді висмикнув з-

під пляшки гроші й усівся на лавку, на якій вони щойно сиділи. Дістав цигарку з пачки. Рука трусилася. Закурив.

— Дурепа! — крикнув.

Дівчина, що йшла повз нього, обернулася. І пішла швидше.

Безсилля. Цей стан руйнував усю його сутність. Будь-що можна витерпіти. Біль, несправедливість, образу. Але усвідомлювати всю загрозу і не мати ані найменшої змоги якось вплинути на це... Макс колись дивився передачу про великих хижаків. Там розказувалося: якщо тигр скуштував крові людини, ніщо не зупинить його від того, щоб убити вдруге. Тигр розуміє, що цю двоногу істоту вполювати дуже легко. Людина слабка, і в неї смачне м'ясо. Навіщо витратити час, полюючи на антилопу, де шанси на успіх менші, якщо можна просто навідуватись у селище і забирати беззахисну данину? Такому звіру не можна давати другий шанс. Його можна тільки вбити.

— Ви перебуваєте в публічному місці. Тут не можна курити, — почувся ззаду протиний жіночий голос.

Макс не звернув уваги. Голос матеріалізувався у вигляді літньої жінки, яку б Макс описав як «стара карга». Вона так міцно тримала за руку переляканого хлопчика, що було ясно: це не його бабуса, а нянька, і явно не Мері Поппінс, а Фрекен Бок.

— Ти що, не чуєш мене? — крикнула жіночка. — Тут діти гуляють. Не розумієш, що труйш їх своїм куривом?

Макс подивився на неї так, що вона засунула хлопчика позад себе.

— Не чіпайте мене, — сказав Макс. — Ідіть гуляйте собі.

Та де там. Вона начальника жеку змусила фасад будинку відремонтувати — що їй якийсь ханурик у парку!

— Ти диви яке хамло! — крикнула вона. — Люди! Ви тільки подивіться, що робиться! Сидить, курить. А тут дитина маленька...

Люди і правда почали обертатися. Макс підвівся, загасив цигарку й викинув у смітник.

— Давай-давай. Іди звідси, — сказала жінка.

Макс пішов.

— А то вже зовсім страх втратили... — мовила жінка чи то хлопчику, чи то людям, чи то вітру.

По дорозі Макс зайшов до магазину, де купив не найдешевших цукерок «Корівка», якими зазвичай балував себе, а «Асорті» у великій коробці. Для Тамари Іванівни, звичайно. Йому було ніяково від того, що він не просто живе у неї, а ще й фактично скинув усе піклування про Лакі. І хоч вона всіляко запевняла, що це для неї велика радість і зайвий привід вийти прогулятися, Макс розумів, що то зайвий клопіт для жінки.

Біля під'їзду Макс іще раз набрав Вітю. Однак цього разу телефон був вимкнений.

Макс іще навіть не встиг натиснути на дзвінок, як Лакі почав заливчасто гавкати. Тамара Іванівна відчинила, Лакі вибір у коридор і почав намотувати кола біля Макса, оскаженіло метляючи хвостом.

— Ай ти хороший. Хороший пес. — Макс гладив Лакі по голові, а потів присів і дав облизати собі обличчя. — Ну досить, досить.

— Щось ти рано сьогодні, — зауважила Тамара Іванівна. — Все нормально?

— Так. Усе добре, — відповів Макс. — Просто вирішив раніше прийти... додому. — Останнє слово вимовити було непросто. — Це вам, — сказав Макс і простягнув їй коробку цукерок.

— Ой, ну навіщо ти тратишся, — сказала Тамара Іванівна, але цукерки взяла. — Будуть мені до кави. Їсти хочеш?

— Ви так смачно готуєте, що я хочу їсти навіть тоді, коли не хочу.

— От же ж підлабузник, — сказала Тамара Іванівна, підморгнувши.

На вечерю були макарони. І не якісь там «по-флотськи», які зазвичай готував собі Макс. То було кулінарне мистецтво. У них було все, чого тільки душа забажає: і ніжне куряче м'ясо, і помідори, і шампіньйони, а соус — той узагалі неперевершений.

Макс наминав вечерю, як той хом'як. «Це тобі не перепічка», — думав.

— Ну що там? — спитала вона. — Є щось новеньке?

— Ну... насправді є.

Макс швидко розказав їй про те, що знайшов останнього клієнта Марини і встиг з ним зустрітися. Найцікавіше приборіг наостанок і героїчно повідомив жінці: директор компанії «Сімаргл Інвест», юристом якої була Марина, та директор фірми «Юрисконсульт», у якій вона працювала, — зведені брати.

Тамара Іванівна сіла на стілець навпроти.

— То ти думаєш, вона з ним... тойво...

— Думав, доки не побачив його. Я, звичайно, не великий знавець жінок, але щось мені здається, навряд чи в них могло б щось вийти. Він метр з кепкою, лисуватий, черево як у свині. Ні, він точно ні. А от його брат — то вже інша справа...

— Ти говориш як типовий чоловік. Зовнішність нічого не варта. Це так примітивно, аж зло бере. Я не детектив, але впевнена, що Вітя, чоловік твоєї Марини, високий та симпатичний. Так чи ні?

— Ну, я не знаю... Мабуть.

— Отож. Тієї краси та чоловічості вона вже наїлась. І цілком можливо, що ось у такому, як ти описав, і прагнула знайти своє щастя.

— Ну, наразі це не так уже й важливо. За великим рахунком, мені все одно, з ким вона спала — з красенем адвокатом чи з його братом, плюгавим фінансистом. Мені є що повідомити замовнику. Але він чогось слухавку не бере.

На кухню забіг Лакі і почав голосно гавкати.

— Що, синку? — сказала Тамара Іванівна. — На вулицю хочеш? Зараз, зараз підемо.

Лакі дзявкнув у відповідь.

— Давайте цього разу вже я. Дуже дякую вам! Смачно неймовірно, — Макс гордо продемонстрував порожню тарілку. Він згріб брудний посуд та поклав його в раковину. — Ходімо, морда полосата, — звернувся до собаки.

Лакі, судячи з усього, було однаково, хто його поведе гуляти. Щойно Макс відчинив двері, він дременув з квартири донизу, цокаючи кігтями по сходах.

Макс сів на лавку й спостерігав, як Лакі марно намагається впіймати бодай одного голуба. Закурив, набрав Вітю. Той знову скинув дзвінок. «От мудило. Невже так важко поговорити?»

З під'їзду вийшов чоловік. Ще років п'ять тому Макс назвав би

його дідом — тому було років шістдесят п'ять. А зараз, коли в самого почала вилазити сивина на скронях, посунув межу «дідівства» до тих, кому за сімдесят.

Чоловік був у легенькій куртці, хай старенькій, але акуратній. Чорний капелюх на голові.. У руках затерті темні чотки, які закінчувалися кістяним білим хрестиком.

— Добрий день, Максиме, — сказав чоловік.

Макс примружив очі, намагаючись згадати, що то за один і звідки знає його ім'я. Обличчя якесь знайоме...

— Добрий, — відповів.

Чоловік обережно поклав чотки в кишеню куртки.

— Ну і як тобі живеться на новому місці?

— Вибачте, а ми знайомі? — спитав Макс.

— Мені не потрібно ні з ким знайомитися, щоб усе знати про людей, — сказав чоловік і спідлоба глянув на спантеличеного Макса. А потім весело усміхнувся. — Та не напружуйся так. Розслабся. Тарас Георгійович. — Чоловік подав руку. — Я знайомий твоєї хазяйки, Томки, себто Тамари Іванівни.

— Радий знайомству. — Макс також усміхнувся й потиснув руку. Спочатку бувало досить незвично тиснути правицю лівою, але потім Макс якось перестав навіть помічати.

Підбіг захеканий Лакі і, на подив Макса, став поруч із чоловіком, метляючи хвостом. Тарас Георгійович схилився над ним і потріпав собаку за вухом.

— Ну що, Лакі, нагулявся? — спитав.

Не встиг Макс здивуватись, як у нього задзвонив телефон. «Вітя» — висвітилося на екрані.

— Ти де пропав? У мене для тебе є інформація! — вимовив Макс. — Тобто?.. Як це?.. Коли ти його востаннє бачив? Добре... Добре... Виїжджаю.

— Вибачте, — сказав Макс до Тараса Георгійовича. — Мені треба йти. Лакі, за мною.

Макс відвів собаку додому і скочив у машину.

Цього разу охоронець у будці не перевіряв ані документів, ані зброї — певно, Вітя попередив. Перед входом у будинок так само стояв чорний «мерседес». Поряд — водій, але вже інший, молодший, з армійською статурою. Він скося глянув на Макса.

Макс подзвонив у двері. Почекав з хвилину. Ніхто не зреагував. Повернув ручку — двері відчинилися.

— Є хто тут? — крикнув він у передпокої.

У відповідь пролунало щось нерозбірливе, однак голос належав Віті. Тепер Макс і не подумав скидати взуття, а пройшов одразу до кабінету, де минулого разу спілкувався із замовником. На столі стояли дві пляшки горілки. Одна — порожня, друга — майже порожня. Віті в кабінеті не було. Чулися звуки, схожі на схлипи.

— Вітя, ти де? — крикнув Макс.

Не отримавши відповіді, Макс піднявся на другий поверх. Ридання посилювалися. Макс зайшов до кімнати хлопчика. На вулиці було вже темно. У кімнаті світло не горіло. На ліжку свого сина сидів Вітя і плакав. В руках у нього була склянка з горілкою.

— Вітя? — окликнув його Макс.

Почувши голос, Вітя здригнувся. Повернувся.

— А-а-а-а-а, — п'яним голосом сказав Вітя. — Це ти?

— Так. Це я, — сказав Макс. — Можу ввімкнути світло.

— Не треба! Не треба...

Вітя затих. Потім несміливим рухом підніс до рота склянку і допив одним ковтком. Спробував поставити її на тумбочку, але промахнувся, і склянка впала на підлогу. Однак не розбилася, бо звуку не було.

— Тепер вони дістались і до мого сина, — сказав він.

— Хто «вони»?

— Хто-хто! Ті, хто вбив Марину. Тепер вони вбили і мого сина. — З грудей Віті вирвався звірячий крик, який переріс у собаче виття.

По-людськи Макс розумів його поведінку. Спочатку загинула дружина, зараз зник син.

— Може, знайдеться? — припустив Макс. — Десять із друзями

гуляти пішов...

Вітя стих.

— Немає в нього ніяких друзів. Чуєш, ти?!

— Він був у школі? — спитав Макс.

— Так. У школі. А коли водій приїхав забирати, його вже не було.

— Ти хочеш, щоб я тепер шукав твого сина?

Вітя підняв важку голову й подивився на Макса.

— Шукай, якщо хочеш, — сказав він. — Але ти його не знайдеш... Живого... Гроші. Тобі ж тільки гроші потрібні! Скільки? Скільки тобі заплатити, щоб ти віддав мені тіло мого сина?

Вітя спробував підвестися з ліжка, але не встояв на ногах і гепнувся назад. Дістав з внутрішньої кишені піджака пачку доларів і жбурнув їх на підлогу перед Максом.

Хоча спокуса загарбати всю пачку була несамовитою, Макс не поворухнувся. Не те щоб йому було шкода Вітиних грошей чи самого Віті. Десь у глибині душі Макс радів його стражданням.

— Про гроші поговоримо потім. Де твій водій? Хочу його допитати, — сказав Макс.

Вітя засміявся.

— Той мудак у лікарні.

— У лікарні? — перепитав Макс.

— Угу. Я його вирубив, коли він приїхав без малого.

— Ти думаєш, він якось причетний?

— Усі навколо мене причетні. І ти також, — сказав Вітя і знову заривався.

«Це вже, певно, “білочка” почалася, — подумав Макс. — Від нього зараз нічого не доб’єшся».

— Я... мабуть, піду, — сказав Макс.

— Ага, — хитнув головою Вітя. — Ти можеш мені принести бухла?

— Щось конкретне?

— Та насрати.

Макс спустився до кабінету. Відчинив шафку, дістав першуліпшу пляшку. У глибині кабінету стояв стіл Віті. На столі світила лампа. Поверхня оббита зеленою тканиною. Макс поставив алкоголь на стіл. Порився в паперах, що лежали там. Нічого цікавого. Листи щодо бізнесу, рахунки, звіти. У першій шухляді столу виявився

пістолет. «Smith & Wesson MP9» другого покоління — Макс одразу впізнав. Зброя, розроблена для військових і поліції США. Однак потім, як то кажуть, вона пішла в народ. Вигляд пістолет мав ідеальний, немов тільки з заводу. Поруч лежали розкрита коробка набоїв та якісь документи. Макс переглянув папери: дозвіл на цей пістолет на ім'я Віті. Дата видачі — 4 квітня, себто місяць тому. Пістолет у бойовій готовності — навіть на запобіжнику не стояв. Макс витягнув магазин та дістав усі патрони.

У решті шухляд детектив не знайшов нічого цікавішого за пістолет. Хіба якийсь пристрій, котрий спочатку сприйняв за електрошокер. Однак то виявився якийсь дивний ліхтарик, що після ввімкнення починав мерехтіти.

Макс узяв те, по що його послали, та піднявся на другий поверх. Вітя заснув. Через суцільну тишу в домі його хропіння було несамопитим. Макс поставив пляшку на тумбочку біля ліжка. Склянка лежала на килимі ціла. Потім підняв пачку доларів, які жбурнув Вітя. Перед очима постав новий технологічний протез. Однак Макс пересилив себе, дістав з пачки лише пару сотень на витрати, решту поклав на ліжко біля Віті й вийшов з кімнати. Підійшов до сходів, та зупинився. Повернувся в кімнату і таки забрав усю пачку собі. Там було близько п'яти тисяч.

Ще не вигадали нічого потужнішого за пристойну шоколадку, якщо потрібно щось отримати від медсестри. Макс не пошкодував грошей і купив якусь іноземну, з мигдалем, і це мало потрібний вплив на молоденьку медпрацівницю, яка дозволила поговорити з водієм.

— А, це ти... — з полегшенням сказав той, коли розгледів Макса.

Вигляд він мав препаскудний. Зі слів Віті, той його «вирубив». «Вирубив» передбачає один сильний удар, від якого людина непритомніє. У випадку з водієм там точно був не один удар. Зламаний ніс, здоровенний синець під лівим оком, забита вилиця. Хтозна, може, було ще щось поза обличчям, однак того не видно. Не обійшлося і без струсу мозку. Саме через останній медсестричка виділила Максу «не більше п'яти хвилин».

«Вітя таки кінчений. Це ж яким відморозком треба бути, аби так відколошматити людину, на двадцять років старшу».

— Сильно він вас. Заяву будете писати? — спитав Макс.

— Щоб він мене взагалі поховав? — сумно сказав Леонід.

Макс кивнув.

— Хочу прояснити деякі деталі. Розумію, що зараз не найкращий для цього час, але щоб знайти Сашу... — Макс хотів сказати «живим», але опустив це слово, — важлива кожна секунда.

— Так, будь ласка, — відповів Леонід. — Я не менше, ніж Віктор, хочу знайти Сашка.

— Добре. Коли ви привезли його до школи?

— Це було, як завжди, вранці. Трохи запізнилися через затор на проспекті Перемоги. Але ненадовго. Хвилин на десять. Тобто він вийшов з машини за двадцять, ну максимум за чверть дев'ята. Я точно бачив, як він увійшов у шкільні двері. Ще обернувся й помахав мені. Саша — хороший хлопець, — зітхнув чоловік. — У нього просто стільки всього останнім часом трапилося...

— Це так, — сказав Макс і записав щось у блокнот. — А коли ви по нього приїхали?

— Приїхав я якраз раніше. Десь о першій п'ятнадцять. По

вівторках він зазвичай виходив десь за двадцять друга. Пів години я слухав радіо й чекав на Сашу. Потім зайшов у школу. В кабінеті дітей уже не було, вчителька сиділа сама. Я спитав, де Саша. Вона відповіла, що його не було на останньому уроці. Пішов на перерву й не повернувся.

— Зрозуміло. Ви викликали поліцію чи відразу поїхали до Віті?

— Сенсу викликати поліцію не було: вони навіть не реєструють зникнення, якщо не минуло дві доби.

— До речі, а чому ви поїхали до Віті, а не зателефонували йому? — спитав Макс.

— Я телефонував, декілька разів. Однак він щоразу скидав дзвінок. Я помчав в офіс. Прилетів хвилин за десять. На годиннику було лише п'ять по другій.

— Де був Вітя?

— Уже у себе в кабінеті. У мене в роті пересохло, я не міг і слова вимовити. Він почав нервуватись. Я таки спромігся розказати, що його син зник.

— І що, він одразу почав вас бити?

— Спочатку кричав, матюкав останніми словами. Я намагався пояснити, що приїхав вчасно. Напевно, помилкою було сказати, що я не охоронець, а просто водій. Він підскочив, посипались удари. Я пробував закритись, але від чергового удару знепритомнів. Отямився вже у швидкій.

— Наперед перепрошую за питання. А де ви були в час між візитами до школи?

— Та все нормально. Думаю, ще не раз відповідатиму на нього, — сказав чоловік. — Був там же, де й більшу частину часу: на стоянці перед офісом. Робота в мене така — сидіти й чекати, доки знадоблюсь. Я навіть їм не відходячи від машини... Там купа камер навколо, та й інші водії та охоронці мене, напевно, бачили. Це легко можна перевірити...

З його вигляду було видно, як йому недобре. Він увесь час заплющував очі, ніби хотів заснути.

— Дякую вам, — сказав Макс. — Відпочивайте. Ще раз вибачте за вторгнення.

— Знайдіть його, — тихо сказав Леонід.

— Зроблю все, що від мене залежить, — сказав Макс. — А можна

ще питання? Не пам'ятаєте, що йшло по радіо, коли ви чекали на Сашка?

— Була якась програма про те, що в Україні люди майже не читають книжок, — майже моментально відповів чоловік.

— А яка радіостанція, не скажете?

— Скажу. Я лише одне слухаю — «Айя-радіо».

— Дякую, — відповів Макс.

Додому Макс потрапив уже поночі. Сонний Лакі зустрів його біля дверей, переконався, що це свої, й пішов далі дивитися свої собачі сни на своє ложе.

О пів на восьму наступного ранку Макс вийшов з квартири так тихо, що навіть не розбудив ні Тамару Іванівну, ні Лакі, хоча зазвичай о цій порі ті вдвох уже перебували на кухні. Поснідав шаурмою в ліванському ларьку біля площі Космонавтів. Інколи треба поїсти фаст-фуду, щоб іще більше цінувати ту неймовірну їжу, яку готує Тамара Іванівна. Хоча... шаурма була непогана.

Відразу після сніданку Макс поїхав до школи, в якій навчався Вітін син Саша. Очікував, що це якась елітна школа, де мають навчатися нащадки бізнесменів і політиків. Однак зі здивуванням з'ясував, що Вітя віддав сина у звичайну загальноосвітню номер 81. Нестандартний крок, однак, в принципі, зрозумілий. «Сам вчився у звичайній школі, і діти в мене будуть там вчитися», — десь так вважають Вітя і такі, як він.

Коли Макс зайшов у будівлю, тривав урок і панувала тиша. Пояснивши охоронцю, хто він і що тут робить, Макс пішов в учительську. Народ там спокійно пив чайок.

— Вам кого? — гукнув до Макса лисуватий чоловік у спортивному костюмі — певно, вчитель фізкультури, бо навряд чи вчитель математики одягатиметься таким чином.

— Я приватний детектив Макс Гедзь. Із приводу Саші Овсієнка. Працюю на його батька Віктора.

— Божечки, Сашко ще не знайшовся? — сплеснула в долоні жінка з сумними очима та тугою ґулькою з волосся на потилиці. — Я класний керівник. Ольга Карлівна.

— Можемо з вами поговорити?

Вона презирнулася з колегами.

— Треба це з директором узгодити.

— Що узгодити? Мені потрібно лише кілька питань поставити. Хочу якнайшвидше знайти дитину. До чого тут директор? — заперечив Макс.

Ольга Карлівна знову глянула на інших учителів, однак не знайшла підтримки, бо ті раптово почали голосно сьорбати чай та займатися своїми справами. Зовсім як їхні школярі, коли не знають

відповіді на запитання.

— Ну добре. Тільки недовго, — відповіла Ольга Карлівна. — У мене наступний урок.

Довгим коридором вони вийшли у внутрішній двір школи.

— Це така біда. Що за світ зараз... — почала бідкатися Ольга Карлівна.

— Розкажіть мені, будь ласка, коли ви помітили, що Сашка немає.

— Мені про це сказала вчителька української мови, Надія Петрівна. Це на її урок він не прийшов. Але вона не била тривоги, бо Сашка, бувало, забирали раніше. Але коли з'явився той... як його... ну, водій... і сказав, що хлопчик не вийшов, ми всі захвилювалися.

— А в що він був одягнений? — спитав Макс.

— Джинси, світла сорочка і синя куртка. У нас можна ходити в чому завгодно. — Останнє речення вона промовила немов виправдовуючись.

— Ви шукали Сашу на території? — продовжив Макс.

— Звісно. Подивилися запис камери спостереження. — Ольга Карлівна вказала на камеру над великими дверима. — Він вийшов на задній двір, пройшов футбольним полем і через оту хвіртку подався в парк. — Ольга Карлівна вказала рукою. — Ми з учителями передивилися весь парк, але його не було.

— Він був один? — спитав Макс. — Може, з ним був хтось із друзів? Чи хтось, кого ви не знали?

— Ні, один. Та я б і не сказала, що в нього взагалі лишилися друзі, — сказала вона. — Ви ж знаєте, в нього мати загинула в автокатастрофі. Хлопчик закрився, як у мушлі, і нікого не впускав. До останнього часу спілкувався лише з одним товаришем — Сергієм Скрипкою. Вони нерозлийвода були з першого класу. Але нещодавно...

— Побилися, — здогадався Макс.

— Так, побилися, — здивовано сказала Ольга Карлівна.

— Але я не знаю причини, — сказав Макс.

— Та ніхто не знає. Ми бесідували і з Сашком, і з Сергієм — обидва мовчать. Вдалося тільки з'ясувати, що перший почав Сергій.

— А Сергій зараз у школі? Я б хотів з ним поговорити.

— Не думаю, що це гарна ідея, — сказала Ольга Карлівна. — Для

цього точно потрібен дозвіл батьків хлопчика.

— Але ж... — почав Макс.

— Ось тут без жодних «але», — сказала Ольга Карлівна тоном, ніби перед нею стояв не височенний неголений дядько, а шмарклявий школяр. — Без дозволу батьків Сергія не буде ніяких розмов.

— Добре, — сказав Макс. — Я зрозумів. Ви кажете, що Саша не завжди відвідував уроки?

— Колись він добре вчився. Але останнім часом трохи запустив навчання. Йому ставало нудно, і він викликав водія, який забирав його додому. Напевно, спочатку Надія Петрівна подумала, що це якраз той випадок.

— А як він взагалі з учителями — не конфліктував?

— Чому ви питаєте? — здивувалась Ольга Карлівна.

— Мені потрібно перевіряти будь-які версії.

— Ну, після того як звільнили Євгена Миколайовича, ніби ні з ким не сварився.

— А що за Євген Миколайович?

— Учитель математики. Не зійшлися характерами, — пояснила Ольга Карлівна. — Дядько серйозний, ще радянського гарту. Саша на його уроці грався з телефоном. Женя підійшов і забрав. Саша почав репетувати, щоб віддав. Женя сказав: забере після уроку. Саша ставматюкати вчителя і спробував силоміць відібрати телефон. Женя не втримався і вдарив його в обличчя. Несильно. Ляснув по щоці, щоб заспокоїти. Я його, звичайно, не виправдовую. Дітей не можна бити. Але... Не думаю, що він заслужив те, що з ним зробили.

— Про що ви?

— Мама Саші вчепилася в нього намертво. Вона ж юристом працювала, знаєте. Та що тут розказувати, — зітхнула Ольга Карлівна. — Звільнили Женю з записом у трудову. А йому до пенсії два роки лишалося...

— Коли це все відбулося? — спитав Макс.

— Десь рік тому. — Ольга Карлівна задерла голову, вдивляючись у хмари. — Так, точно, якраз рік минув.

— А де він зараз, той Євген Миколайович? — спитав Макс.

— Та хтозна. Я його після того й не бачила. Але знаю, що він не зміг влаштуватися в жодну школу. Кажуть, десь сторожує.

— А чи не допоможете мені з його домашньою адресою?

— Та я не думаю, що Євген до цього якось причетний, — сказала Ольга Карлівна і замислилася. — Ну, якщо ви просите, то потрібно буде підійти в бухгалтерію, думаю, в них мали б залишитися його дані.

Задзвонив шкільний дзвоник.

— Ой, — сказала Ольга Карлівна. — Ходімо, ходімо. Перерва коротка. Не хочу запізнюватися.

Учителька йшла дуже швидко. Майже бігла. Вони піднялися на другий поверх і в кінці коридору вперлись у двері з полинялою табличкою «Бухгалтерія». Ольга Карлівна легенько стукнула кісточкою пальця і, не чекаючи відповіді, зайшла.

— Миколаївно, — звернулася вона до повної жінки, яка щось дожовувала. — Зроби, будь ласка, послугу. Дай ось цьому чоловікові контактні дані Євгена Миколайовича.

— Кого-кого? — перепитала бухгалтерка.

— Ну, Євгена Ціпка, математика.

— А-а-а-а... А це що за один? — спитала бухгалтерка, кивнувши на Макса.

— З міліції, шукає Сашка Овсієнка, — сказала Ольга Карлівна. — Хлопець так і не знайшовся, уявляєш?

— Нда... Діла... А Ціпко тут до чого? — спитала бухгалтерка.

У коридорах пролунав дзвоник, настільки противний і гучний, що всередині у Макса аж зсудомило від спогадів, які він викликав.

— Усе, я побігла, — сказала Ольга Карлівна.

— Дякую за допомогу, — сказав Макс.

— Знайдіть його.

І вчителька справді побігла. Коли дзвоник стих, у коридорі ще було чути стукіт її каблуків.

Бухгалтерка спідлоба подивилася на Макса. В роті у неї застрягло питання. Однак вона його прожувала, підвелась і почала довго ритись у великому ящику, де були вертикально складені теки.

— Так, ось він, — сказала, діставши папери.

Макс простягнув руку.

— Записуйте адресу, — проігнорувала вона Максів жест.

Макс дістав телефон.

— Так, пишу, — сказав він.

— Село Пухівка, вулиця Пасічанська, дім 41.
— Яка, ви кажете, вулиця? — перепитав Макс.
— Па-сі-чанська! — нервово випалила жінка.
— Дякую. А телефон є?
Бухгалтерка нехотя погортала папери.
— Ні, немає.
Макс подякував і вийшов у внутрішній двір школи.

Детектив пройшов шкільним двором у напрямку, який вказала Ольга Карлівна. Високий металевий паркан починався за стадіоном. Макс понишпорив уздовж паркану, ретельно оглядаючи все навколо. Нічого цікавого йому не трапилось. Коли Макс дійшов до хвіртки, вона виявилась зачиненою на замок. І, судячи з іржі на ньому, давненько. Однак за метр від хвіртки металеві прuti паркану були вигнуті — напевно, крізь це місце школярі потрапляли за межі школи. Максові габарити були значно більші, ніж у дітей, тому, поки він протиснувся назовні, майже застряг.

Парк з того боку паркану був більше схожий на ліс. Або навіть ні, на парк у Прип'яті. Крони старих дерев затуляли сонце. Бетонні плити, які позначали доріжки, заросли травою і затулялися плющем. Де-не-де стирчали скелети лав та смітєвих баків. Людей видно не було. Та й хто сунеться гуляти на локацію, яка радше підходить для зйомок постапокаліптичних фільмів?

Макс прогулювся доріжками, заглядаючи в занедбані чагарники. Ні тобі крові, ні шматочків одягу, застряглих на гілках. Нічого. Коли вже збирався повертатися, з великого куща бузини, за яким починалися вже геть непролазні хащі, долинув якийсь звук. Тихий-тихий. Немов плач.

Макс обережно наблизився до куща. Звук став схожий на скавучання. Чоловік обережно розсунув гілля, як раптом ізсередини долинуло глухе гарчання. Макс відсахнувся і зробив кілька кроків назад. З-під куща виповзла собака. Сука з великим, розтягнутим вим'ям. Худа-худюща, однак сповнена рішучості кинутися на прибульця, якщо він зробить бодай рух в її напрямку. Час від часу вона скалила зуби і тихо гарчала.

— Тихо, тихо. Спокійно. Я не збираюся тебе займати. — Макс іще позадкував.

Собака уважно спостерігала за ним. Скавчання з куща не припинялося. «У неї там малеча, — подумав Макс. — Шкода, у мене при собі немає нічого, щоб їх погодувати».

Макс розвернувся й пішов. Метрів за двадцять розвернувся.

Сука стояла так само, не зводячи з нього втомленого погляду.
Проходячи повз школу, Макс побачив дві поліцейні машини.

Вітя майже нічого не пам'ятав про візит Макса до нього додому. Принаймні про гроші не спитав, чим зняв тягар з плечей. Макс просив посприяти з доступом до камер спостереження, щоб пересвідчитись у словах водія. За хвилину прийшла есемеска з номером телефону.

— Я від Віктора Овсієнка, — сказав Макс, коли з того боку відповіли.

— Так, так, він дзвонив. Звичайно, приїжджайте. Що саме вас цікавить? — спитав чоловік.

— Мені б переглянути камери з вашої парковки. Потрібно пересвідчитись, що водій Овсієнка перебував там у період з дев'ятої ранку по першу дня.

— Без проблем, — відповів чоловік. — Та я вам і так скажу, що він був на місці. Я особисто його бачив. Перекинулися парою слів. Але покажу все, що в мене є.

Начальник охорони виявився колишнім військовим на пенсії. Коли дізнався, що Макс був в АТО і там же втратив руку, прийняв його як рідного. Навіть випити запропонував. І то так наполягав, що Максу неабияких зусиль коштувало відмовився.

Судячи з камер спостереження, водій дійсно весь час сидів на місці. Об 11.34 вийшов з машини в туалет, про що свідчила вже інша камера. Вона ж показала, що вийшов він звідти об 11.37.

— От по-любому посцяв, а рук не помив, — сказав начальник охорони. — Більше з ним за руку здоровкатися не буду.

Макс вийшов назовні. Як для травня, вже стояла неабияка спека, й оті істеричні розмови про глобальне потепління мали реальне вираження в паруючому київському асфальті.

Макс вештався без конкретної мети по центру. Найбільш вірогідна версія про причетність водія розсипалася. Тепер Макс стало його ще більше шкода, бо виходить, відгріб ні за що.

Макс узяв телефон і зауглиив сайт «Айя-радіо». Там був лише список треків, які грали в ефірі, однак програми не було. Детектив

зайшов у «контакти» і набрав номер. Просто хотів уточнити, чи справді йшла програма про книги тоді, коли сказав Леонід.

— Вас вітає «Айя-радіо»... Наш дзвінок дуже важливий для нас. Залишайтеся на лінії.

Макс уже був зібрався скинути дзвінок, бо знав, що це очікування може тягтися годинами.

— Добрий день. Ви в ефірі, — весело сказав діджей. — Говоріть, ми вас слухаємо.

— Ее-е-ем... — промимрив Макс.

— А я нагадую, що сьогодні ми відповідаємо на будь-які питання. Отакий атракціон нечуваної щедрості. За найбільш оригінальне питання переможець отримає квитки до планетарію. Отже... як вас звати?

— Ее-е-ем... Макс.

— Ви щасливчик Максиме. Мені колеги кажуть, що такої кількості дзвінків, як зараз, іще ніколи не було. Тому давайте, здивуйте нас вашим інтелектом.

— Ну... я просто дзвонив, щоб дізнатися, яка програма у вас була вчора між першою і другою дня.

Діджей голосно засміявся.

— Ну, скажу я вам, тут не потрібно бути Нострадамусом, щоб сказати, що приз ви не виграєте. Однак питання є питання... Юль, ти чула? Що там у нас було?

Здалеку долинуло щось малозрозуміле жіночим голосом.

— Ага. Ага. Зрозумів... Учора в цей час у нас було інтерв'ю з літературним критиком Євгеном Трофименком. Вам сподобалося?

— Я взагалі-то не слухав, — відповів Макс.

— Цікаво, а чому ж ви про це питали? — спитав ведучий.

— Потрібно дещо було перевірити, — сказав Макс.

Несподівано для себе Макс усвідомив, що прямий ефір дає йому певні переваги.

— Взагалі-то, я... приватний детектив, — продовжив Макс.

— Овва! — вигукнув діджей. — Вірите чи ні, але я ніколи не спілкувався з приватним детективом. Якщо чесно, навіть не знав, що в Україні є такі. То правильно я зрозумів, що ви зараз займаєтесь якоюсь справою і наша передача є ключем для її розкриття?

— Ну, я не можу вам розказувати деталі...

— Розумію, розумію. Напевно, дуже серйозна справа? Невже вбивство?

— Дуже сподіваюся, що ні, — сказав Макс. — Я шукаю дитину, хлопчика.

— О Господи! Який жах! — скрикнув діджей. — Хай він знайдеться якнайшвидше. А знаєте що? Якщо ви можете озвучити якісь прикмети... Так, ми не телебачення... Але ж... Нас слухає дуже багато людей. Хтозна, може, це якимось чином допоможе.

— Так, так, дякую, — відповів Макс. — Я можу сказати, що загубився хлопчик десяти років. У Києві, біля вісімдесят першої школи. Звати Саша. На момент зникнення був одягнений у сині джинси, світлу сорочку і темно-синю куртку.

— Якісь особливі прикмети? — спитав ведучий.

— Ні, звичайний хлопець.

— А коли він зник? — спитав діджей.

— Учора, близько першої дня.

— Отже, ви все чули. Біля вісімдесят першої школи загубився хлопчик Саша, десяти років. Одягнений у сині джинси, світлу сорочку і темно-синю куртку. Якщо вам щось відомо про цю дитину, якщо ви бачили чи побачите когось схожого, телефонуйте нам на радіо, а ще краще — повідомте поліцію.

— Дякую вам, — сказав Макс.

— І вам дякую. Як, ви кажете, вас звати? — спитав діджей.

— Макс. Макс Гедзь.

— Хай вам щастить, Максе. А у нас наступний дзвінок, — сказав ведучий, і зв'язок обірвався.

Макс дістав цигарку.

«Що це було? У цьому ж немає ніякої логіки? На фіга це було робити? — думав він. — Шукати людину за допомогою радіо — що може бути дурнішим?»

Макс уже почав думати, що та адреса, яку йому знехотя передала товстенька бухгалтерка, помилкова. Без допомоги добрих людей у нього навряд чи вийшло б знайти будинок колишнього вчителя математики — той стояв не так, як підказувала логіка, а якраз у супереч їй. Бо останнім будинком на Пасічанській був 39-й.

Макс лишив машину на узбіччі й тинявся туди-сюди, аж доки йому допоміг вусатий дядько на велосипеді — пояснив, що будинок номер 41 розташований між номерами 13 і 15 по вулиці Вишневій, ще й не має виходу на вулицю, і потрібно пройти крізь двір будинку 13, щоб до нього потрапити.

Щойно Макс зазирнув через паркан будинку номер 13, як повітря розрізав істеричний гавкіт невеличкого пса, який, напевно, вважав себе здоровенним. За хвилину на ганок вийшов чоловік. Він примружив очі, щоб роздивитися голову Макса, яка стирчала з того боку паркану.

— Жучка, тихо, ша! — крикнув чоловік.

Собачка ще раз дзявкнула, щоб показати, що в неї є своє бачення світу і ніхто їй не указ, однак усе-таки, напевно, згадала, хто її годує, відбігла і лягла під вишнею, зиркаючи то на Макса, то на хазяїна неспокійними очима.

— Тобі чого? — крикнув чоловік до Макса.

— Я цеє... до Євгена прийшов.

— До Євгена? — перепитав чоловік. — Аааа. До Женьки! То так би й сказав. А ти хто йому будеш? Не син часом? А, ні... Не схожий... Ну заходь, заходь. Вона не зачепить.

— Хочу декілька питань йому поставити, — сказав Макс, відчинивши хвіртку.

— Ти з ментовки чи що? — спитав чоловік насупившись.

— Та ні. Це по роботі. — збрехав Макс.

— Ааа. Ясно. Робота йому не завадить, бо останнім часом він зовсім здав.

Макс простягнув чоловікові руку.

— Мене Макс звуть.

— Мене Петро. Петро Тарасович.

— А можна вас запитати про Євгена Миколайовича?

— Чого ж не можна? — всміхнувся дядько. — У тебе курить є?

Макс пригостив його цигаркою і сам закурив.

— Який він як людина? — спитав Макс.

— Та нормальний мужик. Голова на місці, руки роблять. Тільки, як ото кажуть... невдачливий. Дружина померла років десять тому. Син, за якого я тебе прийняв, стосунків з батьком не підтримує, цурається. Та ще й роботу, якій віддав усе життя, втратив через якихось там крутиликів. Ну подумаєш, ляснув засранця. Ти б бачив, як нас у школі ременем покійний Григій, директор школи, лупив. Срака синя була. Ми часто на уроках стояли, бо сісти боляче було. І нічого. Якось вирости. А батькам боялися розказати не тому, що Григіру б дісталось, а тому, що батьки ще більше додали б. А зараз... Не діти, а мерва. Але то не діти винуваті, а батьки, які ставляться до своїх малих краще, ніж до Бога.

Дядько махнув рукою. А потім стрепенувся:

— Ой, щось я розп'якався. Це ж не пошкодить Жеці? Ви йому не скажете, що я ото наляпав?

— Ні, ні, обіцяю, — запевнив його Макс. — А ви не знаєте, він зараз вдома?

— Та напевно ж, — сказав дядько. — Він добу через три охоронцем у дитячому таборі працює. Зміна була позавчора. Зараз, напевно, вдома. Хіба, може, спить.

— А ви не бачили, він учора кудись виходив? — спитав Макс.

— Ми хоч і сусіди, але в мене є інші справи, окрім як наглядати за Жекою.

— А до його оселі можна іншим шляхом пройти чи тільки через ваше подвір'я?

— Ну, якщо ти такий сміливий, щоб іти через болото, то можна, — засміявся дядько.

— Дякую вам. А куди йти? — спитав Макс.

Дядько спустився з ганку й почав розмахувати руками:

— Отак минаєш мою хату, потім садок, упрешся у паркан і далі побачиш його ворота... Дай ще пару цигарок, бо лінки в магазин перти.

Макс підійшов до Жучки. Вона пильно дивилась, однак агресії

не виявляла.

— Не вкусить? — спитав він у господаря.

— Та не думаю, вона ж бачила, що ти нічого поганого не дієш, — сказав дядько. — Хоча хто її знає.

Макс повільно присів і простягнув руку до собачки. Та почала втягувати ніздрями повітря, потім навпочіпки підсунулася ближче і стала обнюхувати Максову руку. Фіналом цієї сцени був хвіст собаки, який спочатку повільно почав рухатися з боку в бік, а потім уже калатався, як язик у церковному дзвоні на Великдень. Ще мить — і собачка вже не просто дала себе погладити, а й зовсім вляглася на спину і дозволила почухати пузо.

— От же ж... Та ще охорона, — всміхнувся дядько і пожбурих недопалок у відро з помиями.

Макс пройшов маршрутом, який йому показав господар будинку номер 13, і справді побачив старенькі ворота. З їхнього вигляду було зрозуміло, що не відчинялися вони вже давно, бо повністю заросли бур'яном. У двір заходили з хвіртки, поруч із воротами. Макс визирнув поверх паркану, аби впевнитися, що там його не чекатиме ще якась Жучка. Однак собак було не видно.

— Є хто вдома? — гукнув Макс. Ніхто не відповів.

Макс зайшов у двір та підійшов до великого будинку, який на перший погляд виглядав пустою. Однак, обійшовши ззаду, Макс помітив свіжонарубані дрова та клітки з кролями. Чоловік повернувся до центральної частини дому, піднявся по трьох сходинках на ґанок і щойно заніс руку, щоб постукати у входні двері, ті відчинилися.

— Ти хто такий? Чого тут лазиш? Я тебе не кликав, — суворо звернувся до нього височенний, повністю сивий чоловік.

Він був дуже худий — хворобливо худий. Очі не злі, радше втомлені. І страху там не читалося. На ньому була заплямована сіра в синю смужку сорочка з наполовину відірваною кишенею, коричневі, також брудні штани і старезні туфлі з заламаними задниками, які, певно, слугували домашніми капцями.

— Вибачте, що без попередження, але, на жаль, у мене не було вашого телефону, — сказав Макс.

— У мене його й немає, — відповів чоловік, а потім продовжив спокійніше: — То що ти за один?

— Мене звати Макс Ґедзь. — Макс зробив паузу, ніби це ім'я якоїсь попзірки, котру мають упізнавати навіть у селах. — Я приватний детектив...

Дядько сплюнув на підлогу.

— І на кого ти працюєш, Макс Ґедзь, приватний детектив? — спитав він, тримаючись за одвірок.

— Можемо зайти всередину? — спитав Макс.

Дядько мовчав. Він не зрушив з місця і не прибрав руку, яка перегороджувала вхід в оселю.

— Я працюю на Віктора Овсієнка, — сказав Макс.

Дядько подивився на Макса так, ніби хотів ударити.

— Чого вам ще від мене треба?! — крикнув Євген Миколайович.
— Іди звідси, поки я тебе не прибав!

Дядько стис вкриту зморшками руку в кулак. Макс залишився стояти на ганку.

— Зник Саша, син Віктора. Пішов з уроку і не повернувся.

— А я тут до чого? — крикнув Євген Миколайович.

— Наскільки я розумію, у вас був певний конфлікт із сім'єю Овсієнків...

Дядько хмикнув.

— Конфлікт... — промовив Євген Миколайович і зробив крок уперед, зупинившись майже впритул до Макса. — Тобто ти своєю дурною головою подумав, що я якимось причетний до того, що цей... гівнюк зник?

Макс мусив зробити крок назад, бо вже відчував нездоровий запах з рота колишнього вчителя.

— Я лише хотів... — почав Макс, але не довів думку до завершення, бо це важко робити, коли тебе б'є в голову хай старий, але все ще сильний чоловік.

Удар був не так щоб дуже потужний, але несподіваний. Макс за інерцією позадкував, але, не знайшовши сходинку як опору для ноги, полетів додола, на всипане гравієм подвір'я.

— Якого...! — Макс поглянув на чоловіка і проковтнув решту фрази.

Чоловік лишився стояти на ганку. Спокійно. Беземоційно, немов який давньогрецький герой. Він тримав у руках сокиру. Велику, стару. Такою добре дрова рубати.

— Сссс-спокійно. — Макс акуратно сперся на руку та підвівся. Подерте плече починало нити. — Я вже йду.

Вийшовши за ворота, Макс обернувся. Чоловік упустив сокиру на дерев'яну підлогу і важко сів на лавку.

Обтрусившись, Макс пройшов подвір'ям Петра Тарасовича. Хазяїна у дворі не було, а Жучка сиділа там само під вишнею. Забачивши Макса, вона насторожилась, почала втягувати повітря носом, однак, упізнавши нового знайомого, розслабилась і поклала голову на лапи.

Ситуація у дворі колишнього вчителя була настільки принизлива для Максого самолюбства, що про це не хотілося навіть думати. Дурне радянське виховання засіло в голові назавжди, і вдарити старшого за себе чоловіка Макс не міг.

Певно, варто було б зателефонувати в поліцію та повідомити про ймовірного підозрюваного, однак у Макса не було жодних доказів причетності того до зникнення малого Овсієнка. Так, був мотив, але якось не вірилося, що через те звільнення він зайшов би аж так далеко. Та й, напевно, в поліції перевіряли цю версію. А те, що Макс від нього отримав по морді, — недостатній привід для виклику: по суті, старий захищав своє майно від вторгнення. Псувати стосунки з копами через хибні виклики не хотілося. Макс вирішив, що дочекається нічної зміни старого та понишпорить у його будинку.

Зателефонував до Тамари Іванівни й запитав, чи нічого не треба купити додому. Вона попросила кефір та яйця. Сонце вже зайшло, і дорога назад була не такою цікавою. Коли Макс проїхав половину, задзвонив телефон. Номер був незнайомий.

«Бляха, хто це може бути?» — подумав Макс і зупинився на узбіччі.

- Алло! — різко відповів.
- Це Макс Гедзь? — спитав чоловічий голос.
- Так, я. А це хто?
- Іван Рокитюк, слідчий Солом'янського райвідділка поліції.
- Слухаю, — відповів Макс.
- Вам потрібно приїхати до нас.
- Чому?
- Є інформація про справу, яку ви ведете.
- У якій ролі мене викликають? — уточнив Макс.
- Поки що вважаймо це дружнім візитом, — відповів слідчий.
- Зрозуміло. Тоді це може почекати до завтра?
- Було б добре, якби ви могли приїхати прямо зараз. Адресу знаєте чи скинути?
- Жартуєте? Хвилин за двадцять буду.

Макс частенько бував у київських відділках поліції. Правда, в цьому конкретному — ще ні, тому з цікавістю розглядав кімнату для допитів, у якій його змусили чекати десь пів години. Щоправда, розглядати там не було чого. Кімната десь три на чотири метри. Великий стіл посередині. Ще один, менший, — у правому кутку. Біля нього — металевий стелаж із теками.

У ту мить, коли Макс уже почав думати про те, що пора б чомусь відбутися, у кімнату зайшов невисокий чоловік. На вигляд десь одноліток, тільки зализини доповзли до середини макітри й додавали ще років п'ять.

— Добрий день, — сказав чоловік. — Перепрошую за очікування.

Макс кивнув. Чоловік усівся на стілець навпроти. Поставив перед собою паруючий кухоль.

«Я б також не відмовився від чогось гарячого», — сказав собі Макс. Однак чоловік і не думав проявляти гостинність. Він дістав з кишені візитку та підсунув до Макса: «Іван Рокитюк. Старший слідчий. Телефон...»

— А ви приватний детектив Макс Гедзь. Правильно? — спитав слідчий.

— Так, громадянині начальника, — буркнув Макс.

— Ну-ну, — усміхнувся слідчий. — Не треба так. Я просто маю поставити декілька уточнювальних питань.

— Тоді пропустімо всю цю бюрократію. У мене був дуже важкий день. Ви казали, маєте інформацію щодо справи, яку я веду. Про яку саме справу йде мова?

— Ви займаєтесь розшуком Олександра Овсієнка? — спитав слідчий.

— Перепрошую, а звідки ви це знаєте?

— Ну... — усміхнувся слідчий. — Про це знає, мабуть, усе місто.

— Радіо?

Слідчий кивнув.

— І не тільки. Про ваш візит нам розповіла класний керівник у школі, а ще — водій, який працював на Овсієнка.

— Ну так. Я веду цю справу, — сказав Макс. — А вам є що мені сказати?

— Так, у нас є певна інформація. Але перед тим, як я вам її

повідомлю, потрібно, щоб ви відповіли на мої питання. Коли ви востаннє бачили Віктора Овсієнка?

— Він що? Також зник?

— Відповідайте, будь ласка, на питання.

— Я бачив його вчора ввечері, — відповів Макс. — Телефоную говорив сьогодні вранці.

— А ви не знаєте, де він зараз може бути?

— Не маю ані найменшого поняття. Він переді мною не звітує.

— А які у вас стосунки з Віктором? Давно знайомі?

— Ми з одного міста. Але це було... в минулому житті, — сказав Макс. — А який це має стосунок до справи?

— Віктор Овсієнко і справді зник. Ми намагалися з ним зв'язатись, але телефон не відповідає. Ні на роботі, ні вдома його немає.

— Сашка знайшли? — спитав Макс.

— Так, Олександра знайшли, — сказав слідчий. — На жаль, дитина загинула.

Макс пильно подивився на слідчого, немов хотів пересвідчитися, чи говорить той правду.

— Де знайшли? — спитав Макс.

— У глибині парку, який біля школи.

— Як він загинув?

— Хлопця повісили, — сказав слідчий.

— Повісили? — перепитав Макс.

Слідчий відкрив теку, дістав фотографію та поклав на стіл. Макс узяв фото. Роздивився.

— От же ж паскудство...

Тіло хлопця висіло десть за пів метра від землі. Руки зв'язані за спиною. Шия вигнута, язик випав з рота. Мотузка була прив'язана до нижньої гілки старого дерева.

— Виродки. Хто ж на таке здатний? — спитав Макс.

— Ми сподівалися, що ви допоможете це з'ясувати. Якщо ваша ласка, поділіться зі мною всією інформацією, яка у вас уже є.

І Макс розказав. Про те, як Вітя попросив його знайти зниклого сина. Про те, що відвідав школу, поспілкувався з класною керівничкою, перевірів водія. Змалював усе чітко, оздобивши розповідь яскравими, але малокорисними деталями, як-от що було

на Ользі Карлівні під час розмови чи якими були ушкодження і психологічний стан водія. Слідчий час від часу занотовував та ставив уточнювальні питання. Але Макс не збирався йому викладати все. Зокрема, те, що розслідування почалося задовго до зникнення малого і Вітя насправді просив його знайти вбивцю дружини, бо, скажімо так, не зовсім довіряв поліції. Не розповів про братів Семена та Ігоря. Змовчав і про свій візит до вчителя, Євгена Миколайовича, хоча набряк на щоці кричав про це.

Чому так? Усе просто. Не довіряв він правоохоронним органам, хай як вони називалися: менти, копи чи якісь там дебеери. Бо сам був колись частиною цієї системи і не вірив, що хоча б щось тут змінилося зсередини. Та й навіть якщо оцей конкретний слідчий — свята людина і переймається тим, щоб знайти винного в хлопцевій смерті, то з якого переляку він, Макс, має йому допомагати?

Чи очікував він отримати більше грошей? Та навряд. Того, що взяв у Віті, коли той був у непритомному стані, було більш ніж достатньо. Та й сам Вітя наче зник, і хтозна, чи він так само десь не висить, висолопивши язика. Макс чітко розумів: йому потрібна успішно розслідувана справа... для маркетингу. Бо хай там як круто ти ловиш на гарячому невірних партнерів, на тому багато не напіаришся. Навпаки, там головна якраз конфіденційність. Будеш розбалакувати — до тебе точно ніхто не звернеться. Інша річ — вбивство, тим більше — вбивство матері й дитини (хоча, цілком імовірно, вбивства матері й не було...). У будь-якому разі, принаймні в книжках, добре справи йдуть у тих детективів, які розв'язують гучні справи. Узяти хоча б того ж Корморана Страйка, який був таким же злиднем, як і Макс, аж доки не розкрив убивство відомої фотомоделі.

Важко було сказати, чи вірить йому слідчий, — на обличчі в того не читалося жодних емоцій. Та це, власне кажучи, мало обходило Макса.

— Це все? — спитав слідчий.

— Ну... ніби так, — відповів Макс. — Але я готовий відповідати на будь-які питання далі, якщо дозволите мені перекурити.

У Максовій уяві слідчий дозволяв йому закурити прямо тут. Але цього не сталося.

— Я недовго вас триматиму, — сказав слідчий. — Скажіть, ви

будете продовжувати розслідування навіть за відсутності замовника?

— Звісно, буду. — Макс постукав фотографією по столу.

— Тоді я попросив би вас скоординувати дії зі мною, — сказав слідчий. — Ви ж розумієте, що в нас ресурси, люди. З цим усім можна досягти кращих результатів.

«Та знаю я ваші ресурси», — мовив до себе Макс. А вголос сказав:

— Без проблем. Як тільки мені буде що повідомити, відразу вам зателефоную, — він помахав візиткою. — У мене є також до вас прохання.

— Слухаю.

— Чи не поділитесь зі мною результатами огляду місця, де знайшли Сашка? І чи можна оглянути тіло?

— Ви краще за мене знаєте, що не можна.

— Яюсь нечесно виходить, — сказав Макс.

— Ну як є, — криво посміхнувся слідчий і встав з-за столу.

— Можна я хоча б цю фотографію з собою візьму? — спитав Макс.

Слідчий секунду подумав і махнув рукою:

— Так, беріть.

— Ну хоч на цьому дякую, — сказав Макс і також устав.

Слідчий почекав, доки Макс вийде. Потім вийшов сам і зачинив двері в кімнату допитів.

— Ще таке питання, — промовив Макс. — А чому не підозрюєте мене? Я ж також можу бути причетний.

Слідчий поплескав Макса по плечу.

— Перед тим як вас викликати, я навів довідки. Один мій колега дав вам дуже добрі рекомендації...

— Кріт.

— Що? — перепитав слідчий.

— Давид Радіщев.

— Так, так. Саме він. Схарактеризував вас дослівно так: «Макс, звичайно, довбанутий на всю голову, але загалом порядний. Йому можна довіряти».

«Сам ти довбанутий», — подумав Макс і усміхнувся.

— Але це не значить, що я не наглядатиму за вами, — сказав слідчий.

— Ну, будете бачити Крота — передавайте привіт, — сказав Макс і попрощався.

<30>

Макс підїхав до магазину «Фора». На парковці під магазином стояла одна-єдина машина. І стояла вона саме на його законному місці для інвалідів.

Це був старий джип BMW X5, улюблене авто братків з двотисячних. Через відчинені двері голосно лунав гидотний гундявий російський реп а-ля Тімоті. Поруч двоє хлопців пили пиво, курили та реготали.

Зазвичай Макс спокійно б запаркувався на вільне місце: дякувати Богові, у нього немає лише руки, а ноги на місці — корона не спаде пройтися зайвих кілька метрів. Однак настрої був зіпсований, а поганий настрої — це найкращий привід повідстоювати свої права.

Макс запаркувався поруч із джипом.

— Здоров, пацани, — сказав Макс, підійшовши до вхідних дверей.

Хлопці поглянули на нього, але не відповіли, продовживши спілкуватися між собою.

Макс залишився на місці.

— Тобі чого? — спитав хлопець, який стояв найближче.

— Ваша машина стоїть на місці для інвалідів.

— А тобі що?

— Я інвалід, прошу вас перепаркуватися.

— Саня, чуєш, тут цеє... мужик каже, щоб ти перепаркувався, — хлопець спробував перекричати гучну музику.

Другий зробив тихіше колонки.

— Що? — перепитав він.

— Ну, ось цей мужик каже, щоб ти перепаркував машину.

— Це з якого переляку? Мужик, тобі зайнятися нема чим? Пуста ж парковка — де хочеш, там і ставай.

Хлопець був вдвічі молодший і вдвічі менший за Макса.

— От і я так думаю — пуста ж парковка, — сказав Макс. — Зовсім не обов'язково ставити машину на місці для інвалідів.

— Нє, ну ти реально інвалід, — відповів хлопець. — Іди гуляй,

поки ми тебе копняками не прогнали.

Він махнув рукою на Макса й розвернувся.

Макс почувався беззахисним після втрати руки. Колись він навіть виступав від школи на місцевому чемпіонаті з боксу. Проте його коронний хук правою полетів у відро операційної. Він жалів себе до того моменту, доки не зустрів у Маріїнському парку хлопця, який досить швидко біг на обох протезах ніг. Того ж дня Макс почав гуглити бойові мистецтва, де основну роботу виконують ноги. Кікбоксінг, тхеквондо, тайський бокс, капоейра. Найближчим до його квартири виявився тайський бокс, тому вибір був очевидний.

Тренером був невисокий худорлявий хлопчина. Здавалося, варто на нього подути — і він упаде. Та перше враження виявилось хибним, бо Макс за все життя не бачив сильнішого бійця, ніж Антон.

Тренуватися було важко. Ні, не так: кожне тренування перші пів року було суцільними тортурами. Макс буквально приповзав додому навкарачках і обіцяв собі, що наступного разу не буде. Але відлежувався і йшов знову.

За рік він на спарингу переміг свого першого противника. Це було навіть краще, ніж секс. Хоча Макс і досі думав, що йому навмисно піддалися.

Зараз, маючи навички бою, Макс почувався значно впевненіше. Особливо в спілкуванні з таким контингентом, як оці хлопці.

— Ти мене не розчув! — прикрикнув Макс. — Забирай своє корито з мого законного місця!

— Пацани, ви ж бачили: я старався як міг. — Хлопець розвів руками, майже як Траволта в «Pulp fiction». Він підійшов упритул до Макса, порушуючи будь-які правила допустимої дистанції. — Ти, напевно, безсмертний. Останнє попередження. Іди куди йшов, бо зараз станеш у мене колясочником.

— І я тобі востаннє кажу: перепаркуй машину, — відповів Макс. Хлопець замахнувся.

— Ну, сука... — сказав хлопець, однією рукою тримаючись за двері авта, а другою — за ребра.

Його друг, побитий не менше, вже всівся на пасажирському сидінні джипа.

— Тобі мало? — спитав Макс та зробив крок уперед.

По правді кажучи, декілька ударів супротивників таки досягли цілі, і найменше йому хотілося продовження веселощів. Однак з неочікуваною прудкістю хлопець застрибнув в авто й зачинив за собою двері. Клацнув центральний замок.

Джип завівся і рвонув з місця. Метрів за десять зупинився. У відчинене вікно висунулася голова водія.

— Ходи й озирайся. Тобі не жити! — крикнув він.

— Давай, давай. Шуруй уже, — сказав Макс.

Авто поїхало, і Макс підійшов до своєї автівки та перепаркувався на місце для інвалідів.

Коли він зайшов у магазин, люди, які стояли біля виходу, удали, що нічого такого не сталося. Охоронець у формі дивився на нього як на злісного хулігана. Лише дівчина-касірка, як правило, непривітна та сувора, зараз хитро всміхалася.

«Хм, чого це Тамара Іванівна не спить?» — здивувався Макс. У його пакеті лежали замовлені кефір та яйця.

Він піднявся до квартири, перестрибуючи через дві сходинки, і прислухався до дверей. Звідти лунали якісь голоси. Макс якомога тихіше відімкнув власними ключами. Це й справді вдалося, бо навіть Лакі не почув, як він зайшов усередину, — зазвичай пес зустрічав Максима дзвінким гавкотом. Двері на кухню були зачинені, однак світилося. Звідти й доносилися голоси. Басистий чоловічий та жіночий, який, безумовно, належав Тамарі Іванівні. Макс розслабився. Він підійшов та постукав у двері.

— Так-так, заходьте, — сказав чоловік.

«Хто це такий борзий, у чужій хаті замість хазяйки відповідає?»

Голос належав дядькові, з яким Макс нещодавно познайомився, ба навіть запам'ятав ім'я — Тарас Георгійович.

Тамара Іванівна та її гість сиділи за столом, уставленим різними закусками. В центрі стояла майже порожня пляшка горілки. Вони якраз тримали в руках повні стопки. У кутку на килимку лежав Лакі. Побачивши Максима, він замахав хвостом, але не підвівся.

— О! Ммммаксиме! Сідай, сідай. Вип'єш з нами! Навіть у Біблії сказано: Бенкети влаштовуються для задоволення, і вино веселить життя. — Тарас Георгійович постукав по порожньому стільцю поруч із собою. — У нас хоч і не вино, але не гірше!

— Ти чого так пізно? — зашарілася Тамара Іванівна. — Будеш щось їсти?

Жінка поставила стопку на стіл і почала була вставати.

— Ой, ні, дякую, — відповів Макс. — Складний день був. Напевно, піду спати.

— Та давай по п'ятдесят. Краще спатиметься, — наполягав Тарас Георгійович.

— Я правда дуже стомився.

— Та я у твої роки міг взагалі три ночі не спати!

— Посидь з нами, — припросила Тамара Іванівна. — Сьогодні ж свято.

— А яке? — запитав Макс.

— Ти ж наче служив, — сказав Тарас Георгійович. — День військової розвідки України.

— Не знав, — відповів Макс. — А ви були розвідником?

— Було діло.

— Ну тоді, звісно, посиджу з вами, — сказав Макс. — Тільки недовго.

— Оце розмова! — вигукнув Тарас Георгійович і налив Максowi повну стопку горілки.

Макс поклав кефір та яйця в холодильник і сів на стілець поруч із чоловіком. Тамара Іванівна почала щось чаклувати за плитою, і вже за кілька хвилин перед ним стояли паруючі пельмені. У маленьку тарілочку, поставлену поряд, жінка налила соєвого соусу.

— А це навіщо? — спитав Макс. — Це до пельменів? Знаю з оцтом, знаю зі сметаною...

— А ти скуштуй, скуштуй... — сказала Тамара Іванівна.

— Ого! — відзначив Макс, коли розжував пельмень, змочений у соєвому соусі. — І справді дуже смачно!

— Ніколи не сперечайся з жінками, — сказав Тарас Георгійович. — Вони завжди знають, як краще. Ну, давайте, а то випарується!

Вони чокнулись і випили. Потім ще раз. І знову.

Менш ніж за годину скінчилася наступна пляшка горілки. Тамара Іванівна в цей момент відмовилася більше пити, проте Тарас Георгійович дістав ще одну. А Макс, який уже ввійшов у раж, не дуже сперечався. Коли й третя пляшка доходила кінця, Тарас Георгійович обійняв Макса великою рукою.

— Я відразу зрозумів, що ти нормальний хлопець, — сказав він.

— Це ж як ви зрозуміли?

— А от через нього, — Тарас Георгійович другою рукою вказав на Лакі, який ніби відчув, що мова зайшла про нього, і підняв голову. — Розумієш, про людину все можна сказати з того, як вона ставиться до тварин. А ти... Ти, Максе, любиш свого собаку. І це дуже добре.

— Я не думаю... що я хороша людина, — сказав Макс. Він уже захмелів настільки, щоб не слідкувати за своїми словами.

— Та що ти таке кажеш? — озвалась Тамара Іванівна.

Тарас Георгійович прибрав руку.

— Ти про що, Максе? — спитав він.

- Я не завжди любив тварин.
- Ну, в кожного свій шлях... — почав Тарас Георгійович.
- Я чавив собак на дорозі, — сказав Макс.

Уранці Макс прокинувся за п'ять хвилин до будильника. Це було добре, бо якби той задзвонив, то, певно, мозок би вибухнув. Взнаки давалась уся горілка, випита вчора з Тарасом Георгійовичем. Макс посунув на кухню, щоб знайти якісь ліки. Там панував безлад, що аж зовсім не було схоже на Тамару Іванівну.

Заспаний Лакі приплентався теж. Макс насипав йому корму, той понюхав, з'їв кілька шматочків і пішов собі.

— Не хочеш — як хочеш, — сказав Макс йому вслід.

Знайшовши в холодильнику банку з квашеними помідорами, Макс трохи полікувався. Народний метод спрацював, і набридливе пульсування в голові трохи стихло.

Хай це було непросто з однією рукою, але Макс так-сяк поприбирав на кухні. Посмажив яєшні. Налив собі холодного кефіру.

— Ти, цеє, вибач мені, — сказала Тамара Іванівна, яка намалювалась у дверях. Вигляд вона мала років на десять старший від свого віку.

— Та все нормально. Кожен має право на відпочинок, — сказав Макс.

— Ну, не в тому я віці, щоб так відпочивати. Майже нічого не пам'ятаю з того, що було вчора, — зітхнула Тамара Іванівна. — Просто якимось так вийшло. Зустрілися з Тарасом біля під'їзду. Розговорилися. Минуле згадувати почали. То я його на чай і запросила.

— Хочете кефіру? — запропонував Макс. — Свіжий.

— Та ні, буду страждати, — відповіла жінка і сіла на стілець навпроти. — Що в тебе там, як справи?

— Ну, таке. Знайшли малого, — сказав Макс і нахромив на виделку шмат яєшні.

— Живий? — з острахом запитала вона.

Макс похитав головою.

— О Боже! — вигукнула Тамара Іванівна. — Що ж це таке твориться?

— Угу... — відповів Макс, жуючи.
— Це ж яке горе. Втратити і жінку, і дитину. Вітя як?
— А Вітя... він зник... — сказав Макс. — Мабуть, ще не знає про сина. Зв'язку з ним немає.
— Думаєш, і його... тойво?
— Не думаю. Мабуть, у запої, — відповів Макс. — Хоча все може бути.

— От є в мене відчуття, що саме він у всьому винен, — сказала Тамара Іванівна. — Він комусь щось зробив настільки жахливе, що це йому аж ось як відгукнулося.

— І це також можливо, — згодився Макс.
— Чекай, а це в тебе що? — скрикнула жінка. Вона помітила синець на вилиці.

— Ой, ну ви знаєте, як буває. Спіткнувся, впав, а руки ж немає, щоб на неї приземлитися, то я писком і зарився в землю.

Тамара Іванівна примружилася.

— Так я тобі й повірила.

— Та правда, — усміхнувся Макс.

— Зараз, почекай.

Тамара Іванівна вийшла з кухні й повернулася з коробкою з-під тостера, яка слугувала їй за аптечку. Поставила на стіл і почала викладати різні ліки.

— Ось! — Жінка переможно дістала біло-зелений тюбик «Рятівника». Підійшла до вікна й почала щось на ньому розглядати.
— Так і думала, термін придатності вже вийшов. Але недавно. З пів року. То не страшно. На ось намаж.

— Дякую. Ну, доїдаю і біжу.

— Ти там обережніше бігай. Частіше під ноги дивись, — усміхнулася Тамара Іванівна. — Не забудь пику намазати. Про Лаки не турбуйся. Я з ним погуляю, мені якраз у магазин потрібно.

Макс доїв, помив після себе тарілку, намазав синець «Рятівником» і вийшов на вулицю. Закурив. І почав розробляти стратегію подальшого розслідування. Якщо це так можна було назвати в його випадку — яка там стратегія...

Авжеж, є підозрювані. Брати Ігор Іванович та Семен Іванович. З ними щось нечисто, видно ж. Обома потрібно було б зайнятись. Але наразі певний стосунок вони мали лише до Марини. А от Євген

Миколайович, старий учитель, пов'язаний і з матір'ю, і з сином. Мав мотив прикінчити обох. Так, нібито неспівмірні речі: звільнення з роботи — і подвійне вбивство, включаючи вбивство неповнолітнього. Але з практики в міліції Горлівки Макс знав: часто вирізали цілі сім'ї і за менше. А якщо додати поведінку вчителя під час спілкування з Максом — він ставав підозрюваним номер один. Був би невинуватий — дозволив би зайти до себе в оселю, щоб відвести будь-які підозри. А ось так бити незнайому людину...

З розмови з балакучим сусідом вчителя Макс знав, що Євген Миколайович працює сторожем у таборі добу через три. Якщо сусід не збрехав, сьогодні вчитель вийде на зміну. Ідеальний час, щоб оглянути його житло.

Макс був подумав, що, може, варто б залучити до цього поліцію. Старий, судячи з усього, несповна розуму. Може опинитися вдома, схопить сокиру, а це тобі не копняками шмаркачів ганяти. Але хто не ризикує, той не п'є шампанського.

Однак важливо не привертати зайвої уваги. Тому Макс вирішив усе-таки навідатись до старого поночі. Ну а оскільки завтрашній день буде вільний, можна й до колишнього начальника Марини завітати — певно, він буде дуже радий бачити Макса.

— Алло, це Макс Гедзь.

— А я все чекаю, коли ти мені подзвониш, — сказав Ігор Іванович.

— Щоб не ходити коло та навколо: я знаю, що або ви, або ваш брат причетні до смерті Марини. Ще не знаю, як саме, але можете не сумніватись — обов'язково дізнаюся. Поки цього не сталося, у вас є шанс мені все розповісти добровільно.

Ігор Іванович мовчав.

— Ну що? Я можу зараз приїхати до вас в офіс.

— Добре. Тільки давай не в офісі, — сказав Ігор Іванович. — Тут через дорогу є паб. Там і поговоримо.

— Буду за пів години. Тільки без викрутасів, — сказав Макс і скинув дзвінок. Він викинув недопалок в урну і набрав інший номер. — Алло, Тамаро Іванівно.

— Що? Знову забув щось? — спитала жінка.

— Та ні. Хотів сказати, що зараз їду до колишнього начальника

Марини Овсієнко. Просто щоб ви знали.

— Зрозуміла, — сказала вона. — Бережи тебе Боже.

Коли Макс зайшов у тьмяне приміщення пабу під невігадливою назвою «Паб», Ігор Іванович уже чекав. Перед ним стояв кухоль пива. Макс сів на грубий дерев'яний засмальцьований табурет навпроти юриста. Поклав руку на стіл, однак відразу прибрав, бо поверхня була липкою.

— Щось будеш? Пиво? — спитав Ігор Іванович.

— Хіба мале, — відповів Макс.

Ігор гукнув офіціанта й замовив якесь дороге пиво зі складною назвою.

— Якщо чесно, я й сам хотів з тобою зв'язатися, — сказав він.

— Так я й повірив.

Ігор Іванович скривився — певно, не звик, що з ним так розмовляють. Однак за мить у нього знову з'явився милостивий вираз обличчя, за яким можна вирізнити юриста з натовпу.

— Чому, думаєш, я тобі дав ті папери? — спитав Ігор Іванович.

— Та мало яка причина. Найперше — щоб відвести від себе підозри.

— А ти не думав, що я зацікавлений у тому, щоб допомогти тобі знайти винного у...

— Але ж ви не вірили в те, що Марину вбили, — сказав Макс.

— Я й досі не вірю, — відповів Ігор Іванович. — Та моя професія змушує завжди сумніватися... навіть у тому, що здається абсолютно правдивим. Якщо є хоч один шанс, що вона загинула не своєю смертю, то я бажав би, аби з'ясувалася істина і винний у цьому поніс своє покарання.

— А моя професія, — відказав Макс, — змушує сумніватися в усьому, що говорять юристи.

— Розумію, — якось занадто радісно усміхнувся Ігор Іванович. — Але в мене не було жодної підстави бажати смерті Марині.

— Ну добре. Пограймо у вашу гру. Час у мене є, — сказав Макс. — Доведіть, що ви не причетні до...

— Я любив її! — голосно перервав його Ігор Іванович, аж на нього звернув увагу бармен, який саме наливав Максіві пиво. — Я любив її, — вже тихіше повторив юрист. — Ми зустрічалися два роки.

Були... щасливі.

Ігор Іванович глянув у вічі Максові. І дивився довго, не відводячи почервонілих очей. Потім схопив своє пиво і зробив два великі ковтки. Підійшов офіціант, поставив на стіл кухоль. Пиво було свіже, з високою шапкою піни. Макс відсorbнуv і задоволено плямкнуv.

— Ну, не скажу, що я дуже здивований, — сказав Макс.

— Ти знав?

— Скажімо так, здогадувався. Варіантів було два: або ви, або Семен. Але на стосунки Марини з вашим братом я відводив відсотків п'ять, не більше. Однак, знаєте... Це нічого не доводить. Читав я колись книжку. Один італієць написав ще в дев'ятнадцятому столітті. Називається «Кохання і божевілля». Ви тільки б знали, на які кроки іноді штовхає людину нещасливе кохання. Може, вона не хотіла йти від чоловіка, а ви вирішили: «то не дістанься ти нікому».

— Ви не виглядаєте на того, хто читав Чезаре Ломброзо, — хмикнув Ігор Іванович.

— О! Точно! Ломброзо! — вигукнув Макс. — Ну, я маю багато секретів. Але ж не про мене зараз мова. Продовжуйте свою сповідь. Чому, як ви кажете, ви не вбивали свою коханку? Так, так, саме коханку, бо в Марини, як я знаю, був цілком справжній чоловік.

— Вона дійсно хотіла піти від нього. Але ви знаєте... це не так просто, коли є дитина. І я все розумів. Ладний був чекати хоч усе життя. Якби ж тільки... — Ігор Іванович допив пиво і жестом показав барменові налити ще. — Добре... Я розкажу вам. У той вечір ми були в заміському будинку Семена. Не те щоб ми з ним дуже близькі. Скоріше там була угода. Моя фірма відбивала за заниженими рейтами атаки правоохоронних органів, а він надавав нам свій дім і забезпечував конфіденційність. І його люди теж.

— Чого було просто не винайняти собі окремих будинок? — спитав Макс.

— Я призначив Марину вести всі справи «Сімаргл Інвест». Більш правдоподібно, коли юрист їздить у справах до клієнта.

— Ну, якщо чесно, така собі конспірація. У мене зайняло кілька хвилин, щоб визначити вашу крeвність із Семеном, — сказав Макс. — Але припустімо, що це правда.

— У той вечір ми були разом. Приїхали десь о восьмій на різних

машинах. Потім близько дванадцятої Марина поїхала, а я залишився на ніч. Костя може підтвердити, — сказав Ігор Іванович.

— Що за Костя?

— Ну, типу дворецький. Доглядає будинок Семена. Він мене вранці пригощав чаєм.

— Поліція цього всього, звичайно, не знає? — уточнив Макс.

Ігор Іванович кивнув.

— А коли ви дізналися про смерть Марини? — спитав Макс.

— Їхав з того будинку на роботу і спочатку побачив на узбіччі кілька поліційних машин, людей у формі і без. А коли зупинився, вгледів розтрощену «хонду» Марини.

— Ви бачили її? Марину?

Ігор Іванович схилив голову і замовк.

— І поїхали собі далі на роботу? Навіть не вийшли? Вона ж могла бути ще живою! — крикнув Макс.

Ігор Іванович підняв голову. Тепер у нього текли справжнісінькі мокрі сльози.

— Я бачив тіло в целофановому пакеті, — сказав він, хлипаючи, як дитина. — Я нічого вже не міг зробити. Все було скінчено.

— Та що ти говориш! Ти просто прикривав свою сраку. І досі цим займаєшся! Аби тільки це не нашкодило твоїй роботі!

Ігор Іванович виричався на Макса. У того напружились вилиці, а червоні очі блищали, немов у скаженого пса.

— Ось ваше пиво. — Офіціант підійшов з новим повним кухлем.
— Щось ще будете замовляти?

— Відійди! — гаркнув Макс. — Не заважай!

Офіціант подивися на нього так, наче перед ним шматок лайна в людський зріст, однак змовчав і полишив їх. Клієнт завжди правий.

— Я... я... — забелькотів Ігор Іванович. — Я просто не зміг. Розумієш... Я дуже її кохав...

Макс підсунувся та схилився над столом.

— І ти правда гадаєш, що я маю в усе це повірити?

Ігор Іванович відсахнувся.

— Я не брешу, — сказав він. — Ти навіть гадки не маєш, як мені з усім цим було жити. А зараз, коли розповів, мені полегшало.

— І знову «я, мені, мені», — зазначив Макс.

Ігор Іванович пильно подивився на нього.

— Ти хотів почути правду. Ось вона, — сказав він і підвівся. — Подобається вона тобі чи ні — діло хазяйське. Я сам відповідатиму за свої гріхи. Мені з цим жити.

— У тому, що відповідатимеш, не сумніваюсь, — сказав Макс.

Ігор Іванович дістав гаманець, вийняв звідти п'ятсот гривень і поклав на стіл. Ще раз поглянув на Макса і пішов геть.

Інтуїція підказувала Максові, що Ігор Іванович каже правду. А мозок зауважував, що вірити юристам не можна, адже брехати — їхній прямий обов'язок. Перевірити свідчення було необхідно. Зрозуміло, що той дворецький, який працює в домі брата, підтвердить усю інформацію, яку видав Ігор.

«А може, вбивця, і є дворецький? — Макс усміхнувся. — Хто зна, хто зна?»

Мабуть, уперше Максові спало на думку, що у Віті, чоловіка Марини, був мотив позбавити її життя. Так, він ненормальний, алкоголік, але не дурний точно. І якщо Макс зумів пробитися крізь ті заходи безпеки, які вжили коханці, то це міг зробити й Вітя. А подружня зрада — це чи не найчастіша причина вбивств.

Та якщо навіть припустити, що Вітя вбив свою дружину, то вбивати сина йому навіщо? Ось у цьому логіки не було ніякої. Дітей, як правило, не чіпають.

І ще був один аргумент, навіть сильніший, ніж убивство хлопця, який свідчив, що Вітя ні до чого. Якби він дізнався про зраду дружини, то тисяча відсотків: Ігор Іванович опинився б у тому кюветі набагато раніше за Марину.

Макс покликав офіціанта й попросив рахунок. Той швидко повернувся з мініатюрним відерцем, у якому був паперовий чек.

«Триста п'ятдесят гривень — нормально так пива попили». Макс поклав у відерце чотириста гривень, а п'ятисотку забрав собі.

Пів дня Макс тинявся без діла по місту, пообідав у ресторані, а надвечір поїхав до села, в якому жив Євген Миколайович. Сьогодні, якщо вірити сусідові, той був на чергуванні в дитячому таборі, де працював охоронцем. Судячи з усього, колишній математик лишався єдиним підозрюваним. Остання зустріч із роботодавцем Марини посприяла цим висновкам. Так, мотив у вчителя був, але просто факту звільнення через сім'ю Овсієнків було недостатньо, щоб притягти його до відповідальності. Потрібен вагомий доказ. Який саме — Макс не знав, але був упевнений: старий щось приховує.

Приїхав у село детектив у десять по сьомій вечора. Зарано для того, щоб вести «пошукові роботи» в будинку Євгена Миколайовича, зважаючи на те, що це абсолютно протизаконно.

Неподалік від зупинки Макс побачив невеличкий генделик. Колись це був контейнер для транспортування вантажів, але зараз хтось обшив його пластиковою вагонкою і прорізав вікна. Не найкраще місце, та цілком придатне, щоб згаяти кілька годин. Макс відчинив двері, заліплені пивними рекламними плакатами, й занурився в атмосферу дешевого шмурдяку та перегару. Чимось було схоже на американські фільми про Дикий Захід. Коли в салун заходить незнайомець, усі розмови припиняються, стихає музика з піаніно і в повній тиші прибулець підходить до барної стійки. Там на нього чекає бармен у жилетці, й усе товариство ловить кожен його рух.

Зараз музика не стихла, бо немає такої сили, яка б заглушила російську попсу з дешевих колонок. Замість бармена була огрядна жінка в синьому фартуху. Позаду неї на скляних полицях стояли припалі пилом пляшки з коньяком та віскі. Стомлені чоловіки напідпитку, що сиділи за трьома столиками, повивертали голови й спостерігали за чужинцем.

Макс підійшов до замизканої барної стійки.

— Добрий вечір, — сказав він.

— І тобі, — відповіла жінка. З її виразу обличчя можна було

розказати всю історію її життя, включно з дитячими роками.

— Яке у вас є пиво?

— Світле і міцне.

Макс поглянув на чоловіків і зрозумів, що вибір у нього один.

— Міцне, будь ласка.

Перший іспит пройдено. Макс сів за єдиний вільний столик, що стояв біля холодильника. Відвідувачі генделя якось раптово усвідомили, що нічого цікавого не передбачається, — мужик як мужик — і продовжили свої розмови про те, у кого там яка срака на роботі чи яка гарна срака у листоноші.

Макс сьорбав пиво. Воно й справді було міцне, бо, скоріше за все, вироблялося додаванням горілки в те саме світле.

Макс дістав телефон і безсистемно гортав стрічку у фейсбуці. Відволік від цього заняття запах. Ну, власне, запах у всьому приміщенні був не з найкращих, але цей линув від бомжуватого вигляду чоловіка, котрий, як французькі королі середньовіччя, вважав, що митися потрібно двічі за життя: після народження і після смерті.

— Ти звідкіля такий тут узявся? — спитав дядько.

Було дуже важко розшифрувати його інтонації та наміри, оскільки він був добряче налиганий, і ця фраза могла б бути початком добрячої бійки або ж щиросердої бесіди.

— Та вирішив трохи відпочити, — сказав Макс і додав: — А пиво у вас тут смачне.

— Але ж ти й брехло. — Дядько всміхнувся і сів навпроти Макса. — Де руку втратив? На війні?

Макс кивнув.

— За наших? — спитав він, але, не чекаючи відповіді, сказав: — Та звісно, за наших. Чого б ти тут тоді сидів... Люся!

— Га? — відповіла барменша.

— Принеси-но нам горілки. Грам двісті. Тільки нормальної!

З вигляду дядька можна було припустити, що відповіддю буде добірна сільська лайка. Однак, на подив Макса, Люся дістала з потайничка красиву пляшку й налила у графин. Певно, цей ханурик був якимось місцевим авторитетом.

— Чуєш? Пару огірків ще поклади, га.

Люся принесла графин, стопки та нарізані акуратними

круглячками огірки.

— Дякую, дороженька.

У відповідь та щиро всміхнулась товстим обличчям. Дядько налив горілку в стопки.

— Ну давай, за перемогу, — сказав він, піднявши стопку пожмаканою рукою.

— За перемогу. — Макс цокнувся з ним і одним духом випив горілку, справді непогану.

Дядько виявився колишнім головою сільради, чим, певно, й пояснювалося Люсине ставлення. Після години обговорення політичних новин він ще більше сп'янів, тому знову замовив горілки.

— Так а що ти тут забув, у нашому селі? — спитав він.

Макс спочатку думав відбрехатися, що поламалася машина, чи розповісти ще якусь байку. Але...

— Та приїздив провідати свого колишнього вчителя, — сказав. — Тільки не застав його вдома.

— Це кого? Женьку чи що? — радісно мовив дядько.

— Ага, тільки він для мене завжди буде Євгеном Миколайовичем.

— От такий мужик! — Дядько потряс кулаком з відстовбурченим великим пальцем. — Тільки здає останнім часом. І все через тих мажорів.

— Так, я чув, його звільнили.

— Не просто звільнили. Принизили, потоптали й викинули, наче непотріб, — сказав дядько.

— Як він це пережив? Школа ж — це все, що в нього було. Він, напевно, дуже злий.

— Та не те слово. Досі не відійшов. Уже скільки часу минуло. Я тобі скажу: якби зі мною так вчинили, я б це просто так не залишив. Повбивав би гадів. Усю сім'ю вирізав би. І це те, що я йому порадив.

Макс марно намагався розпитати свого нового знайомого про якісь деталі. Після чергової чарки горілки той почав просто засинати. Люся комусь подзвонила, прийшли двоє хлопців — певно, сини — і під руки повели дядька додому.

За п'ятнадцять до одинадцятої Люся повідомила, що заклад зачиняється. Ніхто не думав сперечатись — усі слухняно подопивали те, що було налито, і забралися з генделика.

— Тобі що, особливе запрошення треба? — спитала вона в Макса.

— А зробіть мені, будь ласка, кави, — мовив Макс, який і сам уже захмелів. Він підійшов до барної стійки. — І ще я хочу заплатити за все, що ми випили.

Ця новина зробила Люсю трішки веселішою, бо навряд чи той дядько часто балував її живими грошима. Вона поклацала пальцями з наклеєними пластмасовими нігтями по засмальцьованому калькуляторі й нарахувала сто сімдесят сім гривень.

Макс поклав двісті.

— Здачі не треба.

Люся, яка востаннє чайові бачила ще молодою, усміхнулась і вставила пластиковий стаканчик у кавову машину.

— Тобі з молоком? — спитала грайливо, однак глянула в холодильник. — Хоча ні, чекай, молоко скисло. Ну, вже буде як є.

Макс узяв стаканчик, подякував жінці та вийшов надвір. Покупив, попиваючи гідку дешеву каву.

Щоб не привертати зайвої уваги, Макс залишив машину там же, біля генделика. На вулиці вже стояла ніч, і в більшості хат було вимкнено світло. Якщо в центрі ще були ліхтарі, то на бічній вулиці єдиним джерелом світла був кволий місяць.

Сусід виявився правий: щоб дістатися дому вчителя, найзручнішим шляхом був прохід через його подвір'я. Звичайно, можна було б пошукати й інший спосіб, однак у будь-якому разі довелося б іти чиймсь двором, а потім перелазити через високі паркани.

У будинку сусіда вже не світилося. Нишком Макс підійшов до

хвіртки та відчинив.

— Гав! — почулося спочатку несміливо, але за мить уже лунав дзвінкий гавкіт.

«Бляха, Жучка!» — Макс завмер у проході.

— Жучка, ну ти чого, — сказав він пошепки й присів. — Іди сюди, моя хороша.

Жучка стихла. Недовірливо підійшла та понюхала виставлену руку. Макс її погладив, і собака, заспокоївшись, пішла у свою буду.

Макс навпочіпки підліз під стіну будинку і почекав на випадок, якщо господар вийде перевірити, чого гавкала собака. Але той не вийшов. Навіть якщо й почув, то подумав: мало на що вона може гавкати, на те й собака.

Упевнившись, що небезпеки немає, Макс крадькома зайшов углиб подвір'я та наблизився до будинку вчителя. Як і очікувалось, удома нікого не було, принаймні не світилося. Макс посмикав ручку дверей — зачинені. Морочитися з відмичками не хотілося, тому він почав обходити будинок, щоб знайти інший спосіб потрапити всередину. У селі люди менш застережливі, ніж у місті. Та й причини є — що в тих селян красти.

І справді, виявилось, що з заднього боку дому була відчинена квартира. Макс понишпорив подвір'ям і знайшов старий стілець без спинки. Поставив його біля самого вікна і став на підвіконня. Дошки були старі, але витримали. Дотягнутися до заціпки, щоб відчинити вікно, Макс не зміг і мусив лізти через квартиру. У якийсь момент він мало не застряг і вже пошкодував, що не скористався відмичками, однак усе ж протиснувся і з гуркотом закотився всередину. Через мить, коли очі призвичаїлися до темряви, огледівся.

Він потрапив у спальню. Високе металеве ліжко було не застелене. Над ліжком висіла весільна фотографія, на якій угадувався молодий Євген Миколайович у костюмі з квіткою в кишені піджака, поруч — красива чорнява жінка у весільній сукні. На голові в неї замість фати був вінок із квітами. Молодята всміхалися, тримаючись за руки.

Біля стіни стояла стара шафа. Заздалегідь Макс придбав ліхтарик, що надівається на руку, як рукавичка. Бо одного разу довелося світити, затиснувши телефон зубами. На полицях абияк

були покидані речі, у шухлядах лежали білизна та шкарпетки. На вішаках висів верхній одяг та старомодний костюм — мабуть, ще той, у якому власник оселі був на весіллі.

Макс заглянув під ліжко — там лежала запилена радянська валіза. І хоча слідів на пилюці не було, Макс подивився й там. Але все одно нічого не знайшов.

Сусідила зі спальнею кімната, яку в народі називають «зала». Обов'язковий атрибут — телевізор. Нам ним висіли образи під вишитими рушниками. Поруч із телевізором стояв робочий стіл з настільною лампою. Певно, за цим столом Євген Миколайович перевіряв домашні завдання учнів. Однак у шухлядах столу не було нічого, що б говорило про вчительське минуле. Там лежали всілякі папери: квитанції про платежі за електроенергію та газ, накладні про закупівлю дров. Ні тобі зброї, ні частин людських тіл. Нудота.

Макс підійшов до розкладного дивана. У його нетрях знайшлися подушки та постільна білизна. Навпроти дивана, біля стіни, стояв сервант, повністю забитий книгами. Та й там Макс не примітив нічого цікавого. Навіть книжки були в основному наукові: матаналіз і все таке. З усіх цих томів Макс міг би взяти хіба кілька книжок Акуніна, які були заховані в другому, невидимому ряді.

Неабияк пошуки ускладнював той факт, що Макс не мав ані найменшого поняття, що шукає.

Наступна кімната, у яку він потрапив із зали, була чимось середнім між вітальнею та їдальнею. Тут і не було схованок, які могли б містити бодай щось корисне. На етажерці біля вікна стояли ще фото в саморобних дерев'яних рамках. На знімках були Євген Миколайович, його дружина та син у різні періоди. В усій хаті не знайшлося жодної фотографії, яка б показувала господаря в школі.

В цілому це була звичайна оселя самотнього чоловіка. Місцями брудна та запилюжена, але то було цілком очікувано. Десь у глибині душі Макса почали клювати докори сумління. А що, як Євген Миколайович до цього не причетний? Так, у нього був мотив. Але багато в кого був мотив. Та що там — у кожного є якийсь мотив, бо люди час від часу коять лайно одне щодо одного. І якщо подивитися з цього боку, то Євген Миколайович міг виявитися просто розчавленим старим учителем, який спробував відстояти свою гідність отим ляпасом, що вліпив Сашкові. І хтозна, як би вчинив

сам Макс, якби був на його місці...

На кухні Макс дивився вже абияк. У шафках, що висіли на стінах, були посуд, макарони та закрутки. На печі стояли відра з висушеними яблуками та грибами.

Хотілося курити і додому. Захмеління від випитого з дядьком у генделику вже минало, натомість починала боліти голова.

Макс вийшов у сіни. Древній велосипед «Україна», певно, ровесник самого Євгена Миколайовича. Декілька мішків із картоплею та зерном. Брудний робочий одяг на вішалці.

«Усе марно. Треба валити звідси».

Двері надвір відчинялися зсередини, і Макс вирішив, що вийде як нормальна людина — у ту квартиру назад точно не полізе. Підходячи до дверей, Макс через щось перечепився і мало не впав.

На підлозі лежала рядюжка. Макс нахилився й відкинув її. Перешкодою було металеве кільце на дощаній ляді десь метр на метр. Макс підняв ляду, і в ніздрі вдарив запах задухи й цвілі. Детектив посвітив телефоном, однак слабенький ліхтарик вихопив лише кілька сходинок. Повагавшись секунд десять, Макс поліз усередину. Було досить моторошно.

Приміщення виявилось великим як на звичайний погріб. Світло відбивалося від численних банок, що стояли на полицях. Макс подумав, що добре, якби це була звичайна консервація, а не замариновані частини людських тіл. Однак буйна фантазія не реалізувалася — це були звичайні собі овочі: помідори, огірки, кабачки. До великої дерев'яної діжки Макс підходив уже без страху. Кислуватий сморід свідчив, що то всього-на-всього квашена капуста. Біля стіни, загороджена дошками, лежала гора картоплі.

Гниле повітря погребу підсилило біль у голові. Єдине, про що Макс міг думати, — холодна пляшка газованої води. Він поводив по стінах ліхтариком, освітлюючи пласти чорної цвілі. Посвітив ще раз на картоплю, і цього разу щось здалося дивним. З одного боку визирав червоний кутик.

Макс підійшов ближче, відсунув рукою картоплю й оголив вершечок маленької металевої тумби.

«А це вже цікаво. Абищо так не ховають».

Через п'ять хвилин відкидання картоплі Макс уже міг дістати тумбу. Це було щось схоже на сейф, але не справжній, з кодовим

замком чи складною системою відмикання. Звичайні собі два вушка, на яких висів невеличкий китайський замок.

Макс дістав відмички й, поколупавшись із хвилину, відчинив дверцята. Там були два горизонтальні відділення. Зверху в невеличкій коробці з-під печива лежали гроші. Не дуже багато. Може, декілька тисяч різними купюрами. Також там була пачка старих фотографій, на яких була зображена дружина Євгена Миколайовича.

Знизу лежав шкіряний кейс. Такі колись називалися «дипломат». На радість Макса, замки клацнули від натискання. Усередині було повно паперів. Підсвічуючи, Макс переглянув уміст.

— Ну ось ти й попався! — вигукнув він.

Закрив кейс і вийшов надвір. Зайшов у кущі за хатою і закурив, задерши голову до нічного неба. Якихось двадцять кілометрів від міста — а зірок видно в сотні разів більше.

Макс дістав телефон і набрав номер.

— Хто б ти не був, я сподіваюсь, що це справді важливо, — обурено відповів сонний чоловік. — Котра година? Перша ночі... Та ти...

— Ой, ну пробачте мені, громадянине начальнику, — гикнув Макс. — Це Макс Гедзь, детектив, який робить за вас вашу роботу. Я знайшов убивцю. Приїжджайте, забирайте, поки тепленький.

Макс розповів Іванові обставини, продиктував адресу, а сам пішов чекати у своє авто, прихопивши кейс.

Зранку Макс прокинувся з гарним настроєм. Усе нарешті скінчилося. Він відчував, що ця справа — рубікон у його кар'єрі детектива. Якщо до того він був звичайним шпигом, який нишпорив за зрадливими партнерами, то тепер став спеціалістом, який розкрив подвійне вбивство та допоміг поліції впіймати вбивцю. А це чогось варте.

Євгена Миколайовича прийняли прямо в дитячому таборі, де він сторожував. Папери, які містилися в картопляному кейсі, доводили, що колишній учитель вів спостереження за Мариною Овсієнко та її сином. Там було все: місця, які вони відвідували, номери автомобілів сім'ї, розклад уроків Сашка... Також Євген Миколайович був у курсі, що Марина крутила шури-мури зі своїм начальником, про що свідчили фотографії, де вони разом. На окремому папері була виписана адреса будинку, в якому вони чинили адюльтер. Були й фотографії дому.

Так, у тих паперах ніщо прямо не доводило причетності математика до вбивства, але це вже справа техніки — ну не залицятися ж він до неї хотів. Тут уже поліція хай покаже свою майстерність. А Макс нарешті може зайнятися власними справами. Він заслуговує на відпочинок. Тим паче, що Вітіні гроші можуть забезпечити зовсім інший його рівень.

Щойно Макс підвівся з ліжка, у двері почав шкрябати Лакі. Макс його впустив, і той радісно застрибав по кімнаті.

— Ну тихо, тихо! Підемо зараз погуляємо.

Макс схилювся над собакою і почав його гладити. Лакі став на задні лапи, передні поставив Максові на плечі і смачно лизнув його в обличчя.

— Фу, гидота! — сказав Макс, витер обличчя й повалив Лакі на підлогу. Той вивернувся, відскочив і голосно загавкав.

— Бачу, у вас обох гарний настрій, — усміхаючись, сказала Тамара Іванівна, яка з'явилася в дверях. — Ну, одного я вже погодувала. А ти їсти будеш?

— Так, звісно, а зараз швидко в душ, — сказав Макс.

— Ну давай. Треба поговорити.

— Щось трапилось?

— Ну не те щоб трапилось... Роби свої справи й приходь на кухню, я поки сніданок зроблю, — сказала Тамара Іванівна і зникла в коридорі.

Макс швидко прийняв душ, поголився. Потім повернувся в кімнату й одягнувся. Коли він зайшов на кухню, на столі вже стояла їжа — оповиті парою млинці. Окремо в тарілці лежали гриби, підсмажені з цибулею, та мисочка зі сметаною. Тамара ж Іванівна стояла і дивилась у вікно.

— Яка смакота! — вигукнув Макс. — Я все. Готовий. Розкажуйте, що там.

— Ти сідай. Їж, поки гаряче, — сказала жінка.

Макс сів і почав накладати гриби та сметану на млинець. Загорнув краї, скрутив у кривенький налисник.

— Це найсмачніше, що я їв у житті, — сказав він.

— Я дуже рада, — відповіла Тамара Іванівна.

Вона поставила на стіл заварник із чаєм і тарілку з домашнім печивом.

— Ну, розкажуйте, — повторив Макс.

Тамара Іванівна сіла на стілець навпроти.

— Не знаю, як почати...

— Та кажіть уже як є. До чого ці сентименти.

— Ну добре. Ти ж пам'ятаєш Тараса Георгійовича? — почала жінка. — У нас із ним... як би це сказати... Трясця, не думала, що це так важко буде вимовити.

— У вас із ним виникла симпатія одне до одного, — допоміг їй Макс.

— Ти це помітив?

— У мене руки немає, але очі ніби на місці.

— Я нічого такого не планувала. Чесне слово, — сказала Тамара Іванівна.

— Та чого ви виправдовуєтесь. Це ж природно.

— Ну так. Але, знаєш, у моєму віці все це якось... ненормально, — відповіла вона.

— По-перше, скільки вам тих років? Ви ж зовсім не набагато за мене старші.

— От підлабузник. — Тамара Іванівна всміхнулася.

— А по-друге, любов не знає віку. Поки людина жива, вона може любити, — сказав Макс. — Чи ви не згодні?

— Ну, так зразу і любов. Просто мені з ним добре.

Макс згорнув наступний млинець, відкусив і закотив очі від задоволення.

— Як же це смачно.

— Ти знаєш, я тебе полюбила як сина... — сказала Тамара Іванівна.

— А сини, коли приходить час, мають рушати в самостійне життя, — продовжив Макс.

Тамара Іванівна зітхнула.

— Ясно, розумію. Скільки в мене часу? — Макс відсюрбнув гарячий чай.

— Максе, — лагідно сказала Тамара Іванівна. — Ми тебе не підганяємо. Скільки тобі потрібно, щоб знайти нову квартиру, стільки й живи.

— Дуже дякую, — щиро сказав Макс. — За все, що ви для мене зробили. Навіть не уявляєте, як це для мене важливо.

— Та ну що ти, синку. Мені було дуже приємно. Та й квартирант ти нормальний. Якби ще не хропів, ціни б тобі не було.

Вони вдвох засміялися.

На кухню понуро зайшов Лакі. Десь подівся його гарний настрій. А ще кажуть, що собаки нічого не розуміють. Лакі підійшов до Тамари Іванівни і стоячи поклав голову їй на коліна.

— Ну от як я без нього буду? — сказала та, мало не плачучи.

Жінка схилилась і притулила голову до голови собаки. Потім поцілувала. Лакі кілька разів крутонув хвостом на знак подяки.

— Та ви не сумуйте. Мені цей район подобається, і квартиру я шукатиму саме тут, — сказав Макс. — Якщо ви не проти, будемо до вас у гості заходити.

— Ой, це дуже добре! — вигукнула Тамара Іванівна. — Як тобі буде треба допомога з ним, може, кудись поїдеш чи ще щось, дзвони, не соромся. Мені буде за радість піклуватися про мого Лакунчика.

Жінка ніжно погладила собаку.

— Мамо! Ну мамочко! Ну будь ласка, не треба.

Сльози стояли в очах у Макса. Звертатися до батька — марно. Його переконати неможливо. Тому сподіватися лишалося тільки на материнську любов та співчуття.

У Федора був зламаний ніс та легкий струс мозку — серйозні ушкодження для п'ятикласника. Його батько Іван Євдокимович Корягін вимагав найстрашнішої кари для кривдника. І йшлося не про якусь догану чи навіть виключення зі школи. Цілком серйозно звучало «колонія для неповнолітніх». А якщо брати до уваги, що його двоюрідний брат був суддею, це була не пуста погроза.

Батько ледь не на колінах стояв — Гедзі жили небагато, зібрали насилу кількасот доларів на чорний день. Їх Максів батько й пропонував, щоб зам'яти справу. Але Іван Євдокимович був невблаганним.

— Та я на обід витрачаю більше, ніж ви, злидні, за рік можете заробити, — кричав Корягін. — Не марнуй мого часу. Ваш вилупок отримає по повній програмі.

Але там, де чоловіки не можуть порозумітися, можуть жінки. Максова мати зуміла зустрітися з матір'ю Федора, Інгою. І невідомо як, але таки змогла вмовити її не давати хід справі. Певно, пожаліла та хлопчиська, бо розуміла, що її власне чадо мало схоже на янголятко. Єдиною умовою було: Макс мав щиро вибачитися перед Федором.

Вони стояли біля під'їзду новобудови, в якій жили Корягіни.

— Мам, він же перший почав, — сказав Макс, шморгаючи носом. — Він завжди мене дістає. Просто цього разу я не зміг стерпіти. Розумієш, не зміг...

Макс не хотів плакати. Але сльози лилися мимоволі. Мама взяла його за руку і присіла навпочіпки так, що її очі стали на одному рівні з очима хлопчика. Макс побачив, що вони також вологі, і йому стало трішечки легше.

Батько стояв осторонь і курив уже, певно, десятку сигарету

підряд.

— Сину, ти вже такий дорослий, — сказала мама і лагідно витерла сльози. — Світ — жорстоке місце. Ми з твоїм батьком нічого не можемо вдіяти. Тобі потрібно вибачитися. Це не важко. Просто скажи: «Я прошу вибачення. Більше ніколи так не буду». І все закінчиться.

Батько відвернувся.

— Але ж це несправедливо! — крикнув Макс.

Батько схопив його за плечі й сильно шарпнув.

— Клятий егоїст! — закричав він. — Немає справедливості! Правий той, хто сильніший. Хочеш справедливості — стань найсильнішим у світі!

Макс дивився на нього переляканими очима. Потім підвів погляд на матір і второпав, що він неї підтримки не дочекається. Наче перед ним була не його матуся, а хтось зовсім чужий. Хтось, на кого не подіють ні сльози, ні вмовляння.

— Витирай шмарклі й ходімо. Нас чекають, — рішуче сказав батько.

Зі спальні пролунала мелодія Максого телефона. Чоловік спочатку відмахнувся, однак Тамара Іванівна сказала, щоб узяв, — раптом там щось важливе.

Макс подякував за сніданок і пішов до спальні. Відповісти не встиг. Телефонував Іван Рокитюк із поліції. Макс перенабрав.

— Алло, здоров, Макс, — сказав Іван.

— Ну що там? — замість привітання мовив Макс.

— Який ти швидкий! А поговорить? — засміявся Іван.

— Твою дивізію...

— Добре, добре, не кіпішуй. Усе складається якнайкраще. Це було навіть легше, ніж я думав. Поки везли його до відділка — мовчав. Ні слова не зронив. А тільки ввійшов у кімнату для допитів — у всьому зізнався. Ти мав рацію. Він їх обох убив через те, що його звільнили з роботи.

— Це добре, — сказав Макс. — Чуєш, я що спитати хотів: може, там якась премія передбачена за допомогу слідству?

— Бач, чого захотів. Твоя премія — це задоволення від того, що вбивця нарешті отримає своє. І ніколи не вчинить цього знову, — відповів Іван.

— Ну, ясно... така собі винагорода. Та й навряд чи він когось іще збирався вбивати. Дивно, звичайно, що так швидко в усьому зізнався. Думав, вам доведеться на нього тиснути.

— Та я й сам, якщо чесно, здивувався, — відповів Іван. — А по винагороду тобі потрібно було б звернутися до свого замовника. Він не виходив на зв'язок?

— Та якось не до нього було. Але вам він потрібен не менше, ніж мені: єдиний близький родич жертв у суді знадобиться.

— Це правда. Якщо знайдеш його, подзвониш мені?

— Ти глянь. Знаєш, що послуги детектива зараз недешеві?

— А ти знаєш, що в нас коштів не вистачає на те, щоб самим нормально працювати? Ну не можу я на сторону нічого виплачувати.

— Та знаю, — відповів Макс.

— Але можу тобі запропонувати певне сприяння з боку поліції. У

межах розумного, ясно.

— Ну хоч щось. Добре. Давай... Гарно спрацювали.

— Завдяки тобі, — відповів Іван.

Макс скинув дзвінок і поліз у шухляду. Потім намастив кремом куксу та почав надівати протез.

«Це ж я нарешті можу купити собі нормальну руку. Технології, всі діла», — подумав Макс. Як завершив, узяв телефон і набрав Вітю. Результат той же: «Абонент поза зоною».

— Ну й пішов ти! — гаркнув Макс.

— Що кажеш? — гукнула з кухні Тамара Іванівна.

— Та це так, просто думки вголос.

Але перед тим, як обирати протез, потрібно було знайти де жити. Макс дістав свій древній ноут та поліз шукати квартири. Ввів «Солом'янський район» і поринув у царство хрущовок з плямистими шпалерами, килимами на стінах та напіврозваленими радянськими меблями. А якщо знаходилась квартира з однотонними стінами й мінімалістичною обстановкою, її вартість зростала мінімум на тридцять відсотків.

Хай там як, Макс відібрав п'ять варіантів неподалік, які його задовольняли, й почав продзвонювати. Зрозуміло, що слухавки брали не власники, а ріелтор. Три з п'яти квартир виявилися фейковими. Є такий прикол на ринку нерухомості: агенції виставляють відсутні квартири за гарними цінами. Потенційний клієнт дзвонить — і, о диво, виявляється, що квартиру буквально хвилину тому вже віддано в оренду. «Але не переймайтесь, опишіть нам, що вам треба, і ми обов'язково підшукаємо гарні варіанти». Запитів таким пройдисвітам Макс не лишав, бо все одно вони висилають якийсь непотріб, у якому навіть Лакі гидував би жити.

Однак дві квартири були реальні. На обидва найважливіші питання Макс збрехав.

Перше: «Чи не є ви переселенцем з Донецька або Луганська?» Щоразу, коли Макс чув це питання, йому хотілося добряче виматюкатись і натовкти комусь пику. Хай би йшлося особисто про нього — але ж сотні тисяч таких, як і ви, українців тікали від війни. Їм, бляха-муха, потрібно десь жити. «Ні, я з Запорізької області», — відповідав Макс.

Друге: «Чи немає у вас домашніх тварин?» Який сенс говорити про це з ріелтором? Уже краще домовитися з власником квартири. І брати його тепленьким, під час підписання договору. Плести, що твій песик просто янгол з крильцями, що ти компенсуєш усе, але приводу ніколи не трапиться. І люди погоджуються, бо в голові в них уже все склалося і вони вже чітко знають, на що витратять гроші, які лежать у тебе в кишені. «Звісно, немає», — відповідав Макс.

Він домовився оглянути обидві квартири завтра по обіді. Потім заховав ноут і вийшов у коридор. Взувся.

— Лакі, гуляти! — крикнув він.

За пів секунди Лакі вже стрибав біля нього. А ще за пів хвилини вже носився по двору, як дурне теля, завдаючи неабиякого клопоту голубам і людям.

Макс сидів на лавці, підставивши неголену пику вже гарячому сонцю. Над ним нічого не висіло. Справу закрито, гроші є, квартира також, дасть Бог, знайдеться. Можна відпочити.

«Що б такого вигадати?» — подумав Макс. Можна в кіно піти, сто років не був. Чи кудись смачно поїсти. Або на тайський масаж. Чи краще піти кудись напитися. Але просто напитися не хотілося. Хотілося зі смаком. Щоб музика гарна грала. Може, в театр піти, коньяку в антракті бахнути? Але ні. Краще в клуб! Точно.

Макс сто років уже не бував у клубі. Біля клубу — так, коли працював у справі Рити Сенченко, але звідти довелося чимдуж тікати від здоровил охоронців. Не так щоб йому дуже хотілося танцювати, скоріше стало цікаво, яке зараз нічне життя в молоді, до якої віднедавна він себе припинив зараховувати.

З мрійливих думок вирвав дзвінок. Макс глянув на екран. «Ого, Кріт?»

— Здоров!

— Привіт! — відповів радісно Кріт. — Ти тепер зірка!

— Ти про що?

— Ой, харе прибіднятися, — відповів Кріт. — Мені Ваня дзвонив. Усе розказав. Я хотів сказати тобі, що ти молодець. Пишаюсь!

— Зараз розплачуся.

— От що тобі потрібно прокачати — це вміння отримувати похвалу. Я ж від щирого серця...

— Мені просто пощастило. Бо, якщо чесно, детектив з мене

хріновий, — сказав Макс.

— Що є, то є, — погодився Кріт.

— Іди в баню!

— Та жартую. Треба, до речі, побачитися.

— А сьогодні в тебе що? — спитав Макс. — Бо я планую грандіозно напиться.

— Еее... Сьогодні я ніяк, — відповів Кріт. — Лері обіцяв у кіно сходити.

— От ти підкаблучник, — засміявся Макс. — Ну добре, іншим разом.

— Нє, ну правда.

— Та я розумію.

— Давай післязавтра? У тебе є плани?

— Ніби ні. Давай.

— Ну тоді зідзвонимося зранку і про все домовимося.

— Окей, — відповів Макс і скинув дзвінок.

— Лакі, фу! — закричав Макс.

Він побачив, як його собака застромив голову в урну та дістав звідти пакет зі сміттям.

— Я сказав кинь!

Цього разу Лакі почув. Почув, але й не думав дослухатися. Навпаки, почав тікати з пакетом у зубах, розкидаючи недоїдки по всьому дворі. Спочатку Макс спробував його наздогнати — та де там. Тому демонстративно розвернувся й пішов у напрямку під'їзду. Це подіяло, і Лакі, облишивши вже майже пустий пакет, підбіг до хазяїна.

— Я тобі дам! — посварив Макс пальцем.

Лакі приміряв на себе винувату личину, яку діставав у тих випадках, коли відчував, що учворив якусь шкоду. Кажуть, що собаки, живучи з людиною, напрацювали спеціальні м'язи, які відповідають за цей жалісний образ. Вовк, навіть якби захотів, так не зміг би.

— Завтра дивлюсь дві квартири, — сказав Макс Тамарі Іванівни, коли повернувся.

— Ти точно на мене не ображаєшся? — спитала вона.

— Та про що мова. Це, мабуть, і на краще.

— Ну й добре.

Лакі, стукаючи кігтями по паркету, забіг на кухню.

— Іди сюди, мій красунчику, — засюсюкала жінка. — Дай-но я тебе поцілую.

— А ось цього я б не радив, — сказав Макс. — Ця свинюка тільки-но в пащі купу сміття носила.

Макс викликав «Uber Black». Триста гривень — і приїдеш під клуб на нормальній машині. І справді, прибув «мерседес-єшка». Давно забутий запах нормального життя.

Макс трохи побоювався, що охоронці на вході його впізнають. Однак вони виявились хоч і так само потворними, як ті, але іншими, незнайомими.

Коли маєш гроші, це приємно, що казати. Макс орендував столик, а це дві тисячі. Гарненька дівчина-хостес, весело теревенячи, провела його на третій поверх і всадовила на місце. Звідти гарно було видно танцпол, і балкон, де можна перекурити, був зовсім поруч. Музика гупала так, що аж кишки дрижали. Макс натиснув на кнопку виклику, яка стирчала посеред стола. Щоб замовити собі віскаря, довелося кричати на вухо офіціантові, котрий чемно присів навпочіпки.

За столиками, які стояли на достатній відстані один від одного, в основному сиділи чоловіки невеликими групами по три-чотири тіла. Усім близько сорока чи більше. Бухі в дрова. Спілкуватися серед такого галасу було незручно, тому, якщо не зважати на невеликі паузи, коли вони заливали в себе бухло, чоловіки вдивлялися в танцпол. На якому танцювали вже дівчата, трохи тверезіші. Ті, немовби помічаючи на собі погляди, сексуально вигинали свої худорляві тілеса. Усе це було схоже на зоопарк, тільки незрозуміло, з якого боку більше тварин.

Офіціант приніс Максові його віскарь. В іншому стакані лежали холодні камінці — для віскі не використовують звичайний лід, щоб той, танучи, не змішувався з напоєм.

Отепер можна було насолодитися. Макс зробив великий ковток, поганяв дорогу рідину язиком у роті й лише потім ковтнув.

— Салют! — закричав йому хтось у ліве вухо.

Макс повернувся й побачив дівчину. Вона хоч і схилилась, однак продовжувала рухати плечима в такт музиці. Удвічі молодша за Макса, і на ній уп'ятеро менше одягу. Макс кивнув, мовляв, «чого тобі?»

— Ходімо танцювати! — закричала дівчина і схопила його за руку.

Макс силою притягнув руку до себе.

— Дякую, я посиджу! — крикнув він.

— І це правильно! Я тоді також посиджу! — закричала дівчина і всілася на стілець поруч із Максом.

«Відпочив, блін. Хоча, може, це і є мій сьогоднішній відпочинок?»

Дівчина пильно на нього дивилася, повільно кліпаючи намазюканими очима. Чекала, що Макс щось їй скаже. Не дочекавшись, схилилася до нього.

— Купи мені щось випити! — закричала і засміялася.

Макс усміхнувся їй, і дівчина натисла на кнопку виклику офіціанта. Той-таки хлопчина виринув з натовпу і звернувся до Макса, ігноруючи його нову подругу.

— Ти чого хочеш?! — крикнув Макс дівчині.

— «Лонг-Айленд»! — закричала та, танцюючи навсидячки.

Макс кивнув.

— А вам повторити? — запитав офіціант.

Макс махнув рукою на знак згоди, і хлопець зник.

Несподівано дівчина підвелася зі стільця і сіла Максові на коліна. А Макс що? Макс не заперечував. Дівчина обхопила руками його шию.

— А ти няшка! — сказала вона й поцілувала в губи. Він неї пахло алкоголем і тютюном. Та все ж це було приємно.

— У тебе хата далеко? — прошепотіла Максові на вухо дівчина.

«Триндець! Невже все так змінилося? — подумав Макс. — Раніше все було... якось складніше».

— Я в Києві проїздом, — збрехав Макс. — Але... ходімо до готелю.

Через дорогу від клубу був готель «11 дзеркал», який нібито належав меру-боксерові.

— Супер! — зраділа вона як дитина. Власне, вона й була дитиною. — Я зараз піду причепурюсь, почекай, добре? — сказала дівчина і, танцюючи, занурилась у натовп.

Макс стояв на виході й раптом крізь гучну музику почув своє ім'я.

— Максе! Максе! — гукав жіночий голос. — Маааксе!

Він зупинився і почав вглядатись у натовп. Але що там у тій темряві побачиш — ще й стробоскопи блимають постійно. Та як тільки Макс розвернувся, хтось схопив його за плече.

— Мааксе! — закричала Поліна. — Я таак рада тебе бачити. Ти собі навіть не уявляєш!

Вона була п'яна й розкута. Підхопила його під здорову руку і поклала голову на плече. Від цього по тілу пішли мурашки. Від неї пахло сумішшю алкоголю, парфумів, сигаретного диму. Так пахне секс. Крапельки поту від спеки клубу та, певно, від активних танців розтопили туш на віях, що зробило її схожою на П'єро.

— Ходімо вниз! — закричала Поліна. — До бару!

Макс подивився в тому напрямку, куди пішла дівчина.

— Ти тут із кимось?! — спитала Поліна.

— Ні! — відповів Макс. — Ходімо.

Вони спустилися в бар на першому поверсі, де було не так гучно. Сіли на високих стільцях біля стійки.

— Чого бажаєте? — спитав бармен.

— Я буду... ік... мартіні рояль, — сказала Поліна. — А ти що будеш? Я пригощаю.

— Мені не хочеться, — сказав Макс.

— Не хочеться... — повторила Поліна і засміялася. — Не хочеться...

У її сміху було більше високих частот, і він був схожий на верещання ластівок у небі. На неї напав сміх, як на дівчат у школі. Коли для того, аби вони припинили сміятися, треба вбити або їх, або маленьку пухнасту собачку.

Поліна заспокоїлась і торкнулася руки Макса. Немов струмом ударило. Але руку він не забрав.

— Я не повинна була так з тобою, — сказала Поліна. — Ну правда. Просто мене всі задовбали. Ік... Всі мені розказують, що треба робити. Набридло. Я розумію, ти просто хотів для мене найкращого. І це так мило. Я хотіла тобі подзвонити. Правда... Ік... Але думала, що ти не захочеш зі мною говорити.

— Ваш мартіні рояль, — сказав бармен та поставив на стійку бокал.

Поліна кивнула йому і влила в себе більше половини коктейлю.

— Ти, Максе, — сказала Поліна, — єдиний, хто мене розуміє. І

єдиний, кому на мене не насрати. Ік... Ти мій янгол-охоронець.

— Дуже приємно це чути. І на правах янгола кажу: з тебе досить.
— Макс відсунув бокал далі по стійці.

Поліна знову розсміялась. Але цього разу вже не так весело, бо в той пташиний регіт домішалася гикавка.

— Мені потрібно. Ік... У туалет. Ік... — Вона затримала повітря. Потім постукала себе кулаком у груди, але гикавка не минула.

Поліна спробувала зіскочити зі стільця, але в неї зараз було не дуже добре з координацією, і вона зісковзнула на підлогу. Макс допоміг підвестися. Закинув її руку собі на шию.

— Максику! — сказала вона з майже заплющеними очима. — Ти такий... Ік... Хороший...

— Це ти зараз... хороша... — сказав Макс. — Я відвезу тебе додому.

— Ні. Ні. Ні. — Поліна помахала п'яною рукою з боку в бік. — Я не хочу до себе додому. Стасік поїхав в інше місто у справах. А я боюсь бути одна. Ік...

— І що мені з тобою робити?

— Максику. Ік... А давай поїдемо до тебе додому.

— До мене... додому...

Максу дуже б цього хотілось. Але він розумів, що це аморально. Вона стільки випила і не відповідає за свої вчинки. Не контролює себе. Макс знав, що і він, і ще більше вона шкодуватимуть про це наступного дня. Але тестостерон переміг сіру речовину. Він завжди перемагає.

— Слухай, а непогана ідея, — сказав Макс. — Тільки ходімо в готель.

Вона обхопила його за шию обома руками.

— Ти такий лапушка. Я так тобі вдячна. Еее... — Її шлунок почали стискали судоми.

Макс допоміг їй дістатися туалету. Відкрив кабінку.

— Виийди, — крикнула Поліна. — Я сама.

Макс вийшов. Але не настільки далеко, щоб не чути звук, з яким blue water полишала її тіло.

Поліна вийшла за десять хвилин. Трошки тверезіша й не така гарна. Усміхнулась, але усмішка вийшла якась сором'язливо-крива. Проте, здається, гикавка зникла.

— Ну що, поїхали? — спитала вона і грайливо поправила волосся.

Була ще нагода відмовитися. Можна було завезти її додому, або знову в той хостел, або навіть просто залишити тут. Та що завгодно.

— Тут навіть їхати не потрібно, — відповів Макс. — Через дорогу перейти.

Коли Макс із Поліною вийшли з клубу, до нього підбігла дівчина, з якою він цілувався.

— Ти що, серйозно отак мене кинув? — спитала вона.

— Слухай, мала... — запнувся Макс. — У мене... тойво... справи.

— Та бачу, які в тебе справи! — гаркнула вона, а потім звернулася до Поліни: — А тебе, курво, якщо тут ще раз побачу, всі патли повіриваю... Це ж треба, отак з-під носа клієнта вкрати!

Дівчина зникла у нетрях клубу.

— Ти її що, знаєш? — спитала Поліна.

— Перший раз бачу, — відповів Макс.

Макс пожалкував про те, що запропонував готель: одна ніч у ньому коштувала більше, ніж середня місячна зарплата в Києві. Та відступати було нікуди.

Номер був шикарний. Але найбільше вражала панорама міста, в центрі якої прилаштувався Володимирський собор. Макс підійшов до вікна.

— Дивись, як гарно, — сказав він.

Поліна обняла його ззаду. Її рука торкнулася його обличчя, і холодні кінчики пальців пройшлися по щоці. Максезу здалося, що температура його тіла підскочила. Від обличчя по всьому тілу прокотилася хвиля збудження. Макс розвернувся. Поліна дивилася прямо йому в очі, її погляд був важкий, темний. Він позбавляв волі та відключав мозок. Поліна притисла Макса ближче до себе, і його ліва рука знайшла її стегно. Він відчував її рвучкий подих. А думав уже, що назавжди забув це відчуття, коли гаряча, повна жадання жінка лине до тебе, хоче тебе. І не тому, що ти їй заплатив за це чотириста гривень. А просто так. Зі своєї волі. За власним бажанням.

Думки про те, що він робить щось неправильне, випарувалися, як вода на сонці. Його рука вже гладила її спину. Ось уже пальці перебирають волосся. Він поклав руку на потилицю і наблизився

впритул. Заплющив очі.

Але щось змінилось. Її м'які, п'яні губи втекли від нього. Макс намагався їх наздогнати, але Полінина рука впевнено лягла на його груди й відштовхнула.

— Ні, Максе! Ні! — Її голос прорізав збудження, як криголам. — Ми не можемо. Це все неправильно. Я не можу. Пробач.

Макс зупинився, важко дихаючи. Розплющив очі. Реальність навалювалася з силою зустрічного зіткнення на автобані.

Макс відсторонився від неї. Сходив у туалет. Довго вмивався холодною водою. Коли вийшов, Поліна вже спала на ліжку. Макс роззув її та вкрив ковдрою. Сам підсунув крісло до вікна й довго дивився на місто.

Коли прокинувся, Поліни вже не було. Від снання в кріслі розболілася спина. Макс оглянув кімнату. Тепер вона йому не здавалася такою вже романтичною. Глянув на годинник — десята двадцять. Часу до переглядів квартир було ще достатньо, тому Макс неспішно зібрався і спустився на ресепшн. Спочатку думав поснідати деінде, однак згадавши, скільки він заплатив за номер, вирішив поїсти в готелі. На відміну від звичайних готелів, у яких йому траплялося бувати, тут був не шведський стіл з розвареними сосисками, що плавали в окропі, та огидним омлетом, а повноцінне меню, як у ресторані. Поки чекав на своє замовлення, набрав Поліну. Однак її телефон було вимкнено. Натомість подзвонила Дашка і нагадала, що сьогодні був отой “Цирк без тварин” -- хай би він був не ладний.

Поснідавши, Макс викликав таксі та поїхав на перегляди квартир. Одна виявилася гіршою, ніж на фото. Скоріше за все, ті знімки були зроблені дуже давно. Ще до того, як туди вселився циганський табір.

Друга — цілком прийнятна. Двокімнатна, суміжна. З великим балконом, обшитим дерев'яною вагонкою. Була вся необхідна техніка та меблі, схожі на ікеївські. На оглядини прийшла дочка хазяйки на ім'я Галя. Вона була десь одного з Максом віку — весела пампуха з пофарбованим у рожеве волоссям. У квартирі ще жили люди, однак вони переїжджали в Словаччину на ПМЖ. Їхні речі, вже майже зібрані, лежали по коробках у великій кімнаті. Щоб повністю виїхати, їм потрібно було ще кілька днів. Макса це влаштовувало. І щоб не втратити цей варіант, він запропонував лишити завдаток, чим дуже потішив хазяйчину дочку.

— А як ви подивитесь, якщо я раптом вирішу завести якусь тваринку... котика... чи собачку? — спитав Макс у Галі.

Хазяйчина донька хитро всміхнулася.

— Домовимось, — сказала вона й підморгнула.

Макс заводолений, що вдалося владнати квартирне питання,

повернувся до Тамари Іванівни, захопити з собою Лакі, бо Дашка просила взяти його на мітинг.

Макс проїхав через височезні лежачі поліцейські біля червоного корпусу Київського університету. Настрій був не дуже. Він дзвонив до Поліни вже, мабуть сотню разів, однак телефон був вимкнений. Думки його були точно не про «Цирк без тварин», але стосунки з Дашкою саме налагодилися, не хотілось її засмучувати.

Лакі сидів на задньому сидінні та з цікавістю спостерігав за навколишнім світом. На передньому йому їздити було все ще заборонено, після того як під час руху йому захотілося вилизати Максові обличчя, і той мало не вилетів на зустрічку.

Макс спробував знайти місце для паркування. Та де там. Тут і в звичайний день усе заставлено, тим паче під час такого масового заходу. Людей біля пам'ятника Шевченку було дуже багато. Гучно грала музика. Запаркувавши машину аж біля метро «Льва Толстого» в смузї для руху маршрутного транспорту, Макс набрав Дашку.

— Ти де? Як тебе шукати?

— Чекай, погано чути, — відповіла Дашка. В динаміку гупала музика. — А ти де?

— Кинув машину біля метро, зараз їду до парку.

— Що? Повтори? — Даша намагалась перекричати музику.

— Та не репетуй ти. Заходжу в парк з боку метро.

— Ага. Добре. Давай біля ларьків.

— Яких ларьків? — спитав Макс, але Даша вже роз'єдналася.

Макс стояв біля пересувної кав'ярні та дивився в бік пам'ятника, звідки, на його думку, мала з'явитися Даша. Аж тут відчув, що ніжні долоньки затулили йому очі ззаду. Макс поклав свою руку поверх її.

— Так, дай подумати. Хто ж це може бути? — сказав Макс.

— Я так рада, що в тебе вийшло. — Дашка чмокнула його в неголену щоку.

— Мені цікаве те, що цікаве й тобі, — сказав Макс.

Лакі почав підстрибувати мало не на метр — такий радіий був бачити Дашку.

— Дімка, привіт. — Макс потис руку Дмитрові, хлопцю Даші.

— Привіт, — сказав Діма. — Радий вас бачити.

— Слухай, харе перед Дашкою виделуватися, ми вже давно на «ти». Інакше я себе якимось стариганем відчуваю.

— Старигань не старигань, а вдвічі старший, — гигикнула Дашка.

— Тссс. Ну що ти кричиш. Я й так, певно, тут найстарший буду. Навколо такі жовторотики, як оце ти. — Макс штрикнув Дашку пальцем у бік.

Дашка підхопила Максима під руку, а Діму взяла за руку.

— Ходімо, вже починається, — сказала вона.

Чим ближче підходили до пам'ятника Шевченку, тим щільніше стояли люди. В якийсь момент вони вирішили зупинитися, бо вже було не протиснутися. Публіка була оригінальна. Так, переважно молодь, але досить багато й людей середнього віку, зустрічалися навіть пенсіонери. Деякі люди тримали транспаранти, що закликали зупинити знущання з тварин у цирку. Здебільшого — з текстом, написаним від руки. «Хочеш побачити слона? Їдь в Африку». «Вам весело? А їм боляче». «Тварини не обирали таке життя». «Будь-яке життя важливе». Були й такі, на яких розміщувалися фото відвертих тортур над цирковими тваринами.

Маленьке слоненя лежить на землі, прикуте ланцюгами до всіх чотирьох ніг. Ланцюги натягують чоловіки в різні боки. Один б'є тварину палицею по спині.

Ведмежа на короткому ланцюгу прикуте до стіни так, що не може навіть сісти — тільки стояти.

Застрелена прямо на арені цирку левиця.

Ці плакати діяли набагато сильніше, ніж креативні написи. Саме вони змушували замислитися. До цього Макс якось не думав про те, чому взагалі ці дикі звірі коряться людині. Він, звісно, знав, що існують дресирувальники. Але гадав, що це просто люди, які знаються на тваринах і «якось там» навчили їх виконувати команди. Що вони просто мають підхід до тварин, і ті їх слухаються.

Та якщо подумати: що може змусити лева або тигра стрибати через вогонь, а слона чи бегемота балансувати на півкулі? Харизма дресирувальника? Щось смачненьке?

Де там.

Страх.

Страх перед болем.

Ось що.

Свійських тварин на мітингу також було багато. Здебільшого — собаки. Великим не подобалося скупчення людей, і вони тягли хазяїв у парк, на травичку. Малі сиділи на руках і з цікавістю позували фотографам, які зліталися на них, як мухи на мед.

І хоч тема важлива, навіть страшна, люди не були сумні. Вони віталися, цілувалися, обіймалися. Клеїли одне на одного квадратні наліпки «Цирк без тварин». Це радше було схоже на першотравневий парад з Максого дитинства, ніж на акцію протесту.

У ногах Тараса Шевченка стояла група хлопців та дівчат. Їхні ноги були закриті довгим банером, де був зображений лев, якому намалювали на писку клоунський макіяж. Напис на банері свідчив: «Він — Цар звірів, а не блазень».

Хлопець у білій футболці, відокремившись від групи, підійшов до мікрофона. Музика стихла.

— Як нас багато! — закричав хлопець. — Добрий день!

Натовп загудів різноголоссям.

— У мене для вас гарна звістка! — повів він. — Завдяки нашим з вами зусиллям у місті Кропивницькому заборонене назавжди використання тварин у цирках!

Коли захоплення людей розтануло в кронах дерев, хлопець продовжив:

— Дедалі більше міст в Україні та світі запроваджують таку практику. Наша мета, — закричав він, — повна заборона експлуатації диких тварин у цирках по всій країні!

— Уууууу! — заволав натовп.

— Ми за цирк без тварин! Ми за цирк без тварин! — почав скандувати хлопець.

— Ми за цирк без тварин! Ми за цирк без тварин! — вторували йому люди.

Макс не став кричати і зловив на собі суворий погляд Дашки.

— Ми за цирк без тварин! — мляво сказав Макс, а Дашка з гордістю подивилася на нього в цей момент.

На сцену підіймалися різні люди. Відомі і не дуже. Хтось говорив про жорстокість дресирувальників та нелюдські умови, в

яких перебувають тварини у цирках, хтось — про конкретні дії задля вирішення ситуації, хтось закликав розповсюджувати інформацію серед друзів, щоб усе більше людей долучалося до ініціативи.

Зі сцени озвучили, що було б добре, якби перед ходою всі присутні підписали чергову петицію про заборону використання тварин у цирках. Біля волонтерів зібралася велетенська черга, бо це був важливий елемент у боротьбі за права тварин. Макс, Дашка та Діма стояли теж. Хвилин за двадцять Макс поставив свою карлючку на величезному аркуші ватману поміж багатьох сотень інших.

— Ну що, ходімо, — сказала Дашка.

Далі в програмі була хода, яка починалася звідси, від пам'ятника Шевченку, та продовжувалася всім центром: через Володимирську, Хрещатик, Грушевського. Закінчувалася вона біля Верховної Ради. Організатори мали на думці, що депутати побачать велику кількість народу й ухвалять необхідні закони. Проте так думають всі організатори всіх мітингів. Певно, ті депутати аж зовсім не звертають уваги на людей, які чи не щодня щось там вимагають під стінами парламенту.

— Так. Зараз, — сказав Макс. — Тільки відійду, покурю.

— Добре, — сказала Дашка, але на обличчі в неї читалося невдоволення. — Ми тебе чекаємо біля пішохідного переходу на Червоний корпус.

— Угу, — сказав Макс та пішов углиб парку, щоб знайти місцину, де не буде заважати нікому, а радше ніхто не заважатиме йому.

Якби не Дашка, він уже давно б пішов. Ну звиняйте, але не вважав він цю проблему настільки нагальною, щоб аж так нею опікуватися. Люди вигадують собі високі ідеї, коли ніщо не загрожує їхньому існуванню. Коли смерть не стоїть на порозі. Коли, врешті-решт, у них є чим наповнити собі та дітям шлунок. Отоді прокидається гуманізм. До того ж Макс був упевнений, що більшість цих людей, які борються за права циркових тварин, їдять м'ясо. Або носять взуття зі шкіри. У натовпі бачив навіть одну кралю в норковому кошушку. Тоді виходить, що одні тварини заслуговують на захист, а інші ні. Якийсь тваринячий расизм.

Макс із Лакі, який був у захваті бачити таку кількість людей, спустилися вже аж до Терещенківської. І тільки-но чоловік закурив, як хтось його гукнув.

«Трясця. В цьому місті курці почуваються як недолюдки. Невже я знову комусь дорогу перейшов?»

Він повернувся і побачив перед собою жінку. На ній був завеликий джинсовий комбінезон, через плече — ляна сумка, волосся зтягнуте в тугий хвіст. Жінка тримала в руках теку, поверх якої лежав списаний ручкою аркуш.

— Вибачте, — сказала вона. — Ви не підпишете петицію...

— Даруйте, — відповів Макс. — Я вже підписав.

— Це не про цирк без тварин.

— А про що ж?

— Я збираю підписи про підвищення покарання за догхантерство.

— А це ще що таке? — здивувався Макс.

— Догхантери — це... — Жінка зробила довгу паузу, намагаючись вимовити слово, — «люди», які вбивають вуличних собак. Якщо вам цікаво, ось подивіться. — І вона, не чекаючи, чи виявить Макс інтерес, у розгорнутому вигляді всунула йому в руки теку.

Макс заглянув усередину. В теці були видруки з текстом та фотографіями мертвих собак. Макс аж закашлявся.

— Дівчино, — сказав він, — попереджати треба. Це ж не кожен таке витримає.

— А я й не до кожного підходжу, — відповіла вона.

— Ну а чому вирішили підійти саме до мене? — спитав Макс. — Чому вирішили, що я зможу на це дивитись?

— Бо у вас також є собака. — Жінка подивилась на Лакі. — І це місто небезпечно для собак.

Макс не знав, що відповісти.

— Ніхто не хоче знати правду. Ніби не існує цієї проблеми взагалі. А поміж нас ходять... — Цього разу вона не змогла вимовити слово «люди». Обличчя перекошилося. — ...які роблять із беззахисними тваринами ось це.

Жінка перегорнула декілька сторінок у теці. Там були фото мертвого собаки. Навіть не собаки — невеличкого худючого щеняти. Його шерсть була така брудна, аж не розбереш, якого окрасу. Усі лапи собаченяти були вивернуті в різні боки.

— Його хтось убив? — запитав Макс. — Навіщо?

— Ось таке «хобі» вони обрали для себе. Так вони

самостверджуються. Вони не просто вбивають тварину, а отримують насолоду від страждань. Йому переламали кінцівки й викинули в підвал. Смерть настала через три дні — від зараження крові та голоду.

— Курва! — Макс почав гарячково гортати сторінки.

Там було дуже багато фотографій. Страшних фотографій змучених та скалічених тварин. Дивитися на це було справді важко. Макс склав теку й віддав її жінці. Рука в нього трусилась. І хоч діставання сигарети з пачки доходило до автоматизму, зараз вона ніяк не хотіла витрушуватися.

— Вам допомогти? — спитала жінка.

Макс іще раз спробував. Знову невдало. Передав їй пачку. Вона дістала сигарету, встромила собі в рота і підкурила. Потім передала Максові.

— Дякую, — сказав Макс.

— Вибачте, що я вас нагрузила. Це й справді дуже важко.

Макс зтягнувся. В голові вирували думки. Усе змінилося в один момент.

— Давайте ваш папірець. Я підпишу петицію.

— Супер! — Жінка усміхнулась і дістала з сумки ручку.

Макс наскрябав свій підпис на розліняному аркуші.

— Дякую вам! — сказала вона. — Візьміть мою візитку.

Макс поклав картку в кишеню. Коли відійшов, прочитав: «Тетяна Брєлова, зооволонтер».

Макс прокинувся вже вдруде за ранок. Перший раз його розбудив Лакі, якому потрібно було посцяти саме о шостій тридцять. Але добре, що прогулянка тривала не більше ніж десять хвилин. Удруде Макс прокинувся близько десятої.

Минуло вже кілька днів, і Макс разом з Лакі переїхали до нової квартири.

Своє помешкання — це, звичайно, добре. Можна, наприклад, ходити голяка. Чи дивитися серіали не в навушниках, а на повну гучність. А з іншого боку — погано. Бо, живучи в Тамари Іванівни, він щодня міг розраховувати на смачний сніданок. А ще і на обід, і на вечерю. А зараз потрібно було щось готувати самому. Добре, що хоча б у Лакі був його корм. Макс насипав йому повну миску і під веселе хрумкання вийшов з квартири. До «Фори» треба було або їхати, або йти пішки хвилин десять. Але в сусідньому будинку був невеличкий магазинчик, де, в принципі, можна було купити майже все необхідне від їжі до автомобільного мастила.

Макс купив десяток яєць, сосиски, невеличку банку з солоними огірками і, звичайно, сигарети. На виході з магазину зробив собі каву в автоматі — ванільне макіато з подвійним цукром. Усівся на лавку, підкурих і набрав Поліну. Знову те саме. Макс виматюкався і сховав телефон у кишеню. Аж раптом він задзвонив. Макс викинув недопалок на землю і вихопив телефон.

«Вітя???»

— Алло!

— Ти зараз де? — спитав Вітя.

— І тобі привіт, — відповів Макс. — Ти де дівся?

— Все потім. Приїжджай зараз до мене додому.

Зазвичай голос Віті був або п'яний, або борзий. Зараз же він звучав схвильовано.

— Знаєш, у мене інші плани на сьогодні, — сказав Макс. — А що таке?

— Я все тобі розповім при зустрічі.

— Якщо чесно, я очікував від тебе іншого. Подяки, наприклад.

Поки ти хтозна-де був, я впіймав убивцю твоїх рідних.

— У цьому й проблема... — сказав Вітя.

— Ти про що?

Вітя мовчав.

— Що ти маєш на увазі? — перепитав Макс.

— Приїжджай. Чекаю.

І Віктор скинув дзвінок.

Гарантії, що Вітя розкаже йому щось цікаве, у Макса не було. Цілком імовірно, що той якимось чином згадав про гроші, які Макс узяв за свої послуги, і буде намагатися їх повернути. А це все могло обернутися певними проблемами, зокрема зі здоров'ям. Однак не з'їздити він не міг.

Макс повернувся додому й нашвидкуруч зготував сніданок. Поки їв, прокручував у голові справу. Якщо на неї подивитися з іншого боку, то все обвинувачення Євгена Миколайовича спиралося на зізнання. Є ще папери, які Макс знайшов у сейфі в погребі. Але вони, по факту, доводять, що вчитель слідкував за Мариною та Сашком Овсієнками, — там не було нічого про те, що саме він їх убив.

Макс скинув брудний посуд до раковини. Потім залишив Лакі суворі настанови про те, як йому варто поводитися, поки хазяїна не буде вдома: не гризти меблів, не гавкати голосно, не вити і, головне, не обсцикати ліжко в спальні. Однак сподіватися на його сумлінність не випадало, тому Макс залишив Тамарі Іванівні запасні ключі на випадок, якщо десь затримається. Не дуже йому хотілося знову через того цуцика шукати нове житло.

Макс сів у машину та завів двигун. Теленькнула есемеска. Це було системне повідомлення від оператора: Поліна ввімкнула свій телефон. Макс заглушив авто та натиснув на її номер.

І справді! Пішли гудки. Добрий знак. Однак на дзвінок вона не відповіла. Макс ударив рукою з телефоном по керму. Відчинив двері й закури. Потім набрав її знову. Гудки. Один... Два... Три... Чотири... П'ять... Шість...

Сьомий не встиг пролунати — Поліна відповіла.

— Алло! Алло! — Макс від несподіванки закричав, бо вже й не очікував, що вона озветься. Після тієї дивної зустрічі в клубі та ще більш дивної поведінки в готелі Поліна просто зникла. Спочатку

Макс вирішив, що образилась, хоча, якщо чесно, думав, що підстав для цього в неї було небагато. Але хто ж їх зрозуміє, тих жінок. Його Іра могла образитись і перестати з ним розмовляти навіть не через те, що він зробив щось неправильне, а через те, що вона подумала, ніби він збирається таке зробити.

На тому боці було чутно лише уривчасте дихання та схлипи.

— З тобою все в порядку? — спитав Макс. — Просто скажи мені це.

Знову тиша.

— Ну чого мовчиш? — спитав Макс. — Що трапилось? Що я зробив не так?

Тепер Макс почув схлипування.

— Поліно? Поліно?! Що трапилось? Скажи мені! Я допоможу.

Схлипи припинились. Вдих.

— Не... дзвони мені... більше... ніколи... — промовила Поліна.

— Що ти таке кажеш? Чому ти так говориш? Давай ми просто зустрінемося? Поговоримо. Я...

— Вам не можна розмовляти! — Макс почув жіночий голос у слухавці. — Ану покладіть бігом!

— Поліно! — крикнув Макс, але у відповідь — якесь шарудіння. Потім дзвінок обірвався.

Макс під'їжджав до вулиці Братиславської. Не потрібно бути генієм, щоб здогадатися, що Поліна в лікарні. Це пояснювало і її зникнення, і те, що вона не відповідала на дзвінки. А також те, як важко їй було сказати ті слова: «Не дзвони мені більше ніколи». І фізично, і морально.

Саме для таких випадків Макс приберігав пропозицію Крота про допомогу. Місцеперебування Поліни, конкретну лікарню, йому допомогли віднайти в поліції. Макс, звичайно, не повідомив, що має особистий інтерес до цих даних. Так, інформації було небагато, адже Макс навіть не знав її прізвища. «Поліна, білявка, скоріш за все, домашнє насильство». Але добре, що був номер мобільного. За допомогою тих цифр зараз можна дізнатися про людину майже все. Саме тому Макс тепер знав прізвище: Поліна Коробчук. І зараз вона перебувала в лікарні швидкої допомоги на Братиславській, 3, у відділенні травматології. Крім також повідомив домашню адресу Поліни: вулиця Милославська, 35, квартира 105.

У травматології його зустріла медсестра, яка грудьми стала на заваді проникненню чужинця на територію відділення.

— Ви куди? — спитала вона, поклавши руки на задню частину спини.

— Мені треба побачити Поліну Коробчук.

— Зараз не приймальні години, — сказала вона. — І взагалі, ми пропускаємо тільки родичів. Ви їй хто?

— Я їй працівник поліції, — сказав Макс та показав посвідчення приватного детектива.

Це працювало в дев'яноста дев'яти випадках зі ста. Варто показати будь-яке посвідчення з печаткою, навіть читацький квиток — і людина одразу змінює гнів на милість, навіть не завдаючи собі клопоту придивитися.

— Але ж зараз не приймальні години... — повторила медсестра.

— Я маю подзвонити полковнику Радіщеву і сказати, що мене до постраждалої не пустила санітарка? — Таким самим магічним було звання полковника. Бо сказав би Макс, що Радіщев просто капітан, і

це не мало б аж такої ваги.

— Я не санітарка, я медсестра, — сказала вона, відкриваючи прохід.

— Яка палата? — Макс увійшов у відділення.

— П'ята. Але стривайте.

Макс обернувся. Медсестра тикнула на вішалку з халатами в кутку.

— Одягніть бахіли й халат. Правила одні для всіх відвідувачів.

Макс одягнув.

У палаті номер п'ять лежали чотири жінки. Як уже потім Макс дізнався, одна — автомобільна катастрофа, три — жертви домашнього насильства. Поліну він пізнав лише за білявим волоссям з погано відмитою кров'ю. Її обличчя роздулося, як після укусів бджолиного рою. Дівчина була вкрита ковдрою, та права рука була загіпсована і лежала зверху. З гіпсу стирчали посинілі пальці з поламаними нігтями. Замість очей — набряки, які заховали навіть вії. Брова над правим оком розсічена.

Побачивши Макса, Поліна застогнала. Макс повільно підійшов до її ліжка, не в силі на неї дивитися. Всередині кипіла нелюдська злоба.

На того покидька, який зробив це з нею. Він не гідний не те що зватися чоловіком. Він узагалі не людина.

На неї, що не послухалась і що оцей вічний «другий шанс», який жінки дають чоловікам, уже в мільйонний раз приводить їх у відділення травматології.

А ще він був злий на себе. Це банальна фраза, але він знав, що так і буде. Знав і нічого не зробив. Але що він міг зробити? Силоміць її примусити? Вони ж знайомі день без тижня.

— Макс... — прошепотіла Поліна. Їй було важко говорити. З очей потекли сльози невідомо від якого болю.

— Тихо, Поліночко, не плач. — Макс підійшов до ліжка і торкнувся її посинілих пальців.

— Я... я... — Вона спробувала посунутися, щоб він міг сісти. — Аааа. — Поліна схлипувала від болю.

— Це ти її так, скотина? — спитала жінка з ліжка навпроти. — Диви, каліка, а туди ж.

Макс подивився на неї. Їй дісталось менше, ніж Поліні. Чи,

може, вона просто довше тут лежала. Жінка підвелася з ліжка і тримала в руках милицю на зразок бейсбольної бити.

— Не... він, — сказала Поліна.

— А, ну добре. Звиняй, — мовила жінка й безсило опустила милицю на підлогу. — Ти, цеє, сам говори, а їй не можна, щелепа зламана.

Макс кивнув та повернувся до Поліни. Вона спробувала всміхнутись, але не вийшло.

— Ну як так... Поліно. — Тепер сльози покотилися з очей у Макса. — Не хвилюйся. Тепер усе буде добре. Він тебе більше ніколи не скривдить.

Макс пильно подивився на неї, наче намагався побачити в ній ту саму прекрасну жінку, з якою гуляв у парку Шевченка.

Потім розвернувся й пішов.

— Не... треба... — сказала Поліна.

Макс почув, але вона не могла його зупинити. Його б зараз зупинила лише куля. І то навряд.

Уже в машині Макс дістав телефон.

— Алло, Тамаро Іванівно.

— Так, дороженький, — відповіла жінка. — Як ти там? Влаштувався добре?

— Так, усе добре. Ви не могли б мене виручити?

— Що трапилось?

— Поки що нічого. Я зараз їду у справах, і є велика ймовірність, що можу не повернутися до себе в квартиру. Можна вас попросити взяти Лакі до себе?

— Та які питання. Звичайно! Бо я вже сама тобі думала дзвонити, бо скучила за моїм Лакусиком, — сказала вона. — А що за справа? Щось нове?

— Та ні, особисте.

— Аааа... Особисте. І як звати це особисте? — засміялася Тамара Іванівна.

— Я потім усе розповім, — сухо сказав Макс. — Дякую!

— Добре. Добре. Дивись мені там.

Макс скинув дзвінок.

Цього нелюда могло не бути вдома. Нічого. Макс готовий був його чекати так довго, як потрібно. Або ж отой міг виявитись у квартирі не один. Чи в нього є зброя. Будь-що...

Але всі ці ймовірності не обходили Макса. Він усе одно поїхав би, навіть якби знав на сто відсотків, що сам там сконає. Бувають ситуації, коли інстинкт самозбереження повністю відключається. Науковці пояснюють це тим, що під час надмірних негативних емоцій мозок здатний виробляти речовину, яка своєю дією схожа на опіюїди. Хімія цього процесу спрямована на умиротворення емоції. Однак на деяких людей ця речовина діє по-іншому: емоції, навпаки, загострюються поза допустимі межі. Людина не відчуває болю, не знає жалю. Мозок працює лише на задоволення найсильнішої емоції. У давній Скандинавії людей, які вводили себе в такий стан перед боєм, називали берсерками. І зараз Макс був отим берсерком.

Навігатор показував двадцять хвилин до Милославської, 35. Три

проігноровані червоні світла зекономили Максові шість.

Він не став чекати на ліфт і вибіг на сьомий поверх, навіть не захекавшись.

Квартира номер 105.

Металеві цифри на обшарпаних металевих дверях. Цифра 5 висить трохи нерівно.

Ці двері щодня відмикала Поліна. Верхній замок, потім нижній. Може, навпаки. Те, що за цими дверима, вона вважала своїм домом. Того, хто за тими дверима, колись любила.

Макс натиснув на дзвінок.

Відлуння. Потім тиша.

Приклав вухо до дверей.

Нічого.

Натиснув ще раз. Тримав уже довше.

Знову нічого.

«Немає вдома».

Макс, одначе, все одно натиснув ще раз.

— Іду, іду. — Макс почув чоловічий голос, щойно затих звук.

Шаркання по підлозі наблизилося.

— Хто там? — спитав чоловік за дверима.

— Здрастуйте. — Макс щосили намагався, щоб його голос звучав якомога спокійніше. — Мені потрібен Святослав Коробчук. Це ви?

Мовчання.

— У мене тут посилка для Святослава Коробчука. Віддати особисто в руки, — сказав Макс.

— Що за посилка? — спитав чоловік.

— Не знаю, я просто кур'єр, — відповів Макс. — Ви Святослав Коробчук?

— Так, — сказав чоловік. — Зараз.

Клац — перший замок.

Клац-клац — другий.

Двері відчинились, і Макс побачив того, кого в цю секунду ненавидів більше, ніж будь-кого, хто в житті чинив йому зло.

Святослав тримав у руках пляшку пива. Був середнього зросту. Велика голова з зализинами. Пивне черево облягала заплямована синя футболка. Далі — білі сімейні труси в червону смужку. На ногах — дешеві ганчір'яні капці. На лівому працюючій китайці вишили

«Лутшому», на правому — «Мужу».

— Що там за посилка? — спитав Святослав.

Посилкою виявився прямий удар ногою в живіт, який за силою можна було порівняти з тараном. Святослава відкинуло у квартиру. Він втримався на ногах лише тому, що влетів спиною в стіну. Там висіло велике дзеркало без рами. У це дзеркало щодня дивилася Поліна, коли йшла з дому і коли поверталася. Зараз воно сипонуло на спину Святославу.

— Сука! — закричав Святослав.

Найяскравішою емоцією, що читалась у нього на обличчі після болю, був подив.

Мить. Частка секунди. Макс заскочив у квартиру.

— Мужик! — закричав Святослав, виставивши руки перед собою в жалюгідній подобі боксерської стійки. — Що тобі треба?

І, не очікуючи відповіді, кинувся на Макса. Завдав колгоспного удару навідліг. Сила була велика, проте Макс відскочив. Тулуб Святослава за інерцією послідував за його ж ударом.

Макс завдав забороненого в спорті удару ребром долоні. Ніс вибухнув бризками крові. Чоловік завив, як різана свиня, і, розуміючи нерівність сил, позадкував у велику кімнату.

— Хто ти в біса такий? — захлюпав Святослав, тримаючись однією рукою за ніс, а другу виставивши вперед. — Чуєш, мужик, не треба.

З очей Святослава текли сльози. Вони змішувалися з кров'ю, що юшила з носа.

«Який же він нікчема, — думав Макс, насуваючись на нього. — Що вона в ньому знайшла? За що тут було триматися? Сліпому ж видно, що це не людина, а хробак».

— Допоможіть! — заверещав Святослав. — Рятуйте!

Макс ногою вдарив його в печінку. Той устиг прикритися рукою. Рука хруснула. Макс відразу послав другий удар, уже вище — в голову.

Святослав крякнув і завалився додолу. Макс підійшов і легенько копнув його ногою. Той не ворухнувся. Макс витер з обличчя піт, зробив крок назад і щосили вдарив Святослава в живіт. Десь у глибині свідомості він розумів, що бити того, хто не захищається, неправильно. Це щось таке, що не відповідає поняттям честі.

Макс сів на диван. Навпроти, над телевізором, висіла полиця. На ній стояло декілька книжок та весільна фотографія, на якій були зображені Поліна і Святослав. Щасливі, веселі, закохані. Чи він уже тоді був таким? Чи вже тоді всередині його жив той звір?

Макс подивився на роз'юшене обличчя чоловіка, що лежав на підлозі. Відразу ж перед очима сплигло обличчя Поліни. Розсічення, гематоми, щілинки замість очей. Мозок почав малювати достеменні картинки того, як ця істота знущалася з неї. Він же не просто її вдарив, він же бив, доки не втомився. Не зважав ні на крики, ні на страждання. Яка різниця, хто він, що відчував. Собаку, яка захворіла на сказ, не намагаються зрозуміти, вилікувати — її вбивають.

Уставши, Макс підійшов до тіла, яке лежало на підлозі. Заніс ногу над головою. Людський череп здається досить міцним. Але невеличке зусилля — і він лусне, як гарбуз.

— Стояти! — закричав чоловік ззаду. — Спокійно! Відійди від нього.

Обернувся.

Наставивши на нього зброю, стояло двоє копів.

Макс сидів у поліцейській машині, поклавши на лоба руку. Точнісінько «Мислитель» Родена. Половину з того, що казав Кріт, він не чув. Голова гула, тіло смерділо, думки хаотично ганяли мозком, не зупиняючись ні на секунду. Було б легше, якби він залишився в камері. Обмеження свободи дарує обмеження дій. А зараз? Зараз він вільний? Макс міг робити що завгодно, крім головного.

— Ти хоч усвідомлюєш, що підставляєш мене? Вже вкотре! — крикнув Кріт.

— Я тебе про щось просив? — спитав Макс.

— Я мав тебе залишити у відділку, скотина ти невдячна? Добре, що в мене нормальні стосунки з Ракицьким, начальником поліції Дніпровського району? А скільки мені нервів коштувало вмовити твою Поліну, щоб забрала заяву!

«На мене написала заяву, а на отого нелюда — ні?! От правда, не розумію я жінок», — подумав Макс та посміхнувся.

— Нє, він ще й либиться, — обурився Кріт.

— Як вона? — спитав Макс.

— А ось це, друже, хай тебе вже не обходить. Туди дорога тобі закрыта.

— Чому?

— Вона погодилася забрати заяву з однією умовою... — Кріт почав вистукувати пальцями по керму, дивлячись уперед.

— Кажи вже, — озвався Макс.

— Ну а що казати. Не хоче вона тебе бачити. Зрозумів? Не потрібна їй твоя допомога. Не потрібен ти. — Кріт повернувся до Макса. — Друже, це її життя. Вона його обрала. Їй за нього нести відповідальність.

Несправедливість. Знову клята несправедливість. А чи буває взагалі щось по справедливості? Все ж ніби просто. Не просять — не лізь. Такий закон. Людина має право робити помилки. Тільки так вона може розвинутися. Тільки через біль і страждання. Що це за світ такий? Чому люди такі сліпі?

— Ти розумієш, що це знову повториться? А наступний раз може бути останнім. Ти ж бачив, що він з нею зробив, — сказав Макс. — Як із цим жити?

— Альтернатива яка? Припустімо, ти його вбив. Що тоді? Чуєш?! — Кріт знову закричав. — Ти — сядеш, вона — вдова чоловіка, якого вбив коханець.

— Ну принаймні буде жива, — сказав Макс. — І ми не коханці.

— Це вже неважливо. Не можна врятувати того, хто не хоче бути врятований. Слухай, друже, забий.

Макс узяв запальничку. Натиснув на кнопочку. Запалав вогник. Відпустив. Знову натиснув. Вогник.

— Давай ще мені машину спали, — сказав Кріт. — Коротше, я тебе попередив: якщо наблизитися до неї або до її чоловіка, тебе віддадуть під суд. Ти мене зрозумів?

Макс подивився у вікно.

— Досить мені моралі читати. Вези додому.

Голова тріщала. З одного боку, це було погано, а з іншого — біль виганяв думки. Макс хотілось одного: зайти у квартиру й завалитися спати. Лакі не було — значить, Тамара Іванівна його все-таки забрала до себе.

На автоматі Макс заліз під душ. Гарячої води не було. Але Макс не відразу це зрозумів, бо тіло пашіло від побоїв. Добряче його натовкли. Ну, на місці тих копів він би також не панькався, коли б побачив такого, як сам, на місці злочину. Врешті-решт, вони вберегли його від убивства. І виконали свою роботу. Коротше, Макс зла на них не тримав.

Вода трохи заспокоїла біль у тілі. Натомість прийшли думки. Хоч як Макс намагався їх прогнати — не вдавалося.

— Сукааа! — закричав Макс і вдарив рукою воду.

Він і сам не розумів, кого стосувалося це слово. Виліз із ванни і, не витираючись, голий, пішов у спальню. Гепнувся на ліжко й вирубився.

Крізь сон Макс чув, що дзвонить телефон, але навіть загроза ядерної війни не змусила б його підвестися і взяти слухавку.

Прокинувся Макс по обіді. Голова не перестала. Він довго рився в рюкзак, аж доки не знайшов там таку бажану таблетку спазмалгону. Проковтнув її, запивши лише слиною. Макс відчував, як пігулка шкрябає нутроці, і це відчуття вже саме по собі справило лікувальний ефект.

Макс розумів, що вчинив так, як вважав за потрібне. Так він бачить цей світ. Із жінкою можна робити будь-що: можна їй вішати локшину на вуха, можна ігнорувати, можна зраджувати. Але не можна їй і пальцем чіпати. І Макс знав, що вчинив би так знову. Він це робив для неї. Так її захищав. Як умів. Напевно, це для нього вияв справедливості. А коли людина чинить по справедливості, то очікує за це вдячності.

«Не хоче вона тебе бачити, — лунали в голові слова Крота. — Не потрібен ти».

— Ну й пішла ти! — закричав Макс. — Пішла ти! Чуєш! Хочеш здохнути — вперед, я не заважатиму!

Йому потрібно було на щось перемкнутися, бо крик криком, але думки з макітри не виженеш таким чином. Знову забриньчав телефон. Дзвонив Вітя.

— Ти зараз де? — спитав Макс.

— А ти, бляха, де подівся? — закричав той.

— Ша, не репетуй. Де ти, питаю?

— Я вдома.

— Їду до тебе, — сказав Макс.

Охоронець пропустив без зайвих питань. Макс запаркувався прямо навпроти входу в будинок Віті. Той відчинив двері, ще тільки Макс заніс руку в напрямку дзвоника.

Вітя схуд кілограмів на десять. А чорні кола під очима та полопані капіляри в очах видавали внутрішній стан. Обличчя змарніле. Неголеність по днях було вже неможливо вирахувати.

— Заходь, — сказав Вітя.

Порівняно з останнім разом, коли Макс був тут, у домі панував безлад. Таке враження, наче побили все, що можна розбити чи розтрити.

— Вдерся хтось? — запитав Макс, роззираючись.

Вітя похитав головою та пішов у свій кабінет. Макс попрямував за ним. Підлога кабінету була вкрита книжками та різними паперами.

Вітя зсунув сміття з дивана. Сів і налив алкоголь з пляшки в чайний кухоль. «Певно, всі стакани вже перебив», — подумав Макс.

Макс розчистив і собі місце на дивані навпроти.

— Будеш? — Вітя кивнув на пляшку.

Хоч Макс і хотів випити, однак відмовився.

— Ти де був? — спитав Макс.

— Не твоє собаче діло, — сказав Вітя, стиснувши щелепи.

— Добре, — відповів Макс. — Спешимо на те, що в тебе зараз не найкращий період у житті. Ти на хріна мене викликав?

— Не кіпішуй. Я намагався у всьому розібратися. Мені потрібно було побути самому...

— Ну і як? Розібрався?

— Та де там.

— Ну а мене навіщо звав? Явно не тому, що дуже скучив.

Вітя заляв собі в горлянку вміст кухля.

— Хотів сказати, що ти хріновий детектив, — заявив він, занюхуючи рукавом.

— Тю, а я грішним ділом подумав, що ти мені щось новеньке розкажеш.

— Смішно тобі! — гаркнув Вітя.
— Та не дуже.
— Ти взяв не того.
— Тобто? — перепитав Макс.
— Ну, вчитель, якого ви закрили. Він не вбивав.
— Ти помиляєшся, — сказав Макс. — Це він убивця. Інакше чому б брав на себе провину?

— А цього я не знаю, — сказав Вітя. — Але вбивав не він. Ти його мусиш звідти дістати.

Вітя заплакав. Максowi було ніяково бачити його таким. Вітя, який ридає, — це щось таке, як м'яке залізо. Макс навіть зловив себе на тому, що жаліє його.

«Якась маячня, — подумав Макс. Дістав сигарету й підкурив, не питаючи дозволу в господаря. — Що значить узяли не того? Вчитель у всьому зізнався. Усі ці папери... Хтозна, може, у Віті від горя дах поїхав».

— Що ти знаєш? — спитав у нього Макс.

Вітя схлипнув і знову наповнив кружку алкоголем.

— Іди відкрий ноутбук. Там усе є.

— Ну, твій же ноут, покажи... — почав був Макс.

— Я не можу на це дивитися! — завив Вітя.

Макс підвівся й підійшов до робочого столу Віті. На ньому, як і на підлозі, були розкидані папери. Усі в якійсь липкій рідині. З-поміж паперів стирчали рештки запліснявілої піци. На цьому всьому зверху лежав ноутбук «Apple». Макс відкрив його. За мить екран спалахнув, і на ньому зобразилося те, що змусило Макса скривитися.

Це був лист із двома вкладеними фотографіями. На обидвох — зображення облич.

На першій — Марина. І хоч її очі були розплющені, зрозуміло, що вона мертва. Макс уже бачив фото Марини, які зробив криміналіст. Але там кров на обличчі вже засохла. А на оцьому знімку кров була свіжа, блискуча — його міг зробити тільки той, хто і скоїв цей злочин.

На другій фотографії був Вітін син Сашко. Ще живий. У нього були перелякані заплакані очі. На шию вже була надіта мотузка.

«Останні миті життя пацана».

Макс сів на стілець і збільшив зображення очей хлопчика. Після

справи Рити Сенченко він тепер увесь час звертав увагу на очі на фотографіях. Зіниці, окрім того що реагували на світло, як у тій справі, ще й могли слугувати дзеркалом. І за низки обставин можна навіть розгледіти того, хто робить фотографію. Та не цього разу. У цих очах були тільки морок, жах і світло від спалаху.

Збільшення показало інше. Мотузка виявилася зовсім не мотузкою, а шкіряним джгутом з отворами, як на ремені. Однак для ременя він був затонкий. Хіба що жіночий. А з фотографії, яку надав йому Іван Рокитюк, Макс знав: мотузка чи джгут — ота річ була вельми довга. Метра півтора або й більше.

— Я перешлю це собі? — спитав Макс.

Вітя махнув рукою.

— Якщо думаєш про щось дізнатися з тих фотографій, то можеш навіть не намагатися. Там спеці працювали, до яких тобі далеко. Усі вихідні дані з фотографій стерті. Лист надсилався з якогось зашифрованого сервера, так що кінців не знайдеш. Та й на самих знімках немає за що зачепитися.

Одначе Макс переслав собі листа. Спеці спецами, а кожен може щось пропустити.

Окрім фото, в листі містилося послання.

«Вчитель тут ні до чого. Це наша з тобою справа»

Десь усередині Макс відчув задоволення. Якщо це справді так і Євген Миколайович не вбивця, то події починають розвиватись як у хорошому детективному романі. Бо за законами жанру обов'язково перший обвинувачений має виявитися невинуватим. Інакше це не книжка, а лайно. Якщо перший підозрюваний виявляється вбивцею, то це певний шлях до розчарування читача. У житті, звісно, не так. У житті немає несподіваних сюжетних поворотів, і той, хто найбільш імовірно міг скоїти злочин, хто мав мотив, і виявляється злочинцем.

— Ти повідомив про це поліцію? — спитав Макс.

Вітя кивнув.

— А вони що?

— Вчителя не випустять.

— Чому?

— Кажуть, у нього може бути спільник. І це — такий собі запасний варіант на випадок, якщо його загребуть.

— Не бачу логіки, — сказав Макс і почухав потилицю. — На хріна

йому тоді визнавати провину?

— А я звідки знаю? — відповів Вітя.

Макс почав ходити по кабінету, намагаючись не наступати на розсипані по підлозі книжки.

— Це наша з тобою справа... — проговорив Макс уголос. — Це... наша з тобою... справа.

Фраза доводила непричетність учителя до вбивств. Адже Євген Миколайович мав претензії до Марини й до Сашка, а зараз, після листа, ставало зрозумілим, що основною жертвою був якраз Вітя.

— Про що ти змовчав? Хто це може бути? Колишній партнер? Хтось, кого ти взув на гроші? Ревнивий чоловік? — Макс зупинився за диваном, на якому сидів Вітя.

— Ти знаєш, я не святий. Але... нікому нічого такого не зробив, за що можна було б отаке...

— Я не зможу тобі допомогти, якщо ти продовжиш тримати мене за дурня, — сказав Макс.

Вітя сидів, обхопивши голову руками, та схлипував.

— Я... — почав він.

У ту мить Макс подумав, що він зараз щось скаже, зізнається в якомусь своєму вчинку, який врешті-решт і призвів до такого.

— Я... не знаю... що тобі сказати. — Вітя витер вологі очі рукою. — Ти думаєш, я не шукав? Не намагався зрозуміти? Все марно! Мене хтось карає, чи щось... але... але чому він просто не вбив мене?

Вітя знову заплакав. Був огидний, як здохлятина. Макс розумів, що чоловікові складно, але до нього не було жалю.

Вітя долив залишки алкоголю з пляшки собі в кухоль.

— Коротше, — сказав Макс. — Я пішов.

— Максе. Не йди. Чуєш. Поживи у мене.

— Ти не настільки мені подобаєшся, щоб ми почали жити разом.

— Мені страшно, — сказав Вітя. — Він прийде по мене.

— Хотів би він дістати тебе — повір, давно б це зробив, — сказав Макс. — Так що ти в безпеці.

Макс пішов до виходу з кабінету. Звернув увагу на кістки, які валялись на підлозі поміж битого скла та паперу. Носаком перевернув череп.

«Кому ж ти належав? — подумав Макс. — Хтось невеликий. Куниця? Лисиця?»

Детектив вийшов з будинку. Сів у машину, закурив і набрав Рокитюка.

— І коли ти мені збирався про це розповісти?

— Я на тебе не працюю, — огризнувся слідчий. — І звітувати перед тобою не підписувався.

— Бач як заговорив.

— Максе, повір, тут не до тебе було, — вже спокійніше відповів Іван. — Ми намагаємося все докупити звести. А ти звідки дізнався? Від Віті?

— Так, саме зараз від нього.

— Але ж складна людина, — сказав Іван. — Я впевнений, він щось приховує. Ми по ньому пройшлися серйозно. Жодних корупційних схем, зв'язків з організованою злочинністю. Цілком законослухняний бізнесмен, хоч як це парадоксально звучить. Може бути щось із минулого. Але в нас туди зараз доступу немає.

— А вчитель що? На своєму стоїть?

— Там ще цікавіше. Його зараз допитати немає можливості.

— Тобто? Він що, втік від вас? — здивувався Макс.

— Зараз у лікарні. У нього, виявляється, був рак. Зробили операцію, вирізали пів шлунка.

— Це багато пояснює, — промовив Макс.

— Ти про що?

— Ну, про його хворобливий вигляд. І про те, що в тюрмі він точно не сидітиме.

— Це правда.

— Ви фотки пробили?

— Так, там також глухо. Без екзифів, а сервер, з якого відправлене повідомлення, в Аргентині. Поштову скриньку створено в день відправлення листа, — розповів Іван.

— Ясно. Бувай.

— Чека...

Макс скинув дзвінок. Викинув недопалок на вулицю і з виском коліс стартонув від будинку Віті. Дочекавшись, доки охоронець відкриє шлагбаум, погнав по вечірній трасі в напрямку Києва.

Інформація про хворобу вчителя говорила лише про одне: втрачати тому дійсно немає чого. Це аж ніяк не доводило непричетності. Навпаки, Макс був упевнений, що старий брав

безпосередню участь. Усе ж таки слідкував за ними. А от чи власноруч він їх убивав, Макс сумнівався. І не тільки через той анонімний лист, що прислали Віті...

Раптом на дорогу вибіг здоровенний пес. Макс ударив по гальмах. Машину повело, однак Макс спромігся втримати автомобіль і не вилетіти на зустрічну. З'їхавши на узбіччя, подивився назад. Трохи позаду побачив освітленого ліхтарем собаку. На шиї пса був нашійник, до якого пристебнутий довгий брудний повідець. Макс висунувся з вікна машини.

— Ти довбаний мудодзвон! — крикнув собаці.

Пес понюхав повітря перед собою, розвернувся та чкурнув у хащі.

«А десь бігає роззява хазяїн, який не втримав цього бугая на повідці. Хоча такого втримаєш».

Макс мало не зомлів. Він поліз у кишеню і дістав мобільник. Відкрив повідомлення, яке відправив з Вітіного ноутбука собі. Збільшив фото Сашка, намагаючись не дивитися в його перелякані очі.

— Ах ти ж сука! — крикнув він.

Сумнівів не було. На шиї в малого був собачий повідець.

Макс розвернувся через подвійну й поїхав до Віті.

Дзвонити у двері довелося довше.

— А! Повернувся, значить, — сказав Вітя. — Ссоромно стало. Що тобі треба?

— Є одна версія, — сказав Макс. — Хочу перевірити. Можна зайти?

Вітя кивнув, аж хрящі хруснули, — певно, важко йому було тримати голову на плечах. І впав на диван.

— Налий мені... ще чогось, — сказав він.

— Слухай. Давай спочатку поговоримо, — сказав Макс, який стояв у дверях кабінету. — Бо ти як ще чогось вип'єш, то геть вирубишся.

Вітя подивився на нього осоловленими очима, але промовчав. Макс підняв звирячий череп і покрутив у руці.

— Ну що ти нам повідаєш, бідний Йорику? — театральнo вимовив він.

Макс сів навпроти Віті, а череп поклав на стіл перед собою. Дістав телефон з кишені та відкрив листа, пересланого з ноутбука. Збільшив фотографію Сашка. Повернуv до Віті.

— Знаєш, що в нього на шиї? — спитав Макс.

Вітя відвернувся.

— Ні, ти дивись, — продовжив Макс. — Не хочеш? То я тобі скажу. Це довбаний повідець. Собачий повідець. А пам'ятаєш, як я вперше до тебе прийшов сюди і показував дві рани на шиї твоєї дружини, які з'явилися внаслідок укусу великої тварини, найімовірніше — собаки. Чи не здається тобі, що забагато собак у цій історії?

Макс пильно дивився на Вітю, намагаючись зловити бодай якісь зміни у виразі обличчя. Той марно спробував закинути ногу на ногу.

— Можеш мені сказати, чий це череп? — спитав Макс.

— Максе, якого хера? — Вітя спробував дотягтися до черепа, однак Макс його випередив і посуv череп до себе.

— Скажи мені одне. Це ж не мисливський трофей. Це звичайний собака, так?

Вітя хмикнув.

— Ну так... псина, — сказав він. — Але це не має ніякого значення. Я був дуже обережний.

— Обережний у чому? — спитав Макс.

— У тебе є хобі?

Макс промовчав.

— А в мене є. Хтось збирає марки, а я вбиваю собак.

Макс не був здивований цією відповіддю.

— Чому? — запитав він.

— Чому, чому? — перепитав Вітя. — Бо собаки — це зло. Це щось не з нашого світу. Вони породження пекла. Туди їм і дорога.

Очі у Віті нездорово блищали. Макс і раніше знав, що він не зовсім нормальний. Але зараз упевнився: там точно психіатрія. Для повноти картини не вистачало, щоб Віктор зареготав моторошним сміхом.

— Яка причина? Як це почалося?

Вітя якийсь час просто мовчав. Щелепа у нього трусилася, як під час гарячки, а зуби голосно клацали один об одного.

Макс підвівся. Йому було огидно дивитися на цей шматок лайна. Тепер Максу було достеменно зрозуміло, як він занапастив життя своєї сім'ї.

— Ти мені огидний. Чуєш? Або ти зараз мені все розкажуєш, або котися під три чорти! Я вийду з цих дверей і більше ніколи не повернуся. А ти лишишся зі своїми проблемами сам.

І по правді, Макс сподівався, що він нічого не скаже, адже тоді з'являлася можливість забути і про цього хворого виродка і про ці жахливі смерті.

Однак Вітя заговорив:

— Я був малий. Не пам'ятаю вже точно, скільки мені було років. Сім-вісім. Десь так. Мама відпустила нас із молодшою сестричкою погуляти у двір. От кажуть, що старші діти не люблять менших. Ревнують. Ображають. Це не про нас із Настею. Я любив її. Розумієш ти! Любив! Будь-кого, хто косо на неї подивився б, я готовий був просто стерти з лиця землі... Була субота. Вихідний. Ми з Настею сходили в гастроном, купили морозива. Я взяв собі два пломбіри, а Настя любила ескімо. Було сонячно, і морозиво швидко тануло. Настя ще замурзалася шоколадом, і ми вмивалися біля колонки...

Потім вона попросилася погратись у пісочниці. Я був уже дорослий, і будувати пасочки мені було нецікаво. Залишив її в пісочниці з іншими карапузами, а сам сів на бордюр у затінку під будинком і взявся доїдати своє морозиво. В руках у мене був справжній тенісний м'яч. Час від часу я кидав його об стіну, потім ловив рукою. Але наглядав за нею. Яка вона була красива! Ти собі не уявляєш, якою вона могла б стати...

Вітя потер очі рукою. Потім продовжив.

— Двір жив своїм життям. Все як завжди. Дорослі займалися своїми дорослими справами. Малі гралися на дитмайданчику. Дівчата — в «резинки». Хлопці ще зрання пішли на стадіон грати у футбол. Гукали й мене, але я не хотів так рано вставати. Під великим горіхом удалині двору відпочивала Жучка, наша спільна дворова собака. Вона була стара та глуха, але ми всі її підгодовували. Я саме знов почав кидати м'яч об стіну, аж почув якийсь вереск. Усе відбулося просто миттєво. Я побачив ту стару суку, якій власноруч виносив з дому недоїдки та кістки, — вона неслася з гавкотом до пісочниці. Усі діти розбіглися, Настя також вискочила з піску й побігла до мене. Я скочив назустріч. А чорна потвора бігла за нею й гарчала. І я лише тільки встиг закричати: «Настя!!!! Ні!!!!»

Пісочниця розташовувалася біля повороту дороги. Це була звичайна прибудинкова територія. І той водій їхав не швидко. Я його не звинувачую. Він нічого не міг зробити. Він просто не міг побачити мою сестричку, яка, тікаючи від тієї клятої собаки, вибігла прямо перед ним...

Сестричка померла не відразу. Цілий тиждень пробула в реанімації і так і не прийшла до тями. Ми з батьками сиділи в коридорі вдень і вночі, підскакуючи кожного разу, як лікарі виходили з її палати.

Потім її поховали. Та маленька труна, яку опускають у чорну землю, досі стоїть у мене перед очима. Батьки мене не винуватили. Навпаки, робили все для того, щоб я не відчував провини. Водили мене до психолога. Та все було марно. Якби я тільки сидів біля неї. Я б міг її захистити. Я й досі так вважаю.

Це все змінило мене. Якось, повертаючись зі школи десь за тиждень після похорону, я помітив Жучку, про яку всі ніби забули. Вона спала в тіні того ж горіха. Їй щось снилось, і вона дригала

задньою лапою. «Це вона в усьому винна!» — пролунав голос у моїй голові. Але сука не відчувала провини і спокійно собі дрихла, немов нічого не відбулося. Немов не було смерті, похорону, не було того болю, який не полишає мене всі ці роки!

У сусідньому дворі ремонтували котельню. Там лежало безліч усіляких будівельних матеріалів. Я вибрав великий цегляний блок і дотягнув його до горіха. Відхекуючись, дивився на Жучку та шукав у собі хоч одну причину, чому не маю її вбивати. А вона все так само спала.

Я підняв блок над головою. Руки тремтіли, але сили звідкись узялися. А потім щосил опустив його на голову тій потворі. Череп хруснув, а її нога почала смикатися швидше. Я побіг додому і сховався у своїй кімнаті. Десь за годину потай визирнув у вікно. Собака була на тому ж місці й не рухалась.

Так, мені було страшно. Я ж не тварина якась. Але, знаєш, я відчув полегшення. Полегшення від того, що нічия сестричка більше не постраждає від цієї сказженої суки. Мені сподобалось це відчуття.

— А далі? — спитав Макс.

— А далі була друга собака, третя, четверта... Після сотні я їх уже й не рахував. З кожним разом ставав вигадливішим. Експериментував. Тій Жучці, можна сказати, ще дуже поталанило. Бо наступним я намагався завдавати якомога більше болю. У мене всередині його було дуже багато, і я міг ділитися. У кожній з них живе дика істота. Первісний звір.

— І де ти знаходив своїх жертв? — спитав Макс.

— В основному це були блохасті дворняги, — Вітя скривився. — Але їх уже мало залишилося в нашому місті. Доводилось брати те, що траплялось.

— Ти викрадав собак на вулиці?!

— Це було простіше, ніж приманювати дворняг, — сказав Віктор посміхаючись. — Я завжди сам полював на своїх жертв. Нікому не довіряв. Свійські собаки тупі як валянки, вони довіряють людям.

Макс підскочив.

— Вітя! Сучий ти виродок! — закричав він. — У мене є пес. Чорний пес. І це ніякий не звір. Це справжній друг! І якби я дізнався, що якийсь мудак позбавив його життя через те, що багато років тому якась дворняга перелякала його сестру, клянуся... я б його

вбив. Ти хоч розумієш: ти винуватий у тому, що твоя дружина й дитина мертві?! Ти вбив не просту собаку!

Макс зайшов у свою квартиру. На столі лежали пиріжки з яблуками, які, напевно, принесла Тамара Іванівна, коли забирала Лакі. Макс усухом'ятку з'їв один і вкотре зауважив кулінарний талант своєї колишньої хазяйки.

— Алло, Тамаро Іванівно, — набрав він її.

— Так, Максє, привіт, — сказала вона. — У тебе все добре?

— Так... нормально... — відповів він. — Дякую вам за пиріжки! Смачно, як завжди.

— Та на здоров'я.

— Можна вас ще про дещо попросити?

— Проси, — відповіла Тамара Іванівна.

— Можна у вас Лакі ще на день залишиться? Чесно, я завтра його заберу. Просто треба закінчити одну справу.

— Та які питання! Він тут зовсім не сумує. Правда, був один інцидент. Сьогодні ми з Тарасом з ним гуляли. То уявляєш, ішла дівчина з пекінесом. Лакі, щира душа, підбіг до нього погулятись, а той як накинувся на нього, як почав верещати! Ото противне. Лакі хоч і більший у десять разів, а перелякався і замість того, щоб відповісти, почав скавучати і втік. Ледь знайшли його — заліз під кіоск. Ми його потім звідти ледь дістали. Тремтів від страху, бідолаха... Так, так, про тебе говорю, мій бідненький Лакунчику.

Відразу ж у трубці залунав дзвінкий гавкіт собаки. Макс усміхнувся, уявляючи цю картину.

— Так, боєць із нього ще той, — відповів Макс. — Ну, передавайте йому від мене привіт.

— Передам, передам! — сказала Тамара Іванівна. — Бережи тебе Боже.

— На добраніч, — сказав Макс.

Продовжувати справу мотивації в нього не було. Принаймні заради Віті. Макс із жахом уявляв, що той скелет у кабінеті Віті міг би належати його рідному Лакі. Він би все зробив, щоб помститися. Але мститися слід тому, хто завдав шкоди. Можна переламати всі

кістки самому Віті. Одначе тут постраждали невинні люди: жінка й дитина. Так, зрозуміло було, чому вбивця це зробив. Певно, собака, яку вбив Вітя, була для нього дорогим членом сім'ї, і він хотів, щоб той страждав так само, як страждав він. А це неправильно. Макс міг зрозуміти біль людини у якої викрали та вбили собаку. Але карати за це сім'ю — занадто. З того боку був не менш навіжений, ніж сам Вітя. І його потрібно було зупинити.

Перед очима постали фотографії, які показувала йому жінка на «Цирку без тварин». Макс пішов у хол і знайшов її візитку.

— Вибачте за пізній дзвінок, — сказав Макс. — Ви ж Таня?

— Так, а це хто? — відказала жінка.

— Це Макс Гедзь. Ми з вами спілкувалися на «Цирку без тварин».

— Вибачте, але я там говорила з дуже багатьма...

— У мене одна рука.

— Аааа. Це ви, у вас іще собака був гарнюній. Як же його звали?

— Лакі, — сказав Макс.

— Так, так, Лакі. У вас щось трапилось? — стурбовано спитала жінка.

— Ні, все добре. Але мені потрібно з вами зустрітися.

— А ми не можемо це телефоном обговорити? Дуже багато справ. Завтра зранку їду в притулок.

— Це, так би мовити, не телефонна розмова, — відповів Макс. — Я працюю приватним детективом. Мені конче потрібна ваша консультація.

— Ого, приватний детектив, — здивувалася співрозмовниця. — Що ж там за справа?

— Давайте я також приїду в притулок і все вам розкажу, — запропонував Макс.

Жінка не відповіла.

— Може, щось потрібно привезти? Якусь їжу, сухий корм? — спитав Макс.

— Дякую вам. Їжу ми якраз замовили. Собакам у притулку не вистачає уваги. Я вигулюватиму їх. Якщо хочете, приїжджайте, але тільки якщо також візьмете когось із наших вихованців на прогулянку.

— Без питань, — відказав Макс. — Де і коли зустрічаємося?

— Це притулок «Мокрий ніс». По бориспільській трасі. Село Щасливе. У кінці села ліворуч. Там запитаєте в людей, де притулок, вони підкажуть. Я буду о дев'ятій.

— Я на машині, можу за вами заїхати, — сказав Макс.

— Дякую, не треба. Мені зручніше маршруткою.

— Добре, — відповів Макс. — Тоді до завтра?

— Так, до завтра, — сказала жінка.

У Щасливе Макс приїхав о дев'ятій, хвилин двадцять катався по селу, але так і не зрозумів, де той поворот. Зупинився біля бабусі з великою торбою.

— Вибачте, не підкажете, де тут притулок? — спитав Макс.

— Оно бачите магазин, — вказала вона рукою перед собою. — Повертайте відразу на ним, там буде ґрунтовка. Їдьте десь із кілометр уздовж поля до лісу. А там уже й почуєте їх.

— Дякую, — відповів Макс. — Може, вас підвезти кудись?

Жінка не відповіла і пошкандибала собі далі.

Макс дотримався вказівок старої і ще не доїхавши до лісу зрозумів, що вона мала на увазі, коли казала, що він «почує їх». У повітрі стояла луна від гавкоту сотень собачих пащ.

Макс зупинився біля невеличкого одноповерхового будинку. Від нього тяглися на сотні метрів в обидва боки вольєри з собаками. Галас стояв такий, що не чути було роботи двигуна в машині.

З будинку вийшов міцний дядько у формі кольору хакі.

— Добрий день. Ви до кого?

— Я до Тетяни, ми домовлялись.

— Та знаю, знаю, просто перевіряю, — усміхнувся дядько. — Вона зараз прийде. Та ось і вона!

З-за будинку вийшла Тетяна, в якої на повідці був великий пес. Він ступав обережно, виставивши носа вперед, ніби намагався внюхати те місце, куди зробить наступний крок.

Макс вийшов з машини й підійшов до жінки. Собака принюхався, стрімко повернувся, став на шляху і почав гарчати. Макс побачив, що в нього немає обох очей.

— Тихо, Лорд, тихо, — сказала Тетяна. — Це свої. Тихо. Все нормально.

Вона ласкаво погладила пса по спині. Той, зачувши її голос, розслабився і почав метляти хвостом.

— Доброго ранку, — сказала Тетяна. — Швидко знайшли?

— Так, добрі люди допомогли, — відповів Макс.

— Ну, ці добрі люди з села спочатку нас не дуже любили. Цілу демонстрацію влаштовували, щоб не допустити будівництва. Паркан ламали. Такий уже в нас народ. Брак інформації, емоції та страх — жахлива суміш. Але потім нічого, заспокоїлися. Коли зрозуміли, що ніякої антисанітарії тут не буде і що в самому селі собак не чути. Почали навіть харчі приносити собакам.

Вони помалу підійшли до великої клітки з відчиненими дверима. Лорд на секунду зупинився, пригнувся і слухняно зайшов у вольєр.

— А що з ним? — спитав Макс. — Поводиться так, немов у нього все в порядку.

— Та в нього й справді все добре, — відповіла жінка. — Сліпий собака — це не те саме, що сліпа людина. У нього ніс і вуха замість очей. А що сталося? Знайшли його щеням. Очі йому видалили.

— Як видалили? Навіщо? — Максові аж горло перехопило.

— Як? Та дуже просто: чайною ложкою. Око, воно не дуже сильно тримається. А от навіщо — це вже складніше. Це вже в ділянці психопатологій садистського напрямку. Я намагалася розібратись у причинах, чому вони це роблять. Частіше за все початок, хоч як це банально, йде з дитинства. Найперше — жорстокість батьків. Ті б'ють дитину, вона не може повною мірою відповісти і дзеркалить свою агресію на тих, хто слабший.

Вони підійшли до наступного в черзі на прогулянку. У клітці сидів середнього розміру сірий кудлатий пес. У цього очі були на місці. Він радісно застрибав. Потім став на задні лапи й почав витанцювувати, висолопивши язика.

— Ви беріть Каспера, не бійтесь, — сказала Таня. — Він душка! Я зараз.

Боятися можна було лише того, що Каспер залиже до смерті. Однак коли дійшло до надівання нашійника, собака застиг, наче розумів, що з однією рукою це робити не дуже просто. Тетяна підійшла зі старим чорно-білим псом із посивілою мордою.

— Давайте зробимо коло навкруг табору, тільки притримуйте

Каспера, бо ми з Робертом вас не наздоженемо, — сказала жінка.

— Ви всіх їх на імена знаєте? — спитав Макс.

— Не просто знаю, а сама майже всі й вигадала, — сказала Тетяна, усміхнувшись. Усміхалася вона з такою роботою, судячи з усього, нечасто.

— Ви казали, що приватним детективом працюєте? — спитала Тетяна.

— Так, підпрацьовую.

— І що ж за справа привела вас до мене? Не схоже, щоб ви займалися пошуком песика, який загубився.

— Вбивство, — сказав Макс.

— Ого. Аж не по собі стало. Я хоч не підозрювана?

— А що, є хтось, кого ви могли б порішити? — хмикнув Макс.

Тетяна стала серйозною.

— Якби побачила, як хтось собаці ложкою дістає очі, я не впевнена, що не проломила б йому голову. Можете вважати це за відповідь.

— Є версія, що підозрюваний у справі, якою я зараз займаюся, також полював на собак...

— Не дивно, бо різниця між жорстоким вбивством тварини і вбивством людини у садистів із часом стирається.

— Я прийшов до вас довідатися: як можна знайти догхантера? Бо я так розумію, що в поліцію не варто звертатися? — спитав Макс.

— Та про що ви говорите, — сказала вона. — Наша поліція навіть побутове насильство не завжди реєструє. А на вбивства собак вони взагалі не звертають уваги. Якогось уніфікованої бази даних немає. Кожна зоозахисна організація веде свій список «здохів».

— «Здохів»? — перепитав Макс.

— Так ми називаємо догхантерів.

— А як потрапляють у той список?

— Раніше можна було потаємно проникнути на форуми «здохів». Вони там обговорювали деталі, плани будували, фотографіями ділилися. Зараз це майже неможливо. Боятися стали. Все ж таки закон прийняли про жорстоке поводження з тваринами. І з гарною доказовою базою можна хай ненадовго, але присісти в тюрму. Як потрапляють у списки? За великим рахунком, свідки звертаються відразу до зоозахисників. Розказують, що бачили, що

чули. Ті ж сусіди «здоха» доносять на нього.

— А далі що? От потрапив хтось у такий список. Що з ним відбувається? — спитав Макс.

— Ну а що відбувається з підозрюваним у насильстві проти людини?

Макс згадав Поліну. Згадав її красиве обличчя. Потім — те саме обличчя, тільки вже в лікарняній палаті.

Тетяна продовжувала:

— Ну, наприклад, чоловік побив жінку. Добре, якщо вона написала заяву. А якщо відмовляється? Боїться, любить, чи ще сто одна причина. Як ви тоді будете розслідувати? Чи можете притягти того чоловіка до відповідальності?

Макс похитав головою.

— Отак і тут. Фактично ми чекаємо, коли така особа щось скоїть і її на цьому зловлять. Але для того має хтось загинути. Непросто це все, — сказала Тетяна.

— Я порився в інтернеті і знайшов купу статей про те, що люди починають мститися догхантерам, — сказав Макс. — Підпалені машини, побиття, навіть декілька трупів...

— У людей здають нерви. Це неприємно — жити поруч із такими. Коли знаєш, що він убиває собак, то не можеш не думати про те, що те саме він зробить і з твоєю собакою. Чи дитиною. Але я так скажу: не думаю, що цим займаються зоозахисники, — мовила Тетяна.

Вони повернулися на подвір'я.

— Чому ж?

— Якщо я буду займатися помстою, рано чи пізно мене знайдуть. Чи «здохи», чи поліція. Не так важливо. У мене тут півтори сотні собак. Я за них несучу відповідальність. Якщо зі мною щось трапиться, вони не виживуть. Саме це змушує мене дотримуватися закону. А от одинаки — це інша річ. Припустімо, якийсь догхантер убив чийогось свійського собаку. Але не «пересічної» людини, а, наприклад, військового. Себто того, хто має всі навички, щоб знайти вбивцю, має зброю і не має... — Тетяна подивилася на Максів протез. — Ну, ви, напевно, розумієте, про що я кажу. Не має якось особливого трепету стосовно позбавлення життя тих, хто, на його думку, чинить неправильно.

— Ви так сказали: військового... Скажіть правду, ви знаєте таку людину? — спитав Макс.

— Та ні, — відповіла Тетяна і знов усміхнулася. — Я так, гіпотетично. Це може бути хто завгодно: колишній міліціонер, есбеушник, спортсмен чи просто людина в розпачі. І зрозумійте: той, хто піде на це, не буде кричати про те, що він зробив. Тим паче — повідомляти про це зоозахисникам. І ще там, скоріше за все, буде персональна помста за власного собаку. Ми ж виступаємо за те, щоб припинити знущання з усіх тварин. Але якщо хочете знати мою особисту думку, не як зоозахисниці, то я б воліла, щоб усі «здохи» здохли в страшних муках.

Каспер уже зрозумів, що чим сильніше він тягне повідець, тим більший опір отримує з боку Макса. Він послабив натиск і йшов, змирившись, майже крок у крок з Робертом, інколи все ж намагаючись цапнути старого за вухо. Роберт стоїчно не звертав на це уваги.

— Але чому ви питаєте про тих, хто полює на догхантерів? Ви ж нібито казали, що шукаєте саме «здоха»?

— Ну... просто цікаво, — збрехав Макс. — А ви мені дасте подивитися ваш список?

— Звичайно, не дам, — відрізала Тетяна.

— Це чому?

— Ну, по-перше, я вас зовсім не знаю. А по-друге, тільки не ображайтесь, ви якийсь мутний. Я не розумію, що у вас в голові. І, якщо чесно, трохи вас боюсь, — відповіла Тетяна.

«Краще й не скажеш», — зазначив собі Макс.

— Я свій, — сказав він. — Ви ж бачили мого собаку, Лакі.

— А я вам скажу, що в досить багатьох догхантерів удома є собаки. І вони їх також люблять. А потім виходять на вулицю і згодовують чужим псам ласощі з забороненим дитиліном, від якого тварина довго помирає в муках. Пів години корчів, критична нестача кисню, страшний біль у м'язах, а потім — неминуча смерть від задухи. І це часто буває на очах у перехожих. Уявіть собі, таке й діти бачать. Догхантер може стояти збоку і спостерігати. Відчувати якусь збочену насолоду. А потім повертатися додому і гратися зі своїм песиком.

Решту дороги до собачих вольєрів вони пройшли мовчки.

А от заходити назад Каспер не хотів. Перед самою кліткою він ліг на підлогу й почав голосно скавучати. Макс зніяковів. Ну не тягти ж його туди силою.

— Ой, ви не зважайте, він ще той артист. — Тетяна жартома насупилась і ввімкнула голос, яким мати вкладає неслухняних дітей спати. Вона помахала вказівним пальцем на Каспера. — Ану не придурюйся!

Тетяна присіла біля нього. Каспер стрілою підвівся, почав метляти хвостом, і то так сильно, аж зад крутився в усі боки.

— Ти ж мій хороший. — Жінка лагідно погладила його по кудлатій голові. — Ну давай, давай, заходь. Бачу, Прокопович тобі вже поїсти насипав.

Каспер ніби зрозумів, що йдеться про їжу, влетів у свою клітку та почав голосно плямкати вміст великої миски.

— Якщо ви не проти, я приїжджатиму ще, гулятиму з ним, — сказав Макс.

— Думаю, це я можу вам дозволити, — відповіла Тетяна. — І Каспер буде дуже радий.

— Ну і якщо щось потрібно, телефонуйте. Добре?

— Так, дякую.

Макс іще постояв якийсь час мовчки. Дуже хотілося розповісти їй справжню історію. Слова вже товклись у роті, як пенсіонери на виборчій дільниці. Але, розказавши правду, він мав повідомити, що формально працює якраз на догхантера і шукає, найімовірніше, людину, яка мстить за вбивство свого собаки. Не існувало жодного варіанта, за якого вона б могла його зрозуміти. Він і сам, чесно кажучи, себе не розумів.

— До побачення, — сказав Макс і пішов до своєї машини.

Макс виїхав на трасу до Києва. На душі було паскудно. Не через те, що брехав Тетяні. Брехня — його натура. Як працювати приватним детективом і не брехати? Це тільки у фантастичних фільмах буває.

Аргументи Тетяни здавалися Максу досить обґрунтованими. Навряд чи за вбивствами в сім'ї Овсієнків стояли зоозахисники. Макс, звичайно, не повірив у те, що зоошники не мстяться догхантерам. Він був більш ніж упевнений у протилежному. Але їхньою ціллю мали бути самі «здохи», але не члени їхніх сімей. В останньому не було жодної логіки. Але якби ж усе чинилося за логікою... Повністю цю версію Макс не відкинув, однак вирішив, що все ж потрібно зосередитися на однакові. Такому собі меснику.

Макс зупинився на узбіччі, засунув у вухо бездротовий навушник і набрав старого друга.

— Алло, Кріт. Привіт.

— О! Привіт, Сепар, — відповів Давид.

— А ось це вже заборонений прийом.

— Не хочеш бути Сепаром — перестань, твою дивізію, називати мене Кротом. Що ти там? Зализав рани?

— Твоїми молитвами, — відповів Макс. — Я у справі. Потрібна твоя допомога.

— Максе, відразу попереджаю: пальцем об палець не вдарю, якщо це стосується тієї твоєї заміжньої, — різко відповів Кріт. — І діставати тебе більше з лайна не збираюсь, так і знай.

— Тпрррру. Спокійно. Це не стосується Поліни, — сказав Макс.

— Тоді кажи.

— Прохання буде досить дивне. Мені потрібні заяви щодо пропажі собак десь за останній рік.

— Що? Ти... там знову в запої? — зреагував Кріт.

— Я серйозно. Дослухай...

Макс у загальних рисах розповів свої здогадки про те, що ймовірним убивцею Марини й Сашка міг бути власник собаки, якого, вірогідно, вбив Вітя. Кріт вислухав.

— Та послухай, це якийсь брєд, — сказав він після довгої паузи.
— У тебе немає жодних доказів того, що Вітя дійсно вбивав собак. А те, що ти називаєш «собачим» слідом у вбивствах, просто притягнуто за вуха.

— Може, і брєд. Але в Рокитюка і того немає. Розумієш, у мене передчуття, — сказав Макс.

— А, ну якщо передчуття, то звісно...

— Коротше, допоможеш чи ні? — спитав Макс.

Кріт узяв паузу. Максів телефон завібрував, сповіщаючи про паралельний виклик. Макс глянув на екран. «Тамара Іванівна».

— Ти розумієш, скільки тих заяв може бути? Тобі що, всі треба? — перепитав Кріт.

— Ні, мені потрібні лише чорні собаки.

Макс був упевнений, що Кріт допоможе. Не тому, що він сам колись допомагав Кротові, навіть не тому, що свого часу життя врятував. Ті борги Кріт уже давно позакривав. Він допоможе просто тому, що Макс попросив. Це можна називати, якщо хочете, армійським братерством. Звичайно, ним не варто зловживати, проте Макс ніби й не зловживав.

Макс закурив і вже думав рушати, як телефон знову задзвонив. І знову Тамара Іванівна. Макс прийняв дзвінок.

У трубці клекотали ридання.

— Тамаро Іванівно, що трапилось?! — перелякано запитав Макс.

— Максе... вибач мені... я не знаю, як це... — Тамара Іванівна знову зірвалася на плач.

— Заспокойтеся, я вас прошу, — сказав Макс. — Розкажіть мені все.

— Лакі пропав... — вимовила вона крізь сльози.

— Щооо?! — крикнув Макс. — Як пропав?!

Усередині захололо. Серце почало дико калатати, розганяючи захололу кров по заціпенілих органах.

— Ніде не можу його знайти, — сказала Тамара Іванівна, схлипуючи. — Максе, я тільки на хвилину його залишила... Прив'язала повідець до металевого стовпчика біля «Фори». А коли вийшла... його вже не було. Ми з Тарасом весь район оббігали, всіх питали... Його ніде немає... Я не знаю, що робити... Пробач мені... —

Тамара Іванівна знову заплакала.

— Коли це трапилося? — спитав Макс.

— Десь дві години тому... Може, більше...

— Чого ж ви мені відразу не подзвонили? — Злість закипала, і Максові було все важче стримуватися.

— Я думала... що знайду його... — відповіла Тамара Іванівна. — Не хотіла тебе турбувати.

— Сходіть до служби охорони. Нехай покажуть відеозаписи, — сказав Макс. — А як не покажуть, тоді дзвоніть мені.

— Ти не приїдеш? — здивовано спитала вона.

Макс не відповів. Він знав, де шукати свого собаку.

— Чого тобі? — спитав Вітя, не до кінця відчинивши двері.

На диво, він виглядав набагато краще, ніж минулого разу. Спромігся навіть поголитись і, напевно, поспав, бо кола під очима з чорно-сірих перетворилися на просто сірі.

— Можна зайти? — спитав Макс, неспокійно роззираючись. — Є розмова.

— Ну заходь, — сказав Вітя, штовхнувши двері.

Макс зайшов і побачив, що в домі серйозно поприбирали. Підлога блищала як нова, навіть ваза на столику стояла, вже інша. Вітя пройшов углиб. Макс зачинив за собою двері і провернув замок.

Вітя обернувся на звук.

— Якого... — і замовк.

Макс тримав у руці пістолет. Так, це був газовий «Форт-12Р», але, по-перше, він візуально не відрізняється від бойового, по-друге, отримати струмінь газу, що вилітає зі швидкістю сорок метрів на секунду, — задоволення таке собі. Головне — триматися на відстані не більшій за шість метрів, інакше газовий пістолет не завдасть жодної шкоди. Цю забавку Макс купив пів року тому, але жодного разу не використовував — так і валялась у бардачку.

Вітя не виглядав аж надто переляканим. Він уважно роздивлявся пістолет у руках Макса.

— Гей, Максе, ти чого?

— Де він?! — крикнув Макс.

— Хто він? — спитав Вітя, запитально розвівши руками.

— Сука, не придурюйся! Я знаю, що він у тебе!

Макс зробив крок уперед. Вітя — назад.

— Ти довбанувся? Про що ти говориш? Хто у мене?

— Де... мій... собака? — повільно сказав Макс, у той час як Вітя продовжував задкувати і наближався до столика з вазою. — Тільки спокійно, без різких рухів.

— Який нахрін собака? — трохи підвищив голос Вітя. — Я не виходив з дому відтоді, як ти тут був.

— Не зли мене, я вже не той шмаркач, що в дитинстві, —

просичав Макс. — Де він?!

Макс випростав руку з пістолетом.

— Заспокойся! — крикнув у відповідь Вітя. — Клянусь, я не знаю, про що ти говориш. Я навіть не знав, що в тебе є собака.

«Аякже, падло, не знав. Я сам, ідіот, тобі про це розказав».

— Скажи мені, гад: він ще живий? — крикнув Макс.

Зі швидкістю, не очікуваною від такого великого чоловіка, Вітя жбурнув вазу в бік Макса. Поки той ухилявся, Вітя хвилястою траєкторією побіг у бік свого кабінету. Макс кинувся за ним.

Коли Макс забіг у кабінет (у якому, до речі, також поприбирали), Вітя вже стояв за своїм робочим столом і тримав у руці справжній, а не газовий пістолет.

— Максе! — закричав він. — Я не хочу в тебе стріляти! Я тобі кажу, що не знаю нічого про твого собаку!

Макс уже нічого не говорив. Він ішов уперед, щоб опинитися на потрібній відстані в три-чотири метри. «А якщо він зарядив свій пістолет?» — промайнула і зникла в голові Макса думка.

— Я тебе застрелю і скажу, що ти вдерся до мене в дім, — загарчав Вітя. — Це, в принципі, так і є.

Макс зробив ще крок.

— Стоять!

Макс не зупинився.

Вітя натиснув на гачок...

Нічого не відбулось. Окрім усвідомлення того, що Вітя дійсно готовий убити Макса.

У відповідь Макс вистрелив двічі зі свого «форта». Але все ж таки відстань виявилася недостатньою для того, що завдати Віті серйозної шкоди. Хмарка газу огорнула Вітю. Він зронив пістолет на підлогу і руками затулив очі.

— Ах ти ж сука! — закричав він і помчав на Макса.

Коли Вітя підбіг ближче, Макс вистрілив ще раз у груди. Але це не зупинило Віктора.

«Навіть пневмат був би ефективніший», — подумав Макс, коли Вітя сильним ударом зверху вибив пістолет з його руки. Наступний удар був у голову. Макс затулився протезом, але захист із нього був такий собі. Протез з'їхав і вивернувся під неприродним кутом, немов у манекена. Замість скроні удар влучив у вилицю. Однак удару лівою

Макс уже не встиг відбити. В голові запаморочилося. Макс якось не прорахував такого перебігу подій. Удари у Віті були поставлені аж занадто добре. Однак очі в нього були повні сліз.

Наступний удар Віті був настільки сильний, що якби Макс не відскочив убік, йому знесло б голову. За інерцією Віктора крутонуло, він оступився і мало не впав. Макс у той момент завдав йому удару по спині. Вітя завив, однак на ногах утримався і майже всліпу почав завдавати ударів. Деякі з них таки влучали в Макса.

Той як міг відбивався, однак розумів, що перемогти в цьому двобої силою не вдасться. Він почав задкувати, однак у якийсь момент вперся в стіл. Тоді ж Вітя поставив вирішальну крапку правим аперкотом у підборіддя. Відрубився Макс моментально, вже не відчуваючи ще кількох ударів, яких завдав йому Віктор у різні частини тіла. Зокрема й ногами, коли Макс уже лежав на підлозі.

Макс мовчки йшов по розмоклій від рясного дощу стежці. По обидва боки були вириті метрові канави, в яких блищала вода. За канавами росли високі сосни, між ними — густі чагарники. У руках Макс тримав велику коробку з-під пилюмока. Мало того, що коробка важка, йти було також непросто: ноги по черзі зісковзували, і доводилося балансувати всім тілом, щоб не завалитися додола. Через дощ не було видно, що Макс плаче і потоки прісної та солоної води зливаються в запущеній бороді і скочуються по шії за пазуху.

Раптом небо закрила велика хмара і стало темно. Дощ посилювався, і на чорному небі де-не-де запахкали блискавки. Макс огледівся, ніби вирішуючи, в який бік піти. Забачивши прогалину в чагарнику, звернув праворуч. Злазячи в канаву, таки посковзнувся і з'їхав на сідниці. Але це не могло зробити зад іще мокрішим. Коробку Макс усе ж не впустив і тримав перед собою. Відхекавшись, виліз із канави та продерся крізь чагарник.

Там, на диво, дощу не відчувалося. Його було чути десь позаду, та на голову вже не крапало. Макс подивився вгору, але неба не побачив. Однак світло було — його випромінювало все навкруги: стовбури дерев, гілки кущів, навіть мох легенько підсвічувався. Макс пройшов іще кількадесят метрів, аж доки побачив підходяще місце.

Старезний дуб від вітру, урагану чи просто від старості було вивернуто з корінням, і там, де він ріс, утворилася велика яма. Земля була свіжа та запашна. Макс акуратно поставив змокрілу коробку на килим з торішнього листя й моху, а сам узявся до роботи.

Він голими руками розширив яму до необхідної глибини, викладаючи землю з лівого боку. Брудний, мокрий та розбитий, виліз із ями та підійшов до коробки. Тепер, коли дощу вже не було, можна було чітко розгледіти його сльози. Макс вагався. Він боявся відкрити коробку. Там не було нічого несподіваного для нього, але ні мозок, ні серце не приймали цієї реальності.

Макс упав на коліна перед коробкою та впер голову в неї. Якщо до того сльози були лише рідиною, то тепер вони стали звуком. Спочатку тихим, як шурхіт гадюки по листю, потім — уривчастим, як

клекотіння пугача, а згодом — потойбічним, мов ревіння оленя.

Коли вже навіть луна від усіх звуків зникла в глибині лісу, Макс здер скотч і, ще з мить повагавшись, відкрив коробку.

Макс тримав на руках понівечене тіло собаки. Свого Лакі. Він намагався не дивитися на ушкодження. Усвідомлення того, що все це заподіяла людина, напалмом випалювало ті незначні рештки гуманізму, які ще лишалися в особистості Макса.

«Лакі був безневинною душею. Він не міг нікого образити, він був створений для веселощів та любові. Він не заслуговував...» — Макс усе ж глянув на свого пса. Коли той був маленький, то понад усе любив, щоб його носили на руках.

Не в силі більше стримуватися, Макс повернув голову набік та виблював усе, що було в нього всередині. Коли закінчив, рештки харкотиння застрягли в бороді.

У повній тиші Макс підійшов до ями, виритої власноруч. Повільно поклав тіло собаки на чорну землю. Чорний пес на чорній землі.

Потрібно було щось сказати, але всі слова лежали неподалік упереміш із блювотою.

— Пробач мені... — прошепотів Макс і зачерпнув жменю землі.

Він повільно розтис пальці. Чорні крихти землі розчинилися в шерсті Лакі.

Нервовими рухами Макс зсипав землю в яму. Тепер йому хотілося, щоб усе це швидше закінчилося, хоча він і розумів, що це не закінчиться тепер ніколи. Воно залишиться назавжди.

Макс відірвав велику ковдру моху та переніс на свіжу могилу і востаннє вкрив свого пса.

Закінчивши роботу, він безсило впав на коліна. Не хотілося звідси йти, тому він ліг на могилу і скрутився в позу ембріона.

— Я вб'ю тебе... — прошепотів Макс.

— Я вб'ю тебе... — сказав Макс.

— Я вб'ю тебе! — закричав Макс.

— Я вб'ю тебе! — закричав Макс і різко розплющив очі. Точніше, око. Праве. Бо ліве чомусь не відкрилося.

Він стрепенувся і спробував підвестися. Ще не зовсім вийшовши зі сну, Макс не відразу згадав, що у нього тепер лише одна рука, тому, коли спробував спертися на ту, якої не було, він знову гепнувся на підлогу.

Сказати, що тіло боліло, — нічого не сказати. Десь удвічі більше порівняно з тим, як тоді, коли його прийняли в поліції.

Хай це й зайняло в нього хвилин п'ять, але Максові вдалося підвестися на ноги. Отже, принаймні вони не зламані.

Макс очікував, що прокинеться в якомусь підвалі, прикутий наручниками за ногу, однак, на його здивування, він був усе там же, в кабінеті. Віті видно не було.

— Що за херня? — сказав собі Макс і спробував зробити декілька кроків.

У голові запаморочилося, він устиг спертися рукою на стіл і тепер уже насправді виблював. Коли закінчив, стало легше.

Макс через силу зробив кілька кроків і присів на диван. У кабінеті знову панував безлад, спричинений бійкою, і Макс подумав, що, напевно, знову доведеться викликати клінінгову службу. Подумав так, немов це його дім.

Двері до кабінету були відчинені. Усе це мало дуже підозрілий вигляд. Чому ж Вітя залишив Макса, непритомного, у своєму кабінеті? Це було вкрай нелогічно. Якщо вже не вбив і не порубав на шмаття, то міг би принаймні замкнути двері. Викликати поліцію чи що?

Макс полапав кишеню і, на щастя, знайшов там сигарети. Від потрапляння в легені диму, який виділявся від горіння паперу, просоченого хімією (чи яке там лайно вони туди додають), як не дивно, карусель у голові сповільнилася.

Макс прилаштував на місце протез, який усе так само теліпався, мов неживий. Відпочивши ще трошки, підвівся і спробував знайти свій газовий пістолет. Однак його ніде не було. Як і пістолета Віті.

Макс дістав свій мобільний. Зарядка вже горіла червоним. Крізь тріщинки на екрані Макс побачив пропущений дзвінок від Тамари Іванівни.

— Алло, — сказав Макс.

— Де ти пропав?! — майже накричала на нього жінка.

— Це неважливо, — відповів Макс. — Що там у вас?

— Нічого хорошого. Лакі не знайшовся, а ці... виродки в супермаркеті відмовилися показати нам записи з камер спостереження. Ніякі мої аргументи, навіть сльози на них не подіяли. Сказали, що покажуть, але тільки поліції.

— Ви дзвонили в поліцію? — спитав Макс.

— Ні, чекала тебе. Я цілу ніч не спала. Ще й за тебе переживала...

— Добре, — відповів Макс. — Я зараз приїду.

Визирнувши на вулицю, він побачив, що його машина стоїть там же, де він її залишив. А от Вітіного «мерседеса» не було. Ще одна дивина. Той покинув його у відчиненому будинку, а сам кудись поїхав. Може, й уся ця бійка йому також наснилася? Однак відбиті органи в Максовому тілі кричали, що це не так.

Макс підійшов до входних дверей. Десь усередині він сподівався, що хоч вони замкнені, — хай це було б тупо, бо він міг вилізти в будь-яке вікно, але хоча б щось. Макс узявся за ручку. Двері відчинилися.

Коли Макс підїхав до шлагбаума, охоронець вийшов зі свого будиночка.

— Ви вже прокинулися? — спитав він.

— Угу, — сказав Макс, намагаючись не повертатися розтовченою частиною обличчя.

— Гарно вчора посиділи? — підморгнув охоронець.

— Ага. Краще не буває. Так гарно, що я нічого не пам'ятаю. А ти звідки знаєш, що ми тойво?

— Сам Вітя сказав, — відповів охоронець. — І ще сказав, щоб я тебе не турбував.

«Що за хрін тут відбувається?»

— Особисто сказав? — перепитав Макс.

— Зателефонував на пульт.

— Ти впевнений, що це був Вітя?

— Ну а хто ж іще? — відповів охоронець. — А години через три

після того, як ви приїхали, він кудись подався на машині.

— Сам був за кермом?

— Сам. Його нового водія сьогодні не було. Хоча, якщо чесно, це на нього не схоже... Іноді мені здається, що йому й сраку підтерти помічник потрібен. — Раптом охоронець перелякано глянув на Макса. — Ой, вибачте... Ви ж йому не скажете?

— Спокійно, — відповів Макс. — Своїх не здаю. Ви його бачили, коли він виїжджав?

— Та ні, вікна в машині тоновані, — сказав охоронець. — Але нікого, окрім Віктора та вас, на території не було.

— Ой, Максе! — сплеснула руками Тамара Іванівна, яка чекала його біля магазину.

Окрім неї, на Макса, який вийшов з авто, звернуло увагу ще декілька перехожих. Однак вони гидливо відвернулись, а в очах у Тамари Іванівни можна було прочитати щире співчуття.

— Що, так погано? — спробував усміхнутися Макс.

— Чекай мене тут, — сказала Тамара Іванівна. — Я зараз.

Жінка зайшла в магазин і за кілька хвилин вийшла з пляшкою води, серветками і синьою футболкою з червоним написом «Superhero».

— Ходімо хоч умиєшся, — сказала Тамара Іванівна і схопила Макса за руку, немов винуватого школяра.

Вони зайшли у двір за магазин. Жінка терпляче зливала воду йому на руку, іноді примовляючи: «Ще ось тут... ага... і тут».

Коли Макс закінчив умиватися, Тамара Іванівна допомогла йому витерти обличчя. Макс зняв заляпану кров'ю сорочку й віддав жінці потримати. Вона сховала її в сумку.

— Виперу і віддам, — сказала Тамара Іванівна.

Макс не став з нею сперечатися. Футболка виявилася трохи замалою, та й, з його виглядом, Макс був ще тим супергероєм.

— Зовсім інша річ, — збрехала Тамара Іванівна. — Ну що, ходімо?

— Я піду сам, — відповів Макс.

— Але ж... — спробувала заперечити вона.

— Тепер ви почекайте, — відрубав Макс і зайшов у магазин.

Охоронець, до якого наближався Макс, насторожився. Навіть поклав руку на гумовий кийок, який висів на поясі. А перейматися були підстави, особливо якщо зважати на те, що охоронцем був прищавий хлопчина років двадцяти з чимось.

— Веди мене до старшого, — сказав Макс.

— Це з якого переляку?

Поруч із охоронцем стояв великий автомат, який наливав гидотну розчинну каву. Макс узявся рукою за верхній край і

потягнув трошки на себе. Автомат хитнувся, але встояв.

— Або ти мене ведеш, або я зараз цю хрінотінь перекину, і ти полюбому його сюди покличеш.

Охоронець почухав потилицю, стимулюючи мисленнєвий процес. Знов узявшись за край автомата, Макс допоміг йому прийняти рішення.

— Добре... добре... — сказав той. — Ходімо. Тільки швидко.

Вони зайшли у складське приміщення через зелені двері з облущеною фарбою. Потім — ще метрів десять коридором. Хлопець легенько постукав у двері з табличкою «Начальник охорони».

— Хто там, бляха-муха?! — долинув звідти нервовий голос.

Молодик зазирнув.

— Андрій Анатоліч, я перепрошую, тут якийсь...

Макс відсунув хлопця вбік.

— Ти ще хто такий? — спитав Андрій Анатоліч. Це був невеликий чоловічок років п'ятдесяти з втомленим поглядом і неповноцінною еспаньйолкою, в якій вуса навіть не мріяли торкнутися бороди. Він сидів за столом, на якому, окрім купи паперів, стояли два старі, але вже пласкі монітори. У руках начальник охорони тримав книжку з чорною обкладинкою та білою назвою.

Макс увійшов і замкнув за собою двері, фактично виштовхнувши молодого охоронця в коридор.

Можна було б очікувати, що начальник охорони нервуватиметься. Однак той не змінив позу, навіть книжку не відклав і з цікавістю спостерігав за Максом. З коридору чулися якісь нерозбірливі зойки.

Макс підійшов до столу, тримаючи перед собою руку і протез долонями догори.

— Андрій Анатоліч, прийом, — заскреготіла рація. — Я покликав Сергія, і ми будемо виламувати двері.

— Відбій, — несподівано мовив у рацію Андрій Анатоліч. — Почув?

— Ви впевнені? Прийом, — перепитав охоронець.

— Хто зараз на вході стоїть? — спитав Андрій Анатоліч. — Ану бігом на пост, я сказав.

Хлопець збирався щось відповісти, але передумав.

— Так, ну розкажуй, — звернувся Андрій Анатоліч до Макса. — І я сподіваюся, це буде щось цікаве.

Хоч його реакція здивувала Макса, але знаку той не подав.

— Я сяду, — сказав Макс і сів на табуретку, яка стояла біля столу.

І Макс розповів. З усіма подробицями. Почав з війни, потім як опинився в Києві нікому не потрібним інвалідом, як працював охоронцем у будці метр на метр, як намагається вдавати з себе приватного детектива, але, якщо чесно, так собі виходить. Розказав і те, чого, мабуть, не варто було б розказувати. Про вбивства сім'ї Овсієнків та про самого Вітю, який, скоріше за все, є винуватцем тих убивств. Про те, що пес, який зник біля цього магазину, — його справжній друг. Не в банальному розумінні «собака — друг людини», а друг — як людина, як той, кому можна пробачити будь-що і заради кого ти готовий на все.

Навіщо він це розповідав абсолютно незнайомій людині? Тим паче — начальнику служби охорони замизканого гастроному? З досвіду Макс знав, що всі вони феноменальні мудаки. Можна ж було знову напругти Крота, Рокитюка, кінець кінцем, вигадати якусь брехню, як це він робив зазвичай. Але, напевно, Максові потрібно було просто виговоритися. Бо в нього не лишилося нікого, з ким він міг би поговорити.

Своєю чергою, Андрій Анатоліч виявився якраз не мудаком. Він слухав уважно. Не перебивав. Лише кивав та іноді ставив уточнювальні питання. Він відчув поламаного в усіх сенсах співрозмовника і знайшов у ньому того, ким був сам ще років десять тому.

— Ви покажете мені записи з камер? — закінчив свій монолог Макс.

— Нда... — промовив Андрій Анатоліч. — Ну ти даєш. Отако... Слухай, а ти не думав про все це книжку написати? Була б ціла детективна драма. Я б таку купив. Бо те, що зараз друкується, — повна муть. Навіть у дев'яностих оті детективи на туалетному папері й то були кращі. — Чоловік жбурнув книжку, яку все ще тримав у руках, на підвіконня.

— Та з мене такий писака, як і розслідувач, — відповів Макс.

— Ну дивись. Діло хазяйське, — сказав Андрій Анатоліч. — Ходи сюди. Коли, ти там кажеш, зник твій собака?

Андрій Анатолійович поманив Макса до себе рукою і почав клацати по клавіатурі, на якій були вже витерті назви літер. На правому моніторі з'явилися записи з камер.

— Ну що там? Я вже вся як на голках! — накинулася на Макса Тамара Іванівна, коли він вийшов з магазину. — Показали?

— Показали, — відповів Макс.

— Що там? Ну не тягни, кажи вже! — Ще б трохи, і вона його вхопила б за барки і почала трясти.

— На оцій камері, — Макс вказав на камеру, яка висіла над входом, — видно, що його забрав чоловік. Але обличчя ми не змогли розгледіти. Він, судячи з усього, знав, де камера, і повернувся до неї лише раз. І то, напевно, випадково. Але це нам не дуже допомогло, бо він добряче замаскувався. На цьому було темне худі з капюшоном, зтягнутим на поворозки. І ще окуляри на пів обличчя. Без варіантів. — Макс аж скреготнув зубами, і його гострі вилиці заходили туди-сюди, як жорна у млині. — Та й Лакі також хороший. Підійшов чужий — ну хоч гавкни, чи злякайся, чи ще щось. Але той щось сказав, присів і почав гладити. Лакі без ніяких замахав хвостом, зрадів. Потім чоловік відв'язав його від стовпчика, і вони пішли. З іншої камери видно, що рушили ось туди... — Макс вказав рукою вниз по вулиці.

— Що ж тепер робити? — спитала Тамара Іванівна, затуливши рота і носа руками. В очах знову замерехтіли сльози. — Як же ми тепер знайдемо, хто це був?

— Ще не знаю, але тепер я знаю, хто це не був, — сказав Макс. — Це точно не був Вітя. Той, хто забрав мого собаку, був набагато нижчий і повніший.

Макс повернувся до квартири. Тамару Іванівну відправив додому — йому потрібно було зосередитися. Ніхто його вже не зустрів, коли він відчинив двері. Проковтнувши розпечений біль у горлі, він зайшов у кімнату й увіткнув флешку з записом із камер спостереження в ноутбук. Флешку, до речі, він обіцяв повернути Андрієві Анатолійовичу.

Макс прокрутив запис. Якість була не найкраща, та й замаскувався викрадач, падлюка, добре. Єдине, що можна було сказати з приводу обличчя, — це те, що в нього не було вусів і бороди. І це точно не був Вітя. Інакший зріст, інакша комплекція. Так, не могло бути гарантії, що Вітя комусь не платить за те, щоб йому доставляли собак. Але, з іншого боку, залучати сторонніх «ловців» — ризик бути розкритим. Плюс до всього, Вітя сам казав, що полював на собак самотужки.

Але щось у постаті на записі здавалося знайомим. Щось у будові тіла, зрості, манері ходити чи, скоріше, в сукупності всіх цих факторів. Макс разів двадцять передивився відео. Зупиняв його на стопкадри, намагався збільшити, зменшити. Все марно. Однак відчуття було таке, що він за пів кроку до того, щоб упізнати, хто це. Схоже відчуття буває, коли дивишся якийсь фільм, бачиш актора і намагаєшся згадати, де він ще грав. І це не вдається відразу. Ти мучишся і не можеш нормально подивитися кіно. Потім ще якийсь час думаєш про це — і врешті-решт забуваєш. Минає декілька днів, прокидаєшся зранку, і тебе осяює думка: «То це він грав у “Володарі перснів” отого з бородою!» І все. Приходить сатисфакція. Такий собі хвилинний катарсис.

Але в Макса не було цих днів. І замість катарсису — чорна прірва. Діяти потрібно було рішуче. Внутрішній годинник у зворотний бік відлічував не дні чи години, а хвилини та секунди. Ось-ось рвоне...

Картинки, які він бачив у тому коматозному сні, стояли перед очима. Дивний ліс, чорна волога земля, бідолашний Лакі в нього на руках...

Макс ходив від однієї стіни до іншої, немов ув'язнений. Гучно ступав, ніби намагався вбити цвяхи в підлогу п'ятами. На кожен крок припадало по два удари серця.

Відчуття, що він уже бачив цього чоловіка, витісняло інші думки. Хотілося когось убити. Тільки дивно, що Макс не хотів убивати Вітю. Виходить, той казав правду. Але ж це не міг бути не він. Він убиває собак. І не може бути, щоб хтось випадково викрав Максого пса. Така ймовірність настільки мала, що не може бути реальною.

Чому Вітя нічого не зробив з ним, коли Макс був непритомний? Куди поїхав? На ці питання не було відповіді.

А якщо спитати в самого Віті?

— Чому ж я відразу цього не зробив, ще коли був у його домі? — вголос сказав Макс.

Макс схопив свій телефон і набрав Вітю.

Гудки пульсували в слухавці занадто довго.

— Привіт, Максе, — нарешті пролунав чоловічий голос, який належав не Віті.

— Хто це? — спитав Макс.

— Ти питаєш, хто я, а чи знаєш, хто ти? — спитав незнайомець.

Його голос був спотворений, немов він говорив, тримаючи в роті тенісний м'ячик.

— Що за лайно ти верзеш? Де Вітя? Він поруч?

— Ну... в принципі... так, — відповів чоловік і засміявся.

— І, звісно, підійти до телефону він не може, — сказав Макс.

— Вгадав!

«От і прийшла черга Віті», — подумав Макс.

Тепер усе стало зрозумілим. І те, чому Вітя нічого з ним не зробив. І те, чому він так несподівано зник. Певно, той чоловік уже перебував у будинку, коли Макс приїхав. Можливо, навіть бачив бійку. У будь-якому разі, Макс зробив йому велику послугу, виснаживши Вітю. Міг би й сам здогадатись.

— Знаєш що? Можеш порубати його на шматки, мені все одно, — сказав Макс.

— А непогана ідея. Погано лише те, що в мене немає ферми зі свинями. Пам'ятаєш отой фільм... Як же його...

— «Великий куш», — сказав Макс.

— Точно, «Великий куш», — погодився чоловік. — Бо якщо закопувати чи в річку кидати, то це все одно залишити слід.

— Ну, на його дружині й дитині ти не надто переймався слідами.

— Ану розкажи, детективе, які я сліди залишив, окрім тих, які хотів залишити? Мовчиш? — засміявся чоловік. — І правильно. Але, до речі, маю тебе похвалити. Ти єдиний звернув увагу на сліди на шії. Повідець у поліції, звичайно, помітили, але без слідів на шії ніяк не могли пов'язати одне й інше.

— Красно дякую, — відповів Макс.

— Слухай, а в мене ідея, — сказав чоловік. — Хочеш, я тебе запрошу на наше з Вітею свято?

— Ну, як то кажуть, третій зайвий. Думаю, вам буде весело й без мене.

— Змушений буду наполягати.

— А я... змушений буду відмовитися, — сказав Макс. — У мене, знаєте, інші плани.

— Дуже шкода, — сказав чоловік. — Хтось дуже засмутиться. Один веселенький чорненький хлопчик. — Голос чоловіка віддалився. — Да, мій солоденький? Да, мій хороший?

— Лакі! — вигукнув Макс. — Ти покидьок! Я тебе дістану! Де ти? Куди їхати?

— Тихо, тихо, ти ба, як розігнався. Тобі доведеться ще трошки попрацювати мізками. Це буде складно, але я впевнений: ти впораєшся.

— З ним усе в порядку? — крикнув Макс. — Якщо ти хоч пальцем його зачепиш!..

— Це ти про кого? — спитав чоловік. — Ну звісно, не про Вітю. З собакою все добре. Погодований, щасливий. Але може бути ще й трошечки мертвим. — І раптом дуже серйозно, майже криком: — Бо ти насправді шматок лайна, нічим не кращий за свого друга Вітю!

Максові хотілося волати на нього. Матюкати останніми словами. Але, хоч як важко це було, він узяв себе в руки.

— Чого ти хочеш? — спитав Макс.

— Оце вже інша справа, — сказав чоловік м'якше. — Усе просто: ти маєш дізнатися, хто я. Тоді, може, дізнаєшся, хто ти!.. Часу в тебе до завтрашнього вечора. І ще... якщо ти про цю розмову повідомиш поліцію... — Чоловік помовчав, певно, намагався дібрати слова. — Ну, ти зрозумів.

— Але ж... — почав був Макс.

Але незнайомиць уже скинув дзвінок. Макс перенабрав його, однак телефон було вимкнено.

Макс перебував у стані між неописуваним щастям і повним розпачем. Він був щасливий почути, що Лакі живий. Його й справді мало обходила доля Віті. Якби той мужик попросив потримати Віктора, коли він перерізатиме йому горлянку, Макс би, напевно, на це погодився. Аби тільки Лакі лишився неушкодженим. Ще кілька хвилин тому Макс не мав ані найменшої надії ще раз побачити Лакі, а тепер він принаймні міг бути впевнений, що пес живий.

З іншого боку, він абсолютно не контролював ситуації. Макс колись читав, чому люди вважають автомобілі безпечнішими, ніж літаки. І це незважаючи на те, що статистика смертей від автоаварій у сотні разів перевищує кількість жертв авіакатастроф. Усе тому, що під час керування автомобілем людина покладається на свої сили. Вона контролює ситуацію — чи принаймні думає, що контролює. У випадку ж із літаками пасажери сидять пристебнутими на висоті в десять кілометрів і покладаються виключно на пілота.

Максові слід було терміново садити літак і пересідати на авто. Навіть якщо на якомусь повороті на нього виїде багатотонна фура. Бо пілот, здається, заснув.

Перше, про що подумав Макс: можна відстежити телефон Віті. Але одразу згадав, що той користувався якоюсь штукаю, яка ховає його місцеперебування, і цього зробити не вдасться, навіть якщо залучити поліцію. Інакше вони б змогли виявити Вітю, коли він зник.

Потрібно було заспокоїтися. Макс закурив.

Що ми маємо?

Усе це зробила одна людина. Тепер уже точно. Він убив Марину і Сашка Овсієнків. Тепер — викрав Вітю. І його, безумовно, також уб'є. Але, напевно, не сьогодні. Він хоче погратись. А що йому до Макса? Що значить «ти насправді шматок лайна, нічим не кращий за свого друга Вітю»? Які в нього можуть бути претензії до Макса?

Теоретично ворогів у Макса багато, що правду ховати. Він далеко не янгол. Життя його поділилося на дві частини. До чотирнадцятого року і після. До Києва і після. У Києві все простіше.

На нього зуба точити міг хіба що хтось із тих чоловіків, яких він упіймав на зраді дружинам.

А от у період до цього, коли він працював слідчим у Горлівці, список був набагато довший. Злочинці, з якими не вдавалося домовитись, і вони йшли у в'язницю. Комерси, які не хотіли платити данину. Врешті-решт, це міг бути хтось із його колишніх друзів, кому дуже не сподобалося, що він перейшов на бік України. Власне, людей з його колишнього життя, які могли б бажати йому смерті, настільки багато, що годі й гадати.

Але це якимось чином має бути пов'язане з Вітею, який, то вже точно, ніяким другом йому не був. Скоріше навпаки. Справ із ним Макс ніколи не мав. Вчилися колись в одній школі, та й по всьому.

Було б набагато простіше, якби той чоловік відразу йому сказав, що робити. Але це було б надто просто, еге ж. «Ти маєш дізнатися, хто я».

Макс дістав телефон та набрав Крота. Той скинув. Макс зачекав хвилину і набрав знову. Кріт скинув ще раз. І, скотина, навіть не надіслав есемески, ну там «зараз зайнятий, передзвоню пізніше».

Рокитюк, на відміну від Крота, слухавку взяв.

— Що там у тебе, налив щось? — спитав Іван.

— Та це я тебе хотів спитати, бо в мене голяк, — відповів Макс.

— Так я тобі й повірив. Якщо чесно, в нас також небагато.

— Учителя випустили? — спитав Макс.

— З якого це переляку? На підставі чого? Анонімки по електронній пошті?

— А де він зараз?

— У військовому госпіталі на Печерську, — відповів Іван.

— Ти не проти, якщо я з ним поспілкуюсь?

— Я не проти, але він зовсім поганий. Операція була кілька днів тому. Ну спробуй, скажеш курсантові, що я дозволив.

— Добре, — відповів Макс. — Дякую.

— Слухай, ти не знаєш, куди подівся Вітя? — спитав Іван.

— Та я й сам був би не проти дізнатися.

— Ясно. Якщо старий щось скаже цікаве — обов'язково подзвони. Домовились?

— Нема базару, — відповів Макс.

Уже за кілька хвилин Макс їхав у машині в госпіталь. Від

бульвару Шевченка почався грандіозний затор. Макс був, м'яко кажучи, знервований, тому зривався буквально на кожному машині, яка, на його думку, робила щось не так. Він і справді готовий був бити морду кожному.

На повороті з Великої Васильківської на Лесі Українки в смугу, яка повертала праворуч, водії намагалися всунутися з третьої. Макс стояв якраз у ній. Постоявши зо дві хвилини, Макс не витримав і вискочив у четверту, мало не зіткнувшись із якимось «мерседесом», водій якого втиснув гудок так, що, певно, мало не зламав кермо.

Після бізнес-центру «Гуллівер» затор розсмоктався, і Макс доїхав до госпіталю менш ніж за хвилину. Кинув машину на тротуарі й побіг у лікарню. У приймальному відділенні довелося дістати з підвалів організму всю терплячість. Хто-хто, а тітки, які сидять там, щойно помічають, що ти в піднесеному емоційному стані, роблять усе, аби довести тебе до сказу. Але коли ти ввічливий, виявляєш співчуття до їхньої складної, невдячної роботи, вони готові самотужки за руку тебе відвести куди треба, полишивши велику чергу напризволяще.

Біля палати номер шістнадцять на табуретці сидів курсант у формі хакі й тицяв по екрану пальцем з брудними нігтями.

— Не спати! — крикнув Макс.

Курсант здригнувся й підскочив, мало не впустивши телефон. Але забачивши перед собою не якогось офіцера, а пошарпаного інваліда, розслабився.

— Ти ще хто такий? — буркнув він.

— Я від Івана Рокитюка, проводитиму допит підозрюваного, — відповів Макс.

— Мені ніхто про це не казав, — відповів курсант, знову сів на табурет і втупився в екран.

— То візьми свій сраний телефон і подзвони Іванові! — скомандував Макс.

Сказав він це і справді з тією особливою ментівською інтонацією, яка змушує людей пудити в штани. Особлива навичка, яку не можна опанувати ніде, крім як у поліції. Чи міліції. Яка різниця.

Курсант, хай ще салага, зрозумів, що абихто так не говоритиме і, певно, перед ним не просто якийсь доходяга, а той, хто може

влаштувати проблеми. Він зателефонував, кілька разів мляво промовив «так точно» і роз'єднався.

— Проходьте, — звернувся він до Макса.

Макс зайшов у палату. Там пахло смертю.

І до того худючий, Євген Миколайович зараз скидався на мумію. Палата лише тьмяно освітлювалася лампою, яка стояла на тумбочці, і колір шкіри колишнього вчителя був темно-сірим. Макс думав, що той спить, однак учитель розплющив очі. Вони були ясні, ніби не належали цьому тілу.

— Вибачте... — почав Макс. — Дозвольте вам поставити декілька питань?

Учитель щось відповів, однак Макс не розчув та підійшов ближче.

— Вибачте, що ви кажете? — спитав Макс.

— Подай води... — прошепотів учитель.

Макс підійшов упритул до ліжка. Від учителя до підлоги тяглися дві трубки, кожна закінчувалася целофановим пакетом. В одному рідині була жовта, в другому — червона. Макс налив з пляшки, що стояла на тумбочці, води у склянку і подав Євгенові Миколайовичу. Той жадібно, великими ковтками випив половину.

— Дякую, — вже голосніше сказав Євген Миколайович, однак відразу закашлявся. Макс знав єдині ліки проти цього — постукати по спині. Але зараз цей метод навряд чи був доречним.

— Якщо вам незручно, я піду, — зніжковів Макс.

— Та сиди, — сказав Євген Миколайович і легенько махнув рукою на табурет, який стояв біля тумбочки.

Макс сів. Учитель спробував посунутися вище і присісти, але сили в руках було недостатньо, що підняти навіть те, що залишилося від його тіла. Він залишився лежати на місці.

— Що ти хотів спитати?

— Я знаю, що це не ви їх убивали, — сказав Макс. — Знаю і прошу вибачення у вас. Це я знайшов ті документи.

Євген Миколайович спробував усміхнутись, але в нього вийшла маска якогось африканського ідола.

— Ти все зробив правильно, — сказав учитель. — І мені немає тебе за що... вибачати... Хіба що... це я маю вибачитися... Що тоді... тебе... День був важкий, — Євген Миколайович зітхнув.

— Пусте, — сказав Макс. — Але дещо ви знаєте...

Макс зробив театральну паузу.

— Ви точно знаєте, хто це скоїв, — продовжив Макс. — І взяли на себе всю вину, бо знали, що вам... недовго лишилось.

— Ти вважаєш... у мене не було підстав... щоб це скоїти? — спитав Євген Миколайович.

— Через що? Через звільнення з роботи? Так, я вважаю це недостатньою причиною.

— А яка... для тебе... причина... достатня? — прошепотів учитель. Видно було, що йому дедалі важче говорити.

— Яка достатня? — перепитав Макс і задумався. — Немає такої. Завжди можна щось вигадати. Хоч яка причина, це нічого не вирішує.

Насправді він так не думав, і таких причин, на думку Макса, було не так уже й мало.

— А на війні? — промовив Євген Миколайович. — Ти ж там... руку втратив?

Макс відмахнувся.

— До чого тут війна? — скривився він. — Війна — це війна. Там люди просто так гинуть.

— У кожного... своя... війна... — сказав учитель. — Хай вона не така велика... але на ній... також... гинуть...

— Але ж у вас ніхто не загинув? — майже звівся на крик Макс.

— У мене... ні...

— А в кого так?! — Макс скочив з табурета і підійшов до ліжка. — Кажи! Кажи! Ти ж усе одно зараз здохнеш!

За дверима почулися крики. Євген Миколайович засміявся. Але за мить його сміх перетік у страшний кашель. Двері відчинились, увімкнулося велике світло, і в кімнаті з'явився лікар. Він ошелешено подивився на хворого. Потім — на Макса.

— Геть звідси! — закричав він. — Ви не люди! Геть!!!

Євген Володимирович уже не кашляв, а просто роззявляв рота, хапаючи повітря, не здатне наситити його легені. Лікар відштовхнув Макса вбік і дістав апарат з киснем.

— Виведи його! — крикнув він.

Курсант, який стовбичив у дверях, отетеріло споглядав цю картину. Макс вийшов самотійно.

Коли Макс підійшов до своєї машини, то побачив на задньому склі велику круглу наліпку з написом «Ваше авто ЗУПІНИ ЛОСЯ з порушенням правил дорожнього руху». Його аж тіпало від розмови з учителем. Макс роззирнувся, виглядаючи цих активістів. На їхнє щастя, вони вже пішли. Бо саме зараз ця наліпка й була тією достатньою причиною для вбивства.

Тремтячою рукою Макс запалив сигарету й почав здирати наліпку шкребком для льоду, який дістав з багажника. Розпечена на сонці, наліпка трималася добре. Повністю відчистити її не вдалось, і на склі лишився клей та рештки від букв.

Макс сів у машину і ще раз набрав Крота. Той знову скинув. Потім подзвонив Дашці. Він не розповідав їй про цю справу, але потрібен був погляд збоку. Хоч якась зачіпка.

— Привіт, — сказала Дашка. — Ти невчасно.

— Мала, мені дуже потрібна твоя допомога.

— Вибач, я зараз дуже зайнята, — відповіла вона. — Завтра останній день подачі робіт на художній конкурс. А мені ще треба два ескізи завершити.

— Добре, — сказав Макс. — Бувай.

Він жбурнув телефон на пасажирське сидіння, виматюкався і вже заніс був руку, щоб ударити по керму, але в останній момент зупинився. Потім завів мотор і зі скреготом гуми вклинився в потік, підрізавши відразу дві машини.

Порушуючи всі можливі правила дорожнього руху та моралі, Макс за лічені хвилини дістався вулиці Московської, 30, де розташовувався відділок Крота. Кинув машину на проїзній частині. «Хай штрафують, клять, що хочуть роблять».

Коли він уже вийшов з машини, задзвонив телефон. Спочатку Макс думав лишити його, однак повернувся, бо витягти можуть і біля відділка поліції.

Це виявився не Кріт. Телефонувала Тамара Іванівна.

— У вас щось термінове? — озвався Макс. — Я дуже зайнятий.

— Вибач, не хотіла тебе турбувати, — сказала Тамара Іванівна.

— Що трапилось?!

— Та нічого такого. Просто Тарас від учора не відповідає на дзвінки.

Макс стиснув зуби так, що аж щелепа затріщала.

— Ви знущаетесь з мене?! — випалив він.

— Я просто... — почала вона.

— Ну невже не зрозуміло, що мені зараз аж геть не до Тараса! — перебив її Макс.

— Вибач мені...

Макс скинув дзвінок. Зайшов у відділок. Черговий підвівся, щоб поглянути через загратоване вікно. Упізнавши Макса, знову сів, так що було видно лише лисувату макітру.

— У себе? — спитав Макс.

— Угу, — мляво відповів черговий. — Тільки в нього там нарада.

Макс пройшов коридором до кабінету Крота. Постукав. І відчинив.

Кріт з іншими трьома поліцейськими грали в карти.

— Нічого не міняється, — сказав Макс. — Менти вони і є менти, хоч як їх називай.

Кріт зашарівся, підвівся і почав виправдовуватися:

— Ну слухай, реально напружна була нарада. Треба було якось перемкнутися...

— Розумію, — сказав Макс. А собі подумав: «Це всього-на-всього карти. Ми свого часу і дівок у відділення запрошували».

— Ти чого телефон скидаєш? — спитав Макс.

— Та кажу ж, нарада...

— Ну, як я бачу, — Макс вказав на табуретку з картами. — нарада вже закінчилася.

— Так, коротше. Не напружай, — сказав Кріт. — Кажі, чого прийшов? Чи, мо', давай з нами, якраз одного не вистачає.

Кріт огидно заіржав. Колеги його підтримали.

— Думаю, ви й без мене впораєтесь, — сказав Макс. — Скажи, ти зробив те, про що я просив?

— Що саме? — посміхнувся Кріт.

— Давиде, ну не... — почав Макс.

— Та ладно, ладно. Не репетуй. — Кріт дістав телефон. — Ваня, чуєш, ти зробив те, про що я тебе просив? Ну так, так... про собак...

Ага... Роздрукуй і неси до мене в кабінет. — Кріт поклав слухавку. — Зараз буде, — сказав він Максові. — Тільки, як на мене, це повна дурня...

— Я маю розробити цю версію.

— І правильно. Розробляй. От бачите, людина працює. Не те що ви! Дармоїди, — звернувся Кріт до своїх партнерів-картярів.

Ті знову заіржали. Хоча насправді нічого в цьому смішного не було. Усе ж таки як змінюють правоохоронні органи людей. Макс пам'ятав, як у шістнадцятому році Давид вступив у поліцію. Ентузіазм і бажання міняти життя на краще його аж розпирали. Він радів бодай найменшим успіхам, яких досягав у роботі. Спочатку чи не кожного дня телефонував Максові, радився, як краще діяти. А потім, коли вже вкурив, що до чого, просто хвалився здобутками. А зараз от... сидить, у карти грає.

Макс свого часу через усе це пройшов. І добре знав, чим це закінчується.

У двері постукали.

— Заходь! — крикнув Кріт.

У кабінет увійшов високий, як жердина, хлопець. Йому навіть довелося трошки пригнутися, щоб не вдаритись об одвірок. У руках він тримав товстий стос паперу.

Хлопець подивився на картярів без будь-якого здивування. Видно було, що це для нього абсолютно нормальна ситуація.

— Віддай он йому, — Кріт вказав на Макса.

— А чого так багато? — Макс узяв папери. Там було сторінок тридцять дрібним кеглем. — Це що? Всі чорні?

— Ви гозумієте, в базі не вказано коліг, — сказав хлопець. — А у мене дуже багато гоботи, і пгосто не вистачило б часу, щоб вивчати кожну спгаву. Ось дивіться, тут іде дата заяви, ім'я й по батькові власника, адгеса, телефон. Якщо потгібнo буде щось конкгетніше, я подивлюся.

Хлопець поводив пальцем по таблиці, показуючи, що там до чого.

— Дякую, — відповів Макс.

— На здогов'я.

Цікаво, чи навмисне ті, хто не вимовляє літеру «р», намагаються обирати саме ті слова, в яких вона є?

Хлопець вийшов, і Макс попрямував за ним.

— Якщо хочеш, можеш тут попрацювати, — запропонував Кріт.

Макс окинув оком компанію картярів.

— Я як-небудь в іншому місці, — сказав.

— Ну, як знаєш... — відповів Кріт і сів на стілець. — То на чому ми тут закінчили? — звернувся він до колег.

Макс вийшов із відділка й сів у машину. Цього разу наліпок не було. Макс узявся досліджувати папери. «Це ж скільки їх зникає...» — першою виникла думка.

На сторінці розміщувалося десь двадцять повідомлень про зникнення собак. Інформація про людей, які подавали до поліції звернення про зникнення, та їхні контактні дані. Останньою колонкою йшло: розкрито «+», не розкрито «-». На всіх сторінках було буквально декілька тих плюсів.

Макс уважно почав вчитуватися в прізвища. Витратив на це майже годину, однак нічого, що могло б його наштовхнути на вбивцю, не знайшов. Багато прізвищ були просто з ініціалами, й ідентифікувати за ними людину було неможливо. Макс пошукав прізвища тих, хто хоч якось був причетний до його справи: вчителя, водія, колишнього роботодавця Марини Овсієнко. Таких не було.

Макс знову набрав номер Віті. Очікувано — немає зв'язку.

Водій його літака на очах у переляканих пасажирів надів єдиний парашут і вистрибнув.

Безвихідь розбудила деструкцію. Бажання розплутати клубок почало заступатися думками про алкоголь. Багато алкоголю. Щоб залитися до стану, коли ніщо вже не здатне потурбувати.

Макс завжди так робив. Усе життя тікав від проблем. І горілка була його порталом у кращий, безтурботний світ. Де все складалося саме по собі і йому для цього не потрібно робити нічого.

Макс уже бачив, як купує літру і рідина, що дезінфікує його сутність, тече по жилах замість крові. У кожного детектива має бути свій метод. У Макса — цей.

Макс завів машину. Пролунав дзвінок мобільного.

На телефоні висвітилось «Тетяна Притулок». Зооактивістка, до якої він їздив поговорити. Він передзвонив. Жінка відповіла після першого ж гудка.

— Алло, Тетяно, ви дзвони... — почав Макс.

— Ти, кінчений урод! Чуєш мене! Яка ж я була дурна! — Тетяна буквально кричала. — Сволота ти остання! Що, нових жертв собі шукав? Нелюд!

— Я перепрошую, але... — почав Макс, але жінка знову його перебила:

— Яка ж я наївна! Все вірю в людей, хоча знаю, що є такі покидьки, як ти! Але навіть не сподівалася, що ти дійдеш до того, щоб припертися сюди. І ще ж якого з себе альтруїста вдавав...

— Заспокойся! — тут уже не втримав Макс. — Що! Ти! Таке верзеш?! Тебе скажений собака покусав? То, може, варто до лікаря піти?

— Заспокоїтися?! Це ти — Макс Гедзь?

— А з ким, ти думала, говориш? — уже спокійніше сказав Макс.
— Так, це я.

— У дванадцятому році ти жив у Горлівці? — спитала Тетяна.

— Жив, і що, це достатня причина, щоб на мене ось так волати?

— Слухай, ідіот, — сказала вона. — Коли ти сюди приперся, то відразу мені не сподобався, але мене все-таки стримало, що в тебе є собака, хоч я й сама казала, що це нічого не означає. Ну яка я дурепа. Чого ж відразу тебе не перевірила? Але спокою мені не було. Оце згадала про тебе. І дай, думаю, проб'ю тебе по базах, до яких ти так хотів отримати доступ. Так от, чорна твоя душа, ти є у списках догхантерів.

— Що?! — здивувався Макс.

— Мовчи! Біля села П'ятихатки ти зачавив собаку. І так, коли собака вибігає на дорогу, гальмувати небезпечно. Але ти зачавив його на узбіччі, навмисно туди звернувши. А у двадцяти метрах за собакою йшов його власник. Він і записав номер твого джипа й передав дані зоозахисникам.

— Чекай... — сказав Макс.

— Стули пельку, виродку. І слухай сюди. Відтепер Прокопович має рушницю. Якщо ти тільки підійдеш до притулку — він стрілятиме! Щоб ти здох, — сказала Тетяна і скинула дзвінок.

Макс декілька разів спробував її перенабрати, але жінка весь час скидала. Бажання набухатися зникло. Його пересмикнуло, і від струсу мозок ніби знову запустився. Макс застиг у позі, яку зазвичай приймав доктор Хаус, коли врешті-решт усвідомлював причину захворювання в чергового невиліковного пацієнта.

Набрав Тамару Іванівну.

— Алло, — сказав він.

— Ой, Макс. Привіт. Вибач, що я тебе турбувала. Знайшовся мій Тарас. Каже, справи були, їздив за місто, а телефон там не було де зарядити.

— Це добре, — сказав Макс. — Добре, що знайшовся. Він уже в місті?

— Та ні, каже, потрібно ще на кілька днів лишитися.

— Зрозуміло. Слухайте. А скажіть мені, яке в нього прізвище?

— А нащо воно тобі? — перепитала Тамарі Іванівна. — Ну, Тищук.

— Та нічого, просто цікаво, — сказав Макс і скинув дзвінок.

Коли Макс гортав список, який йому надав співробітник Крота, рука в нього трусилася.

На передостанній сторінці зазначалося: Тищук Т. Г. Адреса: вул. Гагаріна, 9, кв. 18. Мобільний телефон: 094-222-23-52.

Макс набрав цей номер. Слухавку підняли майже відразу.

— Ну нарешті, я вже тут знудився, — сказав Тарас Георгійович. — Допер-таки.

— Де ти? — спитав Макс.

— Скучив? — засміявся той. — Я також.

— З Лакі все в порядку?!

— А що з ним станеться. Так, дивись, їдеш у напрямку Житомира, два кілометри після КПП, буде церква з синіми банями, там поворот на Капітанівку. Набереш мене звідти. Тільки чуєш... Мені втрачати нема чого. Приведеш із собою хвоста — загинуть обидва: і собака, і вбивця собак. Ти мене зрозумів?

— Так, — відповів Макс.

Макс знизив швидкість зі ста до п'ятдесяти лише біля самого КПП. Він не міг собі зараз дозволити затримку та складання протоколів. Пролетівши решту два кілометри за хвилину, зупинився й знову набрав Тараса.

— А ти швидко, — відповів той. — Дивись далі. Не доїжджаючи до Капітанівки, там по праву руку буде поворот на ґрунтовку. Звертай, проїдеш повз поля десь кілометр і побачиш закинутий завод. Обійди його з боку посадки та підіймайся на третій поверх. Ми тебе чекаємо, — Тарас Георгійович засміявся.

Згідно з інструкціями Макс приїхав на місце. Уже й не можна було точно сказати, що то був за завод. Від нього зберігся тільки кістяк. Дивно, що й той досі не розібрали на цеглу. Лишивши машину в посадці, Макс через виламану секцію покоцаного паркану зайшов на територію. Усе було вкрите склом, шматками шиферу і просто побутовим сміттям. Напевно, селяни, зрозумівши, що то нічийне, вирішили скидати сюди свій непотріб.

Макс зайшов у приміщення, яке колись, напевно, було прохідною. Ось тут сидів черговий, а ось тут стирчали такі металеві крутилки, які пропускали людей усередину. Далі Макс потрапив у великий хол, де, мабуть, колись височів великий гіпсовий бюст Леніна.

Перестрибуючи через дві сходинки, детектив вибіг на третій поверх. Потрапив на невеличкий майданчик і вперся в масивні металеві двері. Диво, що вони досі стояли тут, а не в якогось селянина з сусідньої Капітанівки у гаражі.

Макс смикнув двері. Вони були важкі та іржаві, тому відчинилися зі страшним звуком, немов у якомусь фільмі жахів. Протиснувшись усередину, Макс опинився в тамбурі, через який вийшов у велетенський цех. Посеред нього стояли великі обшарпані колони метрів за десять одна від одної. Вікон було дуже багато з обох боків, однак у жодному не було рами. Причому виривали їх, напевно, машиною з тросом, бо в деяких місцях навіть цегла була викорчувана. На підлозі, серед сміття, ще залишились сліди від

варварськи викорчуваних верстатів — скоріше за все, це була якась швейна фабрика.

Щойно він зайшов усередину, до Макса долинув собачий гавкіт. Звук не міг не радувати. То був Лакі. У глибині цеху, метрів за сорок від входу, на підлозі стояли дві металеві клітки. У таких зазвичай транспортують великих собак. В одній з них сидів Лакі. У другій — лежало тіло. Макс побіг до кліток.

— Стоять! — крикнув Тарас Георгійович. Його голос луною полетів гуляти по пустому приміщенню.

Макс зупинився. Повільно повернувся й побачив Тараса, що сидів за подряпаним столом. У його руках був автомат Калашникова, дуло якого дивилося на Макса.

— Я заберу собаку й піду, — сказав Макс.

— Який ти швидкий, — відповів Тарас Георгійович. — Маєш відбути своє покарання.

— Скажи, особисто тобі я щось погане зробив?

— Мені... — задумався Тарас Георгійович. — Мені — ні. Але комусь зробив же ж.

— Ти про що?

— Про тих бідолашних собак, яких ти чавив на дорозі.

Макс зробив крок назустріч йому.

— Стій на місці, — сказав Тарас Георгійович. — Мені тебе підстрелити, як два пальці об асфальт.

— Спокійно. Стою, — сказав Макс. — То було давно. Я не пишаюся своїми вчинками.

— Ти думав колись, що пережили їхні власники?

— Тоді — ні.

— А дарма, — сказав Тарас Георгійович і встав з-за столу.

Автомат він продовжував тримати в бойовій позиції, з пальцем на курку. Макс тепер краще міг його роздивитися. Це був насправді не зовсім автомат, а його гладкоствольна мисливська модифікація «Сайга», причому з новіших — кінця дев'яностих або початку нульових. Від цього легше не стало — точно калібр Макс визначити не міг, але він міг бути й 12-м, а цього вистачало, щоб ходити не тільки на дорослого кабана, а й на ведмедя. Хіба що цей пристрій не відзначався точністю на відстанях більших за двадцять метрів.

Лакі крутився в клітці й дзвінко гавкав, не розуміючи, чого

хазяїн не підходить.

— Тихо, мій хороший! — крикнув Макс. — Я зараз.

Лакі заспокоївся й замовк. Макс звернув увагу на іншу клітку. Тіло не рухалося.

— То Вітя у другій клітці? — спитав Макс. — Він живий?

— Віктор Петрович, — посміхнувся Тарас Георгійович. — Так нам казали його називати.

— Хто казав?

— Але ж ти й нездара. Ти свій прутень у штанах знайти не зможеш. Якби я знав це спочатку, то не став би оту всю виставу з Тамарою влаштовувати. Це, певно, єдине, за що мені соромно. Вона і справді мені сподобалася... Ти що, мене не впізнав досі?

Макс похитав головою.

— Да, діла, — сказав Тарас Георгійович. — А так?

Він посміхнувся і показав рукою знак «ОК».

Макс також посміхнувся упізнавши непривітного паркувальника, який працював біля Вітіного офіса.

— І ви весь час були в нього під носом, — сказав Макс.

— Ближче не буває. Він завжди був гадом. Я ж із людьми спілкувався.

Ніби почувши його слова, Вітя застогнав.

— Він убив вашого собаку. І той собака був дуже для вас важливий, — сказав Макс.

— Так точно, Шерлоку, — відповів Тарас Георгійович. — І не просто вбив мого Лазаря. Він знущався з нього... Довго знущався. І фільмував усе це на свій телефон.

Обличчя чоловіка перекосило. Він стиснув щелепи так, що жовна побіліли.

— Це був не звичайний пес, — сказав він. — Він був моїм другом, моїм братом, моєю дитиною. А оте падло, — Тарас Георгійович хитнув дулом «сайги» в бік кліток, — забрало його в мене.

— Я вас розумію, — сказав Макс.

— Та ні хріна ти не розумієш! — крикнув Тарас Георгійович. — Своїх дітей з Катрусею в нас не було. Не нагородив Бог. Цього пса ми купили, щоб хоч якось зарадити тій порожнечі. І він подарував нам довгі десять років щастя...

Тарас Георгійович вийшов з-за столу і зробив пару кроків до

Макса. Автоматично Макс розвів руку і протез у сторони.

— А потім... — почав Макс.

— А потім вона померла. Бідна моя Катруся. Я ще на щось сподівався, а вона вже знала, що скоро відійде. Тому попросила привести до палати Лазаря. У лікарні все також розуміли, тому дозволили. Ти б бачив її обличчя... Вона чи не вперше після довгих місяців хвороби усміхнулася, коли Лазар, як мале щеня, почав носитися по палаті та радісно гавкати від того, що побачив її. Він також дуже сумував. Потім підійшов до ліжка, дуже обережно став на нього передніми лапами і взявся вилизувати її худеньку долоньку.

З очей чоловіка потекли сльози, й він прибрав палець із курка і витер їх рукавом. Зробив це так швидко, що навіть думка про якісь дії не встигла зародитися в голові у Макса.

— А за два дні по тому її не стало... Якби не цей пес, то, напевно, не стало б і мене.

— Я не знаю, що сказати, — мовив Макс.

— А не треба нічого казати, — відповів Тарас Георгійович. — Ти, певно, думаєш, навіщо я тобі все це розкажую? Я й сам не знаю. Але ж хтось має про це почути.

— Ви вбили його рідних, бо хотіли, щоб він страждав так само, як і ви? — спитав Макс.

— Ось тут я якраз і прорахувався. Думав, що він страждатиме. Але страждати може людина, а в цій істоті нічого людського немає. Але не турбуйся, докори сумління мене не мучать. Вони всі були зіпсовані. Та лярва злягалася зі своїм начальником. Я знав, де вона їхатиме, і влаштував засідку на горбку. І перед самою її машиною підняв макет чорного собаки, такого, як мій Лазар. Канава була глибока. Швидкість чимала. Вона сконала одразу. Тільки Євген, ідіот, мало її не попередив. Певно побачив мою засідку.

— А його яка роль у всьому цьому? — спитав Макс.

— У нього були свої рахунки з цією сімейкою. Я його бачив єдиний раз, він також слідкував за тією білявкою. Але не довів справи до кінця — певно, пожалів її. Чи пробачив. А потім, по-моєму, і взагалі хотів застерегти ту лярву.

— Чому ж він узяв на себе всю провину?

— Хто його знає. Я про це не просив. Навіть хотів, щоб його випустили...

— А сліди від собачих зубів? — спитав Макс.

— А ось це вже був «привіт» від самого Лазаря, — відповів Тарас Георгійович. — Отой нелюд залишав від своїх жертв трофеї. Черепа. Підписані датою вбивства. Зберігав це все у великому сейфі в підвалі власного будинку. Я помітив під час одного з «візитів» до Вітька. Хотів навіть будинок спалити. Але потім вирішив... ускладнити. Лазар фактично сам помстився.

— А дитина? — спитав Макс.

— З тієї дитини виросло б щось іще гірше за нього. Я велику послугу зробив людству.

— Що такого може зробити хлопець у десять років?

— А ти запитай у його найкращого друга. Я бачив, що він зробив у тому парку. І знав, що він обов'язково повернеться. Тому й чекав його там.

— Той повідець був також вашого собаки, правда ж?

— Не той самий. Але дуже схожий на той, який був у Лазаря, — відповів Тарас Георгійович. — І досить питань. Ми тут не для того зібралися. Пора до справи братися.

— Ви про що? — спитав Макс.

— Будемо спокутувати твої гріхи. Іди до кліток. Бігом, я сказав! Макс повільно розвернувся й пішов.

— Давай, давай! — крикнув Тарас Георгійович. — Оно бачиш стілець — на ньому пістолет!

Макс підійшов до того стільця. На ньому й справді лежав Вітін «Smith & Wesson». Руків'я щільно перемотане синьою ізострічкою.

— А тепер пограємо в гру. Бери пістолет. Там одна куля, — крикнув Тарас Георгійович, який зостався позаду. — Відповідно ти можеш зробити лише один постріл. У того, хто сидить в одній з кліток.

Вітя спромігся розвернутись у клітці і тепер уже зустрівся очима з Максом. Руки в нього були зв'язані за спиною. У роті — кляп із брудної ганчірки. Морда розбита.

Макс узяв пістолет. Ізострічка була намотана, щоб не можна було дістати магазин та перевірити, чи є там набої.

Макс підійшов до клітки з Лакі. Той радісно замахав хвостом, відбиваючи ним по металевих стінках, і задзявкав.

— Попереджаю: якщо ти тільки рипнешся в мій бік, я

стрілятиму! — крикнув Тарас Георгійович. — Так що давай без дурості.

— Навіщо вам це? — спитав Макс. — Ви маєте те, чого хотіли. Ось він перед вами. Робіть із ним що хочете.

— Так-то воно так, — відказав чоловік. — Але я хочу врятувати твою душу.

— Вам не здається, що тут є якась суперечність? Через убивство не можна врятувати душу. Ви ж наче віруючий. А вбивство — це найтяжчий гріх.

— Ти так думаєш?! «Коли злодій буде зловлений у підкопі і буде побитий так, що помре, то нема провини крові на тому, хто побив!» — продекламував Тарас Георгійович. — Ось що говорить Біблія! І це — про якусь крадіжку. Зло мусить бути покаране. Якщо зло не знищувати, добро не переможе. І тільки ми, люди, маємо на це владу! Як чиниш ти зле, то бійся, бо недарма він носить меча, він-бо Господній слуга, месник у гніві злочинцеві!

“Мене оточують схиблені люди!” - подумав Макс. - “Один садист, інший релігійний фанатик, який прикриває вбивства цитатами з Біблії”.

Біль від втрати дружини затуманив його розум, а вбивство Вітею собаки випустило глибинного підсвідомого звіра, який мислить лише руйнацією. І якщо помста — це, можна сказати, природне бажання покарати того, хто вчинив проти тебе несправедливість, то бажання рятувати чужі душі й цілий світ — то вже патологія. Він себе мало не до лицарів Божих зарахував. Такі самі лицарі колись ходили звільняти Гроб Господній, паралельно завойовуючи і знищуючи цілі народи.

— Але я милосердний. І даю тобі вибір, якого не було в мене! — кричав Тарас Георгійович. — Ти можеш убити свого собаку і залишити того виродка в живих.

Макс його вже майже не слухав. Потрібно було якось виплутуватися з цієї ситуації. Можна, звісно, спробувати вистрілити в Тараса Георгійовича. Але той факт, що він тримав Макса на мушці, неабияк зменшував шанси на успіх. Тим паче, все-таки залишався варіант, що це таке собі випробування і в магазині пістолета немає набоїв. Тоді навіть якщо Максіві вдасться вистрілити першим, результат буде нульовий.

Макс стояв біля клітки з Лакі. Собака не розумів, чому хазяїн не випустить його. Уже не стрибав, не гавкав, а сидів, поглядаючи на Макса дещо ображено. Макс поклав пістолет на клітку і просунув пальці поміж ґрат.

— Що тим там робиш? — гаркнув Тарас Георгійович.

— Іди до мене, — звернувся Макс до Лакі. — Ходи.

Собака підвівся й понюхав його руку. Хвіст знову поволі заворушився. Лакі облизав руку Максові.

— Ти ж мій хороший, — сказав Макс, намагаючись пальцями погладити морду собаці.

Пролунав постріл. Вуха заклало. Лакі здригнувся й забився в дальній кут клітки. Куля пролетіла над головою в Макса. Він висмикнув руку і розвернувся.

— Якого хріна! — закричав Макс до Тараса Георгійовича.

— Не зли мене, — сказав той. — У мене нервова система слабка. У тебе хвилина. Наступний буде тобі в голову.

Як же Макс хотілося його зараз застрелити. Хоча ні — спочатку розтовкти його потворне обличчя, а лише потім застрелити.

— Іди нахрін! — крикнув Макс.

— Давай, давай, герою! — засміявся Тарас Георгійович.

Макс узяв у руку пістолет і поглянув у бік клітки, в якій сидів Вітя. Той дивився на нього з жахом. Уже не було тієї зухвалості, зверхності, яку він випромінював ще з дитячих років. Зараз це була, сказати б, зовсім інша людина. Окрім страху, в цьому погляді, як Максові здалося, читалось каяття.

— Я хочу з ним поговорити! — сказав Макс. — Хочеш у мене стріляти — стріляй.

Макс повернувся до Тараса Георгійовича. Той застиг, вирішуючи, що робити.

— Що ти від нього хочеш почути, чого ще не знаєш? — спитав чоловік.

— Є одна річ.

Двері до квартири батьків Федора радше пасували входу в краєзнавчий музей, ніж житлу, де мешкають люди. Троє Гедзів підійшли впритул. Батько, який до того мовчав, шарпнув Макса за руку.

— Ти чув, що мати сказала? І щоб без вибриків! Бо отримаєш у мене по десяте число!

Батько стис здоровенний робітничий кулак та потряс ним біля Максового носа. Мати стояла трохи осторонь і мовчала.

— Ти мене пойняв?!

Макс тільки кивнув головою.

— Дивись мені, — сказав батько й подзвонив у двері. Заграла поліфонічна ламбада.

За хвилину клацнули замки й у дверях з'явилася мати Федора. Хоча була вже перша година дня, на ній був шовковий халат, ніби вона щойно встала. Однак при цьому була нафарбована, наче збиралась у театр чи на прийом до мера.

— А, це ви. Проходьте, — сказала Інга й поглянула на старі, стоптані черевики Максового батька. — Тільки залиште взуття за вхідними дверима. Люся щойно поприбирала, і я її вже відпустила додому.

Батько хмикнув і залишив свої шкарі просто на сходовій клітці.

— Навряд чи їх хтось потягне, — пожартував він, але ніхто не всміхнувся.

Інга почекала, коли вони роззуються у великому світлому передпокої.

— Ходімо, — сказала вона і пройшла в довгий коридор, початком якому слугували мармурові колони. Звідти вони потрапили до просторої зали з великими вікнами. Уперше в житті Макс побачив камін, у якому справді палав вогонь, і це запало йому в голову як незамінний атрибут багатства.

Іван Євдокимович, батько Федора, стояв спиною до входу та дивився у вікно. Він чув, що Гедзі ввійшли, але не подав знаку.

Федір сидів на світлому шкіряному дивані. На його носі була

біла марля, яка кріпилася лейкопластиром з обох боків та на лобі. Під очима — синці, що за три дні набули жовтаво-фіолетового відтінку. Він помітив прибульців, але демонстративно почав грати в тетрис.

Старші Гедзі зупинилися, відразу як увійшли, та підштовхнули Макса вперед. Він обернувся. Батько зробив жест головою, ніби хотів його клюнути.

— Синку, — сказала Інга. — Прийшов Макс. Він хоче тобі щось сказати.

— Я не хочу нічого чути, — крикнув Федір, жбурнувши тетрис на диван. — Хай ідуть геть. Тату, скажи їм, хай провалюють.

Але батько проігнорував і сина.

— Синку, ну ми ж із тобою домовлялися, — сказала Інга. — Пам'ятаєш?

Федір склав руки у вузол на грудях, як роблять малі діти, коли ображаються.

— Ага, — сказав він. — А якщо ти обдуриш?

— Рідненький, ну чи я тебе колись дурила? — спитала Інга.

Федір звів очі догори та роздивлявся чудернацьку ліпнину навколо кришталевої люстри.

— Добре, — буркнув він. — Нехай.

Інга махнула рукою Максові, який застиг, немов статуя, за метр від своїх батьків. На ватяних ногах Макс підійшов до Федора.

— Давай! Ставай на коліна! — крикнув Федір.

— Ану перестань! — різко крикнула мати.

— Уже й пожартувати не можна, — противно зареготав Федір. — Давай, дрищ, балакай.

У роті в Макса було повно слини. Він голосно глитнув. І, схоже, разом зі слиною проковтнув усі слова, які знав. Йому було байдуже до себе. Якби не батьки, він із задоволенням зарядив би рукою по тому носі ще раз і бив би доти, доки марля не стала б геть червоною. Але він розумів, що від його дій залежить не просто його майбутнє, а й життя всієї сім'ї.

— Вибач мені, — тихенько сказав Макс.

— Що?! — крикнув Федір. — Не чую! Що ти там белькочеш?

— Максиме, голосніше, — підказала Максова мати.

— Вибач мені, — гучніше сказав Макс. — Я більше так ніколи не

буду.

Федір почав облизувати губи, ніби хотів зрозуміти, які ті вибачення на смак.

— Бачиш, — звернулася Інга. — Максові дуже шкода, що він вчинив так несправедливо. Так, Максе?

Максу більше за все хотілося звідси втекти. Хай би куди, але якомога далі від усього цього. Він знову подивився на батьків.

«Їм буде краще без мене, — подумав Макс. — У них є мій брат, Сергій, він добре вчиться, не створює ніяких проблем, а я тільки всім заважаю».

— Я довго чекатиму? — сказав Федір. — Дивись, бо передумаю, і твій батько сяде в тюрму.

Усі присутні подивилися спочатку на Федора, потім на Івана Євдокимовича.

— Мені дуже шкода! Не чіпайте батька! Посадіть мене в тюрму! Я винуватий! Пробачте мене! — закричав Макс у бік батька Федора.

Навіть він розумів, що тут усе залежить саме від того чоловіка. Від розпачу хлопець заплакав ридма. Коли його товкли — не плакав, а зараз заривав. Важкі сльози котились і падали на дорогий перський килим. Іван Євдокимович усе так само стояв, заклавши руки за спину, й дивився у вікно.

— Так уже краще, — сказав Федір і взяв у руки тетрис, втративши інтерес до Макса.

Макс схлипував і сьорбав носом.

— Ну от і добре, — сказала Інга. — Давай, Максе, йди.

Вона підійшла до нього і легенько підштовхнула в бік батьків. Макс опустил голову й пішов до батьків, які полегшено зітхнули. Навіть усміхатися почали, радіючи, що все скінчилося.

Макс підійшов до них. Мати поклала йому руку на плече.

— Молодець, — сказала вона.

Макс струснув плечем її руку.

— До побачення, — сказав Максів батько.

— До побачення, — сказала Максова мати. — Дякую вам.

Вона вклонилася Інзі. Гедзі розвернулись і рушили в бік коридору.

— Стійте! — закричав Федір.

Вони зупинились і повільно повернулися.

- Що таке, сину? — спитала Інґа.
- Триста років мені потрібні його вибачення!
- Ну що ти таке говориш? — спитала Інґа. — Ми ж домовлялися.
- Ви й так мені купите той велосипед! — кричав Федір.
- Ну, сину... — почала Інґа.
- Мовчи! — гаркнув Іван Євдокимович.

Він підійшов до дивана, на якому сидів його син, та став позаду. Інґа дивилася на нього водночас із ненавистю та переляком.

- Вікторе, кажи, чого ти хочеш? — спитав Іван.

Вітю називали «дядя Федір» на честь героя мультфільму «Троє з Простоквашино». Він завжди на обід приносив бутерброди з ковбасою. І дійсно любив їх їсти ковбасою донизу, як радив кіт Матроскін.

Вітя подивився на переляканих Гедзів.

— Я хочу, щоб він подарував мені свого собаку. Завтра ж, — сказав Вітя.

- Але ж... — спробувала була заперечити мати Макса.

— Ви чули, що сказав мій син! — відрубав Іван Євдокимович. — Вільні.

— Підсунься, — скомандував Макс. — Ближче.

Вітя притулювся обличчям до стінки клітки. Макс вийняв у нього кляп із рота.

— Води... — попросив Вітя.

— Обійдешся, — сказав Макс.

— Максе, братику... Витягни мене звідси. Це ж усього-на-всього собака. Будь ласка. Ти знаєш, я в боргу не залишусь. Я зроблю все, що ти тільки попросиш. Ти будеш дуже багатим.

— Замовкни, — просичав Макс. — Я маю тебе про дещо попросити.

— Усе, що завгодно.

— Скажи мені правду: що ти зробив з Барсом?

— З ким? — щиро перепитав Вітя.

Макс ударив ногою по клітці.

— Ти знаєш з ким! — крикнув він. — Що ти зробив з моїм собакою?! Ти сказав, що він утік. Ти і його вбив? Він же не був чорним!

— Максе... — пробелькотів Вітя.

— Кажи, сука! — кричав Макс. — Кажи, бо зараз застрелю!

Макс прицілився в голову.

Раптом вираз обличчя Віті змінився: з благального перетворився на нахабний. Чоловік сплюнув слину, перемішану з кров'ю.

— Мені все одно не жити, — сказав він. — Або ти мене застрелиш, або отой довбодятел, — Вітя кивнув у бік Тараса Георгійовича. — А ти завжди був тормозом. Звісно, я вбив твою шавку. А ти що думав? Буду з ним гратися, паличку кидати, як оце ти? А що не чорний, ну, мені потрібно ж було на комусь тренуватись, а тут така можливість. Щоб знав, сука, як свою вонючу пащу на мене відкрива...

Макс раптово втратив слух, по тілу пробігли дрижаки. Очі втратили різкість, ніби раптом хтось зіпсував налаштування. Макс їх заплющив і натиснув на курок.

Луна від пострілу ще не затихла, як Макс розплющив очі. Куля влучила Віті над правою бровою. Усередині того отвору бриніла чорна душа. Вітя хрипів, силкуючись щось сказати. Однак сказати він нічого путнього вже не міг: важко висловлювати думки з простреленою головою. Потім він почав повільно хилитись у бік Макса. На перешкоді траєкторії постала стінка клітки, і він лобом уперся в неї. Від зіткнення велика крапля крові відділилася від нього, ляпнувши на підлогу перед ногами.

Ошелешений Макс опустив руку з пістолетом. У його голові не було думок на зразок «Нарешті я застрелив цього покидька», як і про те, що «О Боже, я щойно вбив людину». Він був у стані, схожому на стан людини, яку анестезіолог починає будити після операції під загальним наркозом. Коли вже розумієш, де ти, однак мозок не повною мірою керує тілом.

Макс розтиснув пальці й випустив пістолет додолу. З дірки в голові Віті кров уже накрапала калюжку. Макс мусив ступити крок назад, бо ще трохи, і забруднилися б ноги.

Десь із паралельного світу чувся гавкіт Лакі. Макс зреагував на звук.

— Ти все зробив правильно, — сказав Тарас Георгійович, який нізвідкіля з'явився позаду і поклав руку на праве плече Максові. — Тепер ти вільний.

Макс повільно обернувся. Тарас Георгійович посміхався, тримаючи зброю однією рукою.

— Давай, давай. Приходь до тями, — сказав він майже лагідно і потрусив Макса. — Усе вже скінчилося.

Макс вклав в удар лівою і єдиною рукою всю силу, якою володів. Він цілив у скроню, однак промазав — кулак лише сковзнув і влучив у ніс. Хрящі хруснули, і Тарас Георгійович завив. Макс ногою вдарив по руці, яка тримала «сайгу». Зброя випала і дзенькнула об бетонну підлогу. Але відсутність правої руки неабияк обмежувала ведення бою.

— Ах ти сучий син! — загарчав чоловік.

Тарас Георгійович схопив Макса за барки. Він був набагато важчий і вельми міцний як для свого віку. Попер як танк і щосили жбурнув Макса на Вітіну клітку. Залізний край клітки врізався Максові в спину. Макс спробував завдати ще удару лівою, однак Тарас Георгійович перехопив його руку своєю, а другою стис горло. Лакі заливався гавкотом і бився об стінки своєї клітки.

Макс двічі вдарив протезом по голові нападника, однак собі завдав клопоту більшого, ніж Тарасові: куксу пронизав різкий біль, і протез сповз набік, як у ляльки Кена, того, що чоловік Барбі.

— Невдячна ти сволота! — закричав Тарас Георгійович.

Макс спробував вивільнити руку, однак чоловік іще дужче притис її до прутів клітки. Макс почав конвульсивно смикатися з боку в бік, і врешті-решт йому вдалося підсунутися до краю клітки й зіслизнути донизу. Проте разом з ним упав і Тарас Георгійович. Навалившись усією вагою, чоловік притис Макса до бетонної підлоги, продовжуючи стискати горло. Кров з його розбитого носа крапала Максові на обличчя.

Повітря не вистачало. Макс намагався якимось ударити супротивника своєю куксою, однак не діставав. Врешті-решт примудрився влучити старому коліном у промежину. Той знову завив і прибрав руку з горла. Хапнувши повітря, Макс смикнув і вивільнив ліву руку, а тоді знову вдарив Тараса Георгійовича в ніс. Тепер уже певно хруснути кістки. Він удару той сахнувся назад, чим дав можливість Максові вилізти з-під його туші. Макс відповз і відхекався. Тарас стояв на колінах, закривши руками обличчя. Макс підвівся й ударив ногою йому в сонячне сплетіння. Старий аж гикнув і завалився на спину, гепнувшись у калюжу крові, що натекла з маленької дірки в черепі Віті. Макс схилився над старим, занісши кулак, однак той уже знепритомнів.

— Падло ти таке! — Макс підвівся і вдарив Тараса Георгійовича ногою в бік. Той не видав ані звуку.

Тремтячою рукою Макс дістав сигарети. Під час бійки пачка зім'ялась і половина цигарок поламались. Однак він зміг дістати цілу. Відійшов на п'ять метрів, туди, де лежала «сайга», сів на підлогу й закурив. Лакі вже охрип від гавкоту. Він і далі бився об стіни, намагаючись вивільнитися зі своєї дряної тюрми.

— Зараз, малий, зараз, — звернувся до нього Макс. — Зачекай ще

хвилину.

Макс дістав телефон. Екран на ньому тріснув. Макс виматюкався й набрав Івана Рокитюка. У двох словах пояснив ситуацію і те, як його знайти. Потім узяв зброю і підійшов до Тараса Георгійовича. Той лежав сумирно в калюжі, в якій його власна кров змішалася з кров'ю його найбільшого ворога. Повільний рух грудної клітки свідчив, що він живий.

Тримаючи в руці «сайгу», Макс рушив до клітки з Лакі. Собака вже не гавкав, а лише сичав. Макс прикладом збив замок і відчинив двері. Лакі якийсь час іще постояв у клітці, немов не вірячи, що нарешті вільний. Потім повільно вийшов, роздуваючи ніздрі. Підняв голову до Макса й дозволив себе погладити. Коли Лакі захотів понюхати Тараса Георгійовича, який лежав на підлозі, Макс крикнув: «Фу!», і собака ображено залишився стояти біля нього.

— Стій тут! — скомандував Макс. — Сидіти.

Макс тицьнув пальцем на підлогу. Лакі слухняно всівся. Макс підійшов до Тараса Георгійовича і кілька разів штурхонував його ногою. Упевнившись, що той ще у відключці, підібрав пістолет, яким застрелив Вітю, й ретельно витер свої відбитки. Повернувся до Тараса Георгійовича і вже його рукою помацав руків'я пістолета. Відкинувши пістолет на кілька метрів, перевернув чоловіка на живіт. Зняв із себе пасок і затягнув на зап'ястках старого.

— Ходімо, — звернувся Макс до собаки. — Почекаємо копів на вулиці.

Лакі закалатав хвостом, піднімаючи пил з підлоги. Потім підхопився й підбіг до Макса.

Коли вони підійшли до тамбура, позаду пролунав стогін. Макс обернувся.

— Стій... — хрипів Тарас Георгійович. — Стій...

Він почав ворушитися та ковзати по підлозі, намагаючись підвестися. Макс без особливої цікавості спостерігав. Цей чоловік у його очах був не кращим за Вітю і жалості не викликав.

Тарасові Георгійовичу вдалося сісти. Він сперся на клітку з тілом свого ворога.

— Чого тобі?! — крикнув Макс.

— Вбий мене, — сказав Тарас Георгійович. — Вбий, чуєш! Мені не можна в тюрму!

— Саме там ти згниєш, божевільна тварюко! — гаркнув Макс.
Спираючись на стінку клітки, чоловік зумів підвестися на ноги.
— Я благаю тебе, — сказав Тарас Георгійович і зробив крок убік.
— Пішов ти! — відповів Макс.

Тарас Георгійович зробив ще крок. Потім розвернувся і хитаючись рушив у напрямку вікна.

— Ах ти ж сука! — закричав Макс і побіг до нього.

Тарас Георгійович також прискорив крок, залишаючи за собою сліди з крові. Макс спочатку прицілився в нього з «сайги», але не вистрелив. Він кинув зброю на підлогу і побіг. Залишалося ще метрів десять, коли Тарас Георгійович наблизився впритул до вікна.

«Не встигну», — промайнуло в голові.

Коли Тарас Георгійович почав перевалюватися через підвіконня, Лакі, обігнавши Макса, підскочив до чоловіка й ухопив за ногу. Тарас Георгійович заревів і спробував струсити собаку. Однак Лакі вчепився, як бійцівський пес. Він несамовито тріпав його кінцівку, упираючись своїми чотирма. Тоді чоловік посунув далі, тягнучи собаку за собою. Коли він уже висунувся в отвір вікна, Макс схопив його за свій же ремінь і смикнув на себе.

— У прямому ефірі нашої студії — незвичайний гість. Це не музикант, не письменник, не художник, як зазвичай. Але він у своєму роді також митець. Він — приватний детектив. Якийсь час тому, проводячи своє розслідування, він випадково потрапив у прямий ефір нашої радіостанції. Намагався знайти хлопчика, який зник зі школи. Та історія, на жаль, закінчилася жахливо. Врешті-решт загинула вся сім'я бізнесмена Віктора Овсієнка, включно з самим Віктором. І саме наш гість за допомогою свого професіоналізму зумів знайти вбивцю. Вітаємо, Максе!

Заграв джінгл радіостанції.

Максові було ніяково. Але добре, що хоч радіо, а не телебачення. Принаймні тут він може не турбуватися через відсутність руки. Макс розумів, що медійність йому не завадить задля розвитку справи. Бо на самих зрадливих чоловіках далеко не виїдеш.

— Добрий день, Максе, — сказав блискучому студійному мікрофону, а не гостеві ведучий. Йому було років під тридцять, борода — як у священника, зачіска — як у тридцяті, з гладенько виголеними скронями. — Раді вас чути в нашому ефірі.

— Привіт, — сказав Макс. Він вирішив поводитися невимушено та фамільярно.

— Макс до нас прийшов не один, — сказав ведучий. — Це той самий Лакі?

— Так, він.

— Хто не знає, то Лакі — це Максів пес, який допоміг йому вполювати вбивцю, — уточнив ведучий. — Я розумію, що ви не можете видавати таємниці. Тому якщо я буду питати щось таке, чого мені знати не потрібно, маєте повне право не відповідати.

— Домовились, — сказав Макс.

— Мені не дає спокою одне питання. Як так вийшло, що поліція не змогла знайти вбивцю, а ви самотужки розплутали цю справу?

— Ну, ви трохи перекручуєте, — зауважив Макс. — Без допомоги поліції жоден детектив не може працювати. Ви, напевно, голлівудських фільмів передивилися. Так було і в цій справі. І я ще

раз хочу висловити подяку Іванові Рокитюку і моєму старому другові Давиду Радіщеву за відданість і бажання відновити справедливість.

— Я так розумію, це такий дружній реверанс щойно був, — усміхнувся ведучий.

— Це ви сказали, — відповів Макс.

Обидва коротко засміялись.

— Як ви ставитеся до вироку, довічного ув'язнення, на яке засуджений той... як його там звуть? — спитав ведучий.

— Тарас Тищук, — сказав Макс.

— Так, так, Тищук.

— Наразі це найвища міра, до якої може бути засуджена людина в Україні.

— Я питаю про вашу особисту думку.

— Ви, певно, натякаєте на смертну кару? — спитав Макс.

— Саме так.

— Він сам бажав смерті. А злочинцеві не варто давати те, чого він хоче. Так я думаю.

— Це правда про мотив, який був у вбивці? Те, про що пишуть засоби масової інформації? — спитав ведучий.

— Вони різне пишуть.

— Що Віктор Овсієнко вбив його собаку, — уточнив ведучий.

— Так, це правда. Чи це достатня причина? Звісно, ні. Але вважаю, що цьому можна було запобігти.

— Ви про що?

— Після того, як пес Тараса зник, він звертався в поліцію, — сказав Макс. — І не отримав ніякої реакції. Часто, коли людина не відчуває підтримки з боку тих, хто мав би її захищати, вона починає діяти самотужки. І якщо брати цей конкретний приклад, то Тарас врешті-решт знайшов того, хто викрав його собаку. Значить, це могла зробити й поліція. Звичайно, йому допомогли навички, які він отримав в армії...

— Тобто винна поліція? — перепитав ведучий.

— У жодному разі.

— Не розумію. Поясніть.

— Я колись працював у правоохоронних органах, коли вони ще називалися «міліція», — сказав Макс. — І знаєте що? Ми фізично не могли займатися кожною справою. На це тупо не було ресурсів, як

людських, так і матеріальних. Це стосувалося навіть злочинів проти людей, що вже казати про тварин. Я не думаю, що все аж так змінилося з того часу. Проблема глобальніша. Вона в державі. У тому, як у нас усе вибудовано. У ставленні до закону. І в самих законах також.

— Не можу з цим не погодитись, — сказав ведучий. — Але де ж вихід?

— Коли я в молодості складав іспит на права, мій інструктор сказав: «За кожним правилом дорожнього руху стоїть чиясь смерть». Це запало мені в голову. Тобто колись не було такого правила, потім сталася ситуація на дорозі й загинула людина. Думаю, і не одна, доки держава це помітила. От фішка якраз у тому, щоб вона це помітила і зреагувала у вигляді якоїсь норми. А потім довела цю норму до населення і слідувала за тим, щоб норма виконувалась. Зараз маємо вже три смерті. Чи вистачить їх для якихось змін? Побачимо.

— Жорстока правда життя, — сказав ведучий, задумавшись. — Але все-таки вбивство дитини — це не занадто?

— Зрозумійте, Тищук схибнувся на несправедливості. Він хотів відновити баланс. Окрім Віті, він знайшов гріхи в кожного члена його родини. І вважав, що ті мають бути покарані.

— Але ж які гріхи можуть бути в десятирічного хлопчика?

— Незадовго до зникнення він побився зі своїм найкращим і, певно, єдиним другом. Я зв'язався з хлопцем, і він розповів мені, що стало причиною тієї бійки. Вони гуляли в парку неподалік школи й побачили новонароджене щеня, яке повзало по траві. Саша Овсієнко холоднокровно розчавив його ногою.

— Який жах! — видихнув ведучий.

З його вигляду було видно, що він не дуже задоволений напрямом, у якому пішло інтерв'ю. Але що він хотів, запрошуючи детектива? Не про погоду ж поговорити.

Ведучий опанував себе.

— Хотів вас іще спитати про те, яка головна риса відмінного детектива?.

— Ви знаєте... — почав Макс. — Це питання вам потрібно поставити відмінному детективу. Я не з таких. Скажу лише, що потрібно мати інтуїцію. Чуття. Детектив, він дуже схожий на собаку.

Узяв слід і йдеш ним до кінця. Десь так... А ти, Лакі, як думаєш?

Почувши своє ім'я, Лакі голосно загавкав.

— Наостанок, яку пораду дасте нашим слухачам? — спитав ведучий.

— Ну... Можу сказати одне: не залишайте своїх улюбленців на вулиці біля магазину, — сказав Макс. — Кожного третього собаку викрадають. Або для перепродажу, або ще гірше...

— Дякую. Дуже слухна порада. Будьте уважні, стережіть своїх чотириногих друзів і слухайте наше радіо, — сказав ведучий. — Нагадую, з нами був приватний детектив Макс Гедзь. Не перемикайтесь, програму продовжить...

— Ну як пройшло? — спитав Макс у ведучого на виході зі студії.

— Як на мене, норм. Щоправда, ота історія про малого Овсієнка... Я шокований, звичайно. А вам як? Ви почувалися досить органічно.

— Та трохи нервувався. Треба буде переслухати. Ви ж записували? Відправте мені?

— Так, звісно. Маякніть у «телеграм».

— Домовились.

— Ну, вітаю нас із першим ефіром! — сказав Макс до Лакі, коли вже вийшов на вулицю. Лакі подивився на нього і хитнув хвостом.

Макс відчинив задні двері, й Лакі застрибнув в авто і вмотився посередині, щоб бачити дорогу через лобове скло.

Макс обійшов машину і всівся за кермо. Набрав Дашку.

— Привіт, мала. У тебе нічого не помінялося?

— Привіт. Ні, все як і домовлялися. До речі, що за гарячка? Бо в мене настроїй препаскудний. Пролетіла в тому конкурсі, як фанера над... Лондоном.

— Ну, є в мене для тебе один сюрприз, — сказав Макс і підморгнув Лакі.

— О! Сюрпризи я люблю! — вигукнула Дашка.

— Ну давай тоді за пів години в «Каштані». Мені там хтось зараз по іншій лінії телефонує.

— Давай, — сказала Даша.

Макс подивився на екран. То був Кріт.

— Ну що, зізда, вже трубки брати перестав? — сказав той.

— Ти що, слухав?

— Та ми всім відділком слухали.

— І як тобі? — спитав Макс.

— Ну як. У цілому нормально. Впевнено. Просто філософ. Але там, де стосується поліції, ти трохи перегнув.

— Ну а що я не так сказав? — заперечив Макс.

— Та все ти правильно сказав. Але не потрібно було того говорити. Бо, з одного боку, дякуєш поліції, а з іншого, кажеш, що ми ні хріна не робимо.

— А що, робите? Ти подякуй, що я про карти не розказав, — відповів Макс. — А я міг, ти ж мене знаєш.

— Ага, якби розказав, то до кого потім по допомогу бігав би? — засміявся Кріт.

— Твоя правда. То що, зустрічаємося на наступному тижні?

— Так, ми ж домовились. Тільки ти виставляєшся?

— Оце пам'ять, тобі б у слідчі піти! — реготнув Макс.

— Іди в сраку!

— І тобі до побачення.

Усе ще всміхаючись, Макс завів машину.

Дашка запропонувала зустрітись у кафе «Каштан» на Прорізній. Двір, де розташовувалось кафе, був чудовий. Захований від вулиці, він містив у собі клітки з велетенськими круками. Не звичайними міськими воронами, а саме круками. За легендою, першого птаха подарував власнику в 90-ті один з бандитських авторитетів, які полюбляли збиратись у цьому дворі для вирішення своїх справ. Двох інших передали поранених. Отож колись їх було троє, зараз лишилося двоє. Але ж і розумні птахи, ну точно розумніші за тих людей, які приходили на них подивитися, бо в кожного видурювали якісь смаколики.

А от концепція закладу Максові видавалась дивною. За інтер'єром усе схоже на радянську комуналку, причому нормально так занедбану. Навіть на десерт подавали радянській «горішок», із тіста, випеченого у формі, з вареною згущенкою всередині. Але відвідувачів було повно. І всі — молодші за незалежність. Мабуть, тому й ішли, що ця стилістика видавалася їм дивиною.

Макс узяв собі каву, вийшов на вулицю. Кутив і дивився, як молодь кострубато грає в настільний теніс на вмурованому в підлогу бетонному столі. «Ех, були б у мене моя правиця, я б їм показав...» Але оскільки рука була ліва, показати він міг хіба що дулю, і ту в кишені.

Дашка майже не запізнилася. Правда, була невиспана і зла.

— Що там у тебе? — спитала вона з ходу.

— У мене все добре. Давай візьмемо кави й «горішків», і це ти мені розкажеш, що в тебе.

Дашка невдоволено хмикнула, але змовчала і швидко зайшла всередину. Макс рушив їй навздогін. Від «горішків» Даша відмовилась (у складі тіста були яйця), натомість узяла собі щось на зразок «наполеона», тільки вегетаріанського.

Вони сіли за маленьким столиком надворі, під великим каштаном.

— Ну що розказувати? — сказала Дашка, відсьорбнувши кави. — Пролетіла я. Не пройшла конкурсу. Ні на що не здатна, коротше.

— Та ну давай заливай, — сказав Макс. — Ти дуже талановита.

— Дякую, звісно, — відповіла вона. — Але не треба. Є об'єктивна реальність. І в цій реальності мій рівень недостатній для того, щоб безкоштовно навчатися в Лондоні. А на платну форму в мене грошей немає. І не буде ніколи. А в тебе часом немає трьох тисяч фунтів? — Дашка кисло посміхнулася. — Вибач, це я так жартую. Як у тебе пройшов ефір на радіо?

— Як пройшов? — Макс поліз у рюкзак. — Та нормально пройшов.

Він дістав з рюкзака товстий рожевий конверт і поклав на стіл перед Дашкою.

— Що це? — спитала вона.

— А ти подивись.

Дашка поклала на конверт руку, немов намагаючись угадати, що всередині. Потім підсунула до себе. Відгорнула трикутний хвостик і заглянула. Їй відразу закрила.

— Ти приколюєшся, так? Вони не справжні? Якщо це так, то я місяць із тобою не розмовлятиму. Може, й довше.

Макс широко всміхнувся.

— Там чотири тисячі доларів, — сказав він. — Має вистачити.

— Ти що, серйозно?! — скрикнула Дашка. На очах у неї бриніли сльози. — Але ж...

— Так, тільки давай домовимося: без ніяких «але ж». Я можу і хочу тобі допомогти...

Дашка підхопилася і накинулася на нього з обіймами.

— Тихо, тихо, — сміючись, сказав Макс. — Люди ж дивляться. Може, десь тут моя майбутня дружина стоїть. Ще подумає, що я зайнятий.

Дашка конвертом із грошима легенько вдарила Макса по голові.

— Але ж ти й дурило, — сказала вона. — І я дуже, дуже, дуже тебе люблю! Але тобі також потрібні гроші.

— Я собі купив приставку і гру, про яку ти говорила. Ну там роботи, андроїди, всі діла. Тому не хвилюйся, тепер мені гроші не потрібні. Доки я не відкрию всі можливі кінцівки гри, навіть на їжу не будуть потрібні.

На душі було весело. От усі кажуть, що гроші не можуть подарувати щастя. Але сльози в очах у Дашки свідчили, що таки можуть. Причому щастя, яке відчувала Дашка, було навіть меншим порівняно з тим, що розпирало його. Чи не вперше в житті Макс зрозумів, як це насправді — про когось піклуватись. І точно вперше в його голову на мить залетіла думка про те, що, можливо, він хотів би й сам мати дитину. Не зараз. Може, колись потім.

Його законне місце для паркування було вільне. Макс вийшов на вулицю і замкнув брелоком авто.

Погода стояла неймовірна. Цілий день пекло сонце, але зараз відчуття було таке, ніби ліг у ванну, але не можеш зрозуміти температуру води. Бо вона і не холодна, і не гаряча, а саме така, яка потрібна тобі для комфорту. Ось так і зараз.

Макс задер голову й подивився на небо. Зірок було небагато, але ж були. Колись у дитинстві він любив дивитися на небо. Навіть знав назви багатьох зірок. Але з часом, коли подорослішав, перестав підіймати голову й забув і про зірки, і їхні назви.

На решту грошей він хотів влаштувати невеличке свято для себе й Лакі. Купити собі якогось гарного чеського пива, а Лакі — м'ясних делікатесів, бо не весь же час на тому сухому кормі сидіти.

Макс зробив крок, і автоматичні двері магазину відчинилися. Ступити далі йому заважав хлопець, на голову якого був насунутий каптур. Макс спробував його обминати збоку, однак той посунувся і знову перекрив прохід.

— Ходімо поговоримо, — просичав хлопець.

Макс вдивився в його обличчя. Це був той самий здохлявий водій BMW X5, який не надто поважав правила паркування.

— Слухай, ну немає в мене настрою, — сказав Макс. — Відійди, чуєш.

Замість відповіді хлопець схопив його за зап'ясток лівої руки і спробував штовхнути. Однак він був кілограмів на двадцять легший, тому не вийшло. Макс залишився стояти де стояв, потім прокрутив руку і смикнув донизу, вивільнивши її.

— Дядя, по-хорошому, ходімо поговоримо, — сказав хлопець уже трохи менш упевнено.

Макс схопив його за шию і мовчки посунув уперед, майже піднявши його в повітря. Той спробував дістати руками до обличчя, однак не дістав, бо Максова рука була довга, мало не як в орангутана. Уже в тамбурі магазину Макс притулив його до скляної стіни. І щосили трусонув.

— Заспокоївся? Заспокоївся, питаю?

У той момент пролунав звук розбитого скла. Макс спочатку подумав, що це він не розрахував сили й прочавив хлопцем скло в тамбурі. Однак відразу за звуком замерехтіла сигналізація його авто. Макс відпустив хлопця й вибіг на вулицю. Біля його машини стояло ще троє, серед яких він упізнав пасажирів «хеп'ять». Той і жбурнув каменюку, якою розбив скло біля пасажирського сидіння.

— Гей ти, падло! — крикнув Макс.

Він розумів, що троє — це забагато для нього. Їх було б забагато, навіть якби він мав обидві руки. Але коли людині в такому піднесеному, майже романтичному настрої б'ють скло в машині, вона не звертає уваги на такі дрібниці, як кількість супротивників. Макс посунув на них, але в ту ж мить отримав сильний удар у потилицю.

«Точно, їх же не троє — їх четверо, — тільки й встиг подумати Макс. Він зовсім забув про шмаркача, якого залишив у тамбурі. — От лайно».

У голові запаморочилось, і Макс почав непритомніти. Уся четвірка накинулася на нього, немов голодні голуби — на шматок свіжого хліба, який дістала з кулька добра бабка-кульбабка.

Світло сліпило і в заплющені очі. Макс спробував ще щільніше затиснути повіки. Не допомогло. Світло змусило мозок запрацювати, а той, своєю чергою, почав відновлювати інші функції організму. І Макс чітко відчув, що цей організм хтось трусить.

— Максе! Максе! Прокидайся! — кричав чоловік. — А ти виклич швидку! Бігом, я тобі кажу!

Макс повільно розплющив очі. Різкість навелася не зразу. Однак за кілька хвилин він розрізнив у каламутній постаті, що клопоталася ним, роздаючи вказівки якимось людям, Андрія Анатолійовича,

начальника охорони магазину «Фора».

— Не треба швидко... — простогнав Макс.

— Аякже, — відповів Андрій Анатолійович.

— Зі мною все в порядку, — сказав Макс і спробував піднятися.

Але не зміг. Не тому, що не було сил. А тому, що Андрій Анатолійович поклав руку йому на груди й притиснув до канапи, яка стояла в його кабінеті.

— Тихо, ша! — сказав він. — Лежи. У тебе всі кістки там, певно, переламані.

Макс скорився, хоча був упевнений: кістки цілі. Чого не скажеш про почуття гідності — це ж треба, відгребти від якихось молокососів.

— Довго я був у відключці? — спитав Макс.

— Ну, десь пів години, — відповів Андрій Анатолійович. — Ти що, не пам'ятаєш, як ми тебе переносили? Бо ти щось бурмотів.

— Усе як в тумані, — сказав Макс, поклавши руку на лоба.

— Ну, можна сказати, тобі пощастило. Юрко помітив якесь вовтузіння в тамбурі й відразу доповів мені. Ми вибігли втрьох і копняками прогнали тих шмаркачів. Оце ж порода пішла... вчотирьох на одного. Що ти з ними не поділив?

— Ну... нічого особливого, всього-на-всього попросив їх не паркуватися на місці для інвалідів.

— От ти кумедний, — усміхнувся Андрій Анатолійович. — Тут же завжди майже порожня стоянка.

У двері постукали.

— Заходьте! — крикнув Андрій Анатолійович.

До кабінету увійшли молодий лікар у червоно-білому комбінезоні з червоним хрестом та медсестра в халаті.

— Що тут у нас? — запитав лікар.

Андрій Анатолійович вказав на Макса.

Поверхневий огляд показав, що Макс правий і кістки таки цілі. Та й серйозних забоїв також не було, крім великої гулі на голові та кількох свіжих синців і подряпин по тілу, на додачу до тих десятків, які вже заживали. Лікар виписав мазь і порадив посидіти вдома хоча б три дні. Потім, якщо будуть якісь підстави, можна буде підїхати в лікарню зробити знімки. Проводжав бригаду Макс уже на своїх двох.

— Дякую, — сказав Макс до начальника охорони. — Ви не

перестаєте мене дивувати.

— Дякую не дякую, а флешку занеси, — всміхнувся Андрій Анатолійович.

Макс вийшов з магазину. Пива вже не хотілося, від піднесеного настрою не залишилося й граминки. Однак Лакі він усе-таки купив свіжу індичу грудку. Хай хоч пес порадіє. Ще купив скотч, щоб заклеїти розбите вікно.

Виходив Макс озираючись. Хтозна, може, ці придурки ще раз спробують. Однак було вільно. Макс акуратно позбирав із сидіння скляні друзки в пакет та викинув у сміттєвий бак. Потім спробував самотужки заклеїти вікно, але з однією рукою це не дуже виходило. Його муки побачив охоронець Юрко і зголосився допомогти. Коли запрацювали аж три руки, справа пішла набагато ефективніше.

Подякувавши Юркові, Макс поїхав додому. Головне було не притулятися до вікна. Макс запаркував машину на вільному місці біля гаражів. Коли діставав пакет із закупами, помітив якусь тінь, котра шугонула в кущі.

«Трясця, невже вистежили до дому?»

— Чуєте, я зараз пістолет дістану! — крикнув він.

Однак ніяких підозрілих звуків не почулося.

«Потрібно буде таки отримати дозвіл на справжню зброю», — подумав Макс.

Лакі зачув индиче м'ясо, ще коли Макс підійшов до дверей. Він почав голосно гавкати і шкрябати пазурами об двері.

— Та спокійно... тихо... тихо... — Макс увійшов у квартиру, і йому довелося підняти кульок над головою, щоб собака не зжер м'ясо разом з целофаном.

Макс роззувся й пішов на кухню, зачинивши двері перед самим носом Лакі. Від такої несправедливості той почав гавкати й скавучати. Перебуваючи в безпеці, Макс відрізав від шматка чесну половину й порізав її великими шматками. Потім висипав їжу в миску і лише тоді впустив собаку на кухню. Поки Лакі наминав м'ясо, рештку шматка порізав уже дрібненько і зготував собі щось на зразок бефстроганов. Підсмажив із цибулею, а потім залив сметаною.

Повечерявши, задоволені Макс та Лакі пішли у велику кімнату дивитися програму Майкла Щура з химерною назвою «Ґрати-песик-

дужка-гривня...» і так далі.

У двері подзвонили. Лакі зістрибнув з дивана та побіг обгавкувати незваних гостей. Макс надягнув штани. У вічко побачив біляве волосся. «Та ти, блін, жартуєш».

У дверях стояла Поліна.

— Сюрприз, — награно сказала вона, поставивши руки в боки.

— Еее...

Макс не знав, як реагувати. Однак Лакі зреагував швидше. Він вийшов на майданчик і почав обнюхувати Поліну.

— Ну хоч хтось мене радий бачити, — сказала вона. — Я довго буду тут стояти? Чи ти мене запросиш усередину?

— Ну заходь, — сказав Макс.

Клацнула кнопка електричного чайника, і Макс залляв заварку. Поліна сиділа за столом, зронивши голову на руки, та пильно роздивлялася Макса.

— Яким вітром тебе занесло в мою скромну оселю? — спитав Макс, ставлячи кухоль на стіл перед Поліною. — Скучила?

— І це, звісно, також, — відповіла Поліна. — Та я приїхала попроситися.

— Кудись їдеш? — спитав Макс.

— Угу, — сказала Поліна і сьорбнула чай. Напій був гарячий, і вона ледь не обпекла губи.

— Далеко?

— Якнайдалі, — сказала вона. — Спробую почати нове життя.

Макс поставив на стіл дубове печиво, яке хтозна-скільки пролежало в його похідному рюкзаку.

— Воно тверде, але якщо розмочити, то цілком нічого. — Макс макнув печиво в чай, потримав кілька секунд і вкинув у рот.

— А ще я прийшла вибачитися, — сказала Поліна.

— За що тобі вибачатися?

— За те, якою я була.

— А якою ти була?

Поліна запустила руку у своє волосся і провела по ньому кілька

разів, ніби розчісуючи.

— Я була... — Поліна задумалася. — Була сліпа. І дурна. А ти виявився правий.

— А зараз? — спитав Макс. — Зараз ти прозріла й порозумнішала?

Поліна дзвінко засміялася, ніби й не було всього того, через що їй довелося пройти.

— Зараз я, мабуть, ще дурна, — сказала вона усміхаючись. — Але точно не сліпа.

Макс усміхнувся у відповідь.

— Слухай, пропусти ці красиві фрази і просто розкажи все, щоб я не витягував з тебе по одному слову, як на допиті. Ти ж маєш що сказати?

— Та багато тут нема чого розказувати. Після твого візиту мій суджений швидко оклигав. І не вигадав нічого кращого, як навідатися до мене в лікарню з погрозами. Він, бачиш, був упевнений, що це я тебе підіслала. І заявив мені, побитій ним же жінці, що чекає не дочекається, аби я швидше виписалась і повернулася додому. А тоді він мене вб'є. Ти уявляєш?

Макс мовчав. Бо аж надто добре уявляв, що так би й було. Його гідність, якщо це слово можна взагалі застосувати до такого нелюда, була зачеплена. На його думку, Поліна, яку він вважав своєю власністю, своєю мовчазною рабинею, котра стерпить будь-що, посміла повстати проти нього. Ще й підіслала свого хахаля. Його не цікавило розібратися, що з його домислів правда, а що вигадка. У його світі це заслуговує на найсуворіше покарання.

Смерть.

— І що, цього разу ти написала заяву вже на нього? — спитав Макс.

— Я розумію тебе, — сказала Поліна. — Саме тому й прийшла до тебе вибачатися. Ти єдиний, хто повівся в цій ситуації так, як було потрібно. Ні, я не писала заяви. У нього половина однокласників у поліції працюють. Навіть до суду не дійшло б. А хоч би й дійшло? Ну яке покарання він міг би отримати? Ти ж знаєш...

Звісно, Макс і це знав. Попри всі зміни в поліції, правоохоронна система не працює як треба. Тим паче — судова. А про закони взагалі варто мовчати. Якщо зловмисник побив на вулиці незнайому

людину — отримає позбавлення волі на строк від двох до п'яти років. А якщо він же відлупцював свою дружину чи дитину, то відбудеться суспільними роботами від ста п'ятдесяти до двохсот сорока годин або обмеженням свободи на строк до двох років.

— І я, чесно, ніби протверезіла. І злякалася, — сказала Поліна. — У мені щось перемкнуло. Я раптом зрозуміла, що він і справді мене вб'є. Так, я розумію, що все до цього і так ішло. Але, знаєш, це тільки в теорії так легко зрозуміти. Чи, може, збоку видніше. А я зрозуміла тільки тоді, в палаті. І ще зрозуміла, що хочу жити. І тоді вибір став дуже простим: або він, або я.

Поліна підвелась і підійшла до вікна. На вулиці була майже суцільна тиша, яку лише час від часу розрізали, проїжджаючи, автівки. Вона сперлася на підвіконня, дивилась у вікно. Потім обернулася. В очах у неї блищали сльози.

— Коли ти маленька, ти бачиш світ у яскравих кольорах. Найстрашніше, що з тобою може статися, живе або в твоїх фантазіях, або в книжках. Не існує ні зла, ні насильства, всі люди добрі. Так же нас вчать? У кожному є щось хороше, і це хороше завжди перемагає. Людям потрібно допомагати. Потрібно бути хорошим, терплячим, і всі будуть чинити так і з тобою. Коли ти трошки підростаєш, то стикаєшся з тим, що існують люди, котрі роблять речі, які вибиваються з твого уявлення про світ. Вони порушують правила. Але десь тоді в тобі з'являється і впевненість у тому, що цих порушників буде покарано. Тебе захистять батьки, друзі, вчителі. Ну так? На крайній випадок є поліція, яку всі бояться, тому мають триста разів подумати, перш ніж зробити щось погане. Але потім... Потім приходить такий момент, коли ти розумієш: зло не просто існує, воно оточує тебе. Воно поглинає і руйнує все, чим ти є. І головне, що зло почувається безкарно. Воно всесильне. І це потрібно прийняти. Єдине, що ти можеш зробити, — це прийняти правила гри.

— Що ти зробила? — спитав Макс.

— Я сама стала злом, — відповіла Поліна. — Бо в цьому світі зло можна перемогти тільки ще більшим злом.

Вона підійшла до Макса й торкнулася його обличчя.

— Але ж він... — почав Макс.

Поліна притулила вказівного пальця до його губ.

— Тсс... — сказала вона. — Він мене більше не образить. Ні мене, ні будь-кого ще.

Вона нахилилась і поцілувала Максима в око. Потім — у друге.

Макс хотів її зупинити. Але не став.

Коли Макс прокинувся вдосвіта, Поліни вже не було. Макс пройшовся квартирою. Ніщо не вказувало на те, що вона взагалі тут була. Лакі продер очі від шорхання Максима й почав бурчати, вимагаючи своєї їжі. Макс підійшов до нього та взяв на руки. Лакі був уже важкий, дорослий, але псові це сподобалося, бо він почав несамовито облизувати Максимове обличчя.

<Епілог>

Після кількох невдалих спроб Максусу все-таки вдалося домовитися про зустріч зі своєю однокласницею Маруською. Хоча це для нього вона Маруська, а для своїх співробітників — не інакше як Марія Володимирівна. Гроші в Макса з'явилися. Не від нових замовлень, хоча після ефіру дзвінків почало надходити дуже багато. Але поки що за жодну із запропонованих справ він не взявся.

Намалювалась ота клієнтка, яка йому заборгувала п'ятсот доларів, ще й своїм зрадливим погрожувала. Так от, їй здалося, що чоловік знову почав ходити наліво. Вона дуже вибачалася, повернула борг із відсотками, ще й завдаток новий дала.

Але зустріч із Марусею була ввечері. А зараз Максусові потрібно було владнати ще одну справу.

Макс заїхав по Тамару Іванівну. Їй було дуже непросто. Вона картала себе за те, що була такою наївною, що її використали задля чужих цілей. Макс розумів: він має для неї зробити щось, аби їй не було так сумно.

— Куди їдемо? — спитала Тамара Іванівна, коли сіла в машину.

— Побачите, — відповів Макс.

Лакі, який сидів на задньому сидінні, поклав голову жінці на плече.

— О! — скрикнула Тамара Іванівна. — Я так рада, що і ти тут, мій Лакунчику.

Вона ніжно почала гладити пса по голові.

Макс виїхав уже за межі Києва.

— Ти мене кудись у ліс везеш? — спитала Тамара Іванівна. — І правильно. Правильно. Закопай мене, бо життя мені вже не миле.

— Не верзійте дурниць, — сказав Макс усміхаючись.

— Яка гарна назва села, дивись, Максусе: «Щасливе», — сказала Тамара Іванівна. — Тут, напевно, живуть щасливі люди.

— Ми вже майже приїхали, — сказав Макс і звернув у село.

Він зупинив машину десь метрів за сто від притулку.

— Почекайте мене в машині, — сказав він. — Або, якщо хочете,

можете тут стежкою погуляти.

Макс увійшов на територію. Прокопович, який визирнув у вікно, відразу заховався і за мить вийшов з будинку, тримаючи в руках рушницю. Це було щось дуже схоже на безкурковий ІЖ-54.

— Ще крок, і я стрілятиму, — сказав Прокопович.

— Мені потрібно поговорити з Тетяною. Вона на місці? — сказав Макс.

— Ти що, хворий? — закричав Прокопович. — Я тебе зараз стрелю, паскудо ти така!

— Що тут відбувається? — Тетяна вийшла з будинку і втупилася в Макса. — Ти що тут робиш?

— Мені потрібно тобі все пояснити.

Тетяна розгублено стояла на ґанку.

— Я нікуди не піду звідси, — сказав Макс. — Хочете — застрельте мене прямо тут.

Прокопович звів рушницю. Тетяна поклала свою руку на дуло.

— Я вислухаю його, — сказала вона.

— Та що його слухати...

— Я хочу почути, що він скаже. Ходімо.

Жінка ввійшла в будинок. Макс пройшов за нею повз Прокоповича.

— Якщо зачепиш її, я тебе вб'ю, — прогарчав той.

У будинку була одна велика кімната, повністю заставлена стелажми з харчами, ліками та паперами. Тетяна сіла на стілець біля грубки. Максові сісти вона не запропонувала.

— Ну давай, бреши, — сказала вона.

— А я не брехатиму, — відповів Макс. — Так, я все це робив. І цим не пишаюсь. Я робив жахливі речі. Але не тому, що хотів то робити, а тому, що міг. Не знаю, чи ти розумієш. Тоді, в той період, у мені мало було людського.

Макс почав крокувати по кімнаті під прискіпливим поглядом Тетяни. Прокопович також дивився за ним, тільки у вікно.

— Тебе пожаліти зараз чи що? — сказала Тетяна.

— Я... мене... Я змінився відтоді. Хочу жити по-новому. Але це настане лише тоді, коли візьму відповідальність за все, що зробив. Я не знаю як, бо є речі, що їх неможливо повернути. Але я хочу зробити щось правильне.

— Як зворушливо.

— Свого собаку Лакі — ти його бачила — я знайшов у сміттєвому баку разом із двома іншими, вже захололими цуценятами. Я його годував зі шприца і дуже боявся, що він не виживе. Але він вижив. І став моїм найкращим другом. Він усе змінив у моєму житті, в якому нарешті з'явився сенс. Нещодавно його викрали. І це було найстрашніше для мене.

— Ти знайшов його? — спитала Тетяна.

— Так, знайшов. Але для того, щоб Лакі жив, мені довелося позбавити життя людину. Чоловіка, який убив, мабуть, сотні інших собак. Це вже доведено. Загугли Віктора Овсієнка. А ще... цього ніхто не знає. Тільки ти... і Лакі. І я віддаю себе у твої руки.

Макс розповів у подробицях історію загибелі сім'ї Овсієнків. Тетяна слухала уважно, і в її погляді з кожним словом зменшувався скепсис. Потім вона дійсно зайшла і загуглила інформацію про Вітю.

— Якщо ти його застрелив, то зробив правильно, — сказала вона. — Але не сподівайся, що після цього ти отримаєш прощення. Гріхи не змиваються ні добрими вчинками, ні каяттям — вони лишаються назавжди.

— Я на це й не сподіваюсь, — відповів Макс. — Я приїхав до тебе з іншої причини. Пам'ятаєш, казав про Тамару Іванівну, жінку, яка мене з Лакі прихистила, а потім той Тищук її використав, щоб слідкувати за мною. Їй дуже важко, і я подумав... що Каспер міг би їй допомогти не втратити віру в людство. А вона б допомогла йому мати дім. Вона зараз у машині з Лакі.

Тетяна довго мовчала.

— Добре, — сказала вона. — А ти йди геть із мого притулку. Поклич Тамару Іванівну, я маю з нею познайомитись.

До під'їзду під'їхала автівка, в якій сиділо четверо. Макс, Тамара Іванівна, Лакі... і Каспер.

Тамара Іванівна дуже сподобалась Тетяні. Вони проговорили десь годину. А потім пішли знайомитися з Каспером. Це була просто любов з першого погляду.

Коли всі вийшли на вулицю, Тамара Іванівна обняла Макса і довго не відпускала.

— Кожен може помилятись, але не кожен може визнати свої

помилки, — сказала жінка. — Ти, Максє Гєдзь, нестерпний, нахабний, неохайний мужлай. Але в тебе добре серце. Дякую тобі!

— Це я вам дякую за все, — сказав Макс. — Можна вас іще про дещо попросити?

— Звісно, кажи.

— У мене сьогодні зустріч із однокласницею. Не знаю, коли повернуся додому. Можна Лаки у вас побуде?

— Та які питання. Втрюх буде ще веселіше.

Макс допоміг Тамарі Іванівні завести обох собак у квартиру і поїхав у бар «Канос», у якому мав зустрітися з Маруською.

— Ти вибач, що я двічі переносила, — сказала Маруся. — Я не винувата — довбаний генеральний в останній момент вирішував влаштувати розбір польотів. Як же він мене вже дістав! Так би його взяла і придушила.

— Ти з цими бажаннями обережніше, — зауважив Макс.

— Та годі тобі. — Вона стукнула його кулаком у плече. Добряче, до речі, стукнула. — Не знаю, як ти, а я сьогодні збираюся добряче напиться. Офіціанте!

Після третьої порції віскі офіціант запропонував їм узяти пляшку.

— Щоб не бігати весь час, — підморгнув він. — У нас і знижка хороша, якщо пляшку брати.

Макс із Маруською радо погодилися на пропозицію.

— Це в жодні ворота не лізе, — сказала Маруся, підперши щоку кулаком.

— Ти про що? — спитав Макс.

— Ну, про Вітю... І малого їхнього... з Мариною... Як його там звали?

— Саша... Сашко його звали.

— Це жахливо, — сказала Маруся.

Макс потрусив головою на знак згоди.

— Але знаєш що? Тільки нікому не кажи, добре?

— Я — могила! — пообіцяв Макс.

— Я б також убила за свого собаку, — сказала Маруся. — От чесне слово. Дитину, звісно, не чіпала б, але Віті горлянку б перерізала. І

оком не моргнула б. Ти мені віриш?

— Вірю, — сказав Макс і відсorbнуv зі склянки.

— Кінчений виродок. Це ж треба. Ніби нормальний мужик. Робота, дiм, баблo, сiм'я — все є, що треба. Хочеться гострих відчуттiв... ну я не знаю... є ж заняття рiзнi екстремальнi... Коханку знайди, кiнець кiнцем. I що йому тiльки тi собаки зробили?

— А я знаю, — сказав Макс. — Вiн менi розповiв.

— Та ладно, — стрепенулася Маруся. — Давай ще бахнем, i ти менi розкажеш!

Маруся не з першого разу змогла влучити своєю склянкою в Максову. Але таки влучила.

— Я не знаю, звiсно, чи це правда. Але вiн сказав, що колись у дитинствi якась собака у дворi перелякала його малу сестру, i дiвчинка вибiгла на дорогу, де її збила машина. От з тiєї собаки все й почалося...

Маруся випустила з руки склянку. Вона брязнула об пiдлогу, розлетiвшись на великi шматки.

— То це вiн убив Жучку! — закричала вона й заридала. — Ах ти ж кiнчений гад!

Максовi знадобилося кiлька хвилин, щоб її заспокоїти.

— Та вона... нiкого... не зачiпала... нiколи... нiкого... — схлипуючи сказала Маруся. — Ми її всi любилииии...

— Максе, я була там... — витираючи сльози масними руками, сказала Маруся. — Жучка там нi до чого. Вона спокiйно спала пiд горiхом. Це все Вiтя...

— Ти про що? — спитав Макс.

— Це все вiн. Його сестра Настя i справдi гралась у пiсочницi. А вiн кидав м'яч об стiну. Кидав i ловив. У якийсь раз вiн дуже сильно кинув, i м'яч викотився на дорогу. Настя це побачила й побiгла, щоб упiймати його. Отодi вона й потрапила пiд машину. Всi перелякалися. Почали кричати, ревити. Жучка прокинулася i почала гавкати... Але вона не відходила від свого горiха нi на крок... Це ж що в нього там у мозку творилося, що вiн звинуватив у всьому бiдолашну собаку, а не себе...

Макс викликав два таксi — для себе i Марусi. Вони приїхали

одночасно. Макс всадовив Марусю на заднє сидіння й заплатив за неї водієві. Свого ж попросив п'ять хвилин почекати.

Макс дістав сигарету і закурив. Дим повільно підіймався в небо. Макс задер голову і дивився на рідкі міські зірки, аж доки його не покликав таксист.

Київ — Левків, 2020